ACADEMIA ROMÂNĂ
DIN VIEAȚA POPORULUI ROMÂN
XXXIV

G. F. CIAUȘANU,
G. FIRA și C. M. POPESCU

CULEGERE DE FOLCLOR
DIN
JUD. VÂLCEA ȘI ÎMPREJURIMI

CU UN GLOSAR.

BUCUREȘTI
CVLTVRA NAȚIONALĂ
1928

AŞEZĂMÂNTULUI CULTURAL
„NICOLAE BĂLCESCU"

RAPORT

DE

SEXTIL PUSCARIU

MEMBRU AL ACADEMIEI ROMÂNE

D-l Ciaușanu, care iscălește «Prefața», este unul din cei mai harnici și devotați culegători de folclor românesc, care a mai publicat în colecția «Din viața poporului român» a Academiei noastre o importantă culegere de Superstiții. Deasemenea sunt cunoscuți ca sârguincioși folcloriști colaboratorii săi.

Culegerea de față, a cărei publicare în colecția «Din viața poporului român» o propun, se împarte în două părți distincte, care ar trebuì publicate în două broșuri deosebite:

1. Poezii populare, Ghicitori și Descântece,
2. Glosar de cuvinte dialectale.

Partea dintâiu nu cuprinde bucăți de o deosebită valoare poetică, dar conține un material interesant din punct de vedere folcloristic. Până când secția literară a Academiei nu va elaborà un proiect cu îndrumări pentru colectarea literaturii noastre populare, trebuie să ne mulțumim cu asemenea culegeri, care își păstrează valoarea lor documentară, mai ales în timpurile de față, când influența poeziei orășenești asupra celei populare se resimte din ce în ce mai mult.

Cu mult mai importantă e culegerea de cuvinte regionale, de o mare bogăție și destul de bine întocmită. Lexicograful va aveà mare folos din consultarea ei și ea alcătuește o contribuție prețioasă pentru Dicționarul Academiei.

Autorii vor face bine dacă vor revizuì, înainte de tipărire, manuscrisul Glosarului lor, ținând, după putință, seama de următoarele observări:

1. Se va însemnà totdeauna, în cazurile când se cunoaşte exact, *accentul* în cuvântul din titlu;

2. *Verbele* se vor da la infinitiv, adăogându-se, în parenteze, un: *a se* pentru cele reflexive, şi un *-ez* sau *-esc* pentru cele ce se conjugă la prezent cu aceste sufixe, de ex: *încrâmboià (-ez, a se)*. . .

3. *Substantivele* se dau fără altă menţiune (precum ar fi *f*, *n*, sau *m*, pentru cele neutre, feminine, sau masculine), decât cu adausul, în parenteze, a pluralului de ex.: *Javră* (javre). Acest plural se va scrie totdeauna întreg (fără scurtări) şi se va da numai atunci când de fapt se întrebuinţează şi când culegătorul l-a auzit. Culegătorul se va feri să construiască el — când însemnează cuvinte pe care nu le întrebuinţează în graiul său — forme de plural, sau singulare din cuvinte auzite numai la plural. Astfel mă îndoiesc că cuvântul *lemnet*, însemnat în colecţia de faţă, se întrebuinţează de fapt, şi e probabil că se foloseşte numai pluralul *lemneturi*, care corespunde unui singular *lemn)* cu brânză — brânzeturi, fir — fireturi, etc). Tot astfel singularul *mumână* mi se pare reconstruit din pluralul *mumâni*.

4. *Adjectivele* se dau la masculin, adăogându-se un *-ă* pentru forma feminină, când aceasta de fapt se formează astfel, de ex.: *bun, -ă*. Numai *adverbele*, *conjuncţiile* şi *prepoziţiile* se arată printr'un *adv.* *conj.*, *prep.* de ex.: *bine* adv., *să* conj., *cu* prep.

5. După cuvântul din titlu se dă înţelesul lui, fie printr'o definiţie sau descriere (cât mai amănunţită şi, dacă se poate, cu ilustraţii când e vorba de obiecte necunoscute orăşenilor) sau prin sinonime. Un culegător conştiincios nu se va mulţumì numai să înşire cât mai multe sinonime, ci va încercà să arate şi nuanţele de sens sau de întrebuinţare între ele. Deoarece între sinonimele citate se găsesc adesea cuvinte regionale puţin cunoscute, se vor introduce şi aceste în glosar, la locul lor alfabetic, cu o simplă retrimitere la cuvântul subt care au fost date; astfel în culegerea de faţă se puteau face cu folos retrimiteri la următoarele cuvinte: *oşiştie* v. cebală, *negurime* v. cercel, *bobiţa* v. ciumeli, etc.

6. Lucrul principal la un Glosar e să dea exemple, cât mai multe fraze din care să reiasă întrebuinţarea şi valoarea stilistică a cuvântului. Aceasta e necesar mai ales la verbe, adjective şi în general la abstracte. Culegătorii să se obişnuiască, când aud un cuvânt ce li se pare vrednic

de reţinut, să noteze şi fraza în care l-au auzit şi să fie atenţi şi mai târziu, însemnându-şi şi alte propoziţii în care îl mai aud. Numai după ce l-au prins în câteva fraze să întrebe pe ţăran înţelesul cuvântului şi să reproducă explicaţia lui între gilemele. Este irelevant dacă propoziţia citată este sau nu este frumoasă sau completă. Culegătorul să se ferească de a plăzmuì el fraze ilustrative, când nu întrebuinţează însuş cuvântul respectiv în graiul său.

7. N'au nici o valoare etimologiile date de culegători. Ele nu pot produce decât neîncrederea specialistului, care va bănuì pe culegător că a «potrivit» forma sau sensul cuvântului citat, pentru ca să se potrivească mai bine cu explicaţia dată. Astfel, în culegerea de faţă trebuie şterse etimologii ca *devesi* din *divexe*, *dezărtat* din *desere* *gulură* din *gula* plus *lorum* ş. a.

8. Culegătorii neavând în general pregătire fonetică, vor face mai bine dacă nu vor aveà ambiţia să redeà exact rostirea dialectală. Forme ca *cheatră* pentru *piatră*, nu vor aveà deci să figureze în Glosar decât dacă ele au vreun sens deosebit de cel în de obşte cunoscut. Numai în cazuri când forma cuvântului arată o particularitate deosebită, remarcată sau ironizată de cei din satele vecine, precum ar fi *siripi* în loc de *risipi*, etc., ea trebuie notată.

9. Nu se poate da nici o normă pentru a fixà ce cuvinte merită de a fi trecute în asemenea Glosare regionale. Totul depinde dela iscusinţa culegătorului şi dela darul lui de a remarcà caracterele deosebitoare ale graiului regional. In general însă nu numai deosebirile mari faţă de limba comună sunt interesante, ci şi cele mici, nuanţele de sensuri şi de întrebuinţare a vorbelor. Deaceea principiul culegătorului să fie: mai bine mai mult, din care specialistul să poată alege, decât prea puţin. Lucrul esenţial este ca materialul dat să fie *sigur* şi să nu se dea decât aceeace a fost observat exact şi — după putinţă — confirmat prin observări ulterioare. Un cuvânt notat într'un fel nu este voie să fie schimbat de culegător, fiindcă «i se pare» că ar trebuì să fie altfel. Dacă are îndoieli asupra veracităţii lui, să aştepte ocazia până îl va auzì din nou, fără să provoace însă repetarea lui, decât doar aducând vorba pe departe şi nicidecum rostind el cuvântul sau sugerând răspunsul.

10. In sfârşit, e bine să se ştie că ceeace interesează pe linguist nu este numai ceeace există ca stoc de cuvinte într'o regiune oarecare, ci şi ceeace s'a pierdut din stocul existent odinioară. Deaceea culegă-

torii vor da atenţia cuvenită şi vor însemnà şi cazurile când un cuvânt comun tuturor Românilor lipseşte într'o regiune, sau nu s'a mai păstrat decât în accepţiuni reduse. Astfel în multe părţi ale Bucovinei nu se mai zice *a căderà*, ci numai *a picà*, se zice numai *a prăpădì*, iar *a pierde* se întrebuinţează numai despre femeile care nasc fără vreme.

SEXTIL PUŞCARIU

PREFAȚĂ

Născut în Vâlcea, am fost izbit încă din copilărie de farmecul graiului vâlcenesc. Cuvintele la acești oameni, sunt par'că o palpabilă exteriorizare a gândurilor lor, cântecele lor sunt simple, dar pline de-o negrăită duioșie și sunt țesute pe-o puternică urzeală de adevăr: sunt, de multe ori, profesiuni de credință a tainicei și trainicei legături dintre om și Fire.

Dealtfel, iată ce zice marele maestru — Delavrancea [1]) — despre rolul pe care-l joacă natura în poezia populară în genere, și în specie în poezia noastră populară:

«Natura este refugiul ființelor alese, fericite sau nu, bătute de soartă sau de noroc. Ea ne cuprinde, ne mângâe, ne liniștește și ne face, de multe ori, mai buni decât am sosit pe lume. Ea ne potolește durerile și ne tocește cutele învrăjbirii pe care împrejurările ni le-au săpat adânc. Cu nepăsarea ei de durerosul nostru sbucium de-o clipă, ne trezește în minte cugetul senin că suntem un fenomen trecător, că urile și răzbunările noastre sunt scurtări din scurta noastră vieață. Ea este izvorul a tot seninul, a toată pacea, a toată îndurarea, căci în ea ne afundăm ca într'o nemărginită școală, al căreia cel dintâiu și cel de pe urmă învățământ e strâns în versul lui Eminescu, «ce e val ca valul trece», și pe care poetul popular l-a formulat în următoarele versuri:

C'așà-i lumea trecătoare,
De voinici amăgitoare,
Ca o apă curgătoare:
Unul naște ș'altul moare.

«Noi ne răsfrângem asupra Naturii deșertele noastre aspirațiuni și meschinele necazuri de o zi; ea își revarsă asupra noastră nemărginita și eterna ei poemă de continuă fenomenalitate.

[1]) *Din estetica poeziei populare,* discurs de recepțiune la Academia Română. (Publ. Acad. Române). p. 15. sq.

«Nu e om — ori cât de ordinar ar fi — care să nu găsească în mijlocul ei o clipită de ademenire. N'a fost și nu va fi om mare care să nu se inspire din sfânta ei simfonie, din înfățișările ei mărețe, şi din șoaptele ei şi fericite și melancolice. Popoarele începătoare au înzeit-o; popoarele înaintate au cântat-o.

«Şi oricare ar fi prefacerile omenirii, Cultul Naturii — religios sau profan — va rămâneà pururea neperitor.

«Intre Natură și Poporul Român este o străveche şi legendară dragoste. La adăpostul munților înalți, al văilor adânci și al perdelelor codrilor neguroși, s'a împotrivit cumplitelor năvăliri şi a dobândit biruințele existenței noastre naționale. In deosebi aceia cari în mijlocul ei găsiau mântuirea, «au încununat» — cum zice nemuritorul Alecsandri — cântecele lor cu «frunză verde», «foaie verde mărăcine», — (Italienii pun câte-o floare în *stornelli*-le lor) — în semn de supunere și de închinăciune, presărând aceste invocațiuni de mai multe ori în aceeaș operă ca niște odihne ale minții».

Şi în alt loc: [1])

«Natura se umanizează încărcându-se de atributul sentimental:

Şi-începeà măre-începeà	Lin pe cal mergeà,
Cu frunza de şuerà,	Dulce ce-mi cântà,
Codrii se *cutremurau*,	Frunza ţiuind,
Paltinii se *clătinau*...	Codri *ispitind*...

«Un pas mai departe și legăturile dintre om și natură atât de mult se strâng, că natura devine mumă, soră, frate, tovarăș, ca să plângă pe erou, ca să ducă grija pruncilor lui plăpânzi, și ca să-l mângâe la suferințele pe care le îndură. Şi acest rol este de-o așà intensitate, că-ți aduce lacrămile în ochi».

* * *

Insă pe măsură ce așà numita civilizație cuprinde în ghiara-i orașe și orășele românești, — în acelaș grad, ca ecou al snobismului ce caracterizează această falsă civilizație — pier cântecele, pier cuvintele și frumoasele expresiuni ale graiului nostru popular și locul lor îl iau neologismele neînțelese și fără vlagă și vieață în ele. Acest trist feno-

[1]) *Idem*, p. 19.

men, a fost nemurit de marele poet. M. Eminescu, în lapidarele-i versuri:

...Şi cum vin cu drum de fier,
Toate cântecile pier...
Zboară paserile toate
De neagra străinătate...

Găsindu-mă trăitor în aceste vremi de maimuţărire — fără alegere — a tot ceeace este străin, am căutat, în măsura slabelor mele puteri, să mai scap câte ceva din nestemata comoară a strămoşilor noştri, vistierie nesecată de simţiri calde, curate şi sincere, izvor de limbă plină de farmec şi dulce ca un fagur de miere.

Din imensa mină a producţiunilor populare, am scos la lumina soarelui bulgări de minereu.

Gusturile săteanului se schimbă îndată ce a venit în atingere mijlocită sau nemijlocită, — ca meseriaşi — cu oraşul. Şi, ca un simptom al acestei triste stări de lucruri, voiu spune că am auzit pe unii ţărani snobi, *poruncind* lăutarului, care erà în toiul unei balade, să-le *zică* vreun cântec decadent de pe la oraş.

Ceeace mai contribue la stâlcirea gustului şi la surghiunirea cântecelor băştinaşe, — simple, patriarhale, senine, brodate pe un fond de nevinovăţie şi gingăşie — este şi gramofonul de pe la unele cârciumi care emană de pe plăcile lui adevărate miasme şi otrăvuri sufleteşti, dacă în sticlele, policrome ale cârciumarului pândeşte otrava omorîtoare de vânjoşii psiho-fizice.

Din pâlnia gramofonului se aud cântece searbede ale cântăreţilor dela oraş, obscenităţi, produse degenerate ale mahalalelor, asupra cărora ruşine este a mai stăruì... Tot la gramofon se aud şi cântecele noastre populare, dar oribil schimonosite, scâlciate şi alambicate de gura unor trubaduri cari iau în deşert numele chemării lor, cari nu le *simt* şi deci nu le cântă aşà cum trebuiesc cântate.

Chiar şi vechile cuvinte, şi alcătuiri ale graiului, se uită, cu vremea şi bătrânii cari mor, îngroapă cu ei şi tâlcul şi izvodul unor cuvinte şi expresiuni pline de fermecătoarea plasticitate din Cronici.

Paginile acestea trebuiesc socotite de doritorii de-a cunoaşte graiul neamului nostru, din jud. Vâlcea şi împrejurimi, ca o prea modestă contribuţiune şi ca o lucrare de salahorie intelectuală.

In alcătuirea acestei lucrări, mi-au dat ajutor d-l G. Fira fost învăţător în com. Ştefăneşti-Vâlcea; iar, după răsboiul 1916—1918,

rămas în Moldova (Fălticeni); și C. M. Popescu, actualmente preot în com. Gorunești-Vâlcea. Primul a adunat folklor din com. Ştefănești şi Bujoreni-Vâlcea; iar C. M. Popescu a adus folklor din Gorunești-Vâlcea, Argeș și Romanați. Restul: culegerile din com. Făurești, Diculești, Laloș, jud. Vâlcea; com. Şimnic-Doljiu, precum și alcătuirea glosarului, este munca subsemnatului.

Toată lucrarea am împărţit-o în următoarele secţiuni:

A) *Poezii populare* a) *Lirice* b) *Satirice*

B) *Ghicitori*

C) *Descântece*

D) *Glosar*.

GH. CIAUŞANU
profesor secundar

POEZII POPULARE

1

Foaie verde mărăcine,
Drag mi-a fost să trăiesc bine:
Cu calul negru sub mine,
Cu ploschița la ciochine!

Dela Ioniță Diaconescu, com. Făurești, jud. Vâlcea (70 ani).

2

Dodă, dodă și iar dodă,
Taie puiul și-l fă ciorbă;
Jumătate fă-l friptură,
Și-l fă chef de băutură!

Dela acelaş

3

Asară vorbii cu una:
Așteptaiu, răsărì luna,
Și nu mai venì nebuna!

Dela Maria Nițu Şerbănoiu, (16 ani), com. Făureşti

4

Câte mândre-am sărutat,
Să le strâng, aș face-un sat.

Dela Gh. Cârciumărescu (19 ani), Făureşti

5

Foicică măr mustos,
Spune-mi, puică, unde-ai fost?
— La claie, la adăpost...

Dela Ana Fl. Ciauşianu,(39 ani), Făureşti. (mama).

6

Frunză verde foi de mure
Păsărică de pădure
Du-te la puica de-i spune
Să se premenească bine,
Să mai suie 'n deal la mine
Cu vre-o trei azme [1]) de pâine,
Cu puișorul fript bine.

Dela Ioniță Diaconescu.

7

D'aolică, neiculiță,
Astă vară sugeai țâță,
Ș'acum dai neicăi guriță!

Dela Constantin Trancă (22 ani), Făurești.

8

Asară pe vremea cinii,
Lele draga mea,
Sumuțià Marița câinii,
Lele draga mea,
Sumuțià [2]) dar nu prea-prea,
Că știà că viu la ea.
— Eu urît și tu frumoasă,
S'o mai dăm dracu' de casă!

---

[1]) La țară, în Vâlcea nu se zice niciodată *azimă*, ci *àzmă*, într'o variantă se zice:
«Să se pregătească bine.
«Cu vre-o trei àzme de pâine»...

[2]) Asmuțià.

— Dacă-ţi trebuie muiere,
Nu fii făcător de rele,
Vin' la maica de mă cere:
De m'o da, de nu m'o da,
Oiu fugì cu dumneata.
Dacă-ţi trebuie nevastă,
Nu fii spărgător de casă!

Dela Nicoliţa N. Trana (37 ani), Făureşti.

9

Ş'o foiţă din peline,
Femeile, vai de mine,
Femeile m'au pus bine.
Nu m'au pus numai pe mine
Ci şi pe-alţi voinici ca mine.

Cântec adus de aiurea de tâmplari.
Dela Ioniţă N. Trana (28 ani), Făureşti.

10

Foicică ş'o laleà
Drag îmi e la refeneà [1])
Cu voinici de seama mea.

Dela Tudorache Sanda (42 ani), Făureşti.

11

Frunză verde sălcioară,
Puica neicăi bălăioară
Mi-ai fost iubită [2]) pe vară:
Ori n'ai casă şi cămară
Să mă găzdueşti desară?
— Ba am casă şi bordeiu
Să găzduesc doi şi trei.
Foicică de scumpii
Da' mi-e bărbăţelu-acì,

[1]) Refeneà: chef, petrecere, «*băutură*», «*adunătură*».

[2]) Var.: «*amantă*».

Lasă-l pân' l-oiu *adurmì*,
Şi-atunci mi te-oiu găzduì!

Dela Costică C. Popescu (35 ani), Făureşti.

12

Gutuiţă, lămâiţă,
Ia-mă 'n braţă, neiculiţă:
Şi dă neicuţii guriţă!

Dela lăutarul «Ciocănel» (39 ani), Ştirbei-Romanaţi.

13

Ş'o foiţă de sulfină,
Cât am fost cu punga plină,
Mă ţinù puica de mână;
Dar când fu la jumătate,
Mă dete puica la spate;
Şi când ajunse la fund
Mă luă cu prăjina 'n lung...

Dela acelaş.

14

Frunză verde alămâie,
Mândra mea frumoasă nu e,
Da' cu vorba te mângâe;
Mândra mea nu e frumoasă,
Da'i la vorbă drăgăstoasă [3]).

Dela †Badea Anghelescu (44 ani), Făureşti.

15

Eu când zic: mă duc, mă duc,
Se strâng mândrele *bulùg* [4])
Şi mă 'ntreabă un' mă duc,
Eu le spun: la Câmpulung,
Să-mi aleg un cal porumb,
Scurt în gât şi lung în trup,

[3]) Var.: «Da'i la vorbă *lipicoasă*».

[4]) Buluc.

Cum e bun de haiducit.
Mă 'ntreabă de viu desară,
Eu le spun: la primăvară;
Ele plâng de se omoară;
Eu la spun: la Sfânt'-Ilie;
Ele plâng, să mă mângâie.

Dela † Marin Vasilescu (48 ani), Făurești.

16

Ş'o foiță odoleanul,
Pân' să suiu la mândra dealul,
De trei ori potcovii calul.
Nu e vina calului,
Nici a potcovarului;
Ci e vina mândrei mele,
Că și-a pus casa 'n vălcele.
— Spusu-ți-am, mândră, ți-am [spus,
Să nu-ți pui casa prea sus:
Nici în dealul florilor,
Să fii dragă tuturor;
Ci mi-o pune pe-o vâlcea,
Să fii numai draga mea.

Dela Petrache Smarandache (50 ani), Făurești.

17

Foicică *rosmalin*,
Puicuță, gură de crin,
Spune-mi sara când să vin?
Când să viu, să ne iubim?
— Vino 'n luna lui *Brumar* [1])
C'atunci sunt nopțile mari:
Dormi, cu mândra cât îți place
Şi ziuă nu se mai face.
Vino seara 'ntotdauna,
Vin' și când nu-i vremea bună,
Treci *pârleazul* [1]) în grădină,
Mişcă uşa din țâțână.

(Cântec adus de aiurea, de meşteşugarii din Făurești).

Dela Matei Popescu (35 ani), Făurești.

18

Foaie verde de lipic,
Nevasta cu copil mic
Nu e bună de nimic:
Eu îi fac cu mâna 'n vale,
Copiii mi-o țin de poale.

Dela Ana Fl. Ciauşianu (39 ani), Făurești.

19

Ş'o foiță trei lalele,
Lele, lele și iar lele,—
Intru 'n luncă la nuiele:
Lunca plină de viorele.
Arză-vă focul nuiele,
N'am să fac niscai săiele,[2])
Să 'nchid armăsarii 'n ele;
Ci am să-mi culeg viorele
Lele, lele și iar lele,—
Să le dau mândrelor mele
Care [3]) *m'am avut* cu ele, [4])
Din tinerețele mele.

Dela Ion Ghiară (44 ani), Făurești.

---

[1]) Se pronunță: «*Brumari*» și deci iese rima.

[1]) Sau: «*Spârleaz*», passage par dessus une haie», cum îl explică Iarnik în Glossaire dela poez. pop.; *prilaz*.

[2]) Coşară pentru vite.

[3]) In loc de: *cu care*. Dealtfel acel *cu*, tot nu se pierde din vers.

[4]) «A se aveà cu cineva», a se iubì, a fi în dragoste cu...

20

De te-aş prinde undevà,
Numai ochii ţi i-aş luà,
Şi i-aşi pune 'ntre icoane,
Şi m'aş rugà: — «Doamne,
[Doamne,
— Ingeraş dumnezeesc —
Mai dă-mi zile să trăiesc
Cu puica să mă 'ntâlnesc,
Două vorbe să-i vorbesc,
Ş'apoi să mă prăpădesc!».

Dela Stănică Lăutaru (39 ani), Ştirbei-Romanaţi.

21

Variantă

De te-aş prinde undevà,
Numai ochii ţi i-aşi lua,
Şi i-aşi pune la icoane,
Şi m'aş rugà: «Doamne, Doamne,
Mai dă-mi zile să trăiesc,
Puiculeana să-mi iubesc» [1]).

Dela acelaş.

22

Foiae verde odolean,
De ştiam, puică, ştiam,
Nu mă mai *amorezam* [2]);
Rămâneam tot cum eram!

Dela † Ioana I. Nică (20 ani), Făureşti.

23

Foicică matostat,
— Spune-mi, puică-adevărat,
Câţi băeţi te-au sărutat?
— Nu ştiu, nu i-am numărat:
Că n'au fost toţi dintr'un sat.
— Foileană măr mustos,
Spune-mi, mândro, und'
[mi-ai fost?
— La claie la adăpost.

Dela Ana Fl. Ciauşianu, Făureşti.

24

Când erà Barbu Ştirbeiu,
Puneai plugul unde *vrei*,
Iară pe vremea lui Cuza,
Plesnià oamenilor buza;
De când cu Carol întâiu,
N'au oamenii căpătâiu!

Dela †Ion Bunescu (67 ani), Făureşti (Mărcuş).

25

Foaie verde trei oglice
Zice lumea că-i ferice
De omul cu ibovnice;
Dar nu e nici-un ferice:
Că el multă grijă-mi duce,
Se miră cum să's'stricoare [3]),
Până la Lenuţa 'n vale...

Dela Ana Fl. Ciauşianu (v. bucata 18-a).

26

Foicică flori mărunte,
Mă culcaiu să dorm la punte;
Nu putuiu de gânduri multe:
C'am amante risipite,
Trebuie toate 'ngrijite.

Dela Ilie M. Olaru (17 ani), Făureşti.

27

Eu ţi-am spus, mândro, ţi-am spus,
La mine să nu te uiţi,

[1]) Altă variantă zice: «Cu puica să mă iubesc!».

[2]) Sau «*amurezam*».

[3]) In Vâlcea: a (se) stricurà.

Când or fi oameni mai mulţi;
Când or fi mai puţinei,
Uită-te în ochii mei,
Că sunt negri ca ş'ai tăi!
Eu ţi-am spus de mii de ori,
Să nu-ţi faci iia cu flori
Că pe mine mă omori:
Să-ţi faci iia ca o iie,
Să-mi fii dragă numai mie.

Dela tâmplarul Gh. Angelescu (24 ani), Făureşti.

28

Voinicelul fără cal,
E ca peştele pe mal;
Voinicelul ne 'narmat,
Ca peştele pe uscat.

Dela Ana Fl. Ciauşanu — Făureşti.

29

Ş'o foiţă solz de peşte,
Iubeşte, neică, iubeşte;
Şi la neica te gândeşte!

Dela cărămidarul Ilie Bozdroancă (24 ani), Beica-Vâlcea.

30

Drum la deal şi drum la vale,
Drum la mândra peste vale,
S'a luat lumea de mirare,
De atâta *urdinare* [1]).

Dela Gh. N. Nică (24 ani), Făureşti.

31

O jurată de muiere,
Cu toată lumea mă teme:
Şi cu bune şi cu rele,
Şi cu vecinele mele!

Dela Costică C. Popescu cântăreţ (35 ani), Făureşti.

32

Neică, nu mă face mumă,
Nu ţi-am luat banii din pungă;
Mi i-ai dat de voie bună!

Dela Liza M. Cârciumărescu (18 ani), Făureşti.

33

Fire-ar ceasu'-alimănit [2])
Şi ziua 'n care-am născut,
Că prea am fost năcăjit:
Cu şapte mândre de gât.

Dela aceeaşi.

34

Foileană de mălùră,
Şi şedeam pe curătură [3]),
Şi vorbeam gură în gură;
Şi şedeam pe pajişte,
Şi vorbeam de dragoste.

Dela aceeaşi.

35

Când plecaiu dela Râmnic
Cu calul nepotcovit,
Mai bine să fi murit,
Ori calul să-mi fi plesnit!

Dela Florea Niţu Serbănoiu (19 ani), Făureşti.

---

[1]) Cu înţelesul verbului latin: *ventitare*, a venì des, a tot venì.

[2]) Afurisit, blestemat.

[3]) Loc de pe care s'au scos trupinile, cioturile unei păduri, unei lese, crâng.

36

Busuioc verde chitat,
Spune-mi, cin' te-a sămânat?
— Mariţa când a plecat,
Şi-a lăsat pe măiculiţa,
Cară apă cu vedriţa,
Şi mă udă [1]) cu guriţa.

Dela mama, (Ana Fl. Ciauşanu).

37

Dragostea din ce se 'ncepe?
— Vara din busuioc verde;
Iarna din inel şi bete.
Dela ochi, dela sprâncene,
Dela buze subţirele,
Dela gâtul cu mărgele.

Dela Leanca Pruşu (33 ani), Făureşti.

38

— Măriuţă, Mărioară,
Mai ţii gură de-astă vară?
— Eu mai ţiu o ţărişoară,
Cât a da neicăi desară!

Dela Mărin Smarandache Tudorache (25 ani), Făureşti.

39

Foaie verde trei aluni,
Leano, Leano,—
Mi-a plecat neica de luni,
Leano, Leano,—
Şi-a lăsat dorul prin pruni:
N'am batistă să-l adun,
N'am batistă de mătasă,
Să-l adun, să-l bag în casă,
Că s'a risipit prin leasă...

Dela Stănică Lăutaru.

[1]) Var. «Mă stropeşte cu guriţa».

40

Dorul peste dealuri trece,
Mă mir cum nu rătăceşte,
Şi pe neica-l nemereşte!

Dela mama.

41

— Să vii, neică, negreşit,
Că la toamnă mă mărit.
— Mărită-te, fată mare,
De-mi ia drumul din picioare
Şi ochii de peste vale!

Dela mama.

42

Foicică flori mărunte,
Mândruliţă dela munte,
Ce ţi-au ieşit vorbe multe?
— Las' să iasă, că nu-mi pasă:
M'a făcut maica frumoasă,
De iubesc zapcìi de plasă,
Şi prefecţii când mai iasă.

Dela Costică Angelescu (33 ani), Făureşti.

43

Variant

Foaie verde flori mărunte,
Mărioară dela munte,
Cu părul lăsat pe frunte,
Zi mă-tei să te mărite,
Că ţi-au ieşit vorbe multe!
— Las' să iasă, că nu-mi pasă:
M'a făcut maica frumoasă,
Mă iubesc zapcii din plasă,
Ofiţeri fără mustaţă,
Logofeţii dela *masă*
Şi jandarmii nu mă lasă:

Mă iau şi mă bagă 'n casă,
Şi-mi taie pâine pe masă,
Mă sărută cu dulceaţă.
Dela Stan Diaconescu (44 ani), Făureşti.

44

Pe mine cin' mă usucă?
Brebenèii de pe luncă,
Leliţa cu *cârpa* [1]) lungă:
'Ndeamnă, 'ndeamnă să
[m'ajungă,
Să intre cu neica 'n luncă...
Dela Gh. M. Vasilescu (25 ani), Făureşti.

45

Busuioc cu foaia lată,
Cin' te-a sămănat la poartă?
— Mariţa când erà fată,
Mariţa şi c'un băiat;
Băiatul mi s'à 'nsurat,
Mariţa s'a măritat:
Cărà apă cu vedriţa
Şi mă stropià cu guriţa,
Ca să-mi mai crească foiţa.
Dela mama (Ana Fl. Ciauşianu).

46

Busuioace, nu te-ai coace,
Nu te-ai coace, nu te-ai face,
Nici pe loc, nici pe priloage [2]):
Că din *sămincioara* ta,
S'a 'nceput dragostea mea:
Dragoste nesocotită,
Şi de băieţi neiubită...
Dela mama.

47

— 'Ndeamnă, murgule, la pas,
S'ajungem desară-acas',
La copii şi la nevastă,
Să vedem cu ce ne-adastă.
Dela †Ilie Manu (48 ani), Făureşti.

48

Ş'o foiţă sălcioară,
Când plecaiu din Slătioară
Cu căciula pe-o sprânceană,
Să mă fi lovit de-o boală:
Când puseiu picioru 'n *scară* [3]),
Mariţa trăgeà să moară;
Când să pui şi pe cellalt,
Leşinà Mariţa 'n pat,
Şi-mi vărsà sânge 'nchegat.
Dela Leanca Pruşu (33 ani), Făureşti.

49

Vai de mine: sunt sărac!
Nu ştiu, slugă să mă bag?!
De-ar aveà stăpânul minte:
Să-mi dea sâmbria 'nainte!
Dela mama.

50

De-ar fi cucul un voinic
Mi l'aş prinde ibovnic;
Da' mi-e cucul păsăreà
Şi nu ştie dragostea [4]).
Dela Lina Buru (41 ani), Diculeşti-Vâlcea.

---

[1]) Se numeşte, în Vâlcea, o ţăsătură fină, de borangic, cu care femeile măritate şi în vârstă, îşi înfăşură capul, lăsând'o să cadă, în lung, pe spate. Pe această cârpă (mahramă) se «*aleg*» şi flori frumoase cu lâniţe (lânuri) colorate, sau cu mătasă.

[2]) Locuri lăsate să se odihnească, înierbate, locuri oprite.

[3]) Scara dela şea.

[4]) Var.: «Nu ştie ce-i dragostea!».

51

Arză-te focul, băete,
Că mă sărutaşi cu sete:
De-mi plesnì rochiţa 'n spete,
Şi şapte perechi de bete!

Dela Ioan Doade (servitor) (19 ani), Făureşti.

52

Foaie verde bob năgară,
Sfântă e ziua de vară:
Toate mândrele-s pe-afară;
Dar acum de când a nins,
Toate mândrele *s'a* 'nchis,
Şi *s'a* 'nchis în cas', la sobă,
De n'am cu cin' să-mi fac
[vorbă.[1])

Dela †Badea Anghelescu (44 ani), Făureşti.

53

Frunză verde trei granate,
Departe, puică, departe,
Două dealuri ne *desparte* [2]),
Două dealuri şi-o vâlceà,
C'o grădină lângă ea:
Grădiniţa e cu mure,
Murele să le mâncăm,
Şi pe puica s'o furăm,
S'o ducem acas' la noi,
Să facem, puică, de doi.

Dela Matei Ghiară (38 ani), Făureşti.

[1]) A vorbì pentru a pune la cale o întâlnire.

[2]) Solecism, greşală de acord (aici *oarecum* o licenţă poetică) ce se observă mult mai des în limba celor din Muntenia, decât în cea oltenească.

54

Variantă

Lele, lele, trei granate,
Departe, neică, departe,
Nici departe, nici aproape,
Două dealuri ne *desparte*,
Două dealuri şi-o pădure,
Şi-o grădiniţă cu mure:
Murele să le mâncăm,
Şi pădurea s'o tăiem,
Şi pe Leana s'o cătăm,
S'o cătăm, s'o sărutăm,
Acas' la noi s'o ducem:
Prin pădure şi prin *braji*
Să mi-o sărut pe obraji,
Pe obraji, pe rumeneală,
Ştii, puică, ca astăvară;
Pe obraji şi pe sprâncene,
Şi pe buze subţirele,
Muşcar-ar neica din ele,
Ca din doi faguri de miere!

Dela Stănică Lăutaru, (v. buc. 20).

55

La moară la făgădău
Macină şì bun şì rău...
Bine-i de omul frumos [3]):
Cum ajunge, toarnă 'n coş.
Când vruseiu să torn în coş,
Morăriţa mă dă jos:
— Stai, băete, nu turnà,
Până nu te-oiu sărutà!
Păcat de omul urît:
Nici la moară n'are rând!

[3]) Intr'o var. se adaugă: «Şi călare, şi pe jos!».

Foaie verde ş'un dudău,
Cum n'a lăsat Dumnezeu,
Pe cine iubesc, să iau,
Şi să mor când oiu vrea eu?
Foaie verde trei bujori
Lasă-mă, Doamne, să mor,
Pe braţele cui mi-i dor,
Lasă-mă, Doamne, să zac,
Pe braţele cui mi-i drag,
Să-mi pue mâna la cap,
Să mă 'ntrebe de ce zac?

Dela Florea Bâldea (41 ani), Laloş Jud. Vâlcea.

56

Foileană fir ş'o fragă
Anicuţa neicăi dragă,
Toţi Bucureştii mă 'ntreabă
De ce eşti slabă şi neagră?
— Sunt neagră de felul meu,
Şi slabă de dorul tău!
— Ionel al nostru, dragă,
De ce porţi cămaşa neagră?
— Las' s'o port, c'aşà mi-e dragă,
Că mi-e mândra cam bolnavă!

Dela tâmplarul I. Viscol (48 ani), Făureşti.

57

Foaie verde colelie,
D'aolică, fă Mărie!
Vedea-ţi-aş casa pustie,
Bărbăţelu 'n puşcărie,
Copilaşii pe sâmbrie,
Şi pe tine-amantă mie!

Dela lăutarul «Ciocănel» (39 ani), Ştirbei-Romanaţi.

58

Foaie verde ş'o sipică,
Ş'aş mai zice d'aolică,
Şi mi-e ibovnica mică;
Aş lăsa-o de-ar mai creşte;
Dorul ei mă pridideşte!

Dela acelaş.

59

Pe mine maica mă mână
In vâlcele la fântână
De trei ori pe săptămână,
Să-i aduc apă de-a bună!

Dela mama.

60

Foicică izmă creaţă,
Leliţă cârciumăreasă,
Nu te face bătăioasă [1]):
Pune ocăluţa rasă!
Când ai vedeà că mă 'mbăt,
Să nu-mi dai drumu' să plec;
Să-mi aşterni la fundul buţii,
C'aşà îi place neicuţii:
S'aud cepul scârţâind,
Şi vinu 'n vadră curgând!

Dela lăutarul «Ciocănel».

61

Cât e Slatina de mare,
Neica—mi are ţiitoare:
E frumoasă ca ş'o floare,
Mă doboară din picioare.
Cât fu Slatina de mică,
Neica-şi are ibovnică:
Şi e frumoasă de pică! [2])

---

[1]) Afurisită.

[2]) Expresiune echivalentă cu: «frumoasă coz»; ca o cadră; scrisă (par'că e scrisă); sau: la soare te puteai uità; dar la ea, ca mai bà.

— Mânca-ţi-aşi guriţa friptă,
Ochişorii să ţi-i beau:
De pe drumuri nu mai stau,
Să fac bani, să mi te iau!

Dela acelaş.

62

Foaie verde trei lămâi,
Aolică, ce făcuiu:
Iubii una cu copii,
Par'că fu satul pustiu...
Eu o chem din deal în vale,
Copii o ţin de poale —
Rea ursătoare-avui, Doamne!
Ursătoarea mi-a fost bună;
Mintea mea mi-a fost nebună!

Dela Leanca Pruşu (33 ani), Făureşti-Vâlcea.

63

Foaie verde trei lalele,
Cine ţi-o mai zice lele,
Să-ţi poarte coadele *tele* [1]);
Cine ţi-o mai luà inèle,
Să se 'ncovoaie ca ele;
Cine ţi-o mai luà cercei,
Să se spânzure ca ei;
Cine ţi-o mai luà mărgele,
Să se deşire ca ele,
Lele, lele şi iar lele!

Dela Tinca I. Belciug (22 ani), Făureşti

64

Lele-alimănită-mi eşti:
Nici nu râzi, nici nu vorbeşti,
Doar din buze îmi zâmbeşti...

Dela acelaş.

[1]) In loc de: tale.

65

Pentru tine, fă Ileană,
S'a uscat iarba 'n poiană:
Când erà iarba de coasă,
Eu şedeam cu puica 'n casă.
Foaie verde trei granate,
Trinule [2]), să nu ai parte
De *şurùpurile* toate;
Că m'ai dus aşà departe,
In neagra străinătate:
Fără mumă, fără tată,
Par' c'aş fi născut din piatră;
Fără fraţi, fără surori,
Par' c'aş fi născut din flori.
Ş'o foiţă de năgară,
Dorul mândrei mă omoară,
Dorul mândrei cei de-acasă,
Mi-a scos sufletul din oase.

Dela recrutul Gh. Bobeică, Făureşti.

66

Şapte săptămâni din post,
Pe la puica n'am mai fost!
Ş'or mai trece trei din dulce,
Pe la mândra iar m'oiu duce...
La puica dacă m'am dus,
Am găsit lacătul pus:
Luai lacătul cu mâna
Şi veriga cu căciula,
Şi intraiu în cas' cu sila.
Mândra mea cum m'a ochiat,
Şapte straie-a 'ntins pe pat,

[2]) Trenului i se mai zice în Oltenia şi «trin» sau «căruţă cu fereşti», Un cântec popular zice între altele:
«Eu mă duc la Bureşti,
«Cu căruţa cu fereşti!» (ferestre).

Şapte straie ş'un macat,
Şi mă puse sus pe pat,
Şi mă luă la sărutat.

Dela Stănică Lăutarul (39 ani), Ştirbei-Romanaţi.

67

Variantă

Foaie verde măr mustos,
La trei săptămâni din post,
De m'aş face cum am fost,
Aşi mâncà vinerea post,—
Pe la puica n'am mai fost!
Dar aseară când m'am dus,
Am găsit lacătul pus.
Luaiu lacătul cu mâna
Şi veriga cu căciula,
Şi intraiu în cas' cu sila.
Puica dacă mă văzù,
Şapte scoarţe-mi aşternù,
Şapte scoarţe şi-un macat,
Şi-o perină de bumbac,
Să-mi fie moale la cap.
— Puică, te-am iubit cu drag,
Azi cu drag, mâine cu drag,
Până pot să mă mai trag,
Pân' oiu iubì ce mi-e drag,
Ş'apoi să mă culc, să zac,
C'am iubit ce mi-a fost drag!
Azi cu dor, mâine cu dor,
Până pot să mă mai scol
Pân' oiu iubì ce mi-e dor,
Ş'apoi să mă culc să dorm,
C'am iubit ce mi-a fost dor!

Dela †Manolache Smarandache (45 ani). Făureşti.

68

Foaie verde colelie,
Fetele dela regìe,
Din regìe dela Iaşi
Se *iubeşte* prin oraş;
Se poartă cu fuste negre,
Moare neica când le vede;
Şi cu şoarţe de mătase,
Mă *poftesc* la ele 'n case

Cântec adus de precupeţi.
Dela Ion T. Ionete (31 ani), Făureşti.

69

Frunză verde matostat,
Vezi-mă, Doamne 'nsurat,
După poteci adunat!...
Că mie mi s'a urît,
Toată noaptea colindând,
Câinii la mine lătrând!
Foicică samulàstră,
Lâng' o cruce de fereastră,
Aşteptai să iasă, iasă,
O 'ndrăcită [1]) de nevastă;
Ieşì hoţul de bărbat,
Cu stinghìa [2]) dela pat.
Când mă plesnì după cap,
Eu credeam că-i sărutat...

. . . .

Dela mama.

70

— Mărgăritar înflorit,
Cine mi te-a ciumpăvit? [3])
— Fetele după iubit,
Călăraşi, de rând, trecând.

Dela mama.

---

[1]) Alte variante pun în locul acestui cuvânt, «*jurată*».

[2]) Cuvânt care se pare că vine dela germanul: Stange (Stengel) bucată lungă, de lemn sau de fier.

[3]) A ciupì, a culege, a rupe.

71

Oliolio ! ce nevestică,
De bărbat cum n'are frică ?
Şi mă mir cum te-a lăsat,
Ca să pleci după amant ?!

Dela lăutar Ion Tràna (39 ani), Ştirbei, Romanaţi.

72

Foicică bob năut,
Am o pânză de nălbit
Şi pe Mitru de iubit.

Dela mama.

73

Decât o mumă nebună,
Mai bine-o vecină bună !

Dela mama.

74

Vinde, maică, boii toţi,
Şi mă scapă dela şorţ ! [1])

Dela Mitrică Protopopescu (39 ani), Făureşti.

75

Foicica bobului,
Rău îi şade codrului
Fără glasul cucului
Şi urma voinicului...

Dela Pătru Bălănoiu (43 ani), Făureşti.

76

Măi Gheorghiţă Gheorghilaş,
Drag ţi-a fost drumul la Iaşi,
Şuşaua la Călăraşi,
Pe Mariţa cui o laşi ? [2])
Lemnelor şi pietrilor,
Pe mâna streinilor ?
Foaie verde arţăraş,
Măi Gheorghiţă, Gheorghilaş,
M'ai iubit de copilaş,
Şi-acum te 'nsori şi mă laşi...
Pe mâna unui vrăjmaş,
Tot ca tine pătimaş !
Foaie verde trei masline,
Să nu zâci mâine-poimâine,
Că e pricina din mine;
E făcută tot de tine !...

Dela Lina Stoican (23 ani), Făureşti.

77

— Mă rog să nu zăboveşti,
Că de-ai zăbovì o lună,
Mă găseşti, neică, nebună;
Şi de-ai zăbovì un an,
Mă găseşti, neică, buştean [3]);
Iar de-ai zăbovì mai mult,
Mă găseşti, neică, 'n mormânt [4]).

Dela Leanca Pruşu (33 ani), Făureşti.

78

Foaie verde de mohor,
La fereastra spre obor
Bate murgul din picior;
Nu bate ca să n'adorm,
Ci bate ca să mă scol,
Să-i dau fân şi orzâşor,
Apă rece din izvor;
Să mă scol să mi-l ţăsăl.
Să-i fac părul creţişor;
Să mi-l ung cu untdelemn,

---

[1]) Sorţ (armată).

[2]) Intr'o variantă: «Dar pe mine cui mă laşi» ?

[3]) «Buştean» se zice, în Vâlcea, orbului care nici nu năzare cu ochii : «orb buştean».

[4]) Var. «Mă găseşti, neică'n pământ» !

Să-i pun șeaua binișor,
Să mă duc unde mi-e dor:
La Marița, la izvor...

Dela Stănică Lăutarul (39 ani), Ştirbei-Romanaţi.

79

Foicică măr paltìn
Mărioară păr galbin,
Păr galbin și retezat,
Pe scurteică măsurat,
Pe ţâţa stângă lăsat,
Cu foarfeci de diamant,
Aduse din *Ţaligrad:*
Şapte *franci de bani* am dat.
Foarfeci de ți-am cumpărat,
Părul de ți-am retezat,
Să iubesc pe cin' mi-e drag:
Să iubesc pe-alde Maria,
(Să iubesc pe lel' Măria)
Că mai știe omenìa,
Şi-mi așterne noaptea iia,
Mă 'nvelește cu ghiorghia [1])
Ghiorghia cu floricele,
Mă gâdilă la sprâncene,
Pe pofta inimei mele!

Dela prietenul N. Constantinescu, boiangiu (27 ani), Făureşti.

80

Foaie verde firul ierbei,
Mă suii în dealul Cernei,
Mă uitaiu în valea Vedei,
Unde cântă puiul mierlei,
La mândra cu ochii negri;
M'a mâncat, mânca-o-ar viermii,
M'a mâncat, mânca-o-ar naiba:
Că mi-a luat banii degeaba!
(Am bătut drumul degeaba).

Dela Gh. M. Vasilescu (35 ani), Făureşti.

81

Foaie verde foi ca bobul,
Hai, puică, să trecem Oltul,
Să schimbăm vorba și portul,
Că ne-am prăpădit cu totul!
Hai, puică, să trecem dealul,
C'amândoi ne știm amarul;
Hai, puică. să trecem valea,
Că ne aflä toată țara!
Foaie verde ca sălcuța,
Eram tânăr ca frăguța,
Da m'a 'mbătrânit mândruța!
Bătrâni-o-ar șì pe ea,
Ca pe neica, dragostea!
Bătrâni-o-ar frigurile,
Ca pe neica gândurile!

Dela acelaş.

82

Foaie verde trei masline,
Ia vezi, puică, că pe mâine
Dorul rămâne la tine,
Dragostea mi-o iau cu mine.
Să mi-l păstrezi, puică, bine,
Cum mă păstrai și pe mine:
Să mi-l culci în pat cu tine,
Unde mă culcai pe mine;
Să mi-l culci în patul tău,
Unde mă culcam și eu.
Aminte să-ți mai aduci,
De-ale noastre vorbe dulci,
De-ale noastre dulci cuvinte,
Ce le-aveam noi mai 'nainte.

---

[1]) Ghiordia = haină de de-asupra, un felde scurteică.

Foaie verde siminoc,
Cuculeț de peste Olt,
Fă-mi o scrisoare cu cioc'
Fă-mi scrisoare românească,
Jumătate letinească,
S'o pui la puica 'n fereastră,
Când s'o sculà, s'o citească,
Lacrimile s'o pornească [1]).

Dela mama.

83

Foaie verde ș'o sipică,
Bine-a fost cu nevestică;
Dar să ai ș'o ibovnică.
Nevasta te premenește [2]),
Puicuța mi te privește.
Foileană ș'un ghiocel,
Bine-a fost cu bărbățel,
Dar să ai ibovnicel;
Când bărbatul te urăște,
Ibovnicul te 'ndrăgește!...

DelaNiță Puiu (Popescu) (43 ani), Făurești.

84

— Nu știi, vecine, cevà?
Mi-a 'mbolnăvit nevasta!
— Ba, eu știu, vecine, bine:
La iubit, de rău n'o ține,
Las'o, las'o să iubească,
Să nu se mai bolnăviască:
Astă vară n'a iubit:
De opt ori s'a 'mbolnăvit!

(Cântec adus de precupeți).
Dela Ioan Safta (30 ani), Făurești.

[1]) Var.: «*Lacrimi să mi-o podidească*».
[2]) Var.: «*Nevestica te glivește*», poartă grijă de tine.

85

Foicică trei lalele,
Intru'n luncă, la nuiele,
Lunca plină de viorele.
Bată-vă focul, nuiele,
N'am să fac niscai săiele,
Să 'nchid armăsari 'n ele;
Ci am să-mi culeg viorele,
Să le dau puicilor mele,
Care m'am avut cu ele,
Din tinerețele mele:
Care mândră-i mai frumoasă,
Să-i dau chită mai aleasă;
Care mândră-i mai urâtă,
Să-i dau chită veștejită.

Dela N. Popescu, (33 ani), Făurești.

86

Foaie verde mărgărit,
Ce mai lună de iubit;
Da-s cu puica năcăjit
Pentru-un inel de argint!
Fi-l-ar fi mâncat rugina,
Că din el e toată vina!...

Dela N. Floarea (61 ani), Făurești.

87

Foicică trei răsure,
Păsărică de pădure,
Zboară la puica, de-i spune,
Să ia trei azme de pâine
Și să suie 'n deal la mine.
Dar să dea cam pe vălceà
Să n'o vadă nimenea.
Und' să vie, iar să-i spui:
In poiană, la gutui.
Că dau și eu pe vâlcea,

Cu plosca sub ipingea [1])
Puiçei ca să-i țiu calea.

Dela mama.

88

De-ar fi drumul prin pădure
Şi-o cârciumă să-mi iau pâine,
M'ași duce cu puica 'n lume;
Dar mi-e drumul prin oraș,
Şi te 'ntreabă de răvaș:
Doi te 'ntreabă, doi te leagă,
Şi la 'nchisoare te bagă!

Dela Leanca Prușu (33 ani), Făurești.

89

Mărită-te, mândro, bine,
Ia-ți nădejdea dela mine;
Mărită-te cu Dumnezeu,
Că mie nu-mi pare rău;
Mărită-te cu noroc,
Că nu-mi pare rău de loc:
Mărită-te, draga mea,
Mărită-te, nu ședea,
N'aşteptà dragostea mea,
Că nădejdea dela mine,
E ca ața de subțire...

Dela «Ciocănel» (v. buc. 12-a).

90

Eu iubesc de-o copiliță,
De-i miroase gura-a țâță
Şi pieptul a romăniță!

Dela mama.

91

Copiliță cu părinți,
Nu grăbì să te măriți:
Că mila dela părinți,
Anevoie-ai s'o mai uiți;
Dar mila dela bărbat,
Ca frunza de păr uscat,
[Tot cu pumnii după cap!]

Dela mama.

92

Foaie verde trei lalele,
Despăgubește-mă lele
De părăluțele mele,
Că-a muncit neica pe ele!

Dela N. Popescu-Ciaușanu (31 ani), Căluiu-Romanați.

93

Foicică ș'o sipică,
Und' te duci, domnule Ghică?
— Peste Olt la ibovnică,
C'am lăsat-o singurică...

Dela mama.

94

— Ce cătaiu de mă 'nsuraiu:
Multă dragoste stricaiu;
Nu stricaiu numai pe-a mea;
O stricaiu pe-a multora!
— Ce cătaiu mă [2]) măritaiu
Multă dragoste stricaiu:
Nu stricaiu numai pe-a mea,
Dar stricaiu pe-a multora!

Dela mama.

95

Dragă mi-e lelița 'naltă,
Că-ți dă gura peste poartă;
Dar drăguța scundiceà,

[1]) Se zice și *epângeà*, sau *ipângeà*.

[2]) In loc de: «*de mă măritaiu*»!

Se'ntindea și n'ajungea,
Aolică, puica mea!

Dela Tudorache Vasilescu (Dudulean), (31 ani), Făureşti).

96

Varianta 1

Dragă mi-e lelița 'naltă,
Că-ți dă gură peste poartă;
Dar drăguța mititeà,
Se 'ntindea din ce puteà,
Şi tot da neicăi gurà.

Dela mama.

97

Varianta 2

Dragă mi-e lelița 'naltă,
Că-ți dă gura peste poartă;
Dragă mi-e și-a scundiceà:
Treceà garduri, și-o vâlcea,
Şi tot la neica venià!

Dela I. Caracaleanu (44 ani), Făureşti.

98

Varianta 3

Dragă mi-e lelița 'naltă,
Că-ți dă gură peste poartă;
Mi-e dragă și-a scundicică:
Und' se suie pe opincă,
Şi tot dă neicăi guriță.

Dela Leanca Pruşu (33 ani), Făureşti.

99

Mândro, mândro, mărgărit,
Dușmani mulți ne-au pizmuit,
Şi pe noi ne-au despărțit,
Nici cu gard, nici cu nuiele,
Nici, cu dealuri și vâlcele;
Numai cu *vorbițe* [1]) rele!

Dela mama.

100

Variantă

Mândro, mândro, mărgărit,
Dușmanii ne-au despărțit,
Nici cu gard, nici cu nuiele,
Numai cu cuvinte *grele*

Dela Nicu Matăcină (22 ani), Bòghea, Vâlcea.

101

Leano, mijlocel subțire,
Ferice de cin' te ține:
Trăieşte cu drag pe lume,
Nu pătimește ca mine!... [2])
Dar nici eu nu pătimesc:
Scot parale și plătesc,
Şi ce-mi place, tot iubesc,
Şi nu mă mai prăpădesc!

Dela I. Caracaleanu, Făureşti.

102

Foicică bob năut,
Neică, vezi, nu te-ai ținut
De vorba care-ai vorbit.
Şi, neicuță, 'ți mulțumesc,
Că eu altul mai găsesc,
Mai de neam, și mai de viță,

---

[1]) Diminutiv. Alte diminutive ale aceluiaş cuvânt, sunt în Vâlcea, următoarele: vorbuliță, vorbişoară, vorbuleană (rar). Cel care sună mai frumos este: *vorbiță*.

[2]) Frumoasă reticență. Iți aminteşte de Vergilius: «Quos ego!»... sau: «Novimus et qui te...».

Nu ca tine-o rămășiță;
Când te văd, tot pe ulìță! [1])

Dela mama.

103

Foaie verde iarbă neagră,
De cine dorul se leagă,
Nu-l lasă cu mintea 'ntreagă:
Că s'a legat de-un voinic,
Şi-a lăsat plugu 'n pământ,
Şi boii la jug sbierând,
Şi s'a dus la puică 'n crâng;
Şi s'a legat de-o nevastă,
Şi-a lăsat războiu 'n casă,
Cusătura pe fereastră
Şi-a pornit-o drept spre leasă;
Şi s'a legat de-o copilă,
Uită cusătura 'n mână!

Dela acelaş.

104

Foicică mărăcine
Ia ascultă-mă, vecine:
Nu-ți purtà nevasta bine,
Că viu mâine, viu poimâine,
Şi ți-o fur de lângă tine,
Să mai trăiesc șì eu bine!

Dela Leanca Pruşu (33 ani), Făureşti.

105

Foiae verde ș'o lalea,
N'am, puică, pe unde da
Să nu-ți mai văd *căşoarà*,
Căşoara, bătăturà,
Şi ce mai este pe ea! [2])

Dela mama.

106

Foileană trei răsure,
Poteceaua din pădure,
Pardosită-i cu alune,
Cu alune mărunțele,
De-mi vine puica pe ele!

Dela mama.

107

I'auzi, leleo, pițigoiul:
Haideți să 'nfundăm zăvoiul:
Zăvoiul și răchità,
C'acolo-i dragostea mea...

Dela mama.

108

Ş'o foaie mărgăritari,
Pe șoseaua din Cepari,
Trece-o fată ș'un *jandar*,
Jandarul mi-este călare;
Fata mare, pe picioare.
— Pune-mă, jandar, călare,
Că nu mai pot de picioare!
— Eu te-așì pune, fată mare,
Cum nu te-aşi pune călare;
Dar mi-e murgul mic de zile:
De-abia mă duce pe mine...
— Pune-mă, jandar, călare,
Că nu mai pot de picioare:
Că mi-e drumul gloduròs [3]),
Nu mai pot merge pe jos!...
— Foicică doi ghiocei,

---

[2]) Un asemenea accent îl găsim și în vorbirea curentă, în jud. Mehedinţi.

[1]) Pe bătătură, în curte: cu alte vorbe şì pe puica cu care este certat.

[3]) Noroiul uscat, pe drum, se numeşte în Vâlcea şi împrejurimi: glod, gloduri, glonţane. Chiar şì noroiul îngheţat «tutùc», şi neregulat: cu colţuri, se numeşte tot glod: drum gloduròs; glodoròs; în Moldova se numește *glod*, însuşi noroiul moale.

Duce murgul, doi şi trei,
Dar pe noi, doi porumbei!...

Dela lăutaru I. Pădureanu (60 ani), Ştirbeiu-Romanaţi

109

Ş'o foiţă ca cicoarea,
Uite dealul, uite valea,
Unde iubeam pe Marghioala;
Uite dealul, uite viţă,
Unde-am iubit pe Mariţa,
Şi i-am sărutat guriţa;
Uite şi tăvălitura,
Und' mi-a dat puicuţa gura...
Hai, puică, pe deal, pe deal,
Să cătăm iarbă de cal:
Calul să ni-l priponìm,
Noi, mândro, să ne iubim.
Până calul paşte iarbă,
Noi să ne vedem de treabă:
Tu să-mi numeri stelele,
Şi eu floricelele;
Până calul paşte fân,
Noi să ne vedem de drum!...

Dela Costică C. Popescu,(35 ani),Făureşti.

110

Foicică de mohòr,
— Fetiţă de *percitor*,
De nu te-oiu iubì, să mor!...
— Şì să mori, şì să plesneşti,
Pe mine nu mă iubeşti!

Dela Leanca Pruşu, (33 ani), Făure

111

Iorgule, ochii matale,
Fac un pol şi cinci parale
Şi-o bazmà de portocale...
Uscà-s'ar plopul din vale,
Să nu te mai văd călare,
Cu cămaşa albă floare,
Spălată de-o fată mare,
Uscată la ţâţişoare,
Cu foc dela inimioară...

Dela mama.

112

Haì, leliţă 'n vale 'n luncă,
Să-ţi taiu răşchitor şi furcă,
Şi neicăi *ciumag* de ducă...
Găsii pupăză 'nflorita:
Nu ştiu pupăza [1]) s'o rup,
Ori pe Leana să mi-o pup...

Dela Leanca Pruşu.

113

Cine 'n lume nu iubeşte,
La ce se mai spovedeşte:
Spune *lìchii* [2]) şi minciuni,
Să-i dea popa 'nchinăciuni!...

Dela Leanca Manolache Smarandache (43 ani), Făureşti.

114

Foaie verde ş'un lipic,
Vine puica pe colnic,
Răsucind la borangic:
De trei zile răsuceşte,
Şi pe fus nu mai sporeşte.
— «Ce caţi, puică, pe colnic
Răsucind la borangic?
— O vacă cu viţel mic,
Şi-un pustiu de ibovnic:

---

[1]) Floare viorìe care se mai numeşte şì «ciocul pupezii».
[2]) Palavre, nimicuri, secături.

Neicuță cu legătoare [1]),
Face puicăi sărbătoare...
Dela mama.

115

Cine-mi scârțâie fântâna?
Puicuța-mi face cu mâna,
Cu mâna, cu mâneca,
Să n'o vadă nimenea,
Bat-o sfânta Vinereà,
Și maica Dumineca!...

Dela Mărina I. Pârcălăbescu (55 ani), Făurești.

116

Fetiță secerătoare,
Ce-mi seceri ziua prin soare:
Grâu-i mic și ziua-i mare,
N'ăi fi mai putând de șale...
'Nfige secera 'ntr'un snop,
Și vin' la neica pe loc;
'Nfige secera 'n *mânună* [2]),
Și vin' la neica pe mână;
'Nfige secera 'n cârstață [3]),
Și vin' la neica pe brațe,
Să te sărut cu dulceață!...

Dela Leanca Prușu (33 ani), Făurești.

117

Foaie verde lămâiță,
Paște calul lui Gheorghiță:
Un fir paște și-altul crește,
Și Marița mi-l privește.

Dela †Maria Angelescu (48 ani), Făurești.

118

Peste pogoane de grâne,
Trece-o nevestică 'n lume:
Oropsită [4]) de bărbat
Și 'ndrăgită de amant,—
Cu pruncul nebotezat.
Și pruncul când mai plângea,
Măiculița-l mângâia:
— «Taci, cu maica, nu mai [plânge,
Că te-oiu scăldà 'n lapte dulce [5]),
Și ți-oiu da țâță de-ăi suge!»

Dela Leanca Prușu (33 ani), Făurești.

119

Foaie verde *lobidragi*,
De-ași iubì câți mi sunt dragi,
N'ar mai fi frunză prin fagi,
Nici umbră pe sub copaci!

Dela aceeași.

120

Foileană bob *areu*,
Ce bine trăiam flăcău:
Incălecam calul meu,
Mă duceam unde vream eu;
Dar e bine și 'nsurat,
Că știu, sara, unde trag!...

Dela Tata (Fl. Ciaușianu).

---

[1]) Legatură pentru gât: basmà de mătasă.
[2]) O mână de grâu secerat.
[3]) Picior, pletiță; formată din snopi, pușì,în cruce unul peste altul iar de-asupra de tot pus un snop, cu spicul în jos, care se numește *urs*.
[4]) Var. «*dosădită*», cu acelaș înțeles.
[5]) A scăldà în lapte dulce, este, pentru popor, suprema purtare de grijă de cinevà.

121

Foaie verde foi ş'o fragă,
Neică, dacă-ţi sunt dragă,
Muşcă-mă de pe sub barbă,
Nu mă muşcà de obraz,
Că mă văd ai noştri-acas',
Şi-am o mumă cu năcaz:
Decum intru seara-acas',
Tot cu ochii la obraz!...

Dela Leanca Pruşu.

122

Foicică ş'o lalea,
Ibovnicul din vălceà,
Imi ţine calea 'n *şuşeà*,
Mă ţine pân' a 'nsărà;
Eu dau să mă duc-acasă:
Furisitul [1]) nu mă lasă,
Imi spune vorbe frumoase!...

Dela mama.

123

Foaie verde trei spanace
Pentr'o mândră care-mi place,
Cinci zile pe drum aşi face,
Cinci zile şi-o săptămână:
Că i-a fost guriţa bună,
Şi m'a *apucat la mână* [2]).
Cu-o miculiţă arvună,
Arvună de zece lei,
Pentru ochişorii ei...

Dela mama.

124

Foicică odolean,
Ibovnica lui Ştefan
Cu cămaşă de tulpàn
Mi-o iubesc, neică, de-un an,
Mi-o iubesc, şi-am să mi-o iau!...

Dela mama.

125

Zace Ghiţă la perète
Cu mijlocul plin de bete:
Cu gura friptă de sete,
S'adună fetiţele,
Să-şi aleagă betele [3]).
— Să vie şi puica mea,
Să-şi aleagă perecheà,
Să-mi ţie lumânarea,
Să mor cu ochii la ea!...

Dela Leanca Pruşu (33 ani), Făureşti.

126

Cine-mi scârţăie fântâna,
Puicuţa-mi face cu mâna,
Să mă duc să-i sărut gura.

Dela Dina Taifas (33 ani). Făureşti.

127

Foaie verde iarbă mare,
— Mărită-te, fată mare,

---

[1]) Afurisitul. Cuvânt de dezmierdare, — în cazul nostru.

[2]) Expresiune echivalentă cu cea latinească: habere aliquid ad manum ori: convenire in manum viri, a ajunge *pe mâna* bărbatului; a aveà la îndemână. Limba germană şi cea franceză cu expresiuni analoage: an der, bei der, zur Hand haben; à la main, en main (avoir).

[3]) Fetele dau flăcăilor bete şi băsmăluţe (batiste) cusute frumos; iar băeţii le dau inele:

«Eu ca puica's necăjit,
«Pentr'un inel de argint»...

De-mi ia drumul din picioare,
Şi ochii de peste vale!
— 'Nsoară-te 'ntâiu dumneata,
Să vedem pe cine-ăi lua:
Că de-ăi luà vre-o natantoală [1]),
Să mi-o lovească de-o boală,
S'o lovească şi să moară,
Şi să fim prieteni iară!...

Dela mama.

128

Foileană bob năut,
Ce mai sălcii de umbrit,
Şi rogòz de tăvălit!...
Mai pofteşti-Anico jos:
C'o să-ţi dau de-un pol frumos,
Pol frumos şi ferecat,
Să mi-l porţi la gât, cu drag!...

Dela mama.

129

Ş'o foiţă trei masline,
Trec pe drum, mă uit la tine,
Sfârăie inima 'n mine:
Puţinică ce-a rămas,
S'a fript ş'aia şi s'a ars!

Dela †Stan Vulturescu (60 ani), Făureşti

130

Variantă

Foileană mărăcine,
Tot gândindu-mă la tine,
S'a topit inima 'n mine:
Puţinică ce-a rămas,
S'a fript şi ea şi s'a ars!

Dela †Leanca Zbârloaica (55 ani), Făureşti

131

La *trupina* [2]) nucului
Cântă muma cucului;
Şi mai sus, pe-o rămureà,
Cântă şi o turturea;
Iar mai sus, pe spic de nuc,
Cânt' un puişor [3]) de cuc!

Dela mama.

132

Variantă

Foicica macului,
La trupina nucului
Cântă muma cucului;
Iar mai sus pe spic de nuc,
Cânt' un puiuleţ de cuc;
La mijloc pe-o rămureà,
Cânt' o dragă turturea,
Ca puica-mi când se gătià:
Şi-şi răsfiră penele
Ca puica sprâncenele...
Eu zic cucului să tacă,
El se mută 'ntr'altă *creacă*,
Cântă, hoţul, de mă seacă,
Par'că vrea 'n necaz să-mi facă.
Unde mi-l aud cântând,
Eu ca frunza mă usuc!

Dela mama.

133

Imi luai *şuba* şi cavalul,
Şi trecuiu, la puica, dealul:
Aşteptaiu, cât aşteptaiu:
Imi luai şuba şi *plecaiu*...

Dela Leanca Pruşu, Făureşti.

---

[1]) Toantă, uitucă, *beşniţă*, pàcoste, *uruioacă*, *tuie*.

[2]) Tulpina. Ca termen de comparaţie se zice pentru femeile şi paserile grase; *grasă trupină*, *greà ca o trupină*.

[3]) Var.: «*puiuleţ*».

134

Cu cămaşa neagră plumb,
Vine neica dela plug,
Şi-mi spune, c'a odorît [1]),
Că pământul s'a 'ntărit,
Şi dragostea l-a zorit,
L-a zorit, l-a prididit!

Dela Gheorghiţă I. Nică (21 ani), Făureşti.

135

Plecă neica la arat,
Fiarăle i s'au stricat:
De-ar coborî sara 'n sat,
Să-şi ascută fiarăle,
Să dea puicăi buzele!...

Dela mama.

136

Cântă-mi, cuce, numai mie,
C'am să plec în haiducie,
Şi-ţi las pe Mariţa ţie!...
Foicică colelie...

Dela mama.

137

Foicică trei smicèle,
Vai de păcatele mele:
Nu mă luà dela surcèle; [2])
Vin' la maica de mă cere!
De m'o dà, de nu m'o dà,
Oiu fugì cu dumneată!...

Dela †Preda Băbăniţă (59 ani), Craiova.

138

Două fete spală lână:
Una spală şi suspină;
Că i-a dat salba 'n fântână:
Salba grea de *galbini* mari,
Făcută de doi primari;
Salba de *gălbinei* mici,
Făcută de trei voinici.

Dela mama.

139

Foicică de mohòr,
Nici la toamnă nu mă 'nsor,
Nici la toamnă, nici la iarnă,
Să fac fetele să moară!

Dela Marin Truşcă (41 ani), Făureşti.

140

Foie verde colelie,
Cine dracu-mi spuse mie,
Să iau fată cu moşie:
Să-mi poruncească ea mie;
Mai bine s'o iei săracă,
Ce i-oiu poruncì, să facă,
Când i-oiu da palme, să tacă!

Dela Costică Popescu (35 ani), Făureşti.

141

La livadia lui Ion
Toate paserile dorm;
Numai una n'are somn,
Şi umblă din pom, în pom,
Şi strigă pe-anume: Ion;
Nu e Ion, nu e nimic,
Că s'a dus după iubit,
Fi-i-ar iubitul de cap!
Că nu s'a mai săturat...

Dela Leanca Pruşu (33 ani), Făureşti.

142

Foicică foi şi mure,
Cuculeţ de la pădure,

[1]) A isprăvì de arat. (Vâlcea şi împrejurimi).

[2]) Dela strâns de vreascuri, gâteje, prin zăvoiu sau pădure, crâng.

Du-te la Ioana şi-i spune,
Să nu se mai poarte bine,
Că mă omoară cu zile;
Să se poarte şĭ mai rău,
Să mai *sufleţesc* şì eu...

Dela mama.

143

Arză-te-ar focul şi para
— Ş'o foiţă ca năgara,—
Că mă iubişi toată vara,
Şi ziceai că mă iei toamna...

Dela Leanca Pruşu.

144

Mărie, cu ochii verzi,
Scoate boii din livezi;
Şì boii, şì vacile,
C'a 'ncurcat poloagele [1]),

Dela †Ion Bunescu (67 ani), Făureşti-Mărcuş.

145

Fă-mă, Doamne, ce mă-i face,
Fă-mă bobuleţ de meiu,
Şi m'aruncă 'ntre femei.
Să le-aud vorba şi sfatul,
Cum îşi fermecă bărbatul:
Ia pământ dela mormânt,
Şi-l presară 'n aşternut,
Să se scoale surd şi mut!...

Dela Leanca Pruşu.

146

Copiliţă cu părinţi,
Ce pripeşti să te măriţi?

Nu grăbì la măritat,
Ca floarea la scuturat:
Floarea mai înfloare-odată;
Dar tu nu te mai vezi fată!...

Dela aceeaşi.

147

Sui, Mărie 'n deal, la cruce,
De vezi neica cum se duce:
De jelit, cine-l jeleà,
Mumă-sa, cu soru-sa;
Mai cu foc ibovnica!...

Dela aceeaşi.

148

Foicică mărgărit,
S'a dus neica la cosit:
Să cosească fân cu nalbă,
Ca să-mi facă bani de salbă;
Să cosească fân vizdeiu,
Frânge-ţi-s'ar coasa 'n trei,
Să vii, neică, să mă iei!...

Dela mama.

149

Foaie verde bob năgară,
Răsai lună, decuseară,
Să-mi iese puica pe-afară,
Să-şi închidă raţele,
Să-i dea neicăi braţele,
Braţele cu ţâţele,
Ochi cu sprâncenele,
C'alea fac păcatele:
De n'ar fi ochi şi sprâncene,
N'ar mai fi păcate grele!

Dela Leanca Chelişoaia (43 ani), Făureşti.

150

Nevasta care-i iubeaţă,
— Foileană izmă creaţă,—

---

[1]) «Brazdele» de fân cosit şi lăsat să se svinteze de apă.

Se scoală de dimineaţă:
Gùsu,-gùsu, gâştele,
Bìri,-bìri [1]), raţele,
Pui-pui,-pui, găinile;
De-ăţi mâncà, de n'aţi mâncà,
Eu să-mi fac datoria,
Să m'audă neicuţa!...

Dela mama.

151

Să-mi răsară luna nouă,
Să-mi prind ibovnică nouă,
Cu cea veche să fac două:
Pe cea nouă s'o iubesc,
Pe cea veche s'o cinstesc...

Dela Nicoliţa Pruşu (18)ani), Făureşti.

152

Variantă

Să-mi răsară luna nouă,
Să-mi prind ibovnică nouă,
Să scutur iarba de rouă,
Cu cea veche-aşi face două;
Pe cea veche aşi cinsti-o,
Pe cea nouă mi-aşi iubi-o...

Dela Maria Pistol (Turcitu) (25 ani), Făureşti.

153

Frunză verde ş'o lalea,
Dragă mi-e nevasta mea,
Dar mai dragă-a altuia:
Că şi-a mea se *premeneşte*
A altuia mă *topcşte*...

Dela mama.

154

Foicică iarbă mare,
Nevasta mea ca o floare,
O lăsaiu culcată 'n *ţoale* [2])
Şi plecaiu dup' o mucoare:
Doarme până 'n prânzul mare,
Cu picioruşele [3]) goale,
Arse şi fripte de soare!...

Dela mama.

155

Decât slugă la ciocoi,
Mai bine cioban la oi,
Cu capul pe muşuroiu,
Cu ochii sticliţi [4]) la oi.

Dela Catrina Brătiloaia (45 ani), Făureşti.

156

Foicica bobului,
Rău îi şeade codrului,
Fără glasul cucului
Şi urma voinicului...

Dela mama.

157

— Spune, spune-mi, moş bătrân,
Spune-mi, caii când să-i fur?
— Vinerea dimineaţă
Când e puţinică ceaţă...
Pe rouă şi pe verdeaţă;
Să le dai puţinel fân,
Şi tu să-ţi bei vin de-l bun.
De-o nemerì păgubaş'
Să-i dai să bea *adălmaş*,
Că caii s'au dus la Iaşi!...

Dela mama.

---

[1]) Var.: «mànì, mànì!»...

[2]) In pat, în cergă (în Vâlcea şi vecinătăţi se zice şi îmbrăcămintei corpului, şi îmbrăcămintei patului: *ţoale, ţoală*.

[3]) Sens pejorativ — în cazul nostru.

[4]) Fixaţi, «priboìţi», stâlpiţi.

158

Spune-mi, spune, păsăreà,
Inghețat-a Dunărea:
Să mai trec cu «*Galbina*» [1])
Cu doisprezece după ea.
Opt poște și jumătate,
Calcă Galbina 'ntr'o noapte!...
Drag mi-e murgul de furat
Și mândra de apucat [2])...

Dela †Ion Bunescu (67 ani), Făurești.

159

De-ar venì luna lui Maiu,
Să văd câmpul plin de cai,
Să fim, neică, tòt ca 'n raiu!...

Dela mama.

160

Foicică ș'un peline,
Ține-ți frunza, codre, bine,
Că, ca mâine, intru 'n tine,
Cu doisprezece după mine:
Toți aleși voinici, panduri,
Tâlhari neaoși de păduri!...

Dela mama.

161

Foicică arțăraș,
Hoțul iasă 'n colnicàș
Și te 'ntreabă binișor:
— De unde ești, băiețaș,
Din ce sat, din ce oraș?
De ai bani mai multicei,
Dă-mi jumătate din ei,
Că-ți dau la mână răvaș
Să nu rămâi păgubaș:
Și mă jur că de-oiu trăì,
Până 'ntr'una ți-oiu plătì;
Dar dac' oiu murì și eu,
Ți-i va plătì Dumnezeu...

Dela mama.

162

Bată-mi-te, păgubaș,
De ce ții doi cai la grajd?
Ține-ți cal de călărie,
Că unu 'mi trebue mie:
Nu m'ajungă la năcaz,
Că nici picior nu-ți mai las!...

Dela mama.

163

Șapte văi ș'o vale-adâncă:
Aici lupii mă mănâncă!
Stai, lupe, nu mă mâncà,
Pân' o răsărì luna,
Să-mi vie ibovnica,
Cu ciucurei la bazmà:
Ș'apoi, lupe, ne-ăi mâncà,
Și pe mine, și pe ea,
Ne-ai mâncà, te-ăi săturà!...
Stai, lupe, nu fii nebun,
Nu mâncà rumânu 'n drum;
Stai, lupe, nu fii turbat,
Nu mâncà rumânu 'n sat!...

Dela «Ciocănel» lăutarul (v. buc. 12-a).

---

[1]) Numele unei iepe; așà cum la cai găsim: *Murgul, Dèreșul*, ș. a.

[2]) Aceste două versuri, îți amitesc, două versuri ale lui Horațius:
Audax omnia perpeti.
Gens humana ruit per vetitum nefas. (Carmin lib, I, 3.).
Sau Pildele lui Solomon:
Dulce este apa furată
Și plăcută pâinea luată pe ascuns (9, 17).

164

Lelea albă, fusta-i albă,
Trânti-m'aşi cu ea prin nalbă!

Dela tata (Fl. Ciauşianu).

165

Dece, Doamne, n'am murit,
Când eram copilaş mic;
Dar acuma, cum să mor [1]),
Când îmi dau fetele flori,
Nevestele ochişori?

Dela Lina I. Surdu (23 ani), Boghea-Vâlcea.

166

Foaie verde sălcioară,
Să-mi scot şeaua din cămară,
Să mi-o pun puţin afară,
Să mi-o bată vânt de vară:
Că mi-o *puiu* pe murgu', iară,
Şi mi-o puiu pe vânătul,
De mi-e drag ca sufletul:
Pune-te, vânăt, pe lat,
De [2]) mă treci Oltul vărsat!...

Dela Costică Popescu (35 ani), Făureşti.

167

Foicică matostat,
La umbră de liliac,
Şade Ghică răsturnat,
Şi-i caută [3]) Leana 'n cap:
Las' să-l cate, că-i e drag,
Şi-o să-l ia şi de bărbat!...

Dela mama.

168

De-aşi aveà und' să mă duc,
Să-mi mai treacă de urît!...

Dela mama.

169

Oftează, puică, oftează:
Toată lumea să te crează,
C'ai fost neicăi amurează [4])...

Dela mama.

170

Căţeluşa ta mă latră,
Şi tu dormi, durmire-ai moartă!

Dela † Bunescu (67 ani), Făureşti.

171

Foicică mărgărit,
Ce mai lună de iubit;
Eu cu puica-s năcăjit,
Pentru' un inel de argint.
Cine-ar stà să facă pace
Multă pomană şi-ar face!...

Dela mama.

172

Foicică porumbea,
Dar-ar Dumnezeu să dea,
Să ningă şi să se ia,
Şi să plouă şi să stea,
Să mă reped la puica...

Dela Leanca Pruşu (33 ani), Făureşti.

---

[1]) In popor se pronunţă: «*mori*».

[2]) Var.: «Şi mă treci Oltul vărsat!» Figurat se zice în Vâlcea: a trece Oltul (pe cineva), a certà rău, a *docăn*ì, a *drămu*ì. pe cineva.

[3]) Var.: «a purecà».

[4]) Var.: «amorează».

173

Foaie verde bob năut,
De-am avut, de n'am avut;
Nici la altul n'am cerut:
M'am dat ca iarba la vânt,
Şi-am trăit cum am putut!...

Dela †Manolache Smarandache, Făureşti

174

Foaie verde ş'un lipàn,
Frumos cântă cucu 'n deal;
Ioana şeade 'n pat la geam,
Şi-mi înşiră la mărgean:
Şi-mi înşiră câte-un bob,
Să mă bage, la ea, rob.
Dar ce fel de rob să-i fiu:
Doar în braţe să mi-o ţiu!...

Dela Leanca Pruşu (33 ani), Făureşti-Vâlcea.

175

Foicică foaie lată,
Fire-ai, maică, blestemată,
Că nu m'ai făcut o fată:
Să şed cu tine pe vatră
Să-ţi dau firele pe natră;
Şi m'ai făcut de-un ficior,
Să dau ţărilor ocol:
Rău, maică, fuseiu *ursat* [1])
Să stau în puşcă *răzmat* [2]),
Să mănânc tot de-apucat!

Dela aceeaşi.

176

Ce mi-e drag pe lumea asta,
Numai calul şi nevasta:
Nevasta mă premeneşte,
Calul mă *călătoreşte*
Ibovnica mă priveşte:
Ibovnica, *bat-o* Doamne,
Te face de mori de foame!...

Dela mama.

177

Foaie verde, foaie lată,
— Murgule, coamă rotată,
Mai scapă-mi *capul* [3]) odată:
Că ţi-oiu face grajd de piatră,
Ţi-oiu da apă *stricurată.*
— Arză-l focul de 'ndemnat:
Unde-ajungi mă legi la gard,
Şi-mi dai fân, nuelele
Şi grăunţe stelele,
Şi tu bei cu mândrele.
Cum ţi-e drag cu mândra 'n pat,
Şi mie cu traista 'n cap;
Cum ţi-e drag cu ţâţele,
Şi mie grăunţele;
Cum ţi-e drag cu mâna 'n sân [4]),
Şi mie cu botu 'n fân!

Dela M. Popescu-învăţător (48 ani), Făureşti-Vâlcea.

178

Fată de cântaragìu,
Nu te strânge tare 'n brâu,
Că te cunosc şi te ştiu:
Că-mi porţi otrava sub brâu;
Decât să mă otrăveşti,
Mai bine să mă iubeşti,
Că mai mult te foloseşti!...

Dela Leanca Pruşu — Făureşti.

---

[1]) Ursit, menit, sorocit.
[2]) Rezemat.
[3]) Frumoasă sinecdocă (pars pro toto), partea în locul întregului.
[4]) In sânul mândrei.

179

Foicică foi bujor,
Plânge-mă, maică, cu dor,
Că şì eu ţi-am fost ficior:
Ţi-am scos plugul din obor,
Două brazde ţi-am brăzdat,
La miliţie m'a luat:
Pe şapte ani concentrat!...

Dela aceeaşi.

180

Foicică foaie lată,
Până' a face *strinul* [1]), tată,
Ajunseiu friptă uscată;
Pân' a face strinul mamă,
Ajunseiu uscată poamă [2])!...

Dela mama.

181

Arză-te focul, fetiţă
Cu beteaua din altiţă,
Că mi-ai pus-o răsfirată,
De-ai omorît lumea toată;
De mai puneai două fire,
Mă omorai şì pe mine!

Dela mama.

182

Foileană de *zdrevèţ*,
'Ndeamnă 'ndeamnă, murguleţ:
Până 'n vale la Cernèţi,
Că se face-un bâlciuleţ [3]),
C'am să-ţi cumpăr frâuleţ
Şi să mi te vând cu preţ!

Dela mama.

183

Foicică ş'o lalea,
Asta este floarea mea [4]),
Care-am flăcăit cu ea:
Descoasă naşul la ea,
Ş'o pună la fină-sa,
Să-i şeadă bine cu ea.

Dela mama.

184

Ioana neicăi din pârâu,
Cu vâlnicul [5]) vişiniu
Şi cu fesul ghiorghioliu [6]);
— Nu mi-o spune, că mi-o ştiu:
Că mi-am iubit-o odată,
Mi-a ţinut o vară toată!...

Dela Niţu Şerbănoiu (58 ani), Făureşti

---

[1]) Pentru «străin». Se zice, *strin* şì în vorbirea curentă, mai întotdauna, într'o poezie populară se zice:
«Fie pâinea cât de bună,
Dacă eşti în ţară *strină*,
Ţi se face clisă (pâine necoaptă bine) în gură!»

[2]) In Vâlcea şi împrejurimi, prunele uscate, perele, merele ş. a. se numesc «*poame*». Dar şi neuscate, se numesc cu termen generic tot poame. Intr'o colăcărie (oraţie de nuntă) se zice, între altele;
«Şi mai aduceţi câteva *poame*.
«Să dăm pela ăle cocoane;
«Şi mai aduceţi ustoroiu,
«Să dăm pela ăi ciocoi;
«Aduceţi şi câtevà *poame uscate*
«Să azvârlim prin *ăle* guri căscate!»
(Din Vâlcea).

[3]) Diminutiv dela bâlciu. Alte formaţiuni mai sunt: bâlcian, *bâlcişor*; bâlcenesc

[4]) Floarea ginerelui, care este pusă, după cununie la mireasă.

[5]) Un fel de zăvelcă sau fustă, ţesută în colori (feţe), mai cu seamă de lână.

[6]) Pare a însemnà vişiniu — închis, «ca vişina putredă cum se mai obişnueşte a se zice. Obiceiul de de-a se purtà cu fes, îl mai păstrează femeia din Romanaţi: în gara Piatra-Olt se poate observà acest obiceiu.

185

Cine ibovnică n'are,
I se pare noaptea mare
Şi *cerguţa* [1]) grea 'n spinare;
Cine-şi are ibovnică,
I se apare noaptea mică,
Şi cerguţa uşurică,
Ca pana de rândunică!

Dela mama.

186

Cine te-a făcut pe tine,
Tudoriţă, neică,
Aşà 'naltă şi subţire,
Tudoriţă neică,
Şi la *ochi* făcută bine,
Tudoriţă neică,
Par'că m'a 'ntrebat pe mine,
Tudoriţă neică.

Dela † I. Bunescu (67 ani), Făureşti.

187

De câte boale-am zăcut
De toate m'am *zviduit*,
Dar de-un pustiu de iubit
Nu mă văd tămăduit;
Că de boală zaci în pat
De iubit porneşti în sat.
Astă boală, de-o zac eu,
Nu e dela Dumnezeu,
Singur mi-am făcut-o eu!

Dela Tata (Fl. Ciauşianu (52 ani), Făureşti

188

Ieşi, leliţă, pân' la poartă
De-mi mai dă gura odată,
Că mâine plec în armată
Şi rămâi nesărutată...

Dela † Gh. Cincă (47 ani), Făureşti.

189

De-oiu mai *odorî* cu plugu',
Să mă plimb pe deal cu murgu,
Să văd cum mai merge timpu'.

Dela Tudor Toboşaru (60 ani), Făureşti.
(Fragment)

190

Câte flori sunt pe pământ,
Toate merg la jurământ;
Numai floarea-soarelui
Şi cu spicul grâului
Şi cu viţa vinului.
Stau în poarta raiului
Şi judecă florile,
Ce-au făcut miroasele?
Ele spun săràcele:
— «A venit Brumar-ăl-mic
Şi nu ne-a făcut nimic;
Şi-a venit Brumarì-ăl-mare
Şi ne-a uscat din picioare!»
Şi-a dat o ploaie cu vânt,
Ne-a pus spicul la pământ,
Şi-a dat o ploaie cu soare,
Ne-a sculat iar în picioare.

Dela Lina St. Diaconescu, (18 ani), Făureşti — Vâlcea.

191

Foaie verde pelinită
Colea 'n vale 'n grădiniţă,
— Lenuţă, Lenuţă! —
Frumos doarme-o copiliţă,
Cu părul lăsat pe ţâţă,
Cam pe ţâţă, cam pe spate:

[1]) Diminutiv dela «cergă», acoperă-mânt de pat făcut din lână (cânepă).

Inima 'n neica se bate
Ca 'ntr'un puişor de şarpe;
Inima şi sufletul,
Ca noaptea ceasornicul.

Dela Leana St. Pârcălăbescu (20 ani) com. Făureşti — Vâlcea.

192

Oltule, Olteţule,
Săca-ţi-ar pâràele
Şi toate izvoarele
Să rămâie pietrile,
Să le arză soarele!

Dela aceeaşi.

193

Fetiţo de om bogat,
Nu pripì la măritat
Ca floarea la scuturat:
Floarea mai înfloare-odată;
Dar tu nu te mai vezi fată:
Când o cântà ştiùca 'n baltă
Şi cârsteiul pe corlată,
Atunci, neică, nici atunci:
Când o face *leandrul* nuci
Şi muşcatul mere dulci.

Dela mama.

194

Foaie verde foi de fragă,
Cine eşti, matale, dragă:
Eşti fată sau măritată,
Ori zână din cer picată?
— Nu-s fată, nici măritată,
Nici zână din cer picată;
Ci sunt floare de pe mare,
Cine mă iubeşte, moare:
Că m'a iubit un băiat,
La trei zile l-a 'ngropat;
M'a iubit un logofăt
Şi-a murit cu cal cu tot.

Dela Nae Constantinescu (30 ani), Făureşti Vâlcea.

195

Frunză verde avrămească,
Cât fu vara de văroasă,
Nu puseiu mâna pe coasă;
Iar când fu la Sfântu'-Ion,
La fereastra din obor,
Bate murgul din picior
Să-i dau fân, să-i dau mohòr,
Ori cu 'n par să mi-l omor...

Auzit dela Gică Nicolescu (15 ani), Laloş Jud. Vâlcea).

196

Frunză verde păpădìe,
Hai, mândruţo 'n deal la vie,
Să culegem razachìe;
Mai am, mândro, două zile
Şi-mi iau drumu' dela tine.
— Foicică bob areu
Und' te duci, tu, merg şì eu
Călare pe murgul tău.
— Ba, mândruţo, nu mergeà,
Că slujba mea este grea...
— Ajungă-te dorul meu
Un' ţi-o fi drumul mai greu;
Ajungă-te jalea mea
Un' ţi-o fi calea mai grea!
— Frunzuleană de sulfină,
Rău e, Doamne, 'n ţară *strìnă:*
Nu vezi mamă, nu vezi tată,
Par'c'ai fi născut din piatră!

Dela D-tru Popleşanu (66 ani), Laloş, Vâlcea.

197

Foicică trei smicèle,
— Pe de-asupra casei mele
Trece-un pâlc de turturele.
— Nu sunt, dragă, turturèle
Da' sunt dragostele mele...
Prinde-le, mândruţo, nene,
Să le vâri în sân, la piele,
Să-ţi miroase sânu' a miere
Şi braţele-a micşunele!...

Dela acelaş.

198

Sus pe vârful nucului
Cântă muma cucului;
Iar mai jos, pe rămurele
Stă un pâlc de turturele
Şi-şi răsfiră penele
Ca puica sprâncenele.

Dela Florea Bâldea (56 ani), c. Laloş, Vâlcea.

199

Foicică de cicoare,
Mi-a luat pe neica 'n catane,
M'a lăsat spălând la haine
Şi vărsând lacrămi amare.
— «Spală-le, mândruţo, bine,
Să le trimeţi după mine:
La capu' pământului,
Pe aripa vântului:
De-ai vedeà vre-o păsăreà,
Uită-te, mândro, la ea,
Că-ţi aduce scrisoareà
Trimeasă de neicuţa.
S'o citeşti pe colţurele,
Să vezi lacrămile mele
Cum se varsă de durere,
Fără nici-o mângâiere.

Dela Mărin Curcă (80 ani), Laloş-Vâlcea.

200

Frunzuliţă magheran
De ştiam, puică, ştiam,
Nu ne mai amurezam
Şi şedeam *pe cum* eram:
Nici-o grije nu duceam,
Unde mă culcam, dormiam,
Somnul dulce îl aveam.
Frunză verde măr creţesc,
Dar acum mă chinuesc:
Unde şed, nu odihnesc,
Tot la tine mă gândesc!...

Dela Toma Chiţescu (50 ani), Laloş-Vâlcea.

201

Foicică mărăcine
— Tu pleci, neică, dela mine,
Eu ce mă fac, fără tine?
Nu mai am nimic în lume!...
— Tu petreci, mândruţo, bine,
Că sunt mulţi voinici ca mine...
— Fie ca frunza, ca iarba;
Dacă nu e neica, — geaba!

Dela Traşcă Munteanu (70 ani), Laloş, Vâlcea.

202

Foaie verde ş'o lalea,
De s'ar vinde dragostea
Mi-aş da boii şi vaca
Şi-aş cumpărà dragostea.
Şi iar verde năutul,
Da s'ar vinde iubitul,
Mi-aş da boii şi plugul
Şi-aş cumpărà iubitul.
Urît mi-a fost urîtul;
Mi l-a dăruit Sfântul!...

Fugi, urîtule, din prag,
Să vie cin' mi-e drag!
Făcuiu groapă să mă 'ngrop;
De urît n'avuseiu loc,
Făcuiu groapă, mă 'ngropaiu;
De urît tot nu scăpaiu!...

Dela Pătru Pârlac (60 ani), c. Laloş-Vâlcea.

203

Foaie verde mălura,
— Ce *floieri*, băete,-aşà?
Ori ţi-este grea raniţa?
— «Foicică foi de fag,
Eu port raniţa cu drag
Şi mor pentru-al ţărei steag!...
Ş'o foiţă de lalea,
Alta este jalea mea,
Care-mi roade inima:
Şi iar verde pomi înalţi,
Am lăsat boii 'njugaţi,
Şi părinţii supăraţi.
Şi iar verde flori de crâng,
Rămân fraţii suspinând,
Şi surorile plângând.
Frunzuliţă iarbă mare,
Plânge sora cea mai mare,
Rămâne câmpul cu jale;
Plânge sora cea mai mică:
Piatra 'n apă se usucă,
Frunza 'n patru se despică.

Dela Ioniţă Popleşanu (52 ani) c. Laloş-Vâlcea.

204

Pe sprânceana dealului
E ţăruşul calului.
Neica calu-şi priponì
Şi pe-o cărare pornì,
Pe mândruţa o 'ntâlnì,
Cu dulceaţă îi vorbì:
— «Bună ziua, mândra mea,
Dà'ncotro e calea ta?...
— «Bună, bună, dragul meu,
Calea mea-i în drumul tău...
— Ascultă-mă, mândra mea,
Implineşte-mi plăcerea:
Vin să-ţi sărut guriţa
Ca să-mi potolesc setea
Care-mi usucă limba!...
— Sărută-mă, neiculiţă,
Dela piept pân' la guriţă!
Sărută-mă, dacă-ţi plac,
Dacă nu, silă nu-ţi fac,
Nici de haină nu te trag
Ca să zici că-ţi mor de drag.

Dela Ioniţă I. Ciucă (56 ani), c. Laloş-Vâlcea.

205

Scurtă-i [1]), Doamne, zilele
Cui *a'nfinţat* străjile
Pe toate *ùliţâle* [2])!...
Ies cu mândra să-mi petrec,
Strejarii mă iau de piept;
Ies cu mândra pân' afară,
Vin strejarii, mă 'nconjoară!...

Dela Mărin Curcă (80 de ani), c. Laloş-Vâlcea.

206

Foaie verde foi ca sfecla,
Uite-l, uite-l pupă-l doica
Care mi-a croit scurteica
Şi mi-a măsurat zăvelca.

---

1) In loc de «scurtează-i».
2) «Uliţele».

Uite-l, uite-l, că-l cunosc:
La doica pe brațe-a fost
Și l-am iubit cu folos!

Dela mama

207

Foaie verde ș'o sipică
Cine trece lunca mică?
Ionel la ibovnică,
E frumoasă pică-pică.
Cine trece lunca mare?
Ionel la țiitoare:
E frumoasă ca o floare.
Cine trece luncile?
Ionel cu slugile.
Uite-l, uite-l suie dealul,
Că-i cunoaște doica calul:
Că-i e calul *vinecior*
Și pintenog de-un picior.

Dela aceeași.

208

Doamne-ajută,
Cui sărută;
Și primește,
Cui iubește!

Dela aceeași.

209

Foaie verde de-un bujor,
Cine 'n lume n'are dor,
Trăiește 'n lume ușor!
Eu am două doruri grele:
Dorul meu ș'al mândrei mele,
Mă topește din *picere*.

Dela aceeași.

210

Foaie verde de-o mălură,
Am auzit de-o minciună:
Că apa de Jii e bună,
Cine bea se împreună:
Hai, puică, să bem și noi
Să ne luăm amândoi!
Cine iubește și spune,
Ala nu e om pe lume,
Nici Dumnezeu nu-i vrea bine;
Cine iubește și tace,
Și lui Dumnezeu îi place,
Nici dracu' n'are ce-i face!

Dela aceeași.

211

Foaie verde mărăcine,
Cine te-a făcut pe tine
Par'că m'a 'ntrebat pe mine;
Și eu să fi poruncit,
Așà nu te-ar fi făcut:
Buze roșii ca *roibinu* [1]),
Obrajii ca trandafiru',
Dinții de mărgăritar,
Limba 'n gură chilibar,
Gura pahar de *cleștar*.

212

Foaie verde garofiță
Pe deal pela Ialomiță,
Paște calul lui Gheorghiță,
Priponit de-o garofiță;
Garofița s'a uscat,
Calul lui Gheorghe-a scăpat.
— Aleargă Gheorghe,-aleargă,
Că ți-a luat calul la gloabă,
Aleargă cu capul gol,
Că dai de gloabă un pol.
Polul de l-ai da la gloabă
Să mi-l pui mie la salbă.

Dela aceeași.

---

[1]) Rubinul.

213

Când eram cu Gheorghe bine,
Mi-aducea struguri din vie;
Decând Gheorghe m'a lăsat,
Şi via i s'a uscat!

Dela aceeaşi.

214

Foaie verde-o micşuneà,
Sărmana nevasta mea,
Cum duce inimă-rea,
Că mă iubesc cu alta.
'Ntr'adevăr că eu iubesc,
Nici eu nu tăgăduiesc:
Că ce-mi place tot iubesc!
Alţii cu bani nu găsesc!
Eu nu dau nici-o parà
Şi iubesc pe cine-oiu vrea.
Că mi-e dragă dragostea:
Mi-a dăruit-o maica
Când erà cu mine grea

Dela aceeaşi.

215

Foaie verde ş'o laleà,
Mă duseiu la *ceşmeleà* [1]),
Dedeiu peste mândra mea:
Scoteà apă cu stânga,
Şi cu dreapta se 'nchinà,
Se 'nchinà şi blestemà;
Că n'am mai dat pela ea,
De duminecă seara!

Dela aceeaşi.

216

Foaie verde de scumpie,
Mă mână maica la vie,
Să iau struguri şi gutuie,
Gutuiţă nu găsii,
Dar cu neica mă 'ntâlnii:
Două vorbe că vorbii.
Vrăjmaşele mă văzură,
Şi la maica mă pârîră.
Doamne, duşmanele mele,
Fă-le pe drum pietricele
Să treacă calul pe ele!...

Dela aceeaşi.

217

Foaie verde ş'o sipică,
Bine e cu nevestică,
Dar să ai ş'o *ibomnică:*
Omul cu două nu strică!
Când nevasta te urăşte,
Ibovnica te 'ndrăgeşte;
Când ibovnica te lasă,
Nevestica ţi-e acasă!

Dela aceeaşi.

218

Foaie verde mărăcine,
Cine mă vede pe mine,
Toţi îmi zic că trăiesc bine,
Trăir'ar şi ei ca mine:
Ziua trăiesc cu oftat,
Şi noaptea cu suspinat,
Dela Lenuţa din pat,
Că aia m'a ofticat:
Mi-a spus că n'are bărbat,
Ş'acum mă ţine legat!...

Dela aceeaşi.

219

Foaie verde măr mustos
Du-te, neică, sănătos

[1]) Pentru; *ceşmeà;* cişmea.

Dacă n'ai fost norocos
Să săruți obraji frumoşi
Şi frumoși și bucălați
Numai cu rouă spălați

Dela nişte soldaţi.

220

Foaie verde trei lămâi,
Geaba, puică, mă mângâi:
Că eu plec și tu rămâi
Cu dorul — star' ar pustii! —
Cu cine să mă mângâi?!

Caracaleanu, lăutar.

221

Foaie verde foi de nuc:
Mai am trei luni și mă duc
Şi tu, mândro, n'ai crezut.
Dar acuma o să crezi.
Că trei ani nu mă mai vezi
Că trei ani e vreme lungă:
Dorul meu să mi te-ajungă!
Ajungă-te dorul meu,
Un' ți-o fi drumul mai greu.
Ajungă-te mila mea
Un' ți-o fi calea mai grea
Să te duci la București
Şi leacul să nu-l găsești.

Acelaş.

222

Foaie verde avrămească,
Să mărită Leana noastră
Plânge codru și frunza:
Să mărită Lenuța
Să mărită și ne lasă
Cu inima friptă-arsă.
— Leano, nu te mărità
Că 'nfloare tămâioara
Şi n'are cine-o purtà.
— Las-o, neică, să 'nflorească,
C'oiu purta-o și nevastă:
Pe sub colț de cârpă-aleasă,
Numai neica să-mi trăiască,
Trăiască să mă iubească,
Inima să-mi răcorească.
— Du-te, Leano, te mărită,
Mărită-te cu Dumnezeu,
Nici mie nu-mi pare rău;
Nici aşà bine nu-mi pare,
Numai inima mă doare!

Acelaş.

223

Foaie verde de-o sipică,
Aşi mai zice d'aolică,
Şi mi-e ibovnica mică;
Aşi lăsa-o de-ar mai crește;
Dorul ei mă prididește:
Dorul și cu dragostea,—
La pustia! — mult mi-e grea! —
— Ionìcă, Ioneà!:
De te-aşi prinde undevà,
Mai nimic nu ți-aşi făceà:
Numai ochii ți i-aşi luà,
Şi i-aşi pune 'ntre icoane
Şi m'aşi rugà: Doamne! Doamne!
Ingeraş dumnezeiesc,
Mai dă-mi zile să trăiesc,
Doar ce-mi-e drag să iubesc:
Ochi-albaștri ca seninu'
Fața roșie ca vinu'
Buzele ca *roibìnu'*,
Să mă prăpădesc ca piru'
Să 'nfloresc ca trandafiru'!...

Acelaş.

224

Foaie verde mărăcine,
Ce făcuiu, nu făcuiu bine:
De m'amurezai cu tine.
Până eu nu te iubeam,
Unde mă culcam, *durmeam*,
Durmeam de mă odineam;
Dar de când mi te iubesc,
Und' mă culc, nu odihnesc
Noaptea 'n vis că te visez,
Şi-adìbui să te găsesc
Răsfrângeam eu perina,
Ziceam că e ţâţa ta:
Gogoneaţă ca nuca,
De mi-a săcat inima.
Ale ţâţe durdulii
N'or fi niscai pietre scumpe
Neica să nu le sărute;
Ale ţâţe poleite,
Desvoalbe-le să le văz:
Din picioare mă topesc,
Ca un muc de lumânare
Când îl bate vântul tare
Şi-i cură ceara la vale
Şi rămâne feştila:
Rău îmi săcaşi inima.
Cu cămăşuţa *a* ta:
Subţărică-subţărea,
Se vedeà ţâţa *prin* ea.
Botul ţâţei l-am văzut:
Şi-am ameţit, şi-am căzut.
Dar de-ţi vedeam ţâţa toată
Mă găsiai plesnit la poartă;
Dacă-ţi vedeam pieptul tot
Mă vedeai, la poartă, mort.
— Măi băiete, fii cuminte
Nu tot luà sama prin curte:
La bobocul meu din frunte.
— Of! Să-ţi beau apă din boboc
Să-mi mai potolesc ăl foc.
Focul meu, vezi, când s'aprinde
Şapte judeţe nu-l *stinge*,
Nici Oltul, nici Dunăriţa,
Numai puica cu guriţa.

Acelaş.

225

Foaie verde sălcioară
Abà puică bălăioară
Mai scobori din deal în vale,
De-mi ia calea din picioare,
Şi dorul de peste şale
— Ce puternică sunt eu
S'astâmpăr eu dorul tău?
— Dacă vrei scoboară 'n vale
Şi — ia un par şi mă omoară.
Să nu mor cu focul tău!...
Că eu am nişte *duròri*
Din brâu până 'n subţăori,
Mă bat cu moartea să mor...
Unde-ţi văd ochii ca mura;
Şi lumina ca neghina:
Din tălpi mă ia cu arsura,
Şi-o arsură veninoasă
Mi-a tras sângele din oasă!...
Şed în malul Oltului,
Ard în para focului
Sai în Olt ca să mă sting,
Mai rău pietrele m'aprind;
Sai în Olt ca să mă scald
Mai rău pietrile mă ard...

Acelaş.

226

Între Olt şi 'ntre Olteţ,
A ieşit un nuculeţ:

Nuc înalt cu frunza rară,
Cântă cucii de s'omoară,
Iar mai sus, în vârf de nuc,
Cântă-un puiuleț de cuc;
Şi mai jos, pe rămurele
Cântă două turturele!

Acelaş.

227

Foicică foaie lată
Eşi Marițo, pân' la poartă
În cămașe *decoltată* —
De-mi mai dă gura odată
Că mâine plec în armată
Şi rămâi nesărutată.
Ia vezi, mândră — că pe mâine
Dragostea mi-o iau cu mine
Dorul rămâne la tine,
Să-l păstrezi, puicuță, bine
Să mi-l culci, la piept cu tine,
Cum mă culcai și pe mine,
Să mi-l culci în patu-ăl mic:
Pe cearșaf de borangic;
Să mi-l culci în patu-ăl mare,
Pe-așternut de salbă-moale.
Să mi-l iei la sărutare
Dela cap pân' la picioare
Ca să-ți mai treacă de jale
Şi-aminte să-ți mai aduci
De-ale neicăi vorbe dulci.

Acelaş.

228

Foicică salbă-moale,
Mai scobori din deal în vale
C'a venit *trinu'* de-asară,
Trinu' cu șapte vagoane:
Patru pline și trei goale.
Patru pline de mantale,
De mantale și tunici
Dela regimentul cinci,
Ca să 'mbrace p'ăi voinici.
Foicică o *leleà*
Văzuiu și tunica mea
Cu șapte nasturi la ea
Alături cu sabia [1]).
Cu pușca alăturea.
Ş'o foiță lemn-câinesc,
Mă duc puică s'o primesc,
Mâine, poimâine-o pornesc:
Oiu venì, n'oiu mai venì
Ori prin strini m'oiu prăpădì!
Taci, Mițo, nu mai *plângeà*
Că mă duc până colea,
Să-mi cumpăr o iepângea:
Roșie ca vișina,
— Dar mie ce-mi târguești
— Pantofiori de-ăi boerești!...

Furca [2]) din Făurești-Vâlcea.

229

Foicică o *leleà*
Marițo din Prahova
Spune-mi, pe onoarea ta,
Cu cine-ai rămas tu grea?
— C'un soldat din Dobrogea:
Județul *Constanția*
Mult mi-a săcat inima!
Ş'altă foaie trei granate,
Iar Marițo când ăi naște,
Să duci copilul acasă,
Să-l duci la doică să-l crească,

[1]) Cântecul chemărei sub arme din vara anului 1913.
[2]) Şezătoare de băieți și fete, în serile de vară.

Şi la popa să-l boteze,
Şi naşul să-l creştineze,
Foicică bob areu,
Şi să-i pui numele meu:
Să-i pui numele: Vasile,
C'aşà mă chiamă pe mine
Să strigi copilul pe nume
Când ţi-o venì dor de mine:
— Na, la maica, covrigel
Să te faci mai măricel
Ca tat' tău de voinicel!

Furca, Făureşti.

230

Ş'o foiţă de scumpie,
Fire'a' năibilor Mărie,
Cu dudăul tău din vie:
Ziua mă pui să prăşesc,
Şi noaptea să te iubesc,
Da' eu când mă odinesc?

«Furca» Făureştilor [1]).

231

Foaie verde dintre vii
Fire' al năibilor de Jii:
De treĭ ori te ocolii,
Şi ce cătaiu nu găsii:
Cătaiu trei fete de Jii,
Cătaiu plasa până 'n Olt
Ca Mariţa nu fu [2]) 'n port;
Cătaiu plasa până 'n Jii
Ca Mariţa nu găsii.

332

Mariţa frumoasă nù e
Dar cu vorba te mângâie
Mariţa nu e frumoasă
Da' la vorbă-i mângâioasă.

Furca din Făureşti.

233

Foaie din salcâm de vară,
Pentru tine, Mărioară,
S'a uscat iarba 'n poiană!
Hai, Mărio, s'o *cosîm*
Pe urmă s'o tăvălim,
Pe-a măruntă s'o stropim,
Cu apă de trandafir.

Furca.

234

Ş'o foiţă de *roibie* [3])
Ştii, Ioană, ce-ţi spuneam ţîe
Că mă ia la miliţîie
Şi tu nu-mi credeai, fa, mie!
Dar acuma o să crezi:
Patru ani nu mai mă vezi.
— Patru ani e vreme lungă:
Dorul meu o să te-ajungă.
Ajunge-te-ar dorul meu,
Und' ţi-o fi drumul mai greu!
Ajungă-te jalea mea,
Und' ţi-o fi calea mai grea!

Furca.

235

Eşi, Mariţo, din bordeiu
C'anflorit salcâmii tăi,
Şi zace neica sub ei,

---

[1]) La *furcă* se cântă aceste cântece de mai multe fete de-odată. Fetele, de când ies la lume, până se mărită, vin la *furcă*, începând dela Sf. Ilie. Nevestele, oamenii însuraţi, vin rar.

[2]) Subînţelesul: *alta*.

[3]) Roibă.

Nu știu zace, ori ce face,
Sau gurița nu-i mai place.

Furca.

236

Foaie verde trei lăptuci
Fa, Mariţo, un' te duci?
— La fântâna dintre nuci
Să dau apă la doi junci,
Şi gură la doi voinici;
Să dau apă la doi boi
Şi gură la doi ciocoi!

Furca Făureşti.

237

Asară mai însărat,
Mi-a picat de-un diamant
Şi şade 'n poartă *răzmat*.
Şi-şi trimete slugile,
Să-i dea gaica braţele...
Nici gaica n'a 'nebunit
Să dea braţe 'n poruncit!...

Furca.

238

Foicică ş'un bujor,
La fereastra din obor,
Bate murgul din picior.
Nu bate ca să mi-adorm;
Şi bate ca să mă scol,
Să mă scol să mi-l ţăsăl,
Şi să-l ung cu untdelemn,
Să facă părul inel;
Să-i pun şaua binişor
Să mă duc unde mi-e dor
La puichiţa, la privor!

Furca.

239

Foaie verde rug întins
De ce stai, murgule, trist?
— Că mie mi-a spus în vis,
Că mâine o să mă vinzi!
N'o fi, stăpâne, păcat?!
Dela moarte te-am scăpat
Te-am trecut Oltul vărsat
(La o fată de 'mpărat) [1]).
Şi pe spate şi pe lat:
Nici şaua nu ţi-ai udat,
Nici şaua nici ibânca,
Nici colţul la ipângea.
Şi-unde vedeai mândrele
Mă *'nghioldeai* cu scările,
(Pe-amândouă părţile) [2]),
Şi suceam picioarele
Ca toate Şoimànele
Ca să-ţi fac plăcerile!

Furca.

240

Miţo! Miţo! porumbiţo,
Face-ţi-ar neica căruţă,
Cu roate de tertecuţă!

Furca.

241

Foaie galbină şi lungă
Ajungă, Mărie,-ajungă,
De-atâta mânie lungă:
Că mânia 'ndelungată,
Nu e bună niciodată.

Furca.

242

Foicică trei granate
Bărbate nu mă tot bate:
Taie-mă, pune-mă 'n cuiu

[1]) O variantă.
[2]) Intr'o variantă.

Eu, amantul nu ți-l spui!
Că cu el mai sufletesc;
Da' cu tine pătimesc,
Urîtă viață trăesc!

Furca.

243

Foicică de năgară,
Mănduliţa de-astă vară,
Mă roagă s'o iau desară;
Dar nici eu n'am nebunit,
Să iubesc ce-am părăsit!
Foaie verde ca mălura
Mândra de mi-am prins'o acuma,
N'aşi da-o pe toată lumea:
Că cu lumea n'am ce face;
Dar cu mândra fac ce-mi place!

Furca.

244

Foicică flori mărunte,
Mă culcaiu să dorm la punte;
Nu putuiu de gânduri multe:
C'am amante mii şi sute,
Trebuie toate 'ngrijite;
Cel puțin, cevà iubite.

Furca.

245

Foaie verde vioreà,
Nu găsesc pe cinevà,
Să-mi ghicească inima,
Să-mi spuie şi dragostea.
— Foaie verde solz de peşte,
Trage bobii şi-mi ghiceşte:
Voinic de ce 'mbătrâneşte,
Codru' de ce 'ngălbineşte?
— Codru' de zăpadă grea,
Voinic de inimă *ra:*
Intră 'n cârciumă şi bea,
Să-şi mai dreagă inima
Şi bea şi se *chefeleşte,*
De nevastă nu 'ngrijeşte.

F. M. Dozăscu, (34 ani).

246

Foaie verde de bujor,
Dorul meu e numai dor,
Nu-l pot spune tutulor:
L'aşi spune la fie-cine
Dar nu-l păstrează ca mine.

Dela acelaş.

247

Foicică maghiran,
Nu mai sunt pe cum eram:
Nu mai muncesc cum munceam,
Nu mai iubesc cum iubeam,
Nu mai mănânc cum mâncam,
Nici nu mai beau cum mai beam!

Dela acelaş.

248

Foaie verde de-o sipică
Când plecam la ibomnică,
Nici de dracu' n'aveam frică!
— Te-am văzut de mititică
Că erai afurisâtă:
Că-mi săreai peste ulucă!
Te iubeam cu multă frică,
Că prea erai mititică!...

Dela acelaş.

249

Foaie verde o *lelea,*
Plânge codru' şi frunza —
De sărmana mândruţa,
Că rămâne *singureà:*

Pleacă neica dela ea,
Şi rămâne vai de ea
Pe braţele altora...
Foaie verde-o micşunea
Dar mândruţa ce-mi făceà?
— Ia ascultă, neică 'ncoa:
Foaie verde mărăcine
Un' te duci tu, fără mine?
C'am trăit amândoi bine!
Aş vrea să mă iei cu tine,
Că rămâiu singură 'n lume!
Foaie verde bob areu,
Un' te duci tu, neica 'l meu?
Un' te duci tu, merg şi eu!
Foaie verde ruguleţ,
— Unde-ai plecat, doruleţ?
— După tine, puiuleţ
C'ai fost al meu drăguleţ!
Foaie verde trei spanace
— Tu te duci, badeo sărace;
Dar eu ce focu' m'oiu face?!
— Tu te faci mândruţo bine,
Că mai sunt voinici ca mine!
— Fie ca frunza, ca iarba,
Dacă nu e neica, — geaba!...
Fie şi ca stelele,
Ca neica-l meu, — nu mai e!
Fie ca bradul de sus,
Dacă nu e cin' s'a dus!...

Dela acelaş.

250

Foaie verde maghiran,
Ia mai sui, Mariţo 'n deal,
Pe potecuţa de an,
La umbriţa de tufan
Unde ne iubeam noi, an!
Şi din deal, priveşte' n vale,
Că vezi pe neica călare,
Să 'ntâlnească [1]) cu matale
Să facem dragoste mare!

Dela acelaş.

251

Foaie verde iasomie,
Aoleo, dodă Mărie,
Ia-ţi boii dupe moşie
Că ţi-i duc la primărie
Şi dai gloabă: — puşcărie! —
Dacă-mi dai guriţa mie,
Nu ţi-i duc la primărie!

Dela acelaş.

252

Foaie verde o lelea
Ochi negri ce-are mândra,
Nu-s în sat la niminea:
Să-i vândă, i-aşi cumpărà,
Că şi neica-i amator
Pentru ochi de-i negrişori.
Fă-i, Mariţo, vânzători!

Dela acelaş.

253

Foaie verde maghiran
De ştiam, mândro, ştiam,
Nu ne mai amurezam
Şi şedeam pe cum eram.
Mai bine treaba-mi păziam:
Căci nici-o grije n'aveam,
Unde mă culcam durmeam
Durmeam şi mă odineam,
La tine nu mă gândeam!
Foaie verde măr creţesc

---

[1]) Pentru: *să se întâlnească*...

Dar de când mi te iubesc,
Spun drept, că mă prăpădesc,
Und' mă culc, nu odinesc,
Noaptea 'n vis mi te visez,
Pui mâna să te găsesc,
Tot de păreți mă lovesc;
Strâng în brațe plapuma
Și cred că ești dumneata!
Dimineața,... niminea!...
Mi *se sboară* inima
De dor dela dumneata,
Săruta-ți-aș gurița!...

Dela aeclaş.

254

Foaie verde de-un bujor,
De-ar fi dorul vânzător,
M'aș face de-un negustor
Și l'aș cumpără pe dor!
Dorului așà i-aș face,
Și l-aș vinde cui i-ar *place*,
Dar la ce să-l vând eu, frate,
Că mi-l port cu mândra 'n [parte!

Dela acelaş.

255

Neică, dacă-ți este dor,
Sună-mă la *telifon*
Sau trimete-mi un *odor* [1])
Dă-mi batista să ți-o spăl
Să ți-o spăl în lăcrămioare
S'o usuc la țâțâșoare
Cu foc dela inimioară!

Dela acelaş.

256

Foaie verde-un mărgărit,
Mă uitaiu la Răsărit,
Văzuiu primăvara *vind* [2])
Și zăpada petecind,
Colțu' la iarbă crescând
Și pădurile 'nfruzind
Și pe neicuța venind:
Cu mantaua fălfăind,
Cu batista vânt trăgând,
Cu cismele scârțâind,
Cu cureaua licurind,
Cu sabia zdrăncănind.
— De când militar m'a luat,
Pâine albă n'am mâncat,
Numai *pesmeliți* [3]) uscați
Dela Rege căpătați
Ceru' gurei s'a 'ncleștat
Buzele s'au bășicat,
Cură la sânge 'nchegat...

Furca.

257

Foaie verde ca mătasa,
Ce mi-e drag pe lumea asta:
Calul, pușca și nevasta!
Calul mă călătorește,
Nevasta mă premenește,
Pușca viața mi-o păzește!...

Furca din Făureşti.

258

Foaie verde trei măluri,
Drag mi-a fost cu doi boi buni,
Să mi-i pasc printre 'ntorsùri,
Să se facă boii buni.
Foicică boabele,
Să le crească coarnele,
Să fărâme plastele,

---

[1]) Semn, obiect cunoscut amândorura

[2]) In loc de: *venind*.

[3]) *Pesmete* (?).

Să vie fetițele,
Să dreagă plăstițele,
Să le sărut buzele,
Buzele și țâțele,
Gâtul cu mărgelele,
Ochii și sprâncenele
Ale [1]) lungi și subțirele:
Pe pofta inimei mele!

Furca.

259

Ș'o foiță romaniță,
Uite dealul, uite vița,
Unde iubeam pe Marița,
Sărutam pe draga Mița:
Mânca-i-ar neica gurița,
Cui i-a pus numele Mița
Și cui i-a croit rochița:
Strâmtă 'n șale, largă 'n poale,
Croită pe țâțâșoare,
Unde-o vede, neica, moare;
Mă usucă din picioare!
Din picioare m'a uscat,
La grea boală m'a băgat!

Furca.

260

Foaie verde trei scaeți,
Are maica trei băeți:
Câte trei sunt scriși la *șorț!*
Foaie verde de-un mărar,
Unu' mi-e la sanitari,
Face-armată *pin* spital;
Ș'o foiță de bujor,
Unu' mi-e la roșiori,
Face-armată 'n *trinușor.*
Foaie verde de-arțăraș
Unu' mi-e la călărași,
Face-armată pela Iași.

Furca.

[1]) = Cele.

261

Sui măicuță 'n deal la cruce,
Și te uită cum ne duce,
Ne duce doi câte doi,
Și ne tunde ca pe oi!
Vinde-ți, maică, tistimèlu'
De cinstește maiorelu'
Să nu-mi taie perișoru'
Perișoru', gălbioru
Sub picior la maiorelu'.
Vinde, taică, boii toți,
De ne scapă dela *șorț*

Furca.

262

— Spune, puică-adevărat,
Câți băeți te-au sărutat,
Cât am fost mobilizat?...
— Nu știu, nu i-am numărat,
Că n'au fost toți dintr'un sat!
— De obraz cin' te-a mușcat,
De e negru și pătat,
Par'că e *matricolat?*
— Foicică matostat,
Unu' nalt și sprâncenat
Și cu semne de bubat!

Furca.

263

Ce mai lună și lumină!
Vine neica prin grădină,
Cu *șubulița* pe mână
Cu chipiu' la o parte...
Foaie verde rug întins
Mă mir de ce vine trist?
Ori *ciumagu'* nu-l găsește,
Ori mumă-sa 'l *cecălește*
Să știu că l-ar cecăli
Eu cu el n'aș mai vorbì!

N'am pe cine *trimeteà* [1]):
Să nu-mi treacă vâlceaua,
Că mi-l vede mumă-sa,
Şi ne strică dragostea.

Furca.

264

Foaie verde rug întins
Ce mai amurez mi-am prins!
Nu mi l'am prins înadins
Mi l'am prins într'o 'ncercare
Să vedem ce minte mi-are:
Are minte de copil,
Şi faţă de trandafir.

Furca.

265

Foaie verde foaie fragă
Trece un băiat în grabă:
— Cine eşti, matale, dragă:
Eşti fată sau măritată
Ori zână din cer picată?
— Nu-s fată, nici măritată,
Nici zână din cer picată!
Ci sunt floare de pe mare
Adusă 'n corăbioare
Cine mă sărută, moare:
M'a sărutat un băiat,
La trei zile l-a 'ngropat!

Furca, Făureşti.

266

Foaie verde lemn de sus,
Decând neica mi s'a dus,
Trei zambile 'n poartă-am pus
Câte trele mi s'au prins,
Mi-a 'nflorit, mi-a 'mbobocit,
Şi neica n'a mai venit!

Furca.

267

Bună sara, mândro, bună,
Astă sară-i săptămână,
De când te ţineam pe mână,
Şi te sărutam în gură!

Furca.

268

Foicică ş'un spanac,
De când neica mi-a plecat,
Gură n'am mai sărutat!
Foicică trei bujori
Nici gură nici ochişori!
Uşor, puiule, uşor
Nu-mi trimete-atâta dor
Prin gurile tuturor
Pe pârîu şi pe izvor;
Trimete-mi mai puţinel
Şi vin' matale cu el!

Furca.

269

Foaie verde foaie lată,
Ieşi Mariţo, pân' la poartă
De-mi mai dă gura odată
Că mâine plec la armată
Şi rămâi nesărutată.
— Foaie verde mărăcine
Ia-mă, neică, şi pe mine
Să fac armata cu tine,
— Ş'o foiţă o *lelea*
De mi-ai fi de-o floriceà
Mi te-aşi pune la mantă

[1]) Subînţeles: *să-i spună*:

Să fac armata cu ea.
Şi de-ai fi o floricică
Mi te-aşi pune la tunică!...

Furca.

270

La gară la *Vizîdeni* [1])
Mă 'ntâlnii cu puica eri;
Mă 'ntâlnii şi eri şi azi;
Mor mândrele de năcaz.

Furca.

271

In dealu' lui Mărinariu,
Mi-a 'nflurit mărgăritaru'
Mi-a 'nflurit şi mi se trece,
Că n'am cu cine-l culege:
Că băeţii care-au fost,
Mi i-a scris pe toţi la şorţ,
Şi mi i-a prins cot la cot,
I-a plimbat oraşu' tot;
Şi-a rămas mucòrile,
Să ne poarte florile.
— Decât floarea mea la tine,
Mai bine pe-un mărăcine,
Să n'o ştiu că e la tine!
Decât floare la mucoare,
Mai bine pe-o apă mare,
Să mă uit la ea cu jale!
Un băiat a mai rămas:
Poartă căciula pe nas,
Face la fete 'n năcaz.

Furca.

272

Foicică ş'o săcară,
Ce-am auzit eu asară?
Ibomnicu' mi se 'nsoară!
Las' să 'nsoare [2]) sănătos,
Că-mi iau altu' mai frumos,
Mai frumos şi mai de neam,
Da' nu ca el un *ţâgan*,
Mai frumos şi mai de viţă,
— Nu ca el: o rămăşiţă! —
De şi-o da gura 'n credinţă...

Furca.

273

Cât oiu fi, cât oiu trăì,
Fată mare n'oiu iubì:
Fata mare se mărită,
Rămâi cu inima friptă,
Şi cu buzele pàrlite,
Cel puţin, frate, *viştite*.

Furca.

274

Foicică samulastră,
Geaba, puică, mi-eşti frumoasă;
Că neica ţi-este urît,
E urît şi oropsît
De niminea îngrijit!

Furca.

275

Foaie verde de trei sfanţi,
Săracii de ei, soldaţi,
Cum mai merg de-alăturaţi,
Cum unu' ş'altu' de 'nalţi,
Şi-mi calcă din urmă 'n urmă,
Par'c'ar fi făcuţi de-o mumă;
Şi calcă din piatră 'n piatră,
Par'c'ar fi făcuţi de-un tată!

Furca.

[1]) *Zăvideni* — gară în jud. Vâlcea (?).

[2]) Pentru: *să se însoare*.

276

Foicică bob năut,
Dealul dela Răsărit,
Să mi-l văd în foc arzând!
Să rămâie numai pàrii
Să se 'nţepe căpitanii:
C'aia mi-a *scris* militarii!

Furca.

277

Drag mi-a fost soldat să fiu:
Să-mi port pe murgu' de frîu!
— Comandă, *maiure* [1]), bine,
Până sunt pe lângă tine;
După ce m'oiu depărtà
Mult ăi plânge şi-ăi oftà!...

Furca.

278

Foaie verde bob năut,
Vin', puică, să te sărut,
Că pân' la toamnă e mult
Şi eu mă duc şi te uit!
Vin', puică să te sărut,
Te sărut odată bine,
Să-mi ţie un an de zile;
Te sărut odată dulce,
Să-mi ţie pe und' m'oiu duce!

Furca.

279

Aferim, puică-aferim!
Tot la luna ne 'ntâlnim,
Şi nici atunci nu vorbim,
Şi tot zici că ne iubim!...
De iubit, să ne iubim
Doar noi amândoi să ştim!...
Şi de dragi, să ne fim dragi
Ca două chite de fragi,
Dar nădejdea să nu-mi tragi
Că cu neicuţa nu faci!...
[Că nădejdea dela mine
E ca sârma de subţire
Când o pui pe mărăcine:
Tragi de ea şi nu se ţine] [2]).

Furca.

280

Iarbă neagră din grădină
... Şi să ştii, puicuţă, bine,
Că eu mă duc dela tine!
Să rămâie pajiştea,
Să vezi cum e dragostea:
Dragostea de fată mare
Ca *făsuiu'* în căldare
Când îi pui un pumn de sare
Da' dragostea de nevastă
Ca garoafa din fereastră!

Furca.

281

Foaie verde trei migdale,
Vine neica dela vale,
Cu *jampierii* [3]) 'n picioare,
Cu cămaşa albă floare
Cu hârtia cu bomboane
Să le dea la fetişoare.

Furca.

282

Leano, mijlocel subţire,
Ferice de-ăl de te ţine

---

[1]) Pentru: *maiorule!*

[2]) O variantă.

[3]) *Jambiere.*

Trăiește cu drag pe lume!
Nu pătimește ca mine...
Da' nici eu nu pătimesc
Că scot banii și plătesc
Şi ce mi-e drag, tot iubesc:
Măcar să mă prăpădesc!
Să mă prăpădesc ca piru'
Să 'nfloresc ca trandafiru'
Să mă prăpădesc ca macu'
Să înfloresc ca liliacu'.

Furca.

283

Ştii, Mițo, ce vorbeam noi:
Să ne iubim amândoi,
Colea 'n vale, la zăvoiu,
Pe iarbă și pe trifoiu,
Să tragem pământ pe noi,
Pământ și cu iarbă verde,
Trece puica, nu ne vede;
Pământ și cu iarbă neagră,
Trece puica, nu ne 'ntreabă!...

Furca.

284

Foicică iarbă mare,
Mi s'a făcut ochii floare:
Tot uitându-mă la vale
Să văd pe neica călare!
Călare pe *galbinu'* [1])
Cu frâul ca stânjinu' [2])
Cu căpăstru' de mătasă,
Impletit de Ioana 'n șasă,
Cu șaua moldovenească,
Cu cămașa de tulpan,
Cu căciula *de-astrăgàn*.

Furca.

[1]) Cal.
[2]) Stânjiniu.

285

Foaie verde lemn de sus,
Verișoru' meu ăl dus,
Mai trimete-mi vreun răspuns,
Trimete-mi carte poștală
Să vie din gară 'n gară!

Furca.

286

Fir'al năibilor de trin
Cum duci Oltenii de lin,
Cum îi duci și-i ocolești,
Până 'i bagi în București
Să vândă mere crețești!

Furca.

287

Fă-mă, Doamne, ce mă-i face,
Fă-mă roata stelelor,
În drumu' Craiovencelor,
Să-mi aleg de-o Craioveancă,
Cu ochii ca de șerpoaică,
Când se uită, mă săgeată!

Furca.

288

Foicică de sulfină,
Cine vine prin grădină?
Neica cu biciu' pe mână,
Cu sabia făcând dâră,
Cu chipiu' la o parte,
Inima 'n neica se bate!
Inimă de ce te bați
De rărunchi și de ficați?!

Furca.

289

Foaie verde ș'o sipică
Florica neicăi, Florică,

Ia oglinda şi te uită,
C'ai dat rumeneală multă,
Şi-mi făcuşi venin la burtă!
Şi-ai dat rumeneală 'n *piez*,
Par'c'ai vrut ca să mă pierzi!

Furca.

290

Pe valea cu alunèlu'
Mi-a luat neica inelu'
Eu îl *cei* [1]) ca să mì-l dea;
El zice c'o să mă ia!
De-aşi ştì, maică, că m'ar luà
Singură m'aşi spânzurà,
De creaca salcâmului,
Pe marginea drumului,
Cu ciucuru' brâului.

Furca.

291

Foaie verde de sporici,
— Hai puică pitiş-pitiş,
Până 'n vale 'n aluniş,
Să ne iubim pe furiş,
— Haideţi neică, la zăvoiu
Să-ţi dau guriţa 'napoi!

Furca.

292

Foicică matostat,
Ce mai lună de plimbat,
Dintr'un sat într'ălălalt!
Şi sunt cu puica certat,
Pentr'un inel de *tumbac:*
C'am greşit de i l-am luat!

Furca.

293

Ş'o foiţă vioreà,
N'ai văzut amanta mea?
— Am văzut-o la ceşmeà
Scoteà apă cu stânga,
Şi cu dreapta se 'nchinà,
Şi din gură blestemà:
Neicuţă să te usuci
Ca pâinea care-o mănânci,
Şi ca vinul care-l bei
Că ziceai c'o să mă iei
Ş'acum te rog; şi nu vrei!

Furca.

294

Foaie verde merinòs,
Ce e 'n lume drăgăstos:
Banul şi omul frumos!
Dar banul se cheltueşte,
Omul cu mintea trăeşte!
Foicică flori mărunte
Ce e 'n lume mai de frunte:
Banul şi omul cu minte.
Dar banul se cheltueşte;
Omul cu minte trăeşte.

Furca.

295

Ş'o foiţă salbă-moale,
Cât e Argeşul de mare,
Haz ca Săbărelul, n'are!
Dodă, dodă şi iar dodă!...
Săbărelu-i mititelu'
Mi-a 'mpuiat dragostea 'n el,
Săbărel cu apă lină:
Cine bea, de dor i-alină!
Săbărel cu apă rece,
Cine bea, de dor îi trece:
C'a beut şi maică-mea,
Ş'a rămas cu mine grea!
Bate vântul dela vale

[1]) Pentru: *cer*.

Şi bate cu spic de ploaie,
Să vie Sabarul mare,
Să ia podul dela vale,
Să rămâie numai parii,
Parii şi cu *părugèii*,
Să se 'nţepe Săbăreii!

Furca.

296

Foaie verde de pelin,
Merge luna pe senin,
Puica mea varsă venin:
Las' să verse şi otravă
Dacă nu mi-a fost de treabă!

Furca.

297

Foileană mărgărit,
La ce, Doamne, m'ai făcut
Să trăiesc tot năcăjit,
Năcăjit şi amărît:
Cu şapte mândre de gât
In disagi cu purcel fript
Şi cu plosca de nuc verde
Ţine nouăsprezece vedre,
Bei din ea, şi nu se vede,
Şi niminea nu te crede?!
Foicică o *leleà*,
Mai am una mititèa:
De-o vadră şi cinci ocà
Care-o port pe sub mantà,
Să dau mândruţei să bea:
Că şi ea-mi dă guriţa!

Furca.

298

Foaie verde foi de boji,
Am ibomnică la Gorj,
Una 'n Gorj,
Şi alta 'n Dolj;
Una 'n Vâlcea
Ş'alta 'n Tulcea
Ş'alta în Râmnicu-Vâlcea!

Furca.

299

Foicică foi de foi,
Fă-mă, Doamne-un piţigoiu,
La Lenuţa pe războiu,
Să descurc la firicele,
Să mi-o sărut pe sprâncene,
Pe pofta inimei mele!

Furca.

300

Foicică-o sălcioară,
— Ce-ai în gură Mărioară?...
— Sămânţă de portocală!
— Ţine-o bine pân' la vară,
S'o sămănăm pe ogoară,
Pe ogoară ce-mi răsare:
Trandafir şi cu răsură,
Trandafir cu doi boboci,
Te-aşi iubì şi nu te poci;
Trandafir craiovenesc,
Te-aşi iubì şi nu 'ndrăznesc;
Trandafir cu foaia lată,
Te-aşi iubì şi-mi eşti cumnată;
Trandafir cu foaia 'ngustă,
Te-aşi iubì şi-mi eşti cam cuscră!

Furca.

301

Foaie verde magheran
Sunt *ficior* de gardian,
Port cămaşe de tulpan,
Şi căciulă de-*astrăgàn*,
Cojocel de miel bârsan,
Ş'am un cal, de-i zic *Cocor:*

Prinde paserea din zbor,
Ş'altu' de-i zic Fulgeriş:
Merge pe drum *îndoiş*,
Şi 'mbuestru curmeziş;
Ş'am unu' de-i zic Ciolacu':
De nu-l întrece nici dracu'.

Furca.

302

Foaie verde trei lămâi,
Geaba, puică, mă mângâi,
Cu lămâi şi cu gutui,
Că eu plec, şi tu rămâi!
Geaba, puică, mă săruţi;
Eu mă duc şi tu mă uiţi!

Furca.

303

Foicică solz de peşte,
Iubeşte, neică, iubeşte,
Şi de duşmani te fereşte,
Că duşmanu', bate-l-aşi!
Nici în casă să nu-l laşi:
Că umblă din casă 'n casă,
Câte-o minciună să *lasă*
Şi cu ochii pe nevastă:
Să ţi-o frigă să ţi-o arză,
Să ţi-o *pue la povaţă* [1])
Bărbăţelul să-şi *urască*
Ibomnicu' să-ndrăgească!

Furca.

304

— Spune, puică, m'ai dorit,
Cât am fost călătorit?
— Eu de tine m'am topit!
Tot gândindu-mă la tine,
N'a rămas inimă 'n mine,
Nici cât bobul de neghină:
Puţinică ce-a rămas,
S'a fript ş'aia, şi s'a ars,
Şi s'a umplut de năcaz!

Furca.

305

Foaie verde trei măceşi,
Ia sama la ce iubeşti:
Că nu-i petec să-l cârpeşti;
Şi e veac să-l *vecuieşti*.

Furca.

306

Foicică bob areu
Leano, pentru Dumnezeu
Şi pentru binele tău,—
Nu mă mai *ţineà* de rău!..
Că m'ai mai ţinut odată
Ş'am zăcut o vară toată!

Furca.

307

Foaie verde de-o mălură,
Bună sara, mândro, bună!
Asta-i sara de pe urmă,
Când petrecem împreună:
Să mai mergem prin grădină,
Să mi te mai ţiu pe mână;
Să ne sărutăm în gură,
Ca doi porumbei de-o lună!

Furca.

308

Foicică de mohòr
Vrusei să mă las de dor,

[1]) A povăţuì, a ademenì, a face meseria de pezevenghe.

De trei ori vruseiu să mor!
Sărută-mă, neică, bine,
Până sunt pe braţ, la tine,
Că dacă, neică-oiu plecà
Mult ăi plânge şi-ăi oftà
Şi te-ăi uità 'n calea mea!

Furca.

309

Cine fu să mă sărute:
Neica cu galoane multe
Şi cu capela pe frunte!

Furca.

310

Fire-ai, maică, blestemată,
Că nu m'ai făcut o fată;
M'ai făcut mărgăritar,
Să mă ia de militar,
Să mă ducă la Galați,
Vedea-i-aşi pârliți şi arşi,
Să se facă cenuşà
Ca pulberea pe *suşà*.

Tudor Protopopescu (25 ani), Făureşti.

311

Foaie verde bob năut,
Minte proastă ce-am avut:
C'am dat dragostea 'mprumut.
Ş'acum cu ochii mă uit!...

Furca.

312

Foileană măr mustòs,
Cât am fost pe lume-*am fost:*
Că n'am iubit lucru' prost,
Ca al meu altul n'a fost!

Furca.

313

Foicică bob năut,
Când aud c'oiu să mă duc,
Eu ca frunza mă usuc,
Tot ca frunza codrului,
Pe marginea drumului;
Când aud c'oiu să mă 'ntorc
Tot ca frunza viu la loc,
Ca frunza, ca sàdina [1])
Ca grâul primăvara!..

Furca.

314

Foaie verde iarbă-mare,
Bate vântul dela vale,
Bate vântul iarba-mi culcă,
La luncă, puică, la luncă!
Să-ți taiu râşchitor [2]) şi furcă!
Şi neicăi ciumag de ducă:
La mijlocul luncilor,
Să-mi dai plata furcilor!

Furca.

315

Foaie verde flori mărunte,
Costică, cu-amante multe:
Păn' le dă ocol la toate,
Trece noaptea jumătate;
Păn' să vie şi la mine,
Se varsă zorile bine!

Furca.

316

Din pătul până 'n săèle,
Făcuiu drumul potecèle,

---

1) Un fel de buruiană.
2) Se aude. şi *reşchitor, rişchitòr.*

Pe picioare băşicèle,
Trecând la ibovnicele!

Furca.

317

Foicică foi trifoi,
Pela patruzeci şi doi
Când s'a 'ncoronat Ştirbei
Puneai plugul unde vreai
Şi-mi arai cât mi-şi puteai!

Mama.

318

Cât fu vara de *văroasă* [1]),
Nu pusei mâna pe coasă,
Dar acum la Sfântu' Ion,
Sbiară *Murghiţa 'n* obor
Să-i dau fân, să-i dau mohor!
N'am un par să mă omor,
Dar nici eu nu stric nimic;
Furisâtul de iubit!

Furca.

319

Fă-mă, Doamne, tot ce vrei:
Fă-mă măldărèl de tei
Şi m'aruncă 'ntre femei:
Să le-aud vorba şi sfatul,
Cum îşi fèrmecă bărbatul:
Ia pământ dela mormânt,
Şi-i aruncă 'n aşternut;
La picioare ìţele
Să-i ia dracu' minţile;
Şì după cap un dovleac,
Ca să nu-şi mai dea de leac!

Furca.

320

Foaie verde trei granate,
Şapte-amante-avuseiu, frate,
Şapte-amante 'n şapte sate,
Toate cu nume schimbate;
Dacă nu mă crezi pe mine,
Am să ţi le spuiu pe nume:
Una Dina; alta Lina,
Mariţa cu Costandina,
Anghelina şi Frusâna,
Lenuţa din Slătioara
C'aia mi-a rupt inimioara!

Mama.

321

Foaie verde trei oglici,
Hai, mândră, pe lunci, pe lunci
Să ne măsurăm, de lungi:
Tu pe spate, eu pe brânci;
Tu să numeri stelele,
Eu ţie mărgelele!

Furca.

322

Foileană de sporìci,
Ş'ai, puică, pitiş-pitiş,
Păn' la neica 'n cărpinìş,
Că nu mai e tufăriş!
Foicică foi lipan
Ş'ai, mândră, pe deal, pe deal
Pe potecuţa de an,
La umbriţa de tufan
Unde ne-am iubit noi an!

Furca.

323

Foaie verde bob năut
Trei fire de mărgărit,
Dă-mi, Doamne, şi nu-mi da mult
Că [2]) nu-ţi cer bani împrumut

---

[1]) Bună, prielnică, vară «ca lumea».

[2]) Var.: Că nu-ţi cer vr'un lucru mare
Să-ţi cadă cu supărare.

Dă-mi noroc și sănătate,
C'atunci sunt bogat de toate:
Cu aia le fac pe toate!
Dă-mi un plug cu șase boi
Ca să scap dela nevoi;
Ş'o văcuță mulgătoare,
Ş'o nevastă strângătoare,
Ş'o amantă ca o floare,
Născută la o zi mare,
Face neicăi sărbătoare,
Din zi bună de lucrare:
Nu mi-ar fi năcazul mare,
Dac'ar fi vre-o sărbătoare,
Da e zi bună de lucru
Nu i-ar mai putrezì trupu'
Cui a mai lăsat iubitu'!
Iubitul nu e moșie;
Numai pismă și mânie,
Ia parte din calicìe
La mâncare nu dă stare,
Nici la lucru' de 'ndemnare!

Tata.

324

Foicică izmă creață,
Voinicelul cu mustață,
Poftește la tinereață,
Se mută din dos în față,
Răsucește la mustață.

Furca din Făurești.

325

Bate-l, Doamne, și ia-l drace,
Cine nu mă lasă 'n pace
Să iubesc pe cine-mi place.
C'am iubit pe *Costandin*,
Și mi-a spus conciu 'n dafin,
De mi-ar pune cât de mult,
Eu la Costandin mă uit:
Că mi-e bărbatul urât,

Dela lăutarul «Cucu» în Şimnicu-de-sus
(Lăutarul e de fel din Brabova Dolj)

326

Du-te, neică și te 'ntoarce,
De trei ori cu fața 'ncoace,
Ca puișorul 'n *ghioace*
Că năravu' tău nu-mi place!

Dela acelaş.

327

Foaie verde de-o sulfină,
Mi-am o inimă păgână,
Că iubesc fără de milă,
Și *tinără* și bătrână;
Le fac de se țin de mână,
De-acasă pân' la fântână;
Mi le fac de trec prin baltă
Și nu se udă pe talpă!

Dela acelaş.

328

Ş'o foiță de-un ghiocel,
Mă culcaiu să dorm nițel,
La umbră de *gorunel* [1]);
Nu putuiu să dorm nițel,
De freamătul luncilor,
De-*aulìtul* fetelor.

Dela acelaş.

329

Mă 'ntreabă mândra mă 'ntreabă,
De ce-am pus pușca pe iarbă?
— Am pus-o ca să bea apă,
Să mă duc să-mi văd de treabă!

Dela acelaş.

---

[1]) Diminutiv din: *gorun*.

330

Ş'o foiţă de-*aşumie* [1]),
Daoleo, dodă Mărie,
— Ia-ţi boii de lângă vie,
Că ţi-i duc la primărie!
— Ia-mi-i, neică şi mi-i duce,
C'are daica gură dulce,
Că trimet şi mi-i aduce:
Scriu în dosul florilor,
Să dea drumul boilor!

Dela acelaş.

331

Foaie verde ca lipanul,
Uite-l, uite-l, suie dealul,
Că-i cunoaşte doica calul:
Că e calul *vinecior*,
Şi pintenog de-un picior;
Ala e lovi-l-ar boala,
Că-i dam grăunţe cu poala,
Apă peste zi şi sara...

Dela acelaş.

332

Ionel, plesniţi-ar calul,
Că mi-ai deşirat mărgeanul,
Mărgeanul ăl bobonat,
Pe ţâţâşoară lăsat;
Să rămâi cu frâuleţul,
Ca ţaţa cu doruleţul;
Să rămâi cu frâu 'n mână,
Ca ţaţa pe drum nebună;
Să rămâi cu scările,
Ca eu cu mustrările!

Dela acelaş.

1) Probabil = iasomie.

333

Foaie verde mărăcine,
De n'ar fi băeţi pe lume,
N'ar mai fi fetele bune,
Nici neveste duse 'n lume!

Dela acelaş (Şiminc-Dolj).

334

Foaie verde de-un lipan,
Am o mândră la Mârşani,
O iubesc de vine-un an,
Că se poartă cu tulpan,
Şi la gât galbini de-ăi mari,
De frumoasă nu e-aşà
Dar are pe *vino 'ncoà.*

Şimnic-Dolj.

335

Foicică abanos,
Nu cătà că sunt bărbos,
Da' la dragoste 's duios;
N'am un bricişor tăios,
Ca să-mi dau bărbiţa jos:
Mă fac *tinăr* cum am fost!

Dela acelaş, Şimnic.

336

Foicică abanos,
Cât am fost, pe lume-am fost,
Am fost om politicos:
Şi premenit şi imos,
Şi călare şi pe jos.

Dela Cucu, Şimnic.

337

Bată-te crucea, fântână,
Te păzesc de-o săptămână,

Să mai prind câte-o copilă,
Să-mi fac inimioara bună.

Dela acelaş.

338

Foaie verde foi de pruni,
Vine mândră două luni,
De când mă porţi cu minciuni;
Nu te mai prind la fântâni,
Să-ţi cârpesc vre-o doi-trei
[pumni,
Să te saturi de minciuni.

Dela acelaş.

339

Mă suii în deal la lemne,
Mă 'ntâlnii c'o biată lele,
Nevastă cu prunc în braţă,
Tu mi-eşti scurtare de viaţă!

Dela acelaş.

340

Lenuţo, nu ţi-e păcat,
Şi frică de blestemat:
Şade murgul meu legat,
Nebeut şi nemâncat;
Tu pui la *flùturi* în pat;
Bate murgul cu piciorul,
S'aduci apă cu urciorul,
Să faci o *azmă* de pâine,
Să mănânci din ea trei zile.

Dela acelaş.

341

Foaie verde de piper,
Când e omul *în doi peri*,
Atunci e bun de muieri:
Că când vede nevasta,
Răsuceşte mustaţa
Trage vânt cu batista
Foicică ş'o răchită,
Şi femeia-alimănită
Că, când vede voinicul,
Trage vânt cu vâlnicul,
Şi-şi mai drege zuluful,
S'o vadă ibovnicul.

Dela acelaş, Şimnic.

342

Foaie verde-o micşuneà,
Nici-o boală nu e grea,
Ca dorul şi dragostea,
Ca menevra de toamna:
Dorul mândrei te topeşte
Manevra te oboseşte.

Dela acelaş.

343

Jiule, în două zile,
Săcar'ar apa din tine;
Crească, flori pe fundul tău,
Să culeagă-a mea mândruţă,
Din tine ca 'n grădiniţă.

Dela acelaş.

344

Foicică de-un bujor,
Toată lumea mi-are dor,
Numai doruleţul meu,
E ca *sudòmul* de greu,
Stau în drum şi mă *zăuit*,
Am dat dragostea 'mprumut
Şi-acum plâng în aşternut,
Şi mă căiesc ce-am făcut!

Dela acelaş Şimnic.

345

Foaie verde de-anasòn,
Şi mi-e somn şi pic de somn,

Şi n'am braţe să-mi adorm,
Şi mi-e somn şi pic de somn,
Şi n'am unde să-mi adorm!
Că porţile toate 'nchise,
Şi *lămbile* toate stinse;
Numai căndeluşi aprinse.
Numai la mândruţa mea,
Este *lamba* mititea,
Mă duseiu la *ferestea* [1])
Şi bătuiu în *giurgiuveà*,
Şi *cletenai* [2]) fereastra.
Foaie verde matostat,
Eu prea tare-am *cletenàt*,
Că fuseiu puţin cam beat.
Omul mândrei s'a sculat,
Pe nevastă-a întrebat:
— Ascultă, dragă nevastă,
Cine bate la fereastră?
— Omule, pisica noastră!
— Fa, nevastă, fa urgie,
Mâţa n'are pălărie,
Şi nici haine de *dimie*,
Şi cu ochiu-ţi face ţie!
— Omule, nu-ţi fă nălucă,
Pune capul, şi te culcă,
Nu-ţi face singur nălucă!
Că muierea multe face,
Bărbatul vede şi tace,
Uite perina şi patul,
Culcă-te, că te ia dracul!

Dela acelaş.

346

Ano, Ano, ce te-aşi bate,
Da' mi-s mâinile legate,
Şi cu sârmă 'nfăşurate
Dela *deşte* pân' la coate!
Ano, Ano, ce te-aşi strânge,
Da' eşti mică 'ncepi a plânge!

Dela acelaş.

347

Lică verde bob şi bob,
Lenuţo de peste Olt,
Cu *moţâşorul* de-un cot,
Cu coada 'mpletită 'n opt,
Şi cojocelul pe piept:
N'am un cuţit să ţi-l crăp,
Ţâţa dreaptă să ţi-o scot
Şi laptele să ţi-l beau,
Dupe drumuri nu mai stau,
Să fac bani să mi te iau,
Lică, Lică şi iar Lică!...

Dela acelaş.

348

Băluţă de peste Olt
Te gonii hotarul tot,
Din Slatina până 'n Olt,
Dela Olt pân'la Gilort!
La urechea podului,
Găsii gazda dorului,
Şi umbra cercelului,
Şi dâra papucului;
Cercelul ca vişina,
Mi-a rupt, neică, inima.
Şi papucul gălbior,
Stau singur să mă omor,
Ori te iubesc, ori să mor!

Dela acelaş.

349

Vine Leana dela vale
Premenită ca o floare,

[1]) Pentru *ferestreà* (dimin. dela fereastră).
[2]) Pentru: *clătinaiu*.

M'apucă un junghiu în șale:
Unde-o vede neica, moare!

Dela acelaș.

350

Putrezire-ar în pământ,
Cin' ne-a făcut de urît:
De noi nu ne-am mai iubit!
Că, zău, noi când ne-am iubit,
Lunca 'n vale-a 'mbobocit,
Porumbarii mi-a 'nflurit.
Şi de când noi ne-am lăsat,
Lunca 'n vale *n'a mai dat*,
Porumbarii s'au uscat!...

Dela acelaş.

351

Foaie verde trei foi late,
Trei în lume nu se *poate:*
Să scapi omul dela moarte,
Să *'ntinerească* nu poate,
Foaĭ verde foi vizdeiu,
Nu se mai pot încă trei:
Voinic să nu călărească,
Nevastă să nu iubească,
Voinic să n'o dovediască,
Lume să n'o povestiască.

Dela acelaş.

352

Du-te, neică, pân' la Jii,
Că de vorba mea, tot vii:
Vorba mea dulce-blajină,
Te-aduce cale de-o lună.

Dela acelaş.

353

Foaie verde foi de leu,
Să știi, mândră, ce știu eu,
N'ai sta noaptea 'n drumul meu,
Să mă 'nbolnăveşti mai rău;
Ţi-ai cătă cu Dumnezeu,
N'ai sta noaptea 'n drumul meu.

Dela acelaş.

354

Ce 'ntuneric, ce lumină!
Trupul meu n'are *odină*,
Pe cât e noaptea de mare
Trupul meu *odină* n'are
Dela tine bălăioară!

Delă acelaş.

255

Ce e 'n lume drăgăstos:
Banul și omul frumos,
Astea două m'au pus jos!...

Dela acelaş.

356

Foaie verde bob năut,
Făcui groapă *la* pământ,
Să mă *pitul* [1]) de urît.
Făcui groapă, mă 'ngropai,
De urît nu mai scăpai:
Că unde șade urîtul,
Trei ani îmi plânge pământul;
Şi-unde șade frumosul,
Crește iarba ca orzul,
Se 'nveselește locul!

Dela acelaş.

357

Ala cu nevasta bună,
Dă-i, Doamne, cale de-o lună,
Să rămâie pe-a mea mână:

---

[1]) Să mă ascund.

Să rămâie s'o iubesc,
Inima să-mi răcoresc!

Dela acelaş.

358

Foicică matostat,
Lâng' un colţuleţ de gard,
Este-un cârciumar sărac:
Judecă ocàlele,
Ce-au făcut paralele?
— Le-ai *beut* cu mândrele!

Dela acelaş.

359

Foicică de trei peşti
Să vezi pela Cărbuneşti,
Numai de drag să priveşti:
Tufa deasă, iarba verde,
Mândrele *de-abi'* mă *vede!*
Se face tufa mai deasă,
Îmi *face* cu capu 'n leasă!
— Ba, ba, ba, că nu mă duc,
Că sunt mic şi de nevoie,
Nu le pot face pe voie!

Dela acelaş.

360

Foaie verde de aclaz,
Mi-a albit barba 'n obraz;
De rele eu nu mă las:
De când m'am lăsat de rele,
De neveste *tinerele*,
S'au uitat numele mele!
Am să m'apuc iar de rele,
De neveste *tinerele*
De drag să trăieşti cu ele,
După deal, după vâlcele!
Să fac gusturile mele,
Puică, pe braţele *tele*.

Dela acelaş.

361

Foiliţă de-un lipan,
Pupa-ţi-aşi coama de cal:
Când erai *cârlan* de-un an,
Şi neica voinic *durlan*,
Eu pe tine 'ncălecam,
Suiam la *ghiolbane 'n* deal,
De le cumpăram tulpan,
Ghiululeţe de mărgean,
Şi şedeam de le iubeam.

Dela acelaş.

362

Să pui şaua pe Bălan,
Să mă sui pe *Tilorman*,
Cine m'o vedeà călare,
Toţi să-mi zică «căpitane»,
De frică să-mi dea parale,
Şi calului de mâncare!

Dela acelaş.

363

Ce mai voinicel fuseiu,
Parte 'n lume n'avuseiu:
Zapise şi mii de lei! [1])
Mă uitaiu la nătărăi:
Cu *boboace* după ei;
Mă uitaiu şi la a mea:
Licită samodiva!

Dela acelaş

364

Mărie, şi iar Mărie,
Câte mi-ai făcut tu mie,
N'am o coală de hârtie,
Şi-un logofăt să le scrie,
Să te trag la primărie [2])

Dela acelaş.

---

[1]) Nu luai nevastă ca lumea şi zapise (avere).

[2]) Să te trag la judecată.

365

Foaie verde pelinițǎ,
Ionițǎ și iar Ionițǎ,
De-ai fi vrej de *lubeniță*,
Te-ar purtà dada la țâțǎ;
Şi mi-ești vrej de *pepenași*,
N'am ce-ți face mânca-l-așa!
N'am ce-ți face, n'am ce-ți da,
Să-mi iei dorul cu mâna,
Dorul și cu dragostea!
Zace la inima mea,
Dorul și cu dragostea;
La pustia, mult mi-e grea!...

Dela acelaş.

366

Foaie verde lemn câinos,
Lumea seceră la orz,
Dragostele stau pe jos;
Lumea seceră la grâu,
Dragostele nu se știu!

Dela acelaş.

367

Dragostele tinerele,
Nu se fac din unt, din miere;
Dela ochi, dela sprâncene:
Scurtate-s zilele mele!...

Dela acelaş.

368

M'am gândit, m'am socotit,
C'o aveà dorul sfârșit,
Şi dragostele urît;
Boală fără crezământ!

Dela acelaş.

369

Foaie verde sălcioară,
Mărie, secerătoare,
Grâul mic și ziua mare,
N'ăi fi mai putând de șale,
Tot secerând la pogoane!
Lasă secerea 'n *cârstață*,
Vin' la neiculița 'n brațe,
Să te sărut cu dulceață!

Dela acelaş.

370

Foaie verde de-o sipică,
Câte potecele 'n luncă,
Cu cin' le-ai făcut, *văruică?*...
— Foiliță de-o laleà,
Le-am făcut cu dumneata,
Că mult mi-e verde lunca,
Şi mi-e drag de dumneata!

Dela acelaş.

371

Foicică bob năut,
Te văzui pe drum trecând,
Măritată de curând,
Cu papucii *troponind*,
Cu rochița *vâjeind*,
Cu mărgean roșu la gât,
Busuiocul nepălit,
De-asupra urechi 'nfipt,
Pe mine m'ai omorît!
Vino, la neicuța 'n crâng!

Dela acelaş.

372

Foaie verde de-o mălùră,
Așà-mi vine *pin* inimă,
Să pui lacăt la grădină,
Să mă duc în țară strină,
Unde nu e dor, nici milă!

Dela acelaş.

373

Foaie verde sălcioară,
Da' nu mă vezi, bălăioară,
Nişte friguri mă omoară!
De ce nu vii, bălăioară,
Să mă iei cu capu 'n poală
Cu gura la ţâţâşoară,
Cu mâna la bărbişoară;
Mângâie-mă cu stânga,
Frigurile m'or lăsà.

Dela acelaş.

374

Foicică trei smicele,
Pintre lună *pintre* stele,
Văzui două floricele,
Una-albastră şi-alta albă,
Nu ştiu, mândra mi-e bolnavă?...

Dela acelaş.

375

Cu ochii la tine 'n sus,
Mă vezi, mândro, ce-am ajuns?
Foicică foi *aclàz*,
Nu mă vezi cum am rămas?
Ca o custură de ras!...
Astăvară la Ispas,
Mult eram frumos şi gras;
Dar acum la astă vreme,
Nu mă pot duce la lemne!

Dela acelaş.

376

Nu te pot iubì, fa lele,
De răul rudelor *tèle*.

Dela acelaş.

377

Foicică solz de peşte,
Iubeşte, neică, iubeşte,
Da' la neica te gândeşte!
Iubeşte, neică Ilie:
Trandafiraş de *sacsâie*,
Busuioc din *vărzărie!*
De mine nu-ţi bate joc
Că ţi-am fost un pui-boboc:
Dă-mi ţâţele să le joc!

Dela acelaş.

378

Foaie verde matostat,
Zice mândra că nu-i plac,
Că n'am haină de bumbac;
Foaie verde *de-aşumìe*,
Da' nici ea nu-mi place mie,
Că-are o parte de *beţâie*,
Şi-una de *curvărăsâie*,
Dacă n'are *zoroclie*,
Zoroclia de fuior,
Bătută pela picior;
Cu gulerul *pistricior*,
De-mi vine leşin să mor,
Cu râurii de arnici
O lună nu mai mănânci!

Dela acelaş.

379

Foaie verde măr sălciu,
N'oiu fi, neică, bragagiu,
Dragostea să nu mi-o ştiu;
Că sunt voinicel de Motru,
Când iubesc se-aprinde focu'.

Dela acelaş.

380

Foicică o *leleà*,
Nici o boală nu e greà,
Pe lume, — ca dragostea.

Dela acelaş.

381

Vale, vale şi iar vale,
Făcea-te-ai de-o vrăjitoare,
Să te duci pela icoane,
Să-ntorci pe neica din cale,
Să mi-l sărut de călare.

Dela acelaş.

382

Foaie verde matostat,
Murguleţ, de când te-am luat,
Nici-o slujbă nu ţi-am dat;
Desară să te găteşti:
Oiu să pui şaua pe tine,
Ş'o *perioară*[1]) de lână.
Când oiu zice-odată: hăi!
Să sai şaptezeci de văi.

Dela acelaş.

383

Nu m'oiu mai ţine căit,
De traiul care-am trăit:
Ce mi-a fost drag am iubit,
Şi la ţară, şi la târg!

Dela acelaş.

384

Plecai pe câmp să mă plimb,
Se uită [2]) ca după lup,
Mă mir ce le-oiu fi făcut!
Doamne, duşmancele mele,
Fă-le, pe drum, pietricele,
Să calc cu ghiata pe ele!
Doamne, duşmăneii mei,
Fă-i, pe drum, bolovănei,
Să calc cu ghiata pe ei,
Cu ghiata şi cu cisma,
Să-mi răcoresc inima!

Dela acelaş.

[1]) Pentru *perinioară* diminutiv dela *pèrină* (pèrnă).
[2]) Subînţeles: *lumea*.

385

Foaie verde-o micşuneà,
Aţi văzut vre-o nevesteà,
Să n'aibă nici-o *meteà*[1])?
Aţi văzut vre-un om frumos,
Să n'aibe 'n lume ponos?!...

Dela acelaş.

386

Răsăriră stelele,
Mă 'ncolţiră mândrele,
Mă dau la un colţ de gard,
Să mi le sărut cu drag!...

Dela acelaş.

387

Aolică, mor şi pier,
Dar guriţă n'am să cer;
Că de-ai fi vre-o pricepută,
Mi-ai da gura necerută!

Dela acelaş.

388

Foaie verde de-o granată,
Piatra, piatra de e piatră,
Şade jumătate 'n apă,
Şi ea la o vreme crapă!...
Numai inimioara rabdă,
Rabdă că e blestemată,
Dela *ursătoare* dată,
Dela Dumnezeu lăsată.

Dela acelaş.

[1]) Meteahnă, defect, scădere.

389

Lasă-mă, mândruţă 'n pace,
Să iubesc pe cine-mi place:
Cine-mi place, n'am ce-i face,
Dorul la inimă-mi zace!
Dorul şi cu dragostea,
La pustia, mult mi-e grea!...

Dela acelaş.

390

Foaie verde bob năut,
Multă lume-ai oropsit,
Da' mai ai câteva zile,
Mă oropseşti şi pe mine
Dela mândra de pe culme!

Dela acelaş.

391

Foicică bob năut,
Fire-ar fi fost *limănit* [1])
Ceasu 'n care m'am născut;
Când mă 'nvăţai la iubit!

Dela acelaş.

392

Sărută-mă, neică 'n dinţi,
De buze să nu te-atingi,
Că sunt buze cântărite,
Cu cântar dela sărar:
Oprite pentru primar!

Dela acelaş.

393

Foaie verde de-un bujor,
— Sărută-mă binişor,
Să nu-mi faci vre-un *sămnişòr* [2])
C'am un bărbat dracu-gol:
Dimineaţa când mă scol,
Se uită la *obrăjor*.

Dela acelaş.

394

Cât e omul *tinerel*
Se ţine dorul de el,
Ca oiţa după miel,
Ca vaca după viţel;
Omul dacă 'mbătrâneşte,
Dorul se călătoreşte!

Dela acelaş.

395

Dă-le dracu' rublele,
Ca să-mi fac plăcerile,
Cu toate ghiulbanele!...

Dela acelaş.

396

— Mărioară dintre bălţi,
Na o rublă şi trei zloţi,
Nu te mai iubì cu toţi;
— Foicică micşuneà,
Nu-mi trebuie rubla ta;
Îmi trebuie bani mărunţi,
Să mă iubesc cu mai mulţi,
Cu mulţi şi cu dumneata,
Dulce ţi-a mai fost gura!

Acelaş.

397

Foaie verde solz de peşte,
... Că toată lumea iubeşte,
Şi nu se mai dovedeşte;
Da' eu făcui o 'ncercare:
Mă află şi mic, şi mare!

Acelaş.

[1]) Pentru: *alimănit*; al focului!
[2]) Diminutiv dela *semn*.

398

Cin' [1]) mă ia 'n nume de bine,
Dau cămașa de pe mine
Şi portofelul cu *rile;*
Cin' mă ia 'n nume de rău,
Eu sunt șarpe de dudău,
Galbin, de-ăl de mușcă rău.

Acelaş.

399

Pân' a prinde *strinul* tată,
Scăzù carnea-mi jumătate;
Până-a prinde *strinul* mumă,
Scăzù carnea de pe mine!

Acelaş.

400

Lume, lume, soro lume,
Când să mă satur de tine?!...
Când s'o lăsà sec de pâine,
Şi de apă din fântână,
Lingurița dela gură,
Atuncea-s sătul de tine!

Acelaş.

401

Foicică mărgărit,
Drag mi-a fost să trăiesc mult,
Frică mi-e că mor curând!

Acelaş.

402

Toate trec, toate se duc,
Tinerețele se duc,
Bătrânețele m'ajung;
Ce-am iubit, nu pot să uit,
Până m'o băga 'n pământ!

Acelaş.

[1]) = Pentru cine știe să (se poarte bine cu mine).

403

Foaie verde arțărăș,
Hai, puică, să bem *vinaș,*
Că eu plec și tu mă lași,
Pe mâna unui vrăjmaș;
Hai, puică, să bem rachiu,
Că eu plec și tu rămâi,
Pe mâinile nu știu cui!

Acelaş.

404

Dece, Doamne, m'ai lăsat,
Voinic *tinăr* și sărac:
Nu sărac de sărăcie,
Ci sărac că n'am soție!

Acelaş.

405

Foicică matostat,
Mândruleana din alt sat,
Ca pâinea de cumpărat,
Când o pui la *subțâoară,*
Şi mănânci *o țârișoară,*
Şi mănânci de-o isprăvești,
Şi sătul nu te mai vezi!

Acelaş.

406

Foaie verde și-o săcară
Nu aseară, alaltăseară,
M'a băgat bărbatu 'n fiară,
M'a băgat și m'a bătut,
Ca să mă las de iubit;
De m'ar bate lumea toată,
De iubit nu mă las moartă,
Că iubitul e pe veci:
Cum îl faci, așa-l petreci.

Furca, Făurești

407

Foaie verde o scumpie,
Am o mândră, n'am o mie:
Ochii ei, — struguri de vie,—
Sprâncenele — razachie —;
Ochii ei arme nu poartă
Mă mir cu ce mă săgeată!

Idem.

408

Cum n'a lăsat Dumnezeu,
Ce mi-e drag, să fie-al meu,
Şi să mor când oiu vrea eu,
Să mă 'ngroape între ţâţe,
C'acolo-i dragostea dulce!

Acelaş.

409

Foicică foaie fragă,
Ah, ce mândruţă de treabă,
Muşca-o-ar neica de barbă,
De barbă şi de obraz,
Să fac la lume necaz!

Acelaş.

410

. . . .
... Dorul lung şi calea lungă,
Fără nici-o pară 'n pungă;
Dorul lung şi calea grea,
Fără *rudă* de pară!...

Acelaş.

411

Când eram la taica june,
Ştiam floarea cum se pune,
C'o puneam după ureche;
Noaptea plecam după fete!

Acelaş.

412

Sărmană inimă bună,
Nu te-am mai avut de-o lună;
Ori de-o lună, ori de-un an,
Nici nu cred să te mai am!

Furca, Făureşti.

413

Lelişoară, dragă-mi eşti,
Numai când te premeneşti;
Dar când eşti nepremenită
Şi dracului eşti urîtă!

Idem.

414

Dela furcă şi gherghef,—
Niminea nu face chef,—
Dar dela ocà şi litră,
Toată lumea 'nveselită!

Idem.

415

Du-te dor, până e nor,
Că dacă mi-o 'nseninà
Mai departe te-oiu mânà,

Idem.

416

Du-te dor până te mâi
La puica sub căpătâiu
Cu butoiul de rachiu
Felia de măr sălciu.

Idem.

417

Când pleci la *ibomnicea*
Nu spune niminuia
Du-te singurel la ea
Nu strânge calabalâc
Că nu foloseşti nimic.

Idem.

418

Foaie verde ca laleaua
Dete frunza ca paraua,
Lăstăraşul ca undreaua:
Luai puşca şi vergeaua
Şi-apucai în deal vălceaua
Unde cântă turtureaua.

Idem.

419

Foaie verde trei răsure,
Cuculeţ dela pădure
Cu guşa plină de mure,
Du-te la puica de-i spune,
Să nu se mai poarte bine,
Că mă omoară cu zile;
Să se poarte şi mai rău,
Să mai sufleţesc şi eu.

Idem.

420

Fă, Doamne, zilele mici
Şi nopţile licurici,
Şi mă văd scăpat de-aici:
Din duşmani şi din calici.

Idem.

421

Foaie verde de trei sfanţi
Să vii, puică, să mă caţi,
'Ntre Sulina şi Galaţi —
C'acolo suntem retraşi.

Furca din Făureşti.

422

— Foaie verde trei lămâi,
Ochiu albastru — cui rămâi?
— Cui m'a sărutat întâi!

Idem.

423

Foaie verde mărgărit
Fă-mă, Doamne, d'un argint,
Să mă duc pe sub pământ,
Pân' la Mărăşeşti la *frunt*,
S'aud armele trăgând,
Tunurile bubuind,
Mitralierele tocând,
Şi soldaţii secerând,
Pe-Averescu comandând —

Idem.

424

Foaie verde de-un bujor,
— Măi soldat de vânători,
Unde-ai fost ursat să mori?
— Sus pe vârful munţilor
La cetina brazilor
În guriţa tunului...
— Lumânare cin' ţi-a pus?
— Soarele când a apus
Soarele şi cu luna
Şi cu Maica Precesta.
— De jelit cin' te-a jelit?
— Păserile ciripind [1])
— De scăldat, cin' te-a scăldat?
— Norii când s'au scuturat
Ploile când s'au vărsat.
— De pânză cin' te-a pânzuit?
— Frunza când s'a doborît.
— De 'ngropat cin' te-a 'ngropat?
Munţii când s'au *surupat*.
— Soldate, de vânători,
Aşà-i fost ursat să mori
De guriţa tunului
Tunuri că mi-au bubuit,

[1]) Var.: Tunul când a bubuit.

Gloanţele s'au risipit,
Soldaţii i-au omorît —

Idem.

425

Foicică rug întins,
Cine coboară pe pisc?
Mândruţa cu şorţul prins!...

Idem.

426

Luncă, luncă mult mi-eşti lungă
Şi n'am cal bun să te-ajungă,
Calul bun ce mi-am avut
M'a pus naiba, l-am vândut;
Şi banii i-am cheltuit.

Idem.

427

Plecaiu miercurea la târg
Şi-auzii lumea vorbind
Că iubitul s'a oprit!

Idem.

428

Foaie verde alămâie
Eu beţâu, mândra beţâie,
Dar pe noi cin' să ne ţâie?!...
Ş-altă foaie trei spanace,
Eu beţâu; mândra nu toarce,
Da' pe noi cin' să ne 'nbrace?!

Idem.

429

Foicică de-o răsură
O răsură, o mălură,
Venì cucu 'n bătătură
Zise de trei ori din gură,
Să-mi iau şăpşoreaua 'n mână,
Şi s'apuc spre *curătură*! [1]).

Idem.

430

Foaie verde trei granate
Departe, puică departe
Multe dealuri ne *desparte*,
Multe dealuri ş'o pădure
Ş'o grădiniţă cu mure.
Murele să le mâncăm
Şi pădurea să tăiem
Ş'amândoi să rămânem
Şi 'n lume să ne ducem.

Cules dela Preotul I. Tucu (32 de ani), din comuna Bujoreni-Vâlcea.

431

Foaie verde bob năut,
Din bătrâni am auzit
C'ar fi o moară de vânt,
Ce macină la urît.
De urît m'aş duce 'n lume,
Dragostea pe loc mă ţine;
De urît m'aş duce 'n ţară,
Dragostea m'aduce iară:
De urît m'aş duce, duce,
Dragostea 'napoi m'aduce.
Dorul şi cu dragostea,
Alea mi-a rupt inima;
Dorul şi omul frumos,
Alea două mă pun jos;
Dorul şi una ca tine,
Alea două mă pun bine.
«Dorul meu ajungă-te
Seara desculţându-te:

[1]) Loc de pe care s'au scos trupinile, cioturile unei păduri, unei lese, crâng

Să nu te poţi desculţà,
Pân' n'ai plânge ş'ai oftà.
Dorul meu să mi te-ajungă
Când ţi-o fi calea mai lungă;

Acelaş.

432

Ajunge-te-ar mila mea
Când ţi-o fi calea mai grea.
Foaie verde pelinţă
— Omoară-mă, *doichiliţă*,
Dacă nu îmi dai guriţă;
Omoară-mă, să ştiu eu
Că tot mor cu focul tău,
Şi-i păcat de Dumnezeu
Ca să mor cu dorul tău!

Acelaş.

433

Foaie verde ş'o lalea
Păsărică, păsărea,
Fă-te mică rândunea
Şi du-te la puica mea,
Să-mi aduci veşti dela ea;
Dar să nu intri în casă,
Şi să stai pela fereastră,
Să vezi puica ce lucrează,
S'o vezi la pânză cum ţasă,
Ori cum coase la cămaşe.
Şi de-ai găsì-o la masă
S'o laşi, dragă, să-i ticnească,
Că-i mândruţa tinerea,
Nu ştie ce-i dragostea;
De-ai găsì-o supărată,
S'o săruţi, dorule-odată.
Şi să-i spui adevărat,
Că dorul ei m'a mâncat.

Acelaş.

434

Foaie verde de-un bujor
La fereastra din obor,
Bate murgul din picior,
Şi nu bate să mai dorm,
Ci bate ca să mă scol,
Să-i dau fân şi orzişor,
Să mi-l ţesèl frumuşel,
Să mă 'mbrac, să mă gătesc,
Să pun şaua să pornesc,
Să pornesc unde mi-e dor:
La mândra cu pieptul gol
Şi mărgeanul roşior;
Să pornesc unde mi-e drag,
La mândra ce-aşteaptă 'n prag,

Acelaş.

435

Foaie verde foaie fragă
Aleargă, dorule-aleargă,
Până-ţi este lumea dragă,
Că dacă-i îmbătrânì,
Ai şedeà ş'ai odihnì,
Ai plânge şi te-i căì!
Dorule, tu ştii ce ştii:
Tot la inimioară vii,
Dorule tu ai ce ai:
Tot la inimioară stai.
Frunză verde bob areu
Ce n'a lăsat Dumnezeu,
Ce-oi iubì, să fie-al mieu,
Şi să mor când oi vrea eu!
N'aş mai murì niciodată,
Pân' n'aş iubì lumea toată
Şi pe puica câte-odată.
Foaie verde de trei fragi
De-aş iubì câte mi-s dragi,
N'ar mai fi frunză prin fagi,

Nici prin fagi, nici prin goruni,
Nici pe jos pe sub aluni.

Acelaş.

436

— Lasă-mă, măicuţă 'n pace
Să iubesc pe cine-mi place,
Că pe cine-ţi place ţie,
Măicuţă. nu-mi place mie!
Maică, ce nu-mi place mie
Nici la moarte-mi să nu vie,
Nici lumânarea s'o ţie,
Nici în groapă să se uite,
C'am avut duşmance multe!
Dragostea 'ntre doi frumoşi
Ca trandafirii cei roşi;
Dragostea 'ntre doi urîţi,
Ca trandafirii păliţi.
Pentru tine, pui drăguţ,
Nici noaptea nu mă desculţ,
Şi nici nu m'oi descălţà,
Până nu te-oi sărută,
Şi-atuncia te-oi întrebà:
Fost-ai tu a mea, sau ba?

Acelaş.

437

Verde şi iar verde
Nimeni nu mă crede;
Of, of, Foaie matostat,
Sunt *amurezat:*
De-una cu bărbat
Ş'o fată din sat.
Puică, draga mea,
Spune maică-ta:
Te dă după mine-ori ba?
Ori surup casa pe ea.
Puică, draga mea,
Spune maică-ta:
Te lasă ca să te iau,
Ori la casă foc îi dau.

Acelaş.

438

Foaie verde de trei creci
Ieşi, puică, şi mă petreci
Dela uşa pivniţii,
Până 'n colţul grădinii,
Şi din colţul grădinii
In mijlocul şoselii;
Din mijlocul şoselii,
Până 'n malul Dunării.
Peste malul Dunării
M'or petrece străinii!

Acelaş.

439

Plângeţi, ochi, şi lăcrămaţi,
Că voi sunteţi vinovaţi:
Ce iubiţi nu mai uitaţi,
Ce vedeţi nu mai lăsaţi!
Aşterne-mi, maică, pe pat,
Că mândrele m'au mâncat:
Trei fete d'acì din sat
Ş'o nevastă cu bărbat
Mă face de zac la pat.

Acelaş.

440

Foaie verde d'un spanac
Pe uliţa de mi-e drag,
Treabă n'am şi cale-mi fac,
Pân' la puica să m'abat;
Dar câinele şade 'n prag
Şi mi-e frică că mă latră,
De mă află lumea toată.

Acelaş.

441

— Trage, babo, şi ghiceşte:
Voinic de ce 'mbătrâneşte,
Codrul de ce 'ngălbeneşte,
Şi frunza de ce păleşte?
— Voinic de inimă rea,
Codrul de zăpadă grea,
Şi frunza de vreme rea,
Prin pădure drum bătut,
Dragi ne-am fost şi ne-am urît:
Nu ştiu Dumnezeu a vrut,
Ori tu, puică, mi-ai făcut:
Că-ochii tăi cei luminoşi,
Mă scoală dela *cocoşi*,
Mă scoală şi dor mi-aduce,
Inimioara 'n mine plânge,
Plânge cu dor şi cu jale
De tinereţele mele
Tinereţe ce-am avut,
Cu amar le-am petrecut;
Cu amar şi cu durere,
Puică, din faptele *tele*.

Acelaş.

442

Foaie verde ş'o malină
Leano, puică dragă [1]),
Mult mi-e drag şi-mi pare bine
Cu calul negru sub mine,
Cu ploschiţa la ciochine,
Plină cu rachiu de prune:
Să văd pe puica nebună,
Să mă plimb cu ea de mână
Pela toate florile,
Pân' s'o vărsà zorile.
Zorile când se revarsă,
Du-mi-te, puiule-acasă
La copii şi la nevastă!
Foaie verde trei alune,
Ce mi-e drag mie pe lume:
Calul negru plin de spume,
Mândruţa făcută bine,
Poteceaua de pe culme:
Calul mă călătoreşte,
Mândruliţa mă priveşte,
Poteceaua de pe culme,
Tot ce vede, nu mai spune!

Acelaş.

443

Mugur, mugur, mugure,
Ia, mai cântă cucule,
Pân' s'o face boaba 'n vie
Şi strugurii razachie
C'a plecat neica Ilie,
La lemne de prăvălie;
Ş'a plecat neica Ionişor
La lemne de foişor,
Mi-a lăsat doru 'n pripon.
Mă uitai pe sub pripon,
Văzui ochii lui Ion.
Na, la neica cinci parale,
Să-mi tai o nuia din vale!
Na, la neica-o firfirică,
Să-mi tai nuiaua din luncă,
Să văd pe neica la nuntă!
Uite, neica-mi trecù râu,
Il cunosc numai pe brâu,
Că-i brâul numa 'n *chiurèle*
Făcut de mâinile mele,
Că dacă n'ar fi neicuţa,
Nu l-ar cunoaşte leicuţa.

Acelaş.

444

Foaie trage foile,
De s'ar paşte oile

[1]) Refren.

Tot prin sat ca gâştele,
M'aş iubì cu fetele;
Oile se pasc la câmp,
Tot prin ploaie şi prin vânt.—
Fire-ai, maică, blestemată:
De ce nu m'ai făcut fată,
Să-ţi aduc apă cu vadra;
Şi m'ai făcut d'un fecior,
Să dau ţărilor ocol;
Din munte şi pân' la baltă,
Să trec, maică, viaţa toată!

Acelaş.

445

Când oi trage trei granate,
Trinule, n'ai aveà parte
De şurupurile toate
Şi de şina de sub roate:
M'ai dus prin străinătate
Şi n'are cin' să mi-l cate!
Puiul meu nu ştie carte,
Tata e bătrân, nu poate,
Surorile mi-au murit,
Dela fraţi n'am crezământ!
Pusei piciorul pe piatră:
Nu e mumă, nu e tată;
Nu sânt fraţi, nu sânt surori,
Nu e grădină cu flori.

Acelaş.

446

Foaie trage de dudău,
Spune, puică, a lui tău
Să s' ducă cu Dumnezeu,
C'a venit şi rândul mieu,
Să te mai iubesc şi eu!
Mândruţă cu gălbiori,
De nu te-oi iubì, să mori!

Acelaş.

447

Lină verde pălămidă,
Furnica că e furnică
Lighioană mititică,
La trup mare, la cap mică
Şi la mijloc subţirică.
Spune: cucul und' se culcă,
Să mă duc, să-i trag o puşcă,
Să-i iau ciocul ş'o aripă.
Limba să i-o fac pastrămă,
Să mânce mândra deseară!
Verde, verde foi de nucă,
Cine-mi auleşte 'n luncă?
Mariţa cu fusta lungă
Tae răşchitori şi furcă
Şi neica *baston* de ducă.
Spune neicăi să se ducă,
Că m'a lăsat fără muncă,
Fără nici o para 'n pungă.

Acelaş.

448

Lină verde trei migdale,
Drum la deal şi drum la vale,
Drum prin poarta dumitale...
Trecui aseară călare,
Pela poarta dumitale,
Te văzui la lumânare
Cu cămaşa albă-floare,
Subţirică, subţireà,
Se vede ţâţa prin ea,
Botul ţâţei roşior,
Imi vine fior, să mor!
Dar s'o fi văzut pe toată,
Mă găsiai ţeapăn la poartă.
Iar mai verde de trei flori
Mă uitai printre stobori,
Văzui doi ochi negrişori,

Fă-mi-i, Ioană, vânzători
Şi neica-i cumpărător,
Că-ochişorii dela tine
M'a ofticat, vai de mine!

Acelaş.

449

Foaie verde de măr dulce
Sui, Mărie 'n deal la cruce,
De vezi neica cum se duce:
Cu mâini albe 'n pozânari,
Cu doisprece lăutari,
Cu cinsprece toboşari,
Cu douăzeci de *vuvàri* [1]).
Cum cântà, aşa cântà,
Craiova se legănà,
Boieri mari se minunà,
Cucoanele suspinau,
Cu vin roşu se spălau,
Cu bazmale se ştergeau,
Mai frumoase se făceau!

Acelaş.

450

Frunzuliţă untdelemn,
La mânăstirea 'ntr'un lemn,
Să 'ngenunchi, să te blestem,
Să te usuci ca un lemn,
Ca un lemn neroditor,
Ce nu face vara flori.
Când ai da să te umbreşti,
Mai rău să te năduşeşti.
Să te-ajungă mila mea,
Unde e calea mai grea;
Să te-ajungă dorul meu,
Unde e drumul mai greu!
De-am avut, de n'am avut,
Am trăit cum am putut!
M'aş jeluì şi n'am cui;
M'aş jeluì câmpului:
Câmpul are pelinită,
Gura mea n'are credinţă.

Acelaş.

451

Frunzuliţă fir susai,
Pusei şaua pe trei cai
Şi plecai pe drum la rai.
Dumnezeu prea bun şi sfânt
Făcù chee de argint,
Descuiė până 'n pământ,
Văzui ce n'am mai văzut,
De când maica m'a făcut:
Văzui viermi neadormiţi
Pe trup de om grămădiţi.
— Blėsteme dela părinţi! —
Că blestemul dela tată
Ca o pietricică 'n apă,
Şi blestemul dela mamă
Ca *gherulița* [2]) de ciumă.

Acelaş.

452

Foaie verde bob năut
Trei fire de mărgărit,
De ce, Ioană, n'am murit,
Când plecai dela Râmnic,
Cu calul nepotcovit?
Mai bine să fi murit,

[1]) Dela *vuvă* = dairà, (darà) De-acì: *vuvàr* = daraglu. *Darava* se chiamă uneori şi tobă: «Casă cu sobă, Nuntă cu tobă», — sau: nuntă fără tobă, n'are haz (Explicaţie dată de c. s. Păr. T. Bălaşel-Ştefăneşti-Vâlcea).

[2]) Diminutiv dela *ghiară*.

Ori calul să fi plesnit!
Iar mai verde de negară,
Şi pusei picioru 'n scară,
Şapte mândre leşinară;
Şi pusei pe celălalt,
Mariţa zace pe lat...
Varsă la sânge 'nchegat
Cu venin amestecat!...
— Mariţo, nu leşinà,
Că mă duc până coleà,
Pân' la bâlciu la Gângiova,
Să-ţi croesc de-o maloteà
Cu florile cât palmà,
Rău mi-ai săcat inima.
Inimioară, stai pe loc,
Că-ţi pui lacăt la mijloc!
Lacăte să fie-o mie,
Numai inima să ştie:
Că guriţa dela tine,
M'a ofticat, vai de mine!

Acelaş.

453

Foaie verde samulastră
Ce mi-e drag pe lumea asta?
Calul, puşca şi nevasta:
Calul mă călătoreşte,
Puşca de răi mă păzeşte,
Nevasta mă primeneşte,
Ibomnica mă iubeşte!
Ibomnica bat-o, Doamne,
Te face de mori de foame.

Dela acelaş.

454

Foaie verde flori mărunte,
— Fetişoară dela munte,
Ce-ai lăsat părul pe frunte,
Că ţi-a ieşit vorbe multe?
— Las' să iese, că nu-mi pasă:
M'a făcut mama frumoasă,
Să iubesc zapciu de plasă
Şi copii fără mustaţă,
Ce se 'nvaţă a strânge 'n braţă
Şi sărută cu dulceaţă!
Foaie verde ş'o alună
A plecat neica d'o lună,
Mi-a lăsat dorul prin gură,
Dragostea prin mărăcini,
N'am batistă s'o adun,
S'o adun, s'o duc acasă,
Ca s'o vază puica noastră.
Foaie verde sălcioară
A plecat neica la moară,
A lăsat dorul sub scară,
Şapte inimi se omoară.
Foaie verde ş'o secară
Unde-o fi neica de-aseară?
Unde-o fi, unde-o 'nserà,
Pe ce braţe s'o culcà,
Ce guriţă o sărutà?
O fi dulce ca a mea,
Ori amară ca fierea?

Dela acelaş.

455

Foaie verde foi trifoi,
Câtă cioporul de oi
Dragù mi-e mie de voi,
De voi şi de cin' vă mână,
Căci vă mână-o săptămână,
Dinainte şi pe urmă:
Dinainte şuerând,
Şi pe urmă fluerând!
Spune-mi, puişor de corb:

La Dunăre o fi pod?
Spune-mi, pui de rânduneà
Verzită o fi balta?
Să pasc eu cu turma mea
Să pasc, să fac lână mare
Şi s'o vânz, să fac parale!

Dela acelaş.

456

Foaie verde tiriplìc,
Toată ziua lic, lic, lic,
Lic, lic, lic, la puica 'n crâng!
Hai, puică, să facem târg,
Nu departe, colea 'n crâng,
Două oscioare să-ţi frâng
Şi trei cosițe la rând!
Să te las, puică, plângând,
Din ochi negri lăcrămând,
Doar la inimă oftând.
O coastă s'o las mai moale
Pentru-o zi de sărbătoare!

Dela acelaş.

457

Foaie verde lemn de rug,
Mă mână taica la plug;
Nu ştiu boii să-i înjug,
Nici restee să le pui!
Ii înjug cu coadele;
Ei mă 'npung cu coarnele.
Plugul este-o *nagará*,
Merge *d'anderèteleà*,
Cu coarnele 'n burta mea;
Şi 'nainte şi 'ndărăt,
Mă lovesc coarnele 'n piept.
Nişte lemne necioplite,
Nişte tânjeli înădite,
Nişte fiare ruginite,
Nişte vite omorîte,
Nişte boabe risipite!
De s'o face, nu s'o face,
Sărăcia tot se trage!
Foaie verde şi-un năut,
Câte găuri sunt la plug,
Toate mă mână la crâng,
Să fac cuie, să le-astup!

Acelaş.

458

Foaie verde de trei nuci,
Măi Ioniță un' te duci?
— La Bucureşti, la Tecuci.
— Dar mândruții ce-i aduci?
— O creacă cu mere dulci
Şi p'o mână doi covrigi
Ş'o băzmăluță cu nuci,
Eu să sparg şi tu să mânci.
Foaie verde colelie
Ş'aoleo, ce drag mi-e mie:
Mărul roşu pe sub vie,
In sân ţâţă durdulìe;
Mărul roşu pădureț,
Şi mândra cu părul creț.

Acelaş.

459

Foaie verde trei *sudii*,
Cuculeț, de unde vii?
— Dup' ale dealuri pustii...
— Dela mândra mea ce spui?
— Dela mândra, sănătate,
Să-ți cauți în altă parte,
Că mândra s'a măritat
Şi-a prins milă de bărbat
Şi pe tine te-a uitat!
Foaie verde mărăcine,

Cine mă ştie pe mine
Cu ce foc trăesc pe lume?
Că ziua trăesc cu dorul
Şi noaptea cu somnişorul.
Şi-altă verde mărăcine
Şi-am auzit şi ştiu bine,
Că te 'nsori, mă laşi pe mine.
Insoară-te cu Dumnezeu,
Că mie nu-mi pare rău.
Dar nici bine că nu-mi pare,
Numai inima mă doare!

Acelaş.

460

Of! of! of! inima mea
Cum arde ca *bâlbăra* [1])
Şi n'o ştie niminea!
Dac'ar şti-o cineva,
Ar pune apă pe ea
Şi tot nu s'ar stâmpărà!
Numai mândruleana mea,
De-ar pune lacrimi pe ea,
Atuncea s'ar stâmpărà.

Acelaş.

461

Foaie verde bob năut,
Vineri maica m'a făcut,
Sâmbătă m'a botezat,
Duminică m'a 'nsurat,
Luni cu mândra m'am plimbat,
Marţi în oaste că m'a luat.
Ş'am lăsat vorbă acasă,
Să-mi ţie mândra frumoasă:
Pe pâine şi pe masline,
Să nu dorească de mine.
N'apucai un an ş'o lună
Şi venì veste la mine
Că mândruţii nu-i e bine.
Atunci, Doamne, ce făcuĭ?
La *majur* că mă cerui,
Un cal bun că-mi alesei,
Şi la drumuleţ plecai.
Pela calea jumătate,
M'apucă un dor în spate,
De copii şi de nevastă.
De-o fi dor dela copii,
Să pui şaua şi să mâĭ;
De-o fi dor dela vre-o mumă,
Să fac calul numai spumă;
De-o fi dor dela vre-un tată,
Să fac calul numai apă;
De-o fi dor dela surori,
Să fac calul numai flori;
De-o fi dor dela nevastă,
Să las calul să mai pască,
Şi eu să mă odihnesc,
Că neveste mai găsesc!

Acelaş.

462

Foaie verde matostat
Nu ţi-a fost, puică, păcat,
Ca să-mi spui adevărat,
Să nu te fi adăstat?
Foaie verde foi ş'o fragă
C'am pierdut o zi întreagă.
Ş'altă foaie trei spanace,
Ş'altă dată trei conace.
Şi 'n drumu-ţi mă tot uitam,
Şi spre casă-ţi tot priveam,
Cu gându la dumneata,
Ca să-ţi sărut guriţa.
Ş'altă foaie matostat
Cu ce foc te-am aşteptat,

[1]) Flacără, bâlbătaie, pară.

Puiule, până 'n serat!
Şi'n drumu-ţi mă tot uitam
Şi cu jale tot priveam
Şi cu amar suspinam:
— «Doamne, Doamne, ce-am
[greşit
De-aşà rău m'ai pedepsit!
Când ai şti ce mult e-amar
Adăstatul în zadar.

Acelaş.

463

Sub umbră de păducel
Şade neica tinerel,
Şi merg mândrele la el:
Cu turta de grâu în sân,
Cu plosca plină de vin.
— «Bin' te-am găsit; na şi bea!
— «Să trăieşti, Lenuţa mea!
Nici la gură n'o puneà.
Decând d'acasă-am plecat,
Câţi băieţi te-au sărutat?
— «Câţi voinici ca dumneatà,
Toţi la mine-au fost searà,
Că mi-a fost dulce gurà.
Câţi voinici neică ca tine,
Toţi au fost seara la mine.
Ş'altă mândră cuvântà:
— «Neică dragă, puiule,
N'ascultà minciunile,
Dela toate bolile.
Că bolile multe-or zice
Ca dragostea să ne-o strice;
Gurile multe-or lătrà
Să ne strice dragostea.

Acelaş.

464

«Mă dusei la Prutul sec
Dorul mândrii să-l înnec
Şi dragostea nu mă lasă,
Durerea tare m'apasă.
Durerea şi-omul urît,
De viu te bagă 'n pământ.
Dragostea şi-omul frumos
Din pământ iară m'a scos.

Acelaş.

465

— «Mândra neicăi copiliţă,
Tu care ai vaci şi boi
Nu da gura la slugoi,
Ci o dă la om de gazdă.
— «Decât gazdă urâcioasă,
Mai bine-o slugă frumoasă:
Că-om slujì o lună, două
Şi ne-om face casă nouă;
Om slujì un an, ori doi
Şi ne-om face vaci şi boi:
Bine-om trăì amândoi.
Ş'om trăì cu sănătate
Tot ca cei cu vaci cu lapte;
Ş'om trăì cu buze moi,
Tot ca cei cu patru boi;
Ş'om trăì cu buze dulci,
Tot ca cei cu patru junci.

Dela acelaş.

466

Mândră, cu-ochii tăi cei dragi
După uliţă mă tragi,
Şi în cas' la noi mă bagi,
Mândro, cu-ochii tăi cei dulci,
După uliţă m'aduci
Şi în cas' la voi mă culci.

Dela acelaş.

467

— «Ioană, puică, din vălcele
Dă la neica floricele!

— «N'are puica flori de dat,
C'astă vară n'a plouat
Ş'am plătit de le-a sădit,
Cu banii după iubit.
Ş'am plătit de le-a udat
Tot cu bani după pupat.

Dela acelaş.

468

— «Foaie verde siminic
De când maica m'a făcut,
Tot în codru am crescut,
Soarele nu m'a văzut,
Nici luna, nici soarele,
Numai căprioarele;
Căprioară, surioară,
'Nalţă-te 'n două picioare
Şi roade codrul pe poale
Să mă vază sfântul soare.
Roade poala codrului
Până 'n vârful fagului,
Să văz lunca Oltului
Şi chica voinicului
Şi *dălogii* murgului!

Dela acelaş.

469

Foaie verde trei grăunţi,
Copiliţă cu părinţi,
La ce focul te măriţi?
Ori mumă-ta n'are minţi?
Că mila dela părinţi,
Anevoie o s'o uiţi!
Şi mila dela bărbat,
Ca umbra de păr uscat:
Când te dai să te umbreşti,
Tot mai rău te năduşeşti.
Foaie verde alţi grăunţi,
Eu îţi spui să nu mai uiţi
Mila ta dela părinţi.
Că mila dela bărbat,
Te lasă cu mare-oftat.
Altă foaie ş'o lalea,
— Fată, nu te mărità
Că vine primăvara
Şi înfloreşte floarea,
Şi n'are cine-o purtà.
— «Las' să vie, să 'nflorească
Să facă floare albastră
C'oi purta-o şi nevastă!
Altă foaie, foaie lată
Cât fusei la părinţi fată,
Ştiam floarea cum se poartă,
Tot pe codiţă 'nşirată.
Dar dacă mă măritai,
Flori pe coadă nu purtai,
Dar mai pusei câte-odată,
Pe sub cârpă, pitulată,
Să nu vază lumea toată,
Că ei mă ştiu măritată.
Altă foaie trei grăunţi
Influriţi, flori, înfluriţi
Că mie nu-mi trebuiţi.
Mie când îmi trebuiaţi,
Voi atunci îmboboceaţi.
Influriţi, stare-aţi pârete,
Că eu am ieşit din fete,
Şi-am intrat între neveste!
Foaie verde mărgărit,
La părinţi că n'am fetit
Şi bărbat mi-a trebuit.
Ş'altă foaie, foaie lată
Când o da lapte din piatră,
Atunci eu m'oi vedeà fată!

Dela acelaş.

470

Foaie verde de dudău
Crede, puică, ce-ţi spun eu;
Crede, puică, şi-ai vedea,
C'ai s'ajungi la vorba mea!
Eu puicuţă, te iubesc,
Dar ai voştri nu voiesc.
Dacă-i lucru-aşà, iubită,
Tu te du şi te mărită.
Ochii-s, pe voie, la tine:
Cată-ţi, puică, om ca mine:
Subţirel şi făcut bine;
Că şi eu, puică, m'oi duce,
Unde-oi da de gură dulce
Şi cu buze subţirele,
Să se lovească cu-a *tele*.
— «Neic'al meu, pe unde-oi merge
Din inimă nu te-oi şterge,
Şi de-oi da d'un mare bine
Gându-mi este tot la tine;
De-oi da d'un mare *bişàg*,
Nu te uit, că mi-ai fost drag.
— «Puică, dacă ţi-am fost drag
Tu să sameni mac în prag.
Macu-o creşte, o înflorì,
Amândoi, noi n'om mai fi.

Dela acelaş.

471

— Foaie verde ş'o *tălângă*
Cată-ţi, neică, altă mândră.
Ş'altă verde siminic,
Că cu mine n'ai nimic.
Că cu mine ce-ai avut,
Ne-am dus Sâmbătă la târg
Ş'amândoi ne-am desfăcut!

Dela acelaş.

472

Busuioace, nu te-ai coace,
Nici sămânţă n'ai mai face!
Că din săminciosra ta
S'a *năstimit* dragostea.
Şi iar verde de trei cepe,
Dac'ai fi om, te-ai pricepe,
Dragostea din ce se 'ncepe:
Din inele şi din bete,
Vara, din busuioc verde.

Cules dela mama mea, Marina M. Popescu, în vârstă de 43 ani, din com. Goruneşti, jud. Vâlcea.

473

Plângeţi ochi şi lăcrămaţi,
Că voi sunteţi vinovaţi,
Că ce vedeţi, nu lăsaţi
Şi iubiţi şi bun şi rău
Şi romàncă şi ţigancă,
Ce-o vrea Dumnezeu să-mi facă.

Dela acelaş.

474

Foaie verde trei smicele,
Când sunt mere mititele,
Stau bine pe rămurele;
Aşà şi noi fetele:
Când suntem mai mititele,
Suntem dragi părinţilor
Şi-urîte străinilor.
Da' dacă ne mai mărim,
Părinţii ne urgisesc
Şi străinii ne 'ndrăgesc.

Dela acelaş.

475

Oftează, mândră, oftează,
Oftează şi lăcrămează,

Toată lumea să te crează
C'ai fost neicăi amurează.

Dela aceeaş.

476

Cine râde şi vorbeşte,
Ala mai puţin iubeşte;
Da' care e mai tăcut,
Ala iubeşte mai mult.
Cine-mi este drag, mi-e drag,
Vine sara până 'n prag
Şi cu el vorbă nu-mi fac;
Da' cine nu-mi este drag,
Vine sara până 'n prag
Şi cu el vorbă că-mi fac;
Prostu' zice că-mi e drag!

Dela aceeaş.

477

— Măriuţă dintre bălţi,
Na, o rublă şi doi zloţi
Şi nu te iubì cu toţi.
— Nu-mi trebuie rubla ta
Şi-mi trebuie bani mărunţi,
Să mă iubesc mai cu mulţi.

Dela aceeaş.

478

Leliţă cârciumăreasă,
Ce te ţii aşà măreaţă?
Ori unde-mi eşti albeneaţă,
De-aia mi te ţii măreaţă!
Că şi neica mi-e albeneţ
Şi nu se ţine măreţ,
Şi-mi este cu păru' creţ.
Tot nu se ţine măreţ.

Dela aceeaş.

479

Iubeşte-mă, băeţele,
Iubeşte-mă, dacă-ţi plac,
Dacă nu, silă nu-ţi fac.
Că eu sunt floare de mare,
Cine mă iubeşte, moare:
M'a iubit un logofăt
Şi s'a prăpădit cu tot.
Că eu sunt Brumar de-l mare,
De cade sara pe floare
Şi s'ardică 'n prânzu' mare.
Dare-ai pe la lunca deasă,
Calu' să se poticnească,
Mâna stângă
Să ţi-o frângă
Şi-a dreaptă
Să ţi-o scrintească,
Lumea să te miluiască.
Aducă-te Dumnezeu
Pe la bordeiaşu' meu,
Să te miluiesc şi eu,
Cu ce mi-o da Dumnezeu.

Dela aceeaş.

480

Ş'aoleo, leliţă Radă,
Naiba te scoase 'n poiană
Albă ca o *budiană*,
De opreşti băeţi din cale,
De le faci de-o sărbătoare;
Pupu-ţi ochiu' şi-o sprânceană
Şi cercelu' din stânga,
C'ala-mi rupse inima.

Dela aceeaş.

481

— Bălă, bărbăţelu' tău,
Ologi-l-ar Dumnezeu!
— Ba să nu mi-l ologească,
Numai ochii să-i plesnească;
Că olog, şade la foc
Şi cu ochii vede tot.

Dela aceeaş.

482

Trecui aseară călare
Pe la poarta dumitale
Şi-ţi văzui rochiţa 'n poale,
Cusută cu rotogoale.
La mijlocu' sfanţului,
Chipu' dorobanţului.
Cât oi fi,
Cât oi trăì,
Dorobanţ n'oi mai iubì.
Să-mi iubesc un *floreştean*,
Că mă poartă cu mărgean,
Cu mărgeanu' roşior,
Să fiu dragă tuturor.

Dela aceeaş.

483

Foaie verde *popâlnic*,
Nevasta cu copil mic
Nu e bună de nimic;
Da' e bună mai săracă,
Ce i-oi poruncì, să facă.

Dela aceaş..

484

Foaie verde *turiţă*,
Hai, Drăghici, la râşniţă,
Să râşnim mălai de tei,
Să mâncăm cu *Dragavei*.

Dela aceeaş.

485

Pe culmiţa dealului
Ţipă puiul corbului,
— Ce ţi-e puişor de corb:
Ori ţi-e foame, ori ţi-e sete,
Ori ţi-e dor de codru verde?
— Nu mi-e foame, nu mi-e [sete,
Nu mi-e dor de codru verde,
Ci-aş mâncà carne de Turc,
Şi-aş bea sânge de voinic.

Dela aceeaş.

486

Busuioc bătut de brumă,
Rău e, Doamne, fără mumă!
Busuioc bătut de piatră,
Rău e, Doamne, fără tată!

Dela aceeaş.

487

Rele sunt frigurile,
Mai rele dragostile;
De friguri zaci şi te scoli,
De dragoste cazi şi mori.
De toate m'oi izbăvì...
Dar de boala de iubit,
Nu mă mai văd izbăvit,
Până m'o băga 'n pământ.

Dela aceeaş.

488

Colea 'n vale în grădină
Cântă cucu' pe-o trupină,
Corbul şade, şi-l îngână.
Taci, corbe, nu mă 'ngânà,
Că tu nu eşti legea mea;
Ci tu eşti lege spurcată,
De mănânci carne de vacă,
Nici-odată 'njunghiată.

Dela aceeaş.

489

Colea 'n vale 'n trei izvoare,
Bea un naş c'o finişoară:
— Poftim, fină, ia de bea,
C'am un gând cu dumneata.

— N'o fi, naşule, păcat,
Trei copii mi-ai botezat:
Două fete ş'un băiat,
Pe mine m'ai cununat?...

Dela aceeaş.

490

Cine sue 'n deal la vie?
Costică cu pălărie,
Cu doisprezece lăutari,
Cu mâinile 'n pozânari.
Lăutarii când trăgeà,
Craiova se legănà,
Boieri mari se minunau,
Cocoanele suspinau,
Cu batista se ştergeau,
Mai frumoase se făceau.

Dela aceeaş.

491

Cine sue 'n deal la vie?
Costică cu pălărie,
Da-mi-l-ar maică-sa mie,
Să-i pui flori pe pălărie...
Da' ce neam de floricele?...
Garoafe şi ocheşele.

Dela aceeaş.

492

— Ioana neicăi din Ionele,
Dă şi neicăi floricele.
— N'are, *gaica*, flori de dat,
C'astă vară n'a plouat
Şi florile s'au uscat,
Ş'am plătit, de le-am udat,
Cu bani de pe sărutat;
Ş'am plătit, de le-am sădit,
Cu banii de pe iubit.

Dela aceeaş.

493

La luncă, Ioană, la luncă,
Să-ţi tai răschitori şi furcă:
Răschitori de dăpănat
Şi furcă de tors în pat.

Dela aceeaş.

494

— Catrinuţo, und' te duci
Numa 'n fustă şi 'n papuci?
— Să dau apă la doi junci
Şi gură la doi voinici;
Să dau apă la doi boi
Şi gură la doi ciocoi.

Dela aceeaş.

495

Peste Olt, peste Olteţ,
Mi-a răsărit nuculeţ.
Nucu' nalt şi frunza rară,
Cântă cucii, se omoară.
Şi 'n poalele nucului,
Cântă mama cucului.
De dinjos de rămurele
Cântă două turturele;
Nu sunt două turturele,
Ci sunt dragostele mele,
Care m'am iubit cu ele.

Dela aceeaş.

496

Oltule, Olteţule,
Seca-ţi-ar izvoarele,
Să-mi trec cu picioarele,
Să-mi văd surioarele,
Cum le bate mamă-sa:
Cu nuiele, cu zmicele,
Peste deşte cu inele;

Cu stebla de busuioc,
Peste-ăl subțirel mijloc.

Dela aceeaş.

497

Fetiță de om bogat,
Ce pripeşti la măritat
Ca floarea la scuturat?
Floarea mai înfloare-odată,
Dar tu nu te mai vezi fată.
Când ți-o cântă cucu 'n vatră
Şi cârsteiul pe corlată,
Atunci te mai vezi tu fată...

Dela aceeaş.

498

Foaie verde plopi cu foi,
Nu-mi trebue boi şi oi.
Numai ochii-ți amândoi,
Ochii cu sprâncenele,
Gâtu' cu mărgelele,
Pieptul şi cu țâțele.
— Neicuță, de când te-am luat,
Niciun cântec n'ai cântat.
— Neicuță, când ți-oi cântà,
Mulți copaci s'or dărâmà,
Livezi verzi s'or încurcà,
Apele s'or turburà!

Dela aceeaş.

499

Foaie verde sălcioară,
Dunăre, apă vioară,
Face-te-ai neagră cerneală,
Ca să-mi scriu de-o hârtioară,
Să-mi trimet maicăi la țară,
Să-mi dea bani de cheltuială
Şi haine de premeneală,
Că mă duc în altă țară,
Altă țară neumblată,
Unde n'am fost niciodată.

Dela aceeaş.

500

— Iancule, de unde vii?
— Dela târg de peste Jii.
— Da' Mariței ce-i aduci?
— O creacă de mere dulci
Şi-o băsmăluță cu nuci
Şi-o pereche de papuci.

Dela aceeaş.

501

Sărută-mă, neică 'n gură,
Că mi-e gura de untură,
Untură de turturea,
De nu mă mai poți uità.
Sărută, neică, sărută,
In toate părțile te uită,
Să nu-mi vii cu chica smulsă
Şi cu giubeluşa ruptă,
Că giubeaua-i mai cârpì-o
Dar chica n'ai mai sădì-o.
Şi iar verde de mărar,
Lisaveto, vai de mine!
Mâncaşi calu' de sub mine
Şi portofelu' cu *rile*.

Dela aceeaş.

502

Foaie verde rosmarin,
Văzui ochii lui Mărin,
Ii văzui şi cunoscui
Că fură ai dumnealui.
Pentru tine, măi Mărine,
Mi-aş da inima din mine,
Să mă văd pe braț la tine.

Dela aceeaş.

503

Cât fu vara de văroasă,
Nu pusei mâna pe coasă,
Dormìi la umbra *stoloasă*.
Da' când fu la sfântu' Ion,
Sbiară murghiţa 'n obor;
N'am un par să mí-o omor,
Că mă deşteaptă din somn.

Dela aceeaş.

504

Ceaţă, ceaţă negureaţă,
Ia-te mai de dimineaţă,
După dos şi după faţă,
După lungu' drumului,
După coama murgului,
Că mi-e murgu' de furat
Şi mândruţa de-apucat
Şi m'apucă ziua 'n sat.

Dela aceeaş.

505

De-ar fi drumu' prin pădure,
M'aş duce cu mândra 'n lume,
Şi mi-e drumu' prin oraş
Şi m'apucă de răvaş.
Hai cu neica la Galaţi,
Să trăim necununaţi,
Să zicem că suntem fraţi.

Dela aceeaş.

506

Arde-te-ar focu', pădure,
Să se facă drum prin tine,
Să mă uit la mânăstire,
Să-mi văd cârduri de copile,
Să-mi văd şi copila mea,
Pe braţele altora.
S'am un cuţit m'aş junghià
Şi pe mine şi pe ea.

Dela aceeaş.

507

Jiea 'n car de peste Jii,
Adusă de doi copìi;
Jiea 'n car de peste Olt,
Adusă d'un protopop:
Protopop de *piscupie*,
Când îţi scrie,
Te mângâie,
Când ceteşte
Te slăveşte.
Stelele: condeiele,
Luna: călimările,
Soarele: pistoalele.

Dela aceeaş.

508

Zdranco, zdranco din chitară,
Eşi, Lenuţo, până afară!
— Nu poci, nu poci, neiculiţă,
Că sunt cu Iorgu la ţâţă.
— Fi-ţi-ar Iorgu-alimănit
Tot cu Iorgu m'ai minţit.
De trei zile-mi bat la poartă
Şi tu dormi, dormire-ai moartă.
— Da' nu dorm, dormire-aş
[moartă,
Ci-am o *cebală* de fată
Şi-mi şade la piept deşteaptă.

Dela aceeaş.

509

Lionică, Lionea
Bobocică, bobocea,
De te-aş prinde undeva,
Numai ochii ţi i-aş lua

Şi i-aş pune 'ntre icoane
Şi m'aş rugà: «Doamne, Doamne,
Dumnezeule ceresc,
Dă-mi şi mie ce doresc,
Că nu cer vr'un lucru mare
Să-ţi cadă cu supărare,
Şi cer, Doamne, ce-am iubit,
Pe puicuţa de demult».

Auzit dela verişoara mea, Angela C. Zamfirescu, în vârstă de 13 ani, din com. Fântăna-Banului, judeţul Dolj.

510

La fântâna cu uluc
Se strâng fetele buluc.
Foaie verde trei lalale,
La Buzău pe Măgurele,
Fetele cu ochi de mură,
Vin flăcăii de le fură;
Foaie verde trei smicele,
La Buzău la trei vâlcele
Fetele cu ochi de drac.
Cad flăcăilor cu drag.

Comunicat de domnişoara Aurica Constantinescu, în vârstă de 17 ani, din com. Goruneşti, jud. Vâlcea.

511

Foaie verde merişor,
Tu, Mariţo, din pridvor,
Nu-mi trimite-atâta dor,
Că mă faci de mă omor;
Trimite-mi mai puţinel,
Ca să pot trăì cu el.

Dela aceeaş.

512

Foaie verde trei oglici,
Tu te duci, neică, te duci,
Tu te duci, neică, sărace,
Eu cu dorul tău ce-oi face?
Tu te duci tocmai la Iaşi,
Dar pe mine cui mă laşi?
Pe mâna multor vrăjmaşi!...
Tu te duci tocma 'n Tecuci,
Dar de-acolo ce-mi aduci?
— Foaie verde mărăcine,
Tu faci, leicuţă, mai bine,
Că rămâi în sat la tine;
Eu mă duc prin lumi străine
Şi e rău, leícă, de tine.
Foaie verde trei zambile
Şi mai sunt voinici ca mine.
— Fie, neică, cât de mulţi,
Treacă şi de brazi în sus,
Că tot nu e cin' s'a dus,
Care-l sărutam în plâns...

Dela aceeaş

513

Frunzuliţă de sulfină,
Colea' n vale la fântână
Plânge mândra şi suspină,
Că i-a dat salba 'n fântână.
Salba de galbeni de-i mari,
Făcută de doi primari,
Doi primari şi doi jandari
Ş'un puişor de notar.
Salba de galbeni de-i mici,
Făcută de ibovnici.
Frunzuliţă ş'o lalea,
Nu mai plânge, mândra mea,
Că-ţi face, neica, alta,
Numai poli şi gălbiori,
Să-ţi şadă bine cu ei.

Spus de Nicoliţa I. Popescu, în vârstă de 21 ani, din Goruneşti-Vâlcea.

514

Colea 'n vale 'n poieniţă,
Şade-o mândră copiliţă;
Copiliţa ca o floare,
Mi-este prinsă de pe mare,
Cine mi-o iubeşte, moare.
Mi-a iubit d'un logofăt,
Ş'a murit cu cal cu tot.

Dela aceeaş.

515

Frunzuliţă de bujor,
M'ajunse, puica, d'un dor
De Dumitru şi de Ion;
De Dumitru mor, plesnesc,
Şi cu Ion să mă 'ntâlnesc,
Două vorbe să-i vorbesc,
Şi una să i-o şoptesc.

Dela aceeaş.

516

Foaie verde tufăniţă,
Când aud strigând Ioniţă,
Răsai noaptea din velinţă
Şi dau fuga la portiţă,
Să vedem vine Ioniţă,
Să-i mai dea gaica guriţă.
Că la toamnă mă mărit
Şi de-oi lua vr'un amărît,
Nu mă lasă nici să râd,
Nici să râd, nici să vorbesc,
Nici din buze să zâmbesc.

Dela aceeaş.

517

Ş'am lăsat la moartea mea,
Să-mi vie ibovnica,
Să-mi ţie lumânarea,
Să mor cu ochii pe ea.

Dela aceeaş.

518

Mă suii în deal în *cucă*,
Mă uitai în vale 'n luncă:
Văzui lunca 'mbobocită
Ş'o nevastă tinerică,
Cu fusta albă, scrobită,
Se certa cu moartea furcă:
— Moarte, morticica mea,
Să nu mă iei de-acuma,
Că n'am fost femeie *ra*,
Cine mi-a zis, n'am zis ba;
De mi-a zis un om frumos,
I-am făcut cu ochiu 'n dos;
De mi-a zis un om urît,
I-am făcut cu ochiu' stâng,
Să coboare 'n vale 'n crâng.

Dela aceeaş.

519

— Şi ţi-am spus, Lină, să vii
La gutuiu' dintre vii.
— Da' eu, neică, mi-am venit,
Mi te-am găsit adormit.
— De ce nu m'ai deşteptat?
— Credeam că eşti supărat,
De ieri, de când ne-am certat...

Dela aceeaş.

520

Daolică, lele Lină,
Neica pleacă dela tine!
— Las' să plece —
Gaica ştie
Rămâne doru' la mine.
— Să mi-l culci, Lenuţo, bine,
In patu' dela fereastră,
In ciarşafu' de mătasă,
Toată lumea să te crează

Că mi-ai fost mie-amurează.
Doi *amuri* [2]) când se 'ntâlneau,
Se pupau, se sărutau,
Se sărutau gură 'n gură,
Par'c'ar fi făcuți de-o mumă;
Se sărută 'ntre sprâncene,
Ca doi porumbei în pene.

Dela aceeaş.

521

Frunzuliță de arțar,
Ş'am ibovnicel jandar,
Nu l-am văzut de cinci ani.
Ş'aseară-l văzui pe lună,
Cu săbioara pe mână,
Cu pintenii sdrăncănind,
Cu inelu' de argint,
Cu *capela* la o parte,
Sufletu 'n mine se bate.
Inimă, de ce te bați
De rărunchi și de ficați?
Inimioară, stai pe loc
Să-ți pui lacăt la mijloc,
Să pui lacăte o mie,
Inima face ce știe.

Dela aceeaş.

522

Frunză verde iarbă mare,
Bate vântul dela vale
Cu miros de iarbă mare,
C'a murit o fată mare,
Fată mare logodită,
Cu toată zestrea chitită.
Mamă-sa că mi-o jeleà,
Ginerile că-i ziceà:

Marie, mireasa mea,
De știam că faci așa,
Chipu' tău ți-l zugrăveam
Și fața ți-o poleiam.

Dela aceeaş.

523

Haideți, fetelor, haideți
La mături peste Olteț,
Să măturăm curțile,
Că vin boierii deseară
Cu Mărin băgat în fiară.
Pe marginea drumului
Vine-amanta lu' Mărin,
Din fustiță vâlvăind,
Din sălbiță licurind;
Intră la boieri în casă
Și puse salba pe masă,
Și mai puse din cunună
Și luà pe Mărin de mână.

Dela aceeaş.

524

Departe, Ioană, departe,
Două dealuri ne desparte,
Două dealuri ș'o pădure
Ş'o grădiniță cu mure;
Murele să le mâncăm,
Pădurea să ne-o tăiem
Și mândra să ne-o luăm.

Dela aceeaş.

525

Și iar verde d'un boboc
Ş'am ibovnic logofăt,
Pe lume să vi-l arăt,
Pe lume, pe trandafir,
L-au pus dușmanii la bir,

---

[1]) Pentru: «amorezi, îndrăgostiți».

Iar de frica birului
Dete dosu' Râmnicului
Şi 'n comuna Balota,
Plasa Amaradia,
Fuga la soru-sa-mi da
Ş'o scrisoare când scria,
Cu două, trei vorbe 'n ea,
N'am cui da un pol şi cinci
[parale,
Să-mi taie nucii din vale,
Să-mi taie aşchia mare,
Să pui punte peste mare,
Să-mi treacă neica călare,
Cu cămaşa albă, floare
Şi la gât cu legătoare,
Cu ghetele lustruite cu argint,
Mi-l ţineà mândra de gât.

Dela aceeaş.

526

Departe, Ioană, departe,
Două dealuri ne desparte,
Două dealuri ş'o pădure
Ş'o grădiniţă cu mure;
Murele să le mâncăm,
Pădurea să ne-o tăiem,
Pe mândra să ne-o furăm.
Ş'ai, mândruţă, să fugim,
Să fugim în iarbă verde:
Unde şezi,
Nu te mai vezi;
Unde calci,
Urmă nu faci.
Ş'ai, puichiţă, să fugim,
Să fugim în păducei,
Dar'ar, puică, focu 'n ei,
Să rămâie numai trei,
Să ne plimbăm noi prin ei,
C'o turmă de mieluşei.

Dela aceeaş.

527

Frunzuliţă magheran,
măi, măi!
Mă Ionel de peste deal,
N'ai venit la noi de-un an.
— N'am venit, că n'am putut,
C'am fost bolnav ş'am zăcut,
Ş'am zăcut pe prisp' afară,
Galbin ca turta de ceară.
La cruciuliţa de piatră,
Se strâng fetele grămadă
Şi se iau la judecată:
Ca să ne facem, surată,
C'am rămas nemăritate?...
Să dăm jalbă la ciocoi,
Să ne mărităm şi noi
Şi să ne luăm bumbac,
Să ne ţesem cârpe 'n cap,
Să zicem c'avem bărbat.

Dela aceeaş.

528

Asară pe vremea cinii,
Lele, draga mea
Sumuţa Lenuţa câinii,
Sumuţa da' nu prea, prea,
Că ştia că viu la ea
Sara şi dimineaţa,
Peste zi 'ntotdeauna.
Apucai calea fântânii,
Găsii rochiţa Titinii:
— Titino, na-ţi rochiţa!
— Măi băete, băeţele,
Nu fii făcător de rele,

Spărgătoru' casei mele.
— Nu sânt făcător de rele,
Spărgătoru' casei tele,
Ci caut să-mi iau muere.

Dela aceeaş.

529

— Şi pleci, neică, la armată,
Mă lăsaşi plângând la poartă.
Ia-mă, neică, şi pe mine,
Să fac armata cu tine.
— Că de-ai fi v'o garofiţă,
Mi te-aş pune la tunica;
Că de-ai fi v'o micşunea,
Mi te-aş pune la mantà;
Că de-ai fi vr'un bozoţăl,
Bozoţăl ori cocorăl,
Mi te-aş pune la capel,
Să fac armata cu el.

Spus de Leana G. Vizitiu, în vârstă de 27 ani, din Goruneşti-Vâlcea

530

Foaie verde prunişor,
Ş'am iubit d'un domnişor...
Prunişorul s'a uscat,
Domnişoru' m'a lăsat.
Bine e cu bărbăţel
Şi 'n sat cu amurezel;
Da' e bine şi 'nsurat
Şi 'n sat cu amurezat,
Că ştiu sama unde trag.
Da' să nu fiu cununat,
L-aş pune proptă la gard
Şi blănuţele la pat.

Dela aceeaş.

531

Dacă ai bărbat urît,
Ia-mi-l cu curmu' de gât,
Să te duci cu el la târg
Şi să strigi în gura mare:
Hai la bărbat de vânzare,
Ocaua: două parale!
Dac' ai vedeà ş'ai vedeà,
Să-l laşi naibii 'ntr'o parà.
Te curăţi de-o nagarà.

Dela aceeaş

532

Rău făcui de mă 'nsurai
Şi-a dracu' nevastă-mi luai:
Şade 'n vatră şi mă latră,
Cu casa nemăturată;
Şi-mi şade, coaptă de sete,
Cu fântâna la părete.

Dela aceeaş.

533

Frunzuliţă iarbă mare,
Doi băeţi din Valea-mare
Au plecat la vânătoare,
Să-mi vâneze căprioare.
Căprioare nu-mi vânară,
Ci-mi vânară trei *persoane*,
Câteştrele *domnişoare*
Şi 'mbrăcate 'n *muşamale*.

Dela aceeaş.

534

Pe Mărin mi-l bagă 'n fiare
Şi-l porneşte la 'nchisoare,
Cu fiarele de picioare,
Cu lacăt la mâinişoare...
Ce-o fi Mărin vinovat,
De-mi şade 'n fiare băgat?!
Când oi zice lin, pelin,
Mai la deal de Severin,

Vine tata lu' Mărin
Cu paisprezece boi la jug;
Foaie verde lin, pelin,
Mai la deal de Severin,
Vine muma lu' Mărin
Cu paisprezece buţi de vin;
Şi iar verde lin', pelin,
Pe marginea drumului
Vine-*amanta* lu' Mărin
Cu sălbile zdrăncănind,
Cu papucii pluţănind,
Cu mâneca vânt trăgând.
Dete salba a mai mare,
Scoase pe Mărin din fiare
Şi plecă cu el la ţară.

Dela aceeaş.

535

Cine trece pe la vie?
Ioncică cu pălărie,
Da-mi-l-ar mamă-sa mie,
Să-i pui flori pe pălărie;
Una albă-colilie,
Ş'alta galbină-lămâie,
Să-i stea bine 'n pălărie.

Dela Nica lui Didin Feraru, în vârstă de 20 ani, din Goruneşti-Vâlcea.

536

De oftat ce oftai eu,
S'a supărat Dumnezeu
Şi pământu lui e greu!
Oftai asară cu foc,
Şi stătù soarele 'n loc;
Oftai asară cu milă,
Luai lumina dela lună.

Cules dela Elisaveta Bădulescu, în vârstă de 41 ani, din Goruneşti-Vâlcea.

537

La plopu' din vale 'n luncă
Ş'am ibovnică rumâncă,
Cu ochii ca de năpârcă,
Când se uită, te mănâncă;
Şi mai am una sârboaică,
Cu ochii ca de şerpoaică.

Dela aceeaş.

538

Când veneam, Ioană, la tine,
Mergea murgu' lin şi bine;
Da' când plecai dela tine,
Să 'ntristă murgu' sub mine.
— Neicuţă, când ai plecà,
Să dai prin grădina mea,
Să-ţi dau gura 'ntr'o băsmà;
Neicuţă, unde-ai mâncà,
Aminte să mi-ţi aduci,
De-ale noastre vorbe dulci.

Dela aceeaş.

539

La cruciuliţa de piatră
S'au strâns fetele grămadă.
S'a vorbit fată cu fată:
Ce-o să ne facem, surate,
C'am rămas nemăritate,
Ne-a lŭat băieţii 'n armată.
Câte unu' a rămas,
Poartă căciula pe nas,
Face fetelor năcaz.
Să ne facem câte-un sfat:
Să punem cârpe pe cap,
Să zicem c'avem bărbat.

Dela aceeaş.

540

Foaie verde trei scăeţi
Ş'are maica trei băeţi,

Câteș-trei sunt scriși la sorți.
Foaie verde de-arțăraș,
Unu' mi-e la călărași,
Face-armata *sa* la Iași;
Foaie verde trei bujori,
Ş'unu' e la roșiori,
Face-armata *dezertor*;
Ş'unu' mi-e la *sanitari*,
Face-armata prin spital.

Dela Mitru I. Aricelu, în vârstă de 20 ani, din com. Gorunești jud. Vâlcea

541

Foaie verde firu' ierbii,
Hai, Mițo, pe dealu' Cernii,
Unde cântă puiu' mierlii;
Hai la nuci, să trecem dealu',
C'amândoi ne știm amaru',
Foaie verde de molotru,
Hai, Mițo, să trecem Oltu',
Să schimbăm vorba și portu';
Hai, Mițo, să trecem valea,
Că dușmanii ne țin calea.

Dela acelaș.

542

Foaie verde d'un bujor,
La fereastra din obor
Bate murgu' din picior.
Nu bate ca să-mi adorm,
Şi bate ca să mă scol,
Să-i dau fân și orzișor,
Apă rece de izvor,
Şi să-l țesel binișor
Şi să-l ung cu untdelemn,
Să scot șeaua din șopron,
Să trag *ghiata* la picior,
Să mă duc unde mi-e dor
La Marița din privdor:
E cu gâtu' albișor,
Cu mărgeanu' roșior,
Roșior și bobonat,
Pe țâțișoare lăsat,
La ra boală m'a băgat,
Las' să zac și iar să zac,
Ce-oi iubì să-mi fie drag.

Spus de lăutarul Ion Pr. Duicu (47 ani), Gorunești-Vâlcea

543

Foaie verde trei masline,
Vezi, puichiță, că plec mâine,
Doru' rămâne cu tine.
Să-l îngrijești — vai de mine!
Cum mă îngrijai pe mine;
Şi să-l culci în pat cu tine,
Unde mă culcai pe mine.

Dela acelaș.

544

Când eram copil de-o lună,
Mă ridicam într'o mână,
Scoteam fagu' din tulpină,
M'așezam la rădăcină,
Spălam arme de rugină
Cu untură de găină.
Mă făcui de șase luni,
Furam ceapă din grădini
Şi custuri dela vecini;
Mă făcui și de un an,
M'aruncai și la cârlan.

Auzit dela Radu Ştefan (38 ani), Gorunești-Vâlcea.

545

Variantă

Foaie verde foi bujor,
La fereastra din obor

Murgu' bate din picior.
Nu bate ca să-mi adorm,
Şi bate ca să mă scol,
Să-i dau fân şi orzişor,
Apă rece de izvor,
Să mi-l ţesel binişor
Şi să 'ncalec frumuşel,
Să mă duc unde mi-e dor:
La Mariţa la izvor:
Se poartă cu capu' gol,
Cu mărgeanu' roşior,
Roşior şi bobonat,
Pe ţâţişoare lăsat,
La grea boală m'a băgat:
Din picioare m'a uscat,
La ficaţi m'a veninat.

Dela acelaş.

546

Dacă 'ţi este dor,
Du-te la izvor,
Şi te scaldă 'n apă rece,
Că de dor îţi trece.
Măi băete dela ţară,
Du-te-acasă şi te 'nsoară;
Insoară-te şi ia-ţi muere,
Căci fetele se mărită,
Rămâi cu inima friptă
Şi cu buzele pârlite.
Dacă 'ţi este jale,
D-te mai la vale,
Şi te scaldă 'n apă mare,
Să-ţi treacă de jale.
Miţico, cu ochii verzi,
Să te superi, nu-i frumos!
Hai, mai bine, să vorbim
Ş'amândoi să ne iubim.

Dela acelaş.

547

Frunză verde mere, pere,
Mă 'nsurai şi luai muere,
Mă bucurai la avere,
La avere, la argint;
Averea se duse toată,
Rămăsei cu proasta 'n vatră.
Vândui casa ş'un părete,
Să scot proasta din unghete.
Na, na, na, Boian, Boian!
Că nu este boala ta,
Ci e natantoala mea.
M'aş duce şi eu la nuntă
Şi mi-e nevasta urîtă.
Mă uitai la dăsmănţăi
Cu zambile după ei;
Mă uitai şi eu la ea,
Lichită samodiva.
N'am cuţit că m'aş tăià
Şi pe mine şi pe ea.

Comunicat de fratele meu, Ion M.Popescu
(12 ani), Goruneşti-Vâlcea.

548

Foaie verde mărăcine,
Aoleo, frate peline,
Amară e frunza 'n tine,
Tot ca inimioara 'n mine;
Amară e frunza ta,
Tot ca inimioara mea.
Foaie verde, foaie fragă,
Maică, face-mi-te-ai piatră,
Că nu mă făcuşi o fată,
Să stau cu tine pe vatră,
Cu căsuţa măturată,
Cu vadra plină de apă,
Cu codiţa pieptănată;
Foaie verde de mărar,

Mă făcuşi mărgăritar,
Să mă ia de militar,
Să mă duc la Călăraşi,
Vedea-i-aşi pustii şi arşi,
Să rămâie numai parii,
Să se 'nţepe generalii.

Comunicat de Dim. Popescu, seminarist (18 ani), Baldovineşti-Romanaţi.

549

Foaie verde de lalea,
Amărîtă turturea
Vai, sărmana, vai de ea
Când îşi pierde soţia
Şi rămâne singurea,
Că ea alta nu-şi mai ia.
Cât trăeşte, tot jeleşte,
Cu alta nu se 'nsoţeşte.
Sboară prin pădure verde,
I se pare că nu vede;
Sboară prin dumbrav' adâncă,
Nici nu bea, nici nu mănâncă.
Unde vede apa rece,
Ea o turbură şi trece;
Unde vede apa rea,
Ea o turbură şi bea.
Vai, sărmana, vai de ea,
Ce rău este singurea.
Sboară, sboară până cade,
Şi pe lemn verde nu şade,
Şi când şade câte-odată,
Stă pe ramură uscată;
Mai şade şi încă, încă,
Şi cade pe câte-o stâncă.
Unde vede-un vânător,
Către el se duce 'n sbor,
Să mi-o vadă, s'o lovească,
Să nu se mai pedepsească...

Dela acelaş.

550

Foaie verde fir lalea,
Când eram în firea mea,
Sburam ca o păsărea —
Ca o păsărea pribeagă.
Şi sburam din creacă 'n creacă,
N'aveà nimeni ce să-mi facă.
Dar un hoţ de vânător,
Rupse trei fire de păr
Şi-mi făcù un lăţişor
Şi mi-l puse la strămtori,
M'apucă de subţiori...
N'am nădejde să mai sbor....
De aripă şi de cap,
N'am nădejde să mai scap.
Foaie verde de-asumie
Şi mă băgă 'n colivie,
Mă trimeasă la domnie.
Mai mult moartă decât vie.
Câte păsări mă vedea,
Toate mă *ciricăea:*
— Un' te duci, surata mea?
— Eu mă duc în ţară strină,
Unde nu e dor şi milă.
Fie cât de bună pâinea,
Dacă sunt în ţară strină,
Mi se face clisă 'n gură;
Fie pâinea cât de rea,
Dacă sunt la ţara mea,
Mi se pare ca mierea;
Fie pâinea cât de-amară,
Dacă sunt cu surioară,
Mi se pare dulcişoară;
Fie şi mălai de mei,
Dacă sunt cu fraţii mei.

Dela acelaş.

551

Foaie verde boabele,
S'au tăiat pădurile
Şi-a rămas trupinile
Şi-a 'nviat păsările
Şi-a umplut livezile
Şi fetele luncile;
Foaie verde bob-năut
Şi-a 'nviat ş'un pui de cuc,
Pitulicea l-a găsit
Şi l-a luat şi l-a crescut...

Auzit dela Anica Pòpescu (14 ani), Baldovineşti-Romanaţi.

552

Foaie verde ş'o lalea,
Plânge codru şi frunza
De călătoria mea.
Mai cu foc plânge mândra,
Că rămâne singurea.
Lele, lele ca bobu',
Nu iubì călătoru,
Că te lasă cu doru,
Cu doru', cu dragostea,
Star'ar pustie să stea
Şi de mine şi de ea!

Dela aceeaş.

553

Mariţo cu ochii verzi,
Eşi afară de mă vezi
Până sunt grânele verzi,
Că dacă s'or secera,
Pică ordin şi mă ia,
Şi mă duce 'n Dobrogea.
De-ar fi Dobrogea la cruce,
De trei ori pe zi m'aş duce;
Da' mi-e Dobrogea departe,
Nu poci trece fără carte;
Nu poci trece prin oraş,
Că m'apucă de răvaş.

Dela aceeaş.

554

Rade-te, neică, mai des,
Că la tine nu mai ies,
Că mă 'nţapă barba ta
Şi-mi strică rumeneala
Şi mă bate măicuţa:
Ce-am făcut rumeneala?
Şi pe tine maică-ta:
Ce-ai făcut mustăcioara?

Dela aceeaş.

555

Foaie verde de spanac,
Cine-mi este mie drag,
Astăzi nu mi-l văd în prag;
Cine-mi e mie urît
Azi de trei ori l-am văzut,
Şade 'n uşa grajdului,
Dă grăunţe calului,
Cu căciula frântă 'n cap,
Cu cămaşa de bumbac,
Pe la poale cu şebac.
Foaie verde de-avrămeasă,
Dela noi a treia casă,
Mi-am găsit şi eu mireasă,
Cu părinţii duşi de-acasă.
Când părinţii că sosiră,
De frică şi de ruşine
Mă făcui a cere pâine;
După pâine cerui apă,
Vezi minciuna cum să treacă,
Ş'o iubesc, că prea mi-e dragă.

Spus de Lina C. Păştiţă, (13 ani), Baldovineşti-Romanaţi.

556

Foaie de-o cucută
Pe-o potecă strâmtă,
Strâmtă și cotită
Pe sus poleită,
La mijloc boltită,
Pe jos pardosită,
Var și cărămidă;
Pe sus poleită,
Marmure și sticlă;
La cap șindrilită,
Cu șindrila mică.
La mijlocu' ei,
Ceartă-mi-se ceartă
Două surățele,
Două cumnățele:
— Surată, cumnată,
Fire-i blestemată.
— Da' de ce, surată?
— De ce-așa, cumnată!
Foaie matostat,
Dacă-mi ai bărbat
Ține-ți-l legat
De furca de pat.
Foaie de areu.
Bărbățelu' tău,
Mult mi-e nătărău,
Doarme 'n patu' meu.
Foaie de pelin
Și de rosmarin,
Colea peste drum,
La domnu' Călin
C'are vinu' bun;
Foaie matostat
Și el s'a 'mbătat
Și 'n curte-a intrat
Și 'n pat s'a culcat.
Tu nu l-ai mânat,
Eu nu l-am chemat,
Dar el a fost beat,
Fir'ar blestemat.

Dela Ghița Paștiță (30 ani), Baldovinești-Romanați.

557

Foaie verde de-o lalea,
Păsărică, păsărea,
De-aș ști unde-ai împuia.
Cuibu ți l-aș fărâma,
Puișorii ți i-aș lua.
Lele verde popâlnic,
M'ai văzut cu mândra 'n crâng;
Te-ai pus pe ciricăit,
Toată lumea m'a simțit
Că sunt cu Marița 'n crâng.
Lele verde de-o lalea
Și m'a simțit nevasta,
Amar de dragostea mea!
Plânge prin văi singurea
Și amanta după ea:
— Vino 'ncoà, dragostea mea,
Că te-a semănat gaica.
Foaie verde matostat,
Neica fir'ar blestemat,
Pe-amândouă ne-a lăsat.

Dela acelaș.

558

Frunză verde pelinița,
Colea 'n vale 'n grădiniță,
Frumos doarme-o copiliță
Cu păru' lăsat pe țâță,
Cam pe țâță, cam pe spate,
Inima 'n neica se bate
Dela prânz și până 'n noapte
Ca 'ntr'un puișor de șarpe.

Frunză verde iarbă mare,
Trece-un voinicel călare
Şi *totodată* mi-o 'ntreabă:
— Eşti fată sau măritată,
Ori zână din cer picată?
— Nu's fată, nici măritată,
Nici zână din cer picată.
Şi sunt floare dupe mare
Adusă în corăbioară,
Cine mă miroase, moare.
Frunză verde de trei peşti,
Da' dumneata cine-mi eşti?
Eşti băiat sau însurat,
Ori înger din cer picat?
— Nu's băiat, nici însurat,
Nici înger din cer picat
Da' sunt brumărel de-l mare,
Ce cad noaptea pe răcoare
Şi iau mirosu' la floare,
Numai floarea soarelui,
Şade 'n poarta raiului
Şi judecă florile
Ce-au făcut miroasele.

Dela Costică Bărbulescu (21 ani) Bălceşti-Vâlcea.

559

Foaie verde bob năgară,
Dela Craiova la vale
Creşte-un nuc cu frunza rară.
S'a strâns toţi cucii din ţară
Şi cântă de se omoară.
Da' mai jos pe rămurele
Cântă două turturele:
Două cântă, două-ascultă,
Două răsfiră din pene
Ca Mariţa din sprâncene;
Două răsfiră din cioc
Ca Mariţa din mijloc.

Dela acelaş.

560

Lasă-ţi, codre, poalele
Să-mi copere armele,
Că le plouă ploile
Şi le ning zăpezile,
Ruginesc oţelele,
De ne prind poterile.
Ia ascultă, Radule,
Bateţi voi marginile,
Eu să bat mijloacele,
Că le ştiu soroacele.

Dela acelaş.

561

Mariţo, fă, mândra mea,
N'aşteptà dragostea mea;
Mărită-te cu Dumnezeu
Că mie nu-mi pare rău;
Mărită-te cu dulceaţă
Că mie nu-mi pasă, dragă:
Mărită-te, mândră, bine,
Ia-ţi nădejdea dela mine.

Dela acelaş.

562

Şapte săptămâni în post,
De când la mândra n'am fost,
Iar asară când m'am dus,
Am găsit lacătu' pus.
Rupsei lacătu cu mâna
Şi veriga cu căciula
Şi intrai în cas' cu sila
Şi pusei pe puica mâna.
Şapte săptămâni în cap
In cas' la mândra am stat,

Peste zi mâncam și beam,
Și noaptea ne sărutam.
Mândra 'n brațe mă luà
Și mereu îmi tot ziceà:
— Uit'te bine și ia-mi sama,
Cum îmi șade cu marama
Și ce fată are mama!

Dela acelaş.

563

Foaie verde maghiran,
Sunt fecior de *gardian*
Port cămașa de tulpan,
Căciulița de-astrăgan
Și condeiu de tufan,
Unde scriu, nu ștergi un an.
Drag mi-era noaptea pe lună
Venind dela *caraulă*,
Cu pușculița pe mână,
Cu căciula la o parte,
Venind din străinătate.
Păcat de tine Mitică,
Că ai casele de sticlă
Și n'ai nici-o ibovnică;
Da' eu stau într'un bordeiu
Ș'am pe noapte două, trei.
Ia-mă pe mine Mitică,
Că-ți dau zestre bunicică
C'are mama șase boi
Și din șase vinde doi,
Doi îi vinde, doi oprește,
Doi îmi dă mie de zestre.

Dela acelaş.

564

Foaie verde trei smicele,
De unde vii tu, fă lele?
— Din deal dela Măgurele.
— Din deal dela Măgurele?
Și ce-ai cumpărat, fă lele?
— Patru șire de mărgele,
Să lucrez noaptea la ele.
— După ce mă cunoști, lele?
— După brâu și pe mărgele,
Cu păru' făcut inele.

Dela acelaş.

565

Foaie verde, foaie lată,
N'am să mai mor niciodată
Pân' oi iubì lumea toată,
O Armeancă și-o Țigancă
Ș'altă lege mai spurcată,
Ce-o vrea Dumnezeu să-mi facă.

Dela acelaş.

566

Iubește-mă, Veto, dragă,
Până mi-e cămașa neagră,
Că dacă m'oiu premenì,
Șapte fete m'or iubì,
Șapte fete dintr'un sat
Ș'o femeie cu bărbat.
Of și auleu!
Bobocel dela fereastră!
Primește-mă, Veto, 'n casă,
C'afară plouă și varsă
Și mă udă la cămașe;
Iubește-mă, Veto, bine,
Până sunt pe lângă tine.
Of și auleu!
Iubește-mă, Veto, bine,
Până sunt pe lângă tine,
Că dacă m'oiu depărtà,
Mult oiu plânge ș-oiu oftà,
Șapte fete, șapte sate
Ș'o femeie cu bărbat,
Of și auleu!

Dela acelaş.

567

Foaie verde de susaiu,
Gheorghiţă, geambaş de cai,
Noaptea fură,
Ziua jură
La primar în bătătură;
Jură şi mărturiseşte,
Păgubaşu se lipseşte.
Stai, Gheorghiţă, nu jurà
Că-ţi moare nevestica.
— De cât să-mi moară nevasta,
Mai bine să-mi arză casa,
Căci sunt lemne la pădure
Şi îmi fac alta mai bună.
Azi e Luni şi mâine Marţi,
Pleacă Gheorghe la Galaţi,
Cu cinzeci de cai furaţi
Şi cu trei vineţi rotaţi.

Dela acelaş.

568

Tot aşà, Miţico, fa,
Până mi te-ai cocoşà,
Săruta-te-ar pupăza!
— Ba mai bine dumneata!
— Ba, ba, ba, Miţico, fa,
Ba ce te-ai mai sărutà,
C'odată te-am sărutat,
M'ai făcut de rîs în sat;
Te făcei şi bătăioasă,
Imi umblai şi mânioasă;
Acum doru poţi să-mi duci,
Pe mine nu mai m'apuci.

Dela acelaş.

569

Foaie verde ş'o creiţă,
De-ai fi neicăi drăguliţă,
Ţi-ar face neica căruţă
Cu roate de *tertecuţă*,
Cu cai albi de păsărele,
Vizitiu de micşunele
Şi biciul de viorele,
Pe pofta iubitei mele.
Foaie verde trei smochine,
Amanta cu ce se ţine?
Cu pâine şi cu măsline,
Mămăligă de trei zile,
Mai pe urmă-un pepenaş
Şi apoi un sărutaş.
Miţo, Miţo, copiliţă,
Astă vară sugeai ţâţă,
Acum dai neicăi guriţă,
Par'că eşti o porumbiţă,
Miţo puiculiţa mea,
Miţo, Miţo, copiliţă!

Dela acelaş.

570

Frunză verde ş-o marulă,
Cuculeţ cu pana sură,
Ce tot vii la noi la şură?
Ori ţi-e foame, ori ţi-e sete,
Ori ţi-e dor de codru verde?
— Nu mi-e foame, nu mi-e sete,
Nu-mi e dor de codru verde,
Şi mi-e dor de satu meu,
C'am lăsat trei mândre 'n el:
Una 'n vale ca ş'o floare,
Alta 'n deal ca un pahar:
A din vale m'a lăsat,
A din deal s'a măritat,
A din capu satului
Ş-aia s'a dus dracului.

Dela acelaş.

571

Mă uitai la răsărit,
Văzui primăvara vind,
Colțu la ierbiță dând
Și oițele păscând,
Mielușeii încurând.

Dela acelaş.

572

... legea ta, făgui,
De ce n'ai venit să-mi spui
Când ți-a dat frunza dintâiu,
Să-mi iau armele din cui,
Să le 'ncing pe lângă mine.
Ia vezi, Mițo 'mi șade bine?
... legea, păgubaș,
Că de noapte te sculași
Și de murgu te uitași.
Eu voinic și tu voinic,
Să taci, să nu zici nimic,
Că-ți pui capu' la pământ
Și cu murgu tot mă duc.
Unde-am de gând, mă duc:
La salcia cocoșată,
Vin cârlanii de s'adapă.

Dela acelaş.

573

Foaie verde asumie,
De m'o lua 'n miliție,
Mândra mea cui să rămâie?
Rămâi, mândră, cui ai vrea,
Eu mă duc la roata mea
Pe mâinile altora,
Prin gura vrăjmașilor
Și pe mâna strinilor,
Iară foaie de-o lalea,
Neică, merg cu dumneata.
— Cu mine n'ai ce cătà,
Că cu pușca nu poți da,
Nici pe cal încălecà,
Nici cu sulița 'nțăpà.

Spus de Florea Ferariu de fel din Câmpeni-Romanaţi, în tabără la Orhania, şi comunicat mie de d-l Eugeniu Sachelarie învăţător în com. Goruneşti, jud. Vâlcea

574

Am plecat de lângă tine
Și de-atunci e vai de mine!
Din desimea codrilor
Mor de doru murelor;
Din vârful pădurilor.
Mor de doru fragilor.
Și de sunt aicea mure,
Nu-s ca cele din pădure;
Și de sunt aicea fragi,
Nu-s ca cele ce mi-s dragi,
Mure cresc prin buruene,
Mie-mi plac de su' sprâncene;
Fragile printre bureți,
Mie-mi plac de su' mustăți.

Comunicat de d-l Eugeniu Sachelérie. învăţător în Goruneşti-Vâlcea, (24 ani).

575

Foaie verde și-o lalea,
Pe dealu Orhania
Șade trupa și oftează,
Mii de lăcrămiore varsă:
Nu că le e dor de-acasă,
Ci îmi plâng pe frații lor,
Ce de holeră le mor.
Zeci și sute gropi se fac
Și într'însele nu 'ncap;
Nu încap brazii frumoși,
Ce din rânduri au fost scoși:

N'au fost scoşi de glonţ de puşcă,
Ci de boală cea mai crudă...

Dela acelaş din campania, 1913.

576

Cui plac vorbele de jale,
Va ascultà gurii mele,
Ca să spui al meu necaz,
Ce-'n Bulgaria l-am tras.
Şi-aş mai zice solz de peşte,
Nouă sute treisprezece,
Câţi feciori sunt mai frumoşi
Toţi la bătae sunt scoşi.
Foaie verde trei granate,
Ieşiţi, băeţi, din cetate,
Foaie verde ş'o lalea,
Din cetatea Craiova
Şi porniţi în rând frumos,
Spre Bulgaria în jos,
Spre sunetu tobelor,
Spre scurtarea zilelor;
Spre sunetu trâmbiţei,
Spre scurtarea vieţei,
Foaie verde trei granate,
Când fu ziua jumătate,
Ar merge trupa, nu poate,
Nu poate de obosită,
Că-i calea grea şi 'mpietrită.
Foaie verde de-o sulfină,
Când e ziua pe la cină,
Merge trupa spre odină.
Dă repaus, generale,
Că nu mai pot de picioare,
Dă repaus, să răsuflu,
Mi s'a pus în piept năduful!
Când e apoi dimineaţa,
Lacrămile-mi taie faţa;
Văd raniţa şi arma,
Că m'aşteaptă ca mândra;
Ca mândra nu mă aşteaptă,
Că nu vrea să mă ia 'n braţă.
Foaie verde izmă creaţă,
Şi în spate se agaţă.
Foaie verde mugure
Şi arma de umere.
Foaie verde trei granate,
Trimisei în ţară carte
La flăcăii de prin sate,
Să nu poarte flori în piept,
Că 'n Bulgaria-i mare foc;
Fetele flori şi mărgele,
Că 'n Bulgaria-i mare jale,
E jale, foc şi amar
Dincolo peste hotar.
Foaie verde flori mărunte,
In Bulgaria sus pe munte,
Pe drumuri necunoscute,
Prin păduri nestrăbătute,
Nu 'ntâlneşti în calea ta
Decât praful şi piatra,
Ce răsuflarea-'ţi 'neacă
Şi picioarele îţi crapă.

Idem.

SATIRICE

(Strigături la horă)

1

Săraca nevasta mea,
Puse oala să se lea,
Puse oala ş'un *căzan*,
Că nu s'a lăut de-un an!

Dela tata (Ciauşanu Fl.).

2

— Ştii, fetiță, 'n patru ițe?
— Nici în patru, nici în două,
C'aşi purtà cămaşe nouă!

Dela mama.

3

Săraca nevasta mea:
Pân' nu dă cu suliman,
Nu iasă din cas'afar'!

Dela mama.

4

Decât floare la mucoare,
Mai bine pe-o apă mare.
Ţine una, una! [1])

Dela mama.

[1]) Acest din urmă vers, ca şi altele: «ţine două, două! trei, trei»! ş. m. d. sunt o îndemnare la joc, aşà cum pe aiurea se zice: «Mâ'no, Mân'o, măi»! ş. a.

5

Ce mă mişcă pe sub brâu,
Un *purece cânepiu.*

Dela mama.

6

Fuseiu pela soacră-mea:
C'o cămaşe rea pe ea,
Şi la cea bună cârpià!

Dela mama.

7

Fugi, urîtule, din prag,
Că pui boii şi te trag!

Dela mama.

8

Nu mă călcà pe picior,
Că te ştiu de ce ți-e dor!

Dela Leanca Pruşu (33 ani), Făureşti.

9

Fata muicăi cea bărbată
Cu cânepa nelucrată,
Cu casa nescuturată [1]),

Dela mama.

[2]) Var.: «Mişcotă sub brâu».
[1]) Var.: «Nemăturată».

10

Na, na, na, Boiane, na!
Că nu este boala ta,
Ci e nevestica mea!

Dela tata.

11

Făcuiu groapă, să mă bag:
De năroadă tot nu scap!

Dela mama.

12

Aseară, la lumânare,
Mi s'a părut toanta, floare;
Iar dacă s'a luminat [1]),
Mă mir cum nu m'a mâncat!

Dela mama.

13

Mult a mai tunat şi-a fulgerat,
Până i-a adunat!

Dela Matei Boboc (48 ani), Făureşti.

14

Daolică, lele Buşă,
Mi-ai pus vârtelniţa 'n uşe,
Şi-mi dapeni câte-o păpuşe!

Dela Mitrică Protoposescu (39 ani), Făureşti.

15

Arză-te focul iubit,
La ce vreme m'ai găsit:
Când pui mâinile 'n pământ,
Şi mă scol în sus oftând!

Dela mama.

16

Mie-mi spune-un piţigoiu:
«Strângeţi voi, să mâncăm noi!»
Mie-mi spune-o păsărică:
«Cine strânge, nu mănâncă!» [2]).

Dela † Ion Moşoiu (68 ani), Făureşti.

17

— Bată-te potca de naş,
Cu cine mă cununaşi;
— Bată-te potca măi fine,
Dar n'au fost ochii la tine?

Dela mama.

18

Zi ca el şi fă ca tine,
Şi las' să nu fie bine!

Dela tata.

19

Bea săracul cu bogatul
De se minună [3]) tot satul!

Dela mama.

20

Puseiu pânza,
Când dă frunza,

---

[1]) A se lumină de ziuă.

[2]) Versurile acestea populare îţi aduc aminte de Horatius:
«Absumet heres Caecuba dignior
Servata centum clavibus...
(Carmin. lib. II, Ad Postum. Sau pe româneşte:
«Cu sutimi de chei *Cecubul*, să-l închizi (oricât de bine,
«Ţi-l vor bea moştenitorii, cei mai (vrednici decât tine.
(Trad. D. C. Ollănescu).

[3]) Var.: «De se minunează satul»!

Şi-o sfârşii la Sân-Văsii:
Ce făcuiu de mă pripìi!

Dela mama.

21

Foicică ş'o secară,
Lasă, puică, pân' la vară,
Să scoatem războiu'-afară,
Să chemăm vecinele,
Să ne 'noade firele:
C'ai pus pânză de-a subţire,
Dai cu brâgla, nu se ţine!

Dela mama.

22

Pe sulul de dinapoi,
Cinci sute de lăturoi [1]);
Iar pe cel de dinainte,
Dracu' le-o mai ţine minte!

Dela mama.

23

La boangìu [2]) în prăvălie,
Joacă şoarecii 'n călcâie:
Joacă şi se-afurisesc,
Că tărâţe nu găsesc!

Dela D-tru Ionescu, mămular, 38 ani, Făureşti.

24

Mi-e bărbatul băutor:
Băù patruzeci de poli,
Vaca cu doi gonitori,
Şi rămase şi dator!

Dela mama.

25

Vinu-l beau, rachiu-mi place,
De parale nu pot face:
De curvar şi de beţiv
Nu pot casa să mi-o ţiu.

Dela mama.

26

Doamne, Doamne!
Iartă păcătoşii,
Satură borţoşii!

Dela mama.

27

Ce-i în gura beatului,
E 'n urechea treazului.

Dela Costică Popescu (35 ani), Făureşti.

28

Ii tremură trupu',
Şi-ar mâncà ca lupu'.

Dela mama.

29

Vioara: — Bună e mireasa, bună e [mireasa!
Cobza: Ho, să ca vedem; ho, să [ca vedem!

Dela mama.

30

Bate mâţa cu vătraiul,
Că dece n'a scos mălaiul! [3])

Dela mama.

31

Şi-au plecat olteni la coasă,

[1]) Sau *lătunoiu*, *lătunoaie*, firele de urzeală, maicuseamă, cari se rup în timpul ţesutului şi din cauza aceasta, nelegându-se pânza capătă nişte strungi. (Marian, *Satire*, pg. 374.

[2]) Boiangiu, manufacturier.

[3]) Se zice despre femeile leneşe.

Şi-au rămas oltencele,
Şi-au *beut* [1]) zăvelcile [2])

Dela mama.

32

Una,
Ş'aia-i [3]) cură lână!

Dela mama.

33

Aibă-odihna vântului;
Aibă casa cucului! [4])

Dela mama.

34

Foaie verde trei răsure,
Moşule cu plete sure,
Printre fete ce te 'ncurci
Când abià te ţii pe furci?

Dela Mitrică Protopopescu (39 ani), Făureşti-Vâlcea.

35

Nevasta care-i frumoasă,
Nu-i păcat [5]) s'o ţii în casă;
Dar nevasta ce-i urîtă,
Nu-i păcat s'o dai de râpă!

Dela Matei Tăcuţă (41 ani), Făureşti.

36

Fetele dintre vâlcele,
Spală rufele 'n ulcele,
Şi *le 'ntinde* pe zăbrele,
De latră câinii la ele;
Mi *le 'ntinde* tot mai sus,
Latră câinii ca la urs!

Dela Stănică Radu (51 ani), Făureşti.

37

Porunceşte şi şì fă,
Că mai bine stă!

Dela Petrache Popescu (52 ani), Căluiu-Romanaţi.

38

Nu te uità la obiele,
Că iasă dracu' din ele;
Nu te uità la cojoc,
Ci te uită cum mai joc!

Dela Stănică lăutarul (v. buc.20).

39

Cine prinde hora 'ndrum,
Mult e mare şi nebun!

Dela mama.

40

Pui, pui, pui, pui, pui, pui, pui,
De-aţi mâncà, de n'aţi mâncà,
Eu să-mi fac datorià!

Dela mama.

41

Ochii văd, inima cere:
Ce folos că n'am putere!

Dela Gh. M. Vasilescu (35 ani), Făureşti.

42

Aolică sunt de drag [1]),
Dragoste cu cin' să fac?

Dela mama.

---

[1]) In Vâlcea se pronunţă, mai în totdauna, *beut, beutură*.

[2]) Fuste făcute din lână roşie sau şi vărgate cu alte colori.

[3]) Şi aceleia.

[4]) Blestem.

[5]) Var.: «Face ca s'o ţii în casă»!

[1]) Subînţeles: «de mine!» «de drag de mine!».

43

Tacă-ţi gura, fă leliţă,
Au te-a făcut la meliţă?!...

Dela mama.

44

Pân' să geamă boii,
Scârţâie carul!

Dela mama.

45

Cele bune ung,
Cele rele 'mpung!

Dela mama.

46

Decât floare la mucoare,
Mai bine pe-o apă mare:
La *tihoară* se-ofileşte;
La frumoasă înfloreşte.

Dela Leanca Pruşu (33 ani), Făureşti.

47

Of! săracul măritişul,
Cum potolì scărpinişul! [1])

Dela mama.

48

Sărace sulimături [2]),
Cum intră prin sbârcituri!

Dela mama.

49

De urîtă nu-i bag vină;
Treanţa [3]) mi-o bagă 'n ĭzână! [4])

Dela mama.

50

Boierul la cafeneà,
Şi cocoana la *şuşeà* [5]),
Una, ş'alta, de!

Dela tata.

51

Pune viţă,
Şi bea Ghiţă!...

Dela mama.

52

Duru, duru, duruian,
Cu fetele 'n buruian:
Cu-ale mici,
Prin urzici;
Cu-ale mari,
Prin lăstari.

Dela tata.

53

Of! săracu' sulimanu',
Cum mărită dudumanul!

Dela Matei Constantinescu (35 ani), Făureşti.

54

Eu nu beau, că sunt beţiu;
Beau şi eu, ca să mă ţiu! [6])

Dela mama.

55

Deschide, leleo, coteţul,

[1]) Zice toanta care nu se lea decât în ajunul nunţei.

[2]) Sulimanuri, sulimenèle, sulimănituri.

[3]) Zdreanţa.

[4]) A băgà în izână, a izâni = a spălà rău rufele, — în cazul nostru.

[5]) La făcut şoseaua, la îngrijitul ei.

[6]) Variantă:
«Zice lumea că's beţiu,
«Şi eu beau ca să mă ţiu!»
Sau:
«Şi eu beau să mă mai ţiu!»

Să vie şi cântăreţul,
Să mânânce găineţul [1]).

Dela mama.

56

Găina cât mai bătrână,
Face zeama cât mai bună!

Dela Dina Băbăniţoaia (70 ani), Făureşti.

57

— Trage pământul şi 'ndeasă,
'Ndeasă bine, să nu iasă!
Trage, c'a trăit destul,
Şi-a murit, c'a fost fudul!
'Ndeasă bine, să nu iasă,
Să-mi mai bată la fereastră,
Că rămâiu făr' de nevastă [2]):
O jurată de nevastă,
Nici că ţeasă, nici nu coase,
Toată ziua la fereastră,
[Dor cu ochii pe fereastră]

Dela Ion Mogoroaşe (lăutar) (30 ani), Ştirbeiu-Romanaţi.

58

— Bună dimineaţa, căciulă,
Că stăpân' tău n'are gură! [3])

Dela Ion Pitpălacă (44 ani), Făureşti.

59

Foicică de răsură,
Popa zice că nu fură,—
Şi l-am prins în bătătură
C'un boboc de gâscă 'n mână.
Ş'o foiţă de lalea,
Popa zice că nu bea,
Şi l-am prins la butia mea,
C'o ploscă de opt ocà [4]).

Dela Radu Zdrăncănici (60 ani), Făureşti.

60

După râie,
Şi chelie.

61

Mă mână taica la plug,
Nu pot boii să-i înjug:
Eu îi dau cu coarnele,
Ei se 'ntorc cu coadele!

Dela I. Ciudea (50 ani) Făureşti.

62

Soacră, soacră,
Poamă acră:
De te-ai coace cât te-ai coace,
Dulce tu nu te-ai mai face!

Dela mama.

63

Drag îmi e la refeneà
Cu voinici de seama mea,
Drag îmi e la beutură
Cu voinici de-adunătură!

Dela Leanca Pruşu (33 ani), Făureşti.

64

Vine Iene,
Pe la gene! (Somnul).

Dela mama.

65

Căscatul umblă din om în om,
Ca paserea din pom în pom.

Dela mama.

[1]) Escrementele paserilor.

[2]) Var.: «Mă lasă fără nevastă!».

[3]) Se zice celorce nu dau «bineţe» la oameni; sau acelora cari nu zic «*bun lucrul*» oamenilor cari muncesc.

[4]) Var.: «C'o botă de opt ocà».

66

A trecut Sânta-Măria:
Jos, neică, cu pălăria!

Dela Stan Pitpălacă (41 ani), Făurești.

67

I'auzi, i'auzi cum mai zice [1]):
Sănătatea să-l mănânce.
Sănătatea fetelor,
Dragostea nevestelor.
Mân-o, măi!

Dela Lăutarul «Ciocănel».

68

Ocolii biserica,
Furca 'mi puse piedeca!
Intraiu și 'ntr'o mănăstire,
Furca, hoața, după mine!

Dela mama.

69

Decât un caier de *știm* [2]),
Mai bine-o vadră de vin;
Decât un caier în furcă,
Mai bine-o oală de țuică [3]).

Dela mama.

70

Când vine ziua de lucru',
Mi se *moloșește* trupu';
Când e zi de sărbătoare,
Nici un oscior nu mă doare!

Dela mama.

[1]) Lăutarul.

[2]) Lână mai scurtă, măruntă, de proastă calitate.

[3]) Deaci vine, poate, expresia: «a aveà de furcă cu cineva!», a o păți cu cinevà; a o păți pe-a bună.

71

Variantă

Când vine ziua de lucru,
Mi se moloșește trupu';
Când e zi de sărbătoare,
Nici-un os nu mă mai doare!

Dela mama.

72

— Hai, nevastă, la prășit!
— Nu pot, c'am îmbolnăvit!
— Hai, nevasto, la băut!
— Fă 'nainte, că te-ajung!...

Dela mama.

73

Decât c'un caier în furcă,
Mai bine cu neica 'n luncă;
Decât la pânză 'n războiu,
Mai bine prin ăl zăvoiu.

Dela mama.

74

Variantă

Decât cu sapa la muncă,
Mai bine cu neica 'n luncă.
Nici n'ași țese, nici n'ași coase [4]),
Aș tot sta cu neica 'n leasă,
Unde mi-este iarba deasă
Și umbra destul de groasă:
Nici n'ași mai intrà în casă!

Dela Leanca Prușu, Făurești.

75

Subțire nevasta mea,
Subțire dracu s'o ia!
La mijloc cât putina!

Dela mama.

[4]) Se pronunță «*coasă*».

76

Foicică de pelin,
Priceput îmi eşti, vecin',
Că ţi-ai pus casa la drum,
Şi-ai coperit-o cu fân!

Dela mama.

77

Cât or sta zapcii 'n plasă,
Nici n'am să mai ies din leasă! [1])

Dela mama.

78

Decât să tot ţăs la pânză,
Mai bine să cânt din frunză!

Dela tata.

79

Aşà-i place babei mele,
Să se poarte cu mărgele:
Şi 'n gură, defel măsele!

Dela tata.

80

La omul sărac,
Nici boii nu trag!

Dela mama.

81

Joacă ursul la Ploeşti,
Şi *brezaia* la *Strejeşti* [2])

Dela Mitrică Protopopescu (39 ani), Făureşti.

82

— Ia te uită, fa nevastă,
Cine bate la fereastră?
— Omule, pisica noastră!
— Nu-i bătaie pisicească,
Ci-i bătaie voinicească;
Nu e urma de pisică,
Ci e ghiata lui Costică!

Dela Ghiţă Bădiţă (44 an). Făureşti.

83

Omul dacă 'mbătrâneşte,
Nici doi bani nu mai plăteşte:
Pune pae şi-l pârleşte!

Dela Florea Stegariu (48 ani), Făureşti.

84

Când îi aminteşti de-argeà,
Intră toţi dracii în ea!...

Dela † Ioniţă Bălana (45 ani). Făureşti.

85

M'aşezaiu la butie,
Făcuiu gâtul pâlnie,
Şi tornaiu de dùdue!...

Dela mama.

86

Firicel de iarbă neagră,
Măiculiţa mea mă 'ntreabă,
Care muncă mi-e mai dragă?
Eu i-am spus că nici o muncă,
Decât cu neica pe luncă,
Să culeg câte-o urzică,
Să dau la puii de curcă,
Că mălaiul nu-l mânâncă!...

Dela Luţa I. Pârcălăbescu (41 ani), Făureşti.

87

Mă 'nchinaiu pela icoane,
Furca mereu pela poale;

[1]) Zice proasta care e îmbrăcată rău de tot, e goală, *golopană*, goală puşcă.
[2]) Sau oricare altă comună.

Unde văd furca și fusul,
Par'că e lupul și ursul!...

Dela mama.

88

Unde-o văd cu șorțul roșu,
Mă perpelesc [1]) ca cocoșu'!...

Dela Bălan Pitpălacă (48 ani), Făurești.

89

Eu îi pui ciorbă pe masă,
El mă ia de păr prin casă;
Eu îi dau ciorbă de puiu,
El mi-arată biciu 'n cuiu!...

Dela mama.

90

Să beau vin cu oala,
Să se ducă boala!...

Dela † Ion Bunescu (67 ani), Făurești.

91

Să beau vin cu două oale
Să rămâiu un coate-goale!...

Dela acelaș.

92

Unde nu-i pisică 'n casă,
Șoarecii joacă pe masă;
Unde 'n casă nu-i pisică,
Șoarecii steag își ridică!... [2]).

Dela mama.

93

Ș'am să râd, să râd, să râd,
Că de-oiu luà vre-un amărît,
Nici nu m'o lăsà să râd!

Dela Leanca Prușu, Făurești.

94

Bună găteală;
Rea potriveală:
Intâiu *zărìmea*,
Ș'apoi *purcelìmea* [3]).

Dela Gh. M. Vasilescu (35 ani), Făurești.

95

Iubesc noaptea câte zece,
Și tot mi-e inima rece,
C'o fi altul [4]) de m'o 'ntrece!

Dela mama.

96

Variantă

Iubesc noaptea câte zece;
Tot mi-e inimioara rece,
C'o fi altul și m'o 'ntrece!...

Dela mama.

97

Foicică lòbodă,
Gura lumii slòbodă:
Lasă lumea să vorbească,
Numai puica să-mi trăiască,
Și să vrea să mai iubească!

Dela Iancu Protopopescu (36 ani), Făurești

98

Foicică foaie lată,
Suveicată [5]), fluturată;
Și la cap netăsălată! [6]).

Dela mama.

---

[1]) Tăvălesc, nu-mi vine să stau locului.

[2]) Sensul cuvintelor, «a ridicà steag», este: a jubilà, a se veselì, — așà cum îl găsim în hebraicul: *dagal*: a ridicà steag, a jubilà.

[3]) A zis țiganul căruia nașu-său, ca să se râdă de el, i-a dat întâiu lapte (*zărimea*) și-apoi friptură de purcel (*purcelimea*).

[4]) Sau, *alta*.

[5]) Imbrăcată adică cu țoale țesute cu două suveici din care, una cu țeavă cu fir (beteà) și cealaltă cu fir obișnuit, fir de băteală. Obiceiu vechiu, de proveniență, poate, orientală, turcească.

[6]) Nepieptenată (iron.)

99

Mă bucuraiu la avere,
Mă 'nsuraiu fără plăcere,
Mă 'nsuraiu şi-mi luaiu muere;
Averea se duse toată,
Rămăsei cu sluta 'n vatră!...

Dela † Ion Bùnescu (67 ani), Făureşti.

100

Variantă

Mă bucuraiu la avere,
Mă 'nsuraiu şi-mi luai muere;
Averea se duse toată:
Rămăseiu cu *tuia* 'n vatră!...

Dela mama.

101

Am să joc ca raţa 'n baltă,
C'am rămas nemăritată,
Ca mărgeaua ne 'nşirată!...

Dela † Dârca Trancă (60 ani), Făureşti.

102

Variantă

Pe-un picior [1]), surată fată,
C'ai rămas nemăritată,
Ca mărgeaua ne 'nşirată!...

Dela mama.

103

— Bună ziua, fa nevastă!
- Cură 'n vale la o leasă!
— Bată-te potca de tuie!
— Cânepă ziceam să puie!...

Dela mama.

104

Muierea nescuturată [2]),
Ca moara neferecată!
Una ş'alta, de!...

Dela tata.

105

Foaie verde ş'o lalea,
Trageţi hora mai încoà,
Să se prindă şi gaica:
Subţirică, subţirea,
Aproape ca putina!...

Dela mama.

106

De nu erà săcureà,
Mă curăţià năroada!

Dela mama.

107

Iar aşà şi dă-l căţeaua,
Cu *ghioldul* [3]) scoate-i măseaua!

Dela Stănică Lăutarul (35 ani).

108

Când e calea [4]) mai aproape,
Nici-un dor nu se mai poate!

Dela mama.

109

Cine iubeşte şi spune,
Să n'aibă parte de bine;
Cine iubeşte şi tace,
N'are nici dracu' ce-i face!
De! de, murgule, de!

Dela mama.

---

[1]) Adică: sări şi tu pe-un picior, în horă, la joc!

[2]) Nebătută, nescuturată de «*cânepa dracului*» (de păr).

[3]) Ghiont; *A ghioldì*; *a înghioldì*.

[4]) Calea, drumul dintre flăcău şi fata mare.

110

Sub o mână de păduchi,
Nu ş'(tiu) ce lindină 'mă *mişcă*!

Dela mama.

111

Hai noroc, dela Georoc,
Ce-am vorbit, nu mai *întorc* [1])

Dela tata.

112

Inimă de *putrigaiu*,
N'am un cuţit să te taiu!

Dela M. Predescu (32 ani), învăţător, Ştirbei-Romanaţi.

113

Sic, sic, sic: că te-am *lăsat* [2]),
N'ai venit und' te-am chemat!

Dela mama.

114

Foicică bob năut,
De ţi-e bărbatul urît,
Să-l iei, cu *curmul* [3]), de gât,
Şi să-l tragi Vinerea 'n târg;
Şi să strigi în gura mare:
«Hai, la bărbat de vânzare,
«Ieftin: cu două parale!
Dac'ai vedeà şi-ăi vedea,
Că muşterii n-ăi avea,
Să-i laşi preţu'ntr'o parà,
Ca să scapi de-o *satarà*! [4])

Dela mama şi dela Leanca Pruşu Făureşti.

115

Foicică avrămeasă,
Lasă lumea să vorbească,
Numai puica să-mi trăiască,
Să vrea ea să mă iubească!
[Şi să vrea să mă iubească!] [5])

Dela mama.

116

— De sărbătoareà
«Câte-o cheotoreà:
«Tot nu m'aş fi *agonisit* [6]) aşà!»

Dela mama.

117

Dezboiereşte-mă, Doamne,
Că m'a luat dracu', de foame! [7])

Dela aceeaş.

118

— Loloaico, mărită-ţi fata,
Că văd că i-a albit coada.
— O s'o mărit, vai de mine,
Dar nu-mi latră nici-un câine.
Mi-a lătrat un câine ciont,
S-a dus dracu' — peste Olt,—
Oltul mare, revărsat,—
S'a dus şi s'a înecat,
Fata nu s'a măritat!...

Auzit dela Gogu Nicolescu (22 ani), Laloş-Vâlcea.

---

[1]) A întoarce, a-şi lua vorba înapoi,

[2]) A părăsì pe cineva, (vorb. de îndrăgostiţi).

[3]) Curmeiu, bucată de frânghie, funie.

[4]) Pacoste, beleà, nacafà.

[5]) Iţi aminteşte de versurile lui Catullus.
«Vivamus, mea Lesbia, atque amemus
«Rumoresque senum severiorum
«Omnes unius existimemus assis...
(Ad Lesbiam, V).

[6]) Rupt la haine, cămaşă.

[7]) Iţi aduce aminte de faimoşii *boieri Giuleşti*, de boierii încinşi cu teiu sau cu boii de funie, — cari se găsesc foarte des prin jud. Vâlcea.

119

Foaie verde bob areu,
Mulţumesc lui Dumnezeu,
C'am bărbat pe placul meu:
Ce zic eu, zice şi el.
El mă chiamă la săpat,
Eu mă fac bolnavă 'n pat,
Foaie verde bob şi linte
Măi bărbate, tu n'ai minte:
Ia cânepa şi mi-o vinde,
Şi să mi-o vinzi mai cu preţ,
Că eu *lunea* nu lucrez,
Marţea ţiu de sărbătoare,
Miercurea de fată mare,
Joia pentru dobitoace,
Şi *vinerea* nu se toarce,
Sâmbăta e de lăut,
Dumineca de şezut!
— Vezi a dracului nebuna,
Cum îi trece săptămâna!

Dela mama.

120

Foaie verde ca spanacu',
Zici, femeia nu e dracu',
Că când îşi vede bărbatu'
Ia cârpa şi-şi leagă capu'
Şi se 'nveleşte cu sacu',
Şi doarme pân' o ia dracu'.
Foaie verde mărgărit,
— Hai, nevastă, la prăşit!
— Omule,-ai înebunit?
Nu vezi c'am îmbolnăvit?!
— Ho, nevastă, c'am greşit,
Iartă-mă, că n'am ştiut!
Hai, nevastă, la *beut*
— *Bodeaproste*, mi-a trecut!
Hai 'nainte, că te-ajung!
C'un pui de găină fript,
Cu lăutarii cântând
Pe mijlocul satului,
Să dau chiot dracului
De focul bărbatului,
Că mi s'a dus dracului!

Dela aceeaş.

121

Ostenit şi plin de apă,
Când viu sara dela sapă,
Găsii natantoala 'n vatră,
Cu mămăliga nefiartă,
Cu picioarele la uşe,
Cu capul plin de cenuşe;
Rupse *Boian* [1]) şi se duse!
Na, na, na, Boiene, na!
Că nu este boala ta,
Ci e natantoala mea,
Care-am dat cinci poli pe ea,
Ş'acum nu face-o parà!...

Dela aceeaş.

122

Foaie verde ca scumpia,
Detei [2]) via şi moşia
Să scot năroada de-acia:
Detei casa ş'un părete,
Năroada şade 'n *unghete*,
Cu conciul pus pe-o ureche,
Eu să zic că-i şade rău,
Cu [3]) ochii pe mestecău,
Să-l frângă în capul meu!

Dela aceeaş.

[1]) Nume de bou.
[2]) Pentru: dădui.
[3]) Subînţeles: *ea*.

123

Mi-ai dat cu *ruşală* [1]) multă,
De-mi făcuși venin la burtă!

Mama.

124

Din dragostea mea a multă,
M'aleseiu c'o babă surdă!

Mama.

125

Foaie verde trei scaeți
Haideți, fetelor, haideți
La băeți în alte părți,
Că băeții dela noi
Sunt trenţe de pe gunoi,
Când îi vezi sara prin uși,
Par'că sunt rudari cu furci! [2])

Furca.

126

Mă uitaiu la nătărăi:
Cu zambile [3]) după ei;
Mă uitaiu și la a mea [4]):
Licită samodiva.

Furca.

127

M'aşi duce și eu la nuntă
Da mi-e nevasta urîtă.

Furca.

128

Unii muncesc până mor;
Ş'alții beau cu capul gol!

Hora din Făurești.

[1]) Rumeneală de *boboc de târg* (floare artificială) cu care se sulimenesc fetele, nevestele când ies la lume.

[2]) Furci de tors.

[3]) Pentru: *neveste, ibovnice frumoase.*

[4]) Nevasta, ibovnica.

129

Unii muncesc viile;
Ş'alții beau vinurile!

Hora.

130

De când beau rachiu de prună,
Nu mai port căciulă bună!
De când beau la vinișor,
Par'că mi-e mai binișor!

Hora.

131

... Dacă n'am avut noroc!
Să-mi arunc conciu' pe foc,
Conciu' și cu legătoarea,
C'așà mi-a fost ursătoarea!

Furca.

132

Dragile neicăi copile,
Da-v'ar Dumnezeu un bine,
Şi mie de-o sănătate:
Ca să vă mărit pe toate,
Să vă dau pe la bărbați
Ca să nu mă blestemați!

Hora.

133

Când mi-erai, puică, iubită,
Ţi-erà casa văruită,
Bătătura pardosită
Numai var și cărămidă!

Hora.

134

Foicică și-o sipică,
Nevestică tinerică
Na, na, na, rachiu din sticlă
Şi vin din ulceaua' mică;

Iubeşte şi fii voinică,
Şi de bărbat să n'ai frică!
Foicică liliac
Ş'o creacă de matostat,
De ţi-e frică de bărbat,
Spune-mi mie, ca să-l bat,
Cu nuiele dela gard,
Cu ţărână de sub pat
Şi urmă de lup turbat
Ca să nu-şi mai dea pe leac!

Furca.

135

Ioano, f... dracii tăi:
Eu te strig dela *viţăi*
Tu răspunzi din păducei,
Dela drăgălăii tăi!

Hora.

136

Spune-afurisâto, spune,
Să nu zici mâine-poimâine
C'a fost pricina din mine!

Hora.

137

Părinte, Sfinţia ta!
Spovedeşte pe Ioana;
Să nu-i dai păcate multe,
Că e mică şi le uită!

Hora.

138

Foaie verde ş'un mohor
Toată lumea vrea să mor,
Să le las pe mândra lor;
Da' de-ar fi să mor ca mâine,
Nu las pe puica la nimeni!

Furca.

139

Foicică de măcriş
Puicuţa dela pietriş,
Mă roagă s'o iau furiş;
Eu îi spuiu c'o iau cu nuntă,
Ea spune c'o mişcă 'n burtă!...
. . . .

Hora.

140

Astăzi beau şi mâine beau,
Mă mir bani de unde iau?...
Tot de pì la [1]) ăi de au;
Da' nici ăia nu-mi mai dau,
Că-mi dau bani *întotdeauna*
Şi nu-i mai văd cât e lumea!

Hora.

141

Foicică avrămessă,
Am o mândruţă frumoasă,
Şi se poartă cam *imoasă:*
Nu ştiu: leşia-i de *salcă,*
Or săpunul e de vacă,
Ori albia-i este spartă;
Leşia nu e de *salcă,*
Nici săpunul nu-i de vacă,
Albia nu-i este spartă;
Mânuşica [2]) ei nu freacă!

Dela lăutarul Cucu.

142

Nu te uità la căciulă,
Şi te uità la făptură;
Căciula se rupe mâine,
Tu rămâi, puică, cu mine!

Dela Cucu.

---

[1]) Sau: *du pi la.*
[2]) Diminutiv dela mână.

143

Nu cătà că sunt bătrân,
Că sunt cu dragostea 'n sân;
Nu cătà că-s negrişor,
Că-s la dragoste uşor!

Dela acelaş.

144

De cocoană, sunt cocoană,
N'am *făsui* să bag în oală
Nici porumb să dau la hoară!

Furca, Făureşti.

145

Minte proastă ce-am avut:
Am dat dragostea 'mprumut
Şi-acum cu ochii mă uit!

Idem.

146

Banii te scapă din lanţ,
Şi frumosul din năcaz.

Idem.

147

La cap păpuşe,
La c... mătuşe!...

Idem.

148

De-ai fi om de oameni buni,
N'ai şedea *pingă* garduri
Noaptea la şapte ceasuri!...

Dela acelaş.

149

Fugi, urîtule, din prag,
Să vie care mi-e drag!
Foaie verde foi dudău,
Rău a făcut Dumnezeu:
Să ia urît cu urît,
Să trăiască amărît!
Să ia frumos cu frumos,
Să trăiască mângâios!

150

Foaie verde trei lalale,
Mă 'nsurai şi luai muiere,
Mă bucurai la avere:
La oale şi la ulcele!

151

Joacă, lele, şi nu prea,
Căci cămaşa nu e-a ta,
Şi este a naşe-ta.
Azi ţi-o dă, mâine ţi-o ia
Şi rămâi cu treanţa ta.

152

Frunză verde lobodă
Puica mea nu-i slobodă
Să intre 'n biserică;
Nici crucea să mi-o sărute,
Nici la popă să se uite!
Că biserica-i sfinţită,
Şi mândra mea e greşită;
Nu-i greşită cu-altcevà,
Decât că mi-a dat gura.

153

Foaie verde de dudău,
Mândro, bărbăţelul tău
Ologì-l-ar Dumnezeu!
Decât să mi-l ologească,
Mai bine să mi-l orbească.
Că olog şade la foc,
Şi vede prin casă tot!

154

Ciobănaş la oi am fost
Oile nu mă cunosc.
M'or cunoaşte fetele,
Când le-oi lua betele!

155

Plecă nora la fântână
Cu cămaşa soacrii 'n mână,
O trasă prin baltă-odată,
Na-o, soacră, că-i spălată!

156

Nu mă călcà pe picior,
Că eu ştiu de ce ţi-e dor!
De ţi-e dor de sărutat,
Calcă-mă pe celălalt!

157

Uşurel cu puiul dodii,
Că se rupe brâul sobii:
Iarna afară e geroasă
Şi mireasa-i friguroasă!

158

Ş'astăzi joc, mâine la joc,
Mălaiul de Joi, în foc;
Bătui mâţa cu jordiţa,
Că de ce n'a scos turtiţa;
Şi mârtanul cu vătraiul,
Că de ce n'a scos mălaiul!

159

Vrednică-i mândruţa mea,
De vrednică, dracu-o ia,
Vrednică şi 'ndemnătoare,
Ar sta trei zile la soare,
Şi o lună la răcoare!
Când e vorba de războiu,
Fuge, par'că-ar fi-un strigoiu.

160

Lelişoară, lelea mea,
Luatte-ar dracu, să te ia!
Cămaşa ţi-e nespălată,
Turtă nu e pe corlată.
Spală-ţi, leleo, cămăşuţa
Că-o să vie şi turtiţa!

161

Foaia verde-a bobului,
Sânt în capul satului,
Nevestica mi-e isteaţă,
De vrednică, ca o treanţă:
Treanţă de-aia de gunoiu
Muiată în usturoiu.
Fetele din Zlătărei
Dă iubitul unde-l vrei;
Fetele din Ştefăneşti,
Vorbeşti cu ea ş'o iubeşti;
Fetele dela Voiceşti,
Dă iubitul pe poteci;
Fetele dela Bârsanu
Dă iubitul cu toptanu;
Fetele din Drăgăşani
Dă iubit pe gologani!

162

Doda e la brâu cu zale
Şi din gură-i cură bale,
Lasă, doda, zalele
Şi îţi şterge balele!

163

Mândruliţă te dau ochii [1]),
Că iubeşti dascăli şi popi;

---

[1]) *Te-arată ochii, te dau de gol ochii.*

Dar te şterge pela gură,
Că popii-s la 'nvăţătură;
Să te ştergi ş'apoi la nas,
Că de dascăli ai rămas.
Foaie verde matostat
Mândra-asară s'a culcat
Cu soarele nescăpătat.
Frunză verde ismă creaţă,
Se scoală de dimineaţă:
Când e soarele 'n prânzcior,
Să ia apă în urcior!

164

Ce-ţi-e omul tălălău!...
De vrei, îl culci în dudău,
Ş'apoi te duci peste lunci,
Cu iubitul să te culci!

165

Frumos, mândro, te-ai gătit,
Răzoarele nu le-ai plivit,
Tu la iarnă ai vedeà
Când n'ai avea ce tocà,
Cepuşoară în ulceluşă,
Am să te pui după uşe,
Să stai cu greerii de vorbă
Să ţi-se facă ochii tobă.

166

I... bădiţă bădişor,
Vin coleà la sânişor!
— Aş venì, leliţa mea,
Dar nu ştiu ce am coleà,
Că sărind aseară gardu,
Mi-ţi-am întâlnit bărbatu!

167

Măi nene, nene Ilie,
Da-mi-te-ar maică-ta mie,
Să te pui de pază 'n vie;
Strugurii să mi-i păzeşti,
De drăguţă să doreşti.

168

Mândra mea, îmbrăcată e
Cu cojocul de berbeac
La gură-i toată dovleac;
Mândra-i cu cojocul vechi
Şi-i plină pân' la urechi!

Dela bucata 149, culese de G. Fira.

GHICITORI

1

Am un copil: de-l iau în brațe [1])
plânge; de-l las jos, tace.

(Lanțul).

2

Găinușe ciușe
Dă cu curu' prin cenușe.

(Luleaua).

3

Gardul alb și boul roșu.

(Limba și dinții).

4

Am o vacă bălae
Umblă noaptea prin gunoaie.

(Luna)

5

O mulg cu scara
Și-o 'mpart cu țara.

(Moara).

6

Am o fată cu cămăși nenumărate și le poartă pe toate pe ea.

(Varza)

[1]) Toate ghicitorile încep cu vorbele: «ghici-mici!».

7

Fată buburoasă
Șade cu vodă la masă.

(Strugurele).

8

De-aici până la munte,
Tot zale mărunte!

(Furnicile).

9

Sub pădurea grămădită,
Șade lumea-adăpostită.

(Casa).

10

Am niște fete: când îți vin în curte, să nu le aperi de câini; să le aperi de găini!

(Râmele).

11

Am o vacă cu țâța 'n spinare.

(Coșul casei).

12

Sus bat tobele;
Jos cură negur'le.

(Sita).

13

Patru restee duc o *plastă* de fân.

(Oaia).

14

Am patru fete: se gonesc mereu şi nu se mai ajung!

(Roatele carului).

15

Am o lădiţă: vântul o 'ncheie, o 'ncuie, vântul o descheie.

(Coada găinei).

16

Am o iapă: când îi iau şaua, i se văd maţele

(Lada, cufărul).

17

Coada vulpei
Pe dăoaga buţei.

(Tâlvul).

18

Am o lădiţă
Cu-o porumbiţă;
Cum zboară porumbiţa,
Nu mai e nici lădiţa.

(Sufletul şi trupul).

19

Am un bou roşcàv,
Unde se culcă, iarbă nu mai creşte.

(Focul).

20

Băzmăluţă 'nodată,
Peste mare aruncată.

(Curcubeul).

No. 1—20: (Dela mama, Făureşti, Vâlcea).

21

Inalt cât casa,
Verde ca mătasa [1]).
Ghici-mici, ce e?

(Nucul).

22

Ce intră 'n sat
Şi câinii nu bat?

(Noaptea).

23

Tutoiană, tutoiană
Ţâpă noaptea pe poiană.

(Gâsca).

24

Am un mic-mititel
Şi-ngrădeşte frumuşel.

(Acul).

25

Ţâgan spânzurat,
Bun de mâncat.

(Strugurele negru).

26

Amar ca fierea
Dulce ca mierea.

(Nuca).

27

Am nişte boi: dau să-i bag în obor şi ei intră numai cu capul.

(Lingurile'n strachină).

No. 21—27: Dela Mărina Ilie Pârcălăbescu (52 ani), Făureşti-Vâlcea.

---

[1]) «La noi sunt codri mari de brad,
Şi câmpuri de mătasă»

(O. Goga).

28

Sâcăita, vai de ea!
Şade 'ntr'un vârf de nueà.
(Aluna).

Dela Ilie M. Olaru, 17 ani, Făureşti.

29

Ghici-mici:
Ce nu simţi pe tine?
(Numele, Porecla).

30

In mijloc de câmp
Şade-un *ciovârstâc.*
(Buricul)

31

Am o căţea: până n'o iau de coadă, nu latră (nu zice «bleau»).
(Meliţa).

No. 29—31: Dela Ilie Pârcălăbescu (60 ani), Făureşti-Vâlcea.

32

Bete peste bete:
O mie 'ncheiete.
(Ghemul).

33

Intr'o vale-adâncă
Mii de ciori s'adună.
(Lingurile'n strachină).

34

Ce e dulce şi mai dulce
Şi pe taier nu se taie?
(Somnul).

35

Sus copaie, jos copaie,
La mijloc, carne de oaie.
(Scoica).

36

In pădure născuiu, în pădure crescuiu; acas' dacă m'aduseră, cercel îmi puseră.
(Cobiliţa).

37

Sunt cercel la toată lumea: nu mă poartă, ci *doar* mă agaţă la case — în faţă.
(Lacătul).

38

Gânganie fără suflare
Umblă fără-*astâmpărare*,
N'are duh, nici nu viază,
Toată lumea îndreptează.
(Ceasornicul).

39

Buturugă bùlbură
Şade jos şi tulbură.
(Putineiul).

40

Sus tună,
Jos răsună,
Ciorile s'adună.
(Călugării când vin la biserică).

41

Felie de pepene
Merge pe rost repede.
(Suveica).

42

Am o căţeluşe,
Latră 'n vâlceluşe.
(Meliţa).

43

Am o rață
Fără viață:
Trece marea ne'ncetat.

(Luntrea).

44

Țànțai-bànțai șade pe țanțòi-bănțòi; dar țanțòi-bănțòi nu poate ședeà pe țànțai-bànțai.

(Cioara care șade pe spatele oilor, porcilor)

45

Putineiu de teiu,
Limbă de bălăurii.

(Sabia, teaca de lemn).

46

Umflă-mi-se, gânfă-mi-se,
Cerbeneaua scoală-mi-se:
Dai, dai și n'ai ce-i face.

(Cimpoiul).

47

Pe crestata s'o băgăm;

(Cheia casei).

Pe rujàna s'o 'nvălim.

(Focul).

Peri cu peri să 'mpreunăm.

(Inchiderea pleoapelor = adormirea

48

Casa dracului
In mijlocul satului.

(Cârciuma).

49

Am o *«buturoagă»:* când o ridic în sus e grea; când o las jos e ușoară.

(Caùcul, găvànul).

50

Răsteu rece,
Marea trece.

(Șarpele).
Dela mama.

51

Nuielușă-unsă,
In buruieni ascunsă.

(Șarpele).
Dela mama.

52

Iasă Bica din coteț
Și n'o prinde un județ.

(Bășina).
Dela aceeaș.

53

In pădure născui,
In pădure crescui,
Acas' dacă m'aduseră,
Horă 'mprejur îmi puseră.

(Masa).
Dela aceeaș.

54

Iuși! Iuși!
Prin păiùș,
Taci! taci!
Prin copaci.

(Coasa)

55

Picioare n'avea,
Mâini n'avea,
Dar în copaci se suià.

(Melcul).

Dela Gh. Fira, învățător (26 ani), Ștefănești-Vâlcea.

56

Pană înpănată
Pe apă lăsată,
Cu mână de om,
Cu voie de domn.

(Moara).
Dela acelaş.

57

Merge, şi nu merge,
De ascultat, te-ascultă,
Face gură multă;
Ce-i dai, îţi dă,
Cu talpa 'n apă stă.

(Moara).
Dela acelaş.

58

Ce lucru e în toate
Şi fără el nu se poate?

(Numele).

59

Două jumătăţi de blid
In două margini de crâng.

(Urechile).
Dela acelaş.

60

Am doi bulgăraşi de unt,
Cât dau cu ei, cât se duc.

(Ochii).

61

Lungă, lungă
Fără umbră.

(Poteca).

62

Sus bat tobele,
Jos cură negurile.

(Sita).

63

Ce este:
Incepătură,
Fără neam de strămătură?

(Hârtia).

64

Ce e mic şi *agios*,
Şade pe punte de os.

(Inelul).

65

Sus tună
Jos răsună,
La mijloc ciorile s'adună.

(Clopotul).

66

Hop, hop,
Surcele 'ngrop:
Gheme strânse,
Funii întinse.

(Dovleacul).

67

Tăbărcuţă neagră
Peste câmp aleargă.

(Epurile).

68

Hodolog, boldolog,
De barbă te-aduc,
De barbă te duc.

(Fedeleşul).

69

Voltea 'n sus,
Voltea 'n jos,
Voltea vine mânios.

(Fusul).

70

Am două ţigănci de laie,
Se bat cu două vătraie.

(Caprele).

71

Am o *carte* de cătină,
Arar voinic o resfiră.

(Cartea).

72

Ce nod cu ruga se'noadă
Şi cu mâini nu se desnoadă?

(Cununia).

73

Piele de taur
Cu picături de aur.

(Cerul cu stelele).

74

Pe-o vâlcea cotită
Vine-o mierlă 'nvorvolită.

(Ceaţa).

75

Inelul doamnii
Şade 'n fundul oalii.

(Clopotul).

76

Dacă n'ar fi,
Lumea ar pieri;
Iar dacă multă este,
Lumea se prăpădeşte.

(Apa).

77

Hànţur, pànţur
Trece pe uliţă
C'o mie de suliţă.

(Ariciul).

78

Copac verde,
Capu-i arde.

(Bujorul).

79

In mijlocul câmpului
Şade cuibul ciontâcului.

(Buricul).

80

Am un cal tare,
Umblă fără stâmpărare.
Ce nu ştii tu, el te 'nvaţă,
D'ai ghici, îţi frig o raţă.

(Ceasul).

81

Am o găinuşe gălbinuşe
Strânge minciunile 'n guşă.

(Vioara).

82

Găinuşa mea
Când sâsâie ea,
Se strânge lumea la ea.

(Vioara).

83

Două lemne încălecate
Se strânge lumea pe ele, ca la moarte.

(Vioara).

84

Am o găină
Cu moţul de făină.

(Zăpada).

85

Mititel ca ou,
Ş'atârnă ca bou.

(Greutatea cântarului).

Dela Ilie M. Bureţea (45 ani), Goruneşti-Vâlcea.

86

Sgâiesc pe roșia,
Să bag pe neteda.

(Turta când o bagi în foc).
Dela acelaş.

87

Ce nu trece drumu?

(Pârjolul).
Dela acelaş.

88

Am doi unchesi,
Se trag de barbă amândoi.

(Pieptenii pentru cânepă).
Dela Maria I. Aricelu (50 ani), Goruneşti-Vâlcea.

89

Fotea 'n sus,
Fotea 'n jos,
Fotea vine mânios.

(Fusul).
Dela Maria Popescu (50 ani), Baldovineşti-Romanaţi.

90

Am o coşeriţă,
Plină de oițe.

(Gura şi dinţii).
Dela aceeaş.

91

Iuşe, iuşe prin păiuşe,
Tace, tace prin copace.

(Coasa).
Dela aceeaş.

92

Am un pui de grec
Face 'ndèc, îndèc, îndèc.

(Săcurea când loveşte lemnul.
Dela aceeaş.

93

Am o fată de Săcui,
Şade cu pletele 'n cui.

(Plosca).
Dela aceeaş.

1. Descântec pe scrisă [1])

Nu dau în stea;
Ci dau în scrisul (cutare)
Să nu-l lase,
De s'o culcà,
Să-l ciocnească purecii,
Cu ciocuri de fier,
Cu aripi de oțel;
Să mi-l pornească (pe cutare)
Să treacă prin pădure,
Fără urît,
Prin sat fără ciumag;
Să nu-i deà să odihnească,
Pân' la (cutare) să-l pornească!

Dela mama Făurești-Vâlcea.

2. De dragoste [2])

De dimineață mă sculaiu,
La fântână plecaiu,
Pe potecă necălcată,
Pe rouă nescuturată;
Poteca o călcaiu,
Roua o scuturaiu
Dragostile le-adunaiu,
Acolo dac'ajunseiu:

[1]) Se face cu tulpanul, cu betele unei fete, la o stea mai mare, mai luminoasă.
[2]) Il zice fata când se duce să ia apă neîncepută (aqua virgo) — până a nu răsări soarele.

— «Bună dimineața, lină fântână!»
— «Mai poftim, fată bătrână!...»
(Imi dete scaun să șed).
— «N'am venit să șed,
«Ci-am venit să-mi dai
«Dragostile *tele* [3]),
«Să mă spăl pe ochi cu ele!

Dela mama, Făurești-Vâlcea.

3. Descântatul «Bobilor»

Voi 41 de bobi,—
Cum știți a 'ncolțì,
Și-a răsărì,
Și pământul a 'nverzì,
Și pământu-a 'mpodobì,
Și Țara-Românească- a*rânì* [4]),
Dela Răsărit până la Scăpătat,—
Mie, babei, să-mi spuneți
De (cutare lucru) adevărat:
Dac' o fi bine, să-mi dați bucurii
Și 'n dreapta, și 'n stânga;
Dacă n'o fi bine, să vă tăiați».

Dela mama, Făurești-Vâlcea.

4. Descântec de dragoste

Răsai soare,-frățioare
Nu răsărì pe garduri uscate,
Pe țoluri vărgate;

[3]) Tale.
[4]) *A hrănì*, a nutrì.

Şi răsai pe faţa mea,
Pe ochii mei,
Pe obrajii mei,
Pe hainele mele,
Şi pe toate viersurile mele.
Şi dă-mi roşaţa ta pe faţa mea,
Să se uite ţara şi lumea la ea:
Să se uite şi *tànăr* şi bătrân,
Şi rudă şi *strin,*
Mai vârtos (cutare).
Şi dă-mi razele *tele*
Pe braţele mele:
Să se uite ţara şi lumea la ele.
Să se uite şi mic şi mare,
Şi tinăr şi bătrân
Şi rudă şi strin,
Mai vârtos (cutare).
Soare, soare, frăţioare,
Cum e *deştul* ăsta mai mare
Peste toate *deştele,*
Aşà să fiu eu peste toate fetele.
Vecinele mele, prietenile mele [toate
Bălegi uscate sub picioarele mele [călcate.
Numai eu să fiu mai frumoasă
Şi mai aleasă,
Ca un ban din vistierie,
Ca o iapă din *erghelie,* (herghelie)
Ca mătasa din prăvălie.

Dela mama.

Acest descântec îl zic fetele mari la răsăritul soarelui. Şi când zic: «Cum e deştul ăsta mai mare...» dau cu degetul din mijloc (cel mai lung) dela *mâna dreaptă* pela sprâncene.

5. *Descântec de dragoste*

I) Nu sug *deştul,*
Sug o mură:
Să-mi caute toată lumea 'n [gură.
II) Nu sug deştul;
Sug o fragă:
Să fiu la toată lumea dragă.
III) Sug inima cui m'o vedeà,
Mai vârtos la scrisa mea.

Dela mama.

Acest descântec îl zic fetele mari sugându-şi întâiu degetul cel mic; al doilea degetul inelar; al treilea pe cel mijlociu — dela mâna dreaptă.

6. *Descântec de deochiu*

Fugi deochiu
Dintre ochi,
Că n'ai fi cu patru ochi
Ş'ai fi cu doi,
Ca şi noi.
Că cine a deocheat,
a crăpat;
Cine a râmnit,
a plesnit,
Dela (cutare) s'a părăsit.
Fugi ca vântu,
Să te potoleşti ca pământu.

Cine descântă, freacă mereu cu degetele cele mari dela ambele mâini tâmplele bolnavului şi-i suflă din când în când în faţă-i. Se descântă de 3 ori.

Dela Marina M. Popescu (43 ani), Goruneşti-Vâlcea.

7. *Descântec de deochiu*

Linge ciuta puii ei,
De mititei
Şi de golăşei.
Să lingem şi pe (cutare) în frunte,
De deochetori
Şi de deochetoare,

De moroi
Cu moroaica,
De strigoi
Cu strigoaica.
Că cine a deocheat,
a crăpat,
Cine a râmnit,
a plesnit,
Dela (cutare) s'a părăsit.
Să rămâie curat,
Luminat,
Ca roua în câmp,
Ca poala Maicăi Preciste,
Ca ceasu 'n care s'a născut.

Aceleaşi formalităţi ca şi la cel precedent cu deosebirea că atunci când se zice: «Să *lingem...*» descântătoare linge pe bolnav în frunte.

Dela aceeaş.

8. Descântec de deochiu

Vântu mare a burat,
Pământu a crăpat,
Deochetoru
Şi deochetoarea
In pământ a intrat.
Să rămâie (cutare)
Curat,
Luminat,
Ca roua 'n câmp,
Ca poala Maicăi Preciste,
Ca ceasu 'n care s'a născut.

Se descântă tot de 3 ori.

Dela aceeaş.

9. Descântec de dragoste

Pliuţ, voi chei de luncă,
Vestea să mi se ducă:
Prin toate satele,
Prin toate oraşele,
De fată grəsă,
De fată frumoasă,
De fată bună de lucru.
— Bună dimineaţa, lină fântână.
— Mulţumim dumitale, fată bună,
Şezi! — N'am venit să şez,
Am venit să-ţi aduc urîciunile [mele,
Tu să-mi dai mie dragostile tele.
Cum eşti tu viitoare
Şi mergătoare,
Pe matca ta,
Pe pârâu tău,
Aşà să fii şi cu mine astăzi,
De a mă spălà,
De a mă curăţì:
De urâciuni,
De scăldături,
De făcături.

Se descântă cu'n fir de busuioc în apă.

Comunicat de Dim. Popescu, seminarist şi cules dela Gheorghiţa Păştiţă de (30 ani), Baldovineşti-Romanaţi.

10. Descântec de intors

Apă mică,
Apă mare,
Apă din luna lui Mart,
Cum pleci cu sloae,
Cu gheţoae,
Să speli vadu şi-l lămureşti,
Aşà să speli şi trupu lui — cutare,
De dătături,
De făcături,
De boale,
De urâciuni,
De clinca,
De flinca,
De urîta,
De groasnica,

De smoală, dela moară,
De rugină dupe cară,
De scuturătură, de găină
Trupu lui (cutare) să rămâie
Ca o bătătură măturată,
Ca o cămaşe spălată,
Ca o fată pieptănată,
Ca o nevastă premenită,
Ca o garoafă 'nflorită,
Ca o foaie de bujor
Inaintea tuturor,
Mai vârtos înaintea scrisei lui,
De ursătoare ursată,
De către Dumnezeu dată.

Se descântă în apă cu'n fir de busuioc, de 3 ori. Cu apa se spală cel bolnav, într'un loc curat şi bea din ea de 3 ori.

Dela aceeaş.

11. Descântec de brâncă

Brâncă băşicată,
Cuţitată,
Viforată,
Inţăpată.
Nu cuţita,
Nu vifora,
Nu înţăpa cu suliţa
Eşi dela (cutare):
Din dinţi,
Din măsele,
Din gingii,
Din falcă,
De sub falcă,
Din ochi,
De sub ochi,
Din cap,
Din sgârciu nasului,
Faţa obrazului,
Melciu urechilor,
Rădăcina măselelor.
Să te domoleşti cu junghiurile tele,
Cum se domolesc vitele la oboare,
Păsărele la rămurele,
Copile la legănele.
In dealu lui Arvaş,
Şapte care de brâncă am încărcat,
In faţă (sau în apă) le-am descântat,
Şi Maichii Precisti m'am rugat;
Brâncă din murgu, sării,
Potolitorul ţării,
Să te domoleşti cu junghiurile tele,
Cum se domolesc vânturile.
(Cutare) să rămâie curat
Luminat,
La naşi-sa de botezat,
De Maica Precistii lăsat.

Se descântă de 3 ori cu un cuţit în apă sau în faţa celui bolnav. Cu apa se spală şi gustă de 3 ori din ea.

Comunicat de N. Tănăsescu, seminarist şi cules dela Stana Răducăneanu (52 ani), Tutana-Argeş.

12. Descântec de brâncă

Brâncă zece,
Brâncă nouă,
Brâncă opt,
Brâncă şapte,
Brâncă şase,
Brâncă cinci,
Brâncă patru,
Brâncă trei,
Brâncă două,
Brâncă una,
Brâncă niciuna;
Eşi dela (cutare)

Din dinți,
Din măsele,
Din gingii,
Din falcă,
De sub falcă,
Din ochi,
Din gene,
Din sprâncene,
Din piele,
De sub piele,
Eși,
Piei,
Răspiei,
Du-te 'n văi,
Du-te 'n pârae,
Unde fată *cosâță* nu toarce,
Câine nu latră,
Că acolo îți dă bere,
Demâncare,
Pâine și sare,
Cinstea dumitale,
Să rămâie (cutare) curat,
Luminat,
Ca steaua din cer,
Ca roua din câmp,
Ca poala Maichii Precistii.

Se descântă în apă cu 3 cărbuni aprinși, cari se sting când se apucă de descântat. Cu apa cel bolnav se spală.

Dela acelaș.

13. Descântec de bubă

Bubă albă,
Bubă neagră,
Bubă roșie,
Bubă albastră,
Bubă cafenie,
Bubă cenușie,
Bubă de cal,
Bubă porcească,
Bubă ovreiască,
Bubă nemțească,
Bubă franțuzească,
Bubă de nouăzeci și nouă de [neamuri,
Nouăzeci și nouă de bubi,
Bubă de lac,
Bubă de uscat,
Eși dela (cutare)
Eși din boșogi,
Din ficați,
Din inimă,
Din piele,
De sub piele,
Eși,
Piei,
Răspiei,
Du-te 'n văi,
Du-te 'n pâraie,
Unde fată *cosâță* nu toarce,
Câine nu latră,
C'acolo-ți dă bere,
Demâncare,
Pâine și sare,
Cinstea dumitale,
Să rămâie (cutare) curat,
Luminat,
Ca steaua din cer,
Ca roua din câmp,
Ca poala Maichii Precistii;
Leac, leac, leac,
Să dea Dumnezeu.

Se descântă în dreptul inimii cu'n cuțit. Când se termină descântecul, cuțitul se înfige în pământul nu șade — însă — mult înfipt în pământ.

Comunicat de acelaș.

14. Descântec de deochiu

Păsărică albă,
Cu coada codalbă,
In jos se lasă,
Pe piatră se lasă,
Piatra crapă.
Crăpa-i-ar ochii
Cui a deochiat pe (cutare).
O fi deocheat de femeie,
Să-i crepe ţâţele,
Să-i cure laptele,
Să moară pruncul de foame,
O fi deochiat de fată mare,
Să-i cadă codiţele,
Să-i rămâie *gâţile* [1])
Să zacă de lingoare,
Să nu se mai scoale,
Să rămâie (cutare) curat,
Luminat,
Ca steaua din cer,
Ca roua din câmp,
Ca poala Maichii Preciste.

Se descântă în faţa celui suferind, în apă, cu un fir de busuioc sau de mătură — suflându-i din când în când în faţă şi scuipând în sec.

Dela acelaş.

15. Descântec de muma pădurii

U! muma pădurii,
U! tata-l pădurii,
Ceartă-ţi câinii tăi,
Căţelele tele,
Caii tăi,
Armăsarii tăi,
Smeii tăi,
Smeoaicele tele,
Să nu vie la (cutare),
Să-l zdrobească,
Să-l zdruncinească,
Din somn să mi-l deştepteze;
Că eu,
Cu focu te-oi arde,
Cu mătura te-oi mătura,
Cu apa te-oi îneca,
Cu toporu te-oi tăia.

De descântecul acesta se folosesc copiii mici. Când aceştia plâng noaptea se zice că, «au de muma pădurii». Atunci se cheamă o babă ce ştie să descânte. Aceasta ia un foc, o mătură, un topor şi o oală de apă şi se aşează în mijlocul uşii — afară — şi începe a descântà uitându-se mereu la un singur pom, iar mama cu copilul şade la spatele babei. Când zice: «Cu focu te-oi arde, aruncă focul jos»; «Cu mătura te-oi mătura» aruncă mătura jos, etc. Se descântă numai când soarele e pe muchie, adică e gata să sfinţească.

Dela acelaş.

16. Descântecul Bobilor

Patruzeci şi unu de bobi,
Patruzeci şi unu de fraţi,
Cum ştiţi să 'ncolţiţi
Şi lumea să arăniţi,
Pătulele să grămădiţi,
Tot asemenea să-mi daţi de ştirea [lui (cutare)
De-o fi sănătos, să-mi daţi de [bine,
Temeiul pe cinci,
La inimă trei;
De-o fi bolnav să-mi daţi
Temeiu pe nouă,
La inimă două.

Se repetă de 3 ori.

Comunicat de d-l Eugeniu Sachelarie, învăţător, Goruneşti-Vâlcea.

[1]) *gâţile* = panglicele dela coade.

G L O S A R

DE

GH. F. CIAUŞANU

A

Aburit, -ă, Expres. *S'a culcat aburit (-ă)* - S'a culcat bătut (după ce fusese bătut straşnic).

Ac, Expres. 1. *Să dai cu acul şi să pice (cadă) în cap de om.* (pentru a arătà mulţimea (de oameni) mulţi ca frunza şi iarba, spuză, spuzenie, ca părul din cap, lumea-albă, bâlciu.

2. *Vorbă bătrânească,* «Omul de-ar aduce cu carul şi femeea de-ar risipì numai prin urechea acului; praful şi pulberea nu se-alege de casa şi avutul lor!»

3. Expres. *A scăpat ca prin urechile acului.* De-abià a scăpat; ca din foc.

Acarèt, (Acareturi) Ecaret.

Accilăràtu, Trenul accelerat.

Aci, adv. Expres. *Acì e-acì* = *a)* Aici e greutatea cea mai mare (acum e-acum), *b)* E foarte aproape de...

Acsâz, Acciz.

Acupàt, Ocupat.

Acupàţie, Ocupaţie, Lucru, Treabă.

Adâlmàş, (Adâlmaşuri) Aldămaş = cinste între cumpărător şi vânzător.

Aductàt, ă, (Adoftàt, ă), = Infiat, adoptat.

Afurisànie, (Afurisanii). Expres. adverb. *De-afurisànie (afurisànie)!* De loc, de fel, câtuşi de puţin, niam, niam-diniam; nici strop; nici picătură, cu-dat-dracului, nici-de-poftă, nici-de-rudă, să-i fi murit de dor, nici de sămânţă, nici (bobul, picătura, etc.) a dracului, nici de leac, nici cât negru sub unghie.

Agonisită v. Alergà

Agostu, Agostru, = August (luna).

Agurizà — (ez) = A acrì cu zeamă de aguridă. (în loc de oţet).

Ajùns, -ă = 1. Chiabur, bogat.

2. Inţeles cu cinevà; învoit cu preţul.

Alb, -ă, Expres. *A vedeà alb în căpistere.* A pune şaua pe bălana; a prinde gura pânzei; a prinde chiag; a se procopsì; a-l vedeà soarele; a-i pune D-zeu mâna'n cap.

Alba = 1. Zăpada: *A dat alba* = a nins.

2. Ziua: *A intrat alba'n sat* = s'a luminat de ziuă; s'a făcut ziuă.

Albăstritùri, (pl. tantum), = Boeraşi; târgoveţi (în «albastre» haine); cioflingari, papugii (în sens rău), surtucàri, cioclovìne, ciocoroade.

Albenèţ, -eaţă, = Bălaiu, bălan.

Alergà, (a), A muncì, a chibzuì, a strânge, a amiruì. Subst. *Alergătură* = strânsură, muncă mìşină, agonisìtă.

Aleşteu, Aleştele, Eleşteu.

Ăl-futu-i-săcurea = Dracu, Naiba. Cornea.

Alibzìa, (a se -esc) = a încheià, a încleià, a alăturà bine de tot.

Alimănit, -ă, = Afurisit, «jurat».

Alt, ii, pr. Expres. *A da'n altele* (de frică «A se sperià rău de tot, a da în boala copiilor de frică (spaimă),

Amânà, (a se), A se ajutorà unul pe altul. *Mă amân cu socru meu.*

Amânàt, adv. Târziu, înserat, *la orice vreme,* la miez de miez, de noapte.

Amărùiu, -ùie, Cam amar.

Amegiuì (a), A înşelà, a pengelì, a potcovì, a încălţà, pe amejuì, a amăgì, a trage pe sfoară. Şi la Românii din Serbia: a *ame-juì*: Giuglea-Vâlsan, *Dela Românii din Serbia,* edit. Cassei Şcoalelor, pag. 231.

Amegiuiàlă, (-eli), Inşelăciune, amăgeală.

Amenință (a), v. Expres. *Amenință cu piciorul,* Schioapătă puţin din picior.

Aminte, adv. Expres. *Imi erà aminte să* (*vând*)... Ţineam să..; aveam interes să... îmi făceà inima ca coada de codobatură să...

Amiruì (amirui), (a), A câştigà, a strânge *cu mărunţaua.* Expres. *Banii ce bruma-i amiruie şi el îi dă pe gât,* vorba cântecului:

— «Ce-ai făcut banii, voinice?
— «I-am *beut* să nu se strice!

In Ardeal: *meruiesc* = câştig (ung. nyerni).

Amiruială, Câştig «cu mărunţaua», strânsură, avere, *mişină.*

Amoniţie, Muniţie.

Amurţì (a), A începe să îngheţe (noroiul, nămolul, glodul).

Anànghie, Anànghe; strânsoare, nevoie mare, strâmtoare, strâmtorare.

Anghiùţă, (fără plural), = Secătură; *mânz-după-iapă.*

Anginèr, Inginer.

Apă, Expres. *Creşte ca din apă* = Creşte repede, frumos, falnic (vorb. de fiinţe).

Arătàrie, Arătare, nălucă; sluță.

Arcèr, -e, Expres. *Şuşaua e ca arcerul.* E bine bătătorită; e bună, e ca pielea, *e să numeri parale pe ea.*

Arète, Erete.

Argint-viu, 1. Expres. *E ca argintul iute, vioiu -viu»!* = E vrednic(ă) nevoie-mare în limba basmelor româneşti = ca un prâsnel, ca scânteia, ca un smeu, ca un vârtej, se întorceà numai într'un călcâiu.

Vezi lucrarea: Dr. Ioan Urban Iarnik *Insemnări cu privire la limba basmelor populare româneşti,* pag. 33. (Bibl. revistei Ioan Creangă) e *şireată* (*şiret*). Expres. *Pierì ca argintul-viu!*

2. Expres. *Par'că a intrat argintul-viu în ei* (*ele*)! Se ştie că argintul-viu este foarte mult întrebuinţat în vrăjitorie. Intre alte descântece şi vrăji pe cari le fac cu el solomonàrii, este şi «dătătura cu argint-viu», în care argintul-viu este trimis, pe drum, peste garduri sau vâlcele, la locul sau la omul care i-a fost *sorocit,* pentru a face diferite neajunsuri: dezbinare, vrăjmăşie; stricare de zăgazuri, înecuri ş. a. Când se întâmplă de trece prin vre-un cârd de gâşte, paserile încep a se muşcà una pe alta şi trebuie să le descânţi, căci altfel rămâi fără ele. De-acì expresia: «Par'că a intrat argintul viu în ele»! Spun oamenii că l-au văzut mergând *titirez* pe drum, ca şarpele.

Arhipèţii (singular neîntrebuinţat), Dracii; — Prin extensiune — duhuri rele, năluci, *alte-àlea.*

«Du-te, mă, şi pe'ntuneric, că nu te-or luà (mâncà) arhipeţii»!

Cf. *Aghipeţi, ghipeţi* (*ghiphiţi*) — al Românilor din Serbia; = diavoli tartori. (Giuglea-Vâlsan, *Dela Românii din Serbia,* edit. Cassei Şcoalelor, pag. 236—238; 247).

Aricèl, 1. Lucru; *Să vii să-ţi dau un aricèl.*

2. Taină, lucru secret.

Expres. *Să vii să-ţi spun un aricèl.*

Ardeal, Ţara Bârsei = *maricel.*

Arìndă, Arendă.

Arìndaş, arindăşoaică, s. Arendaş, -ă.

Aristanţ 1. Puşcăriaş; arestat, prins ocnaş; ocnean.

2. Om cu privirea cruntă.
Cuvântul *aristanț* se întrebuințează și ca apostrofă pentru bătăuși; cruzi, nemiloși.

Arzânte, Infierbântat; fierbinte.

Arzuliu, -e, Focos, iutac, fierbinte (vorbind mai ales de oamenii oacheși).

Aspròiu — Poreclă de om.

Așà, adv. Expres. *Mai de așà nu mai are cum!* (*Nu mai are cum de-așà!*) = (Foarte bun, -ă; Foarte frumos, -ă; Foarte bine pregătit, -ă), etc.

Așezà, A logodì, a hotărì o nuntă.

Așteamătul încet, agale, când-și-când. Expres. *A se luà așteamătul după,* a se luà pe urmele cuivà, a pândì dela distanță, pe cinevà, a paște cu ochii pe cinevà. Acelaș cuvânt cu aceeași însemnare în jud. Mehedinți. Cf. I. Boceanu: *Glosar de cuvinte din jud. Mehedinți.* An. Acad. Române.

Atârnă, (a), 1. A se codì; a se lenevì, a se înlenoșà.
2. A atârnà pe ouă, la clocit, a *cădeà* pe ouă, a se pune să clocească.

Ață, Expres. 1. *A nu fi dator nici un căpătâiu de ață.* A fi liber de datorii.
2. *Il trăgeà ața!* Il pășteà păcatul, îl mânà destinul de care nu poți scăpà nici în gaură de șarpe. (*inexorabile Fatum*). Comparația pare a fi luată din ața cu boabe înșirate pe ea, a țiganului, care prinde găini.
3. *Ața, de unde e mai slabă, tot de-acolo se rupe.* Expresie egală cu: *La omul sărac nici boii nu trag.*

Ațăfèlnic, Acid-fenic.

B

Băbădàcu, — Poreclă de om.

Baboàne, (sing. rar întrebuințat), s. n. Șancru, ulcere, furoncule, *în genere*: boli venerice.

Bacioàgă, Denominație injurioasă: Slută, arătare, oșlștie (vorbind de om și animale)

Bâcniță, -e, Cursă (capcană) rustică pentru prins șobolanii (câinii).

Bădàn, -e, Putină mare, butoiu mare.

Bahòrniță (*Babòrniță*) = Denom. injur. = cotoroanță, băbuie.

Balaoàn, -ă, Oacheș, negrùș, tiuciuliu, gàșper.

Bainètă, -e, Spangă, baionetă.

Bâjbă, -e, Oală mare pentru fiert, «oală de praznic».

Bălăcărì, (a se, bălàcăresc, bàlăcăr), v. A face pe cinevà cu ou și cu oțet; a-l înjurà ca la ușa cortului (oborului); a ocărî.

Bălàure, -i, 1. Expres. *Negru bălaure* = verde închis, vorbind de verdele vegetațiunii înviorate de băligàruri...
2. Grindă groasă pe care se pune podeala la poduri.

Bâlbăiùș, -uși Foc; jăratec, bâlbără. Expres. *A pune bâlbăiuș unei clăi,* a da foc unei clăi.
A trage bâlbăiùș sub cratiță, a pune (trage) foc sub cratiță.

Bâlc, (pl. neîntr.), *Bâlc de untură* = multă untură. (mai ales când este topită în tigaie).

Bălmăjì, (a,-esc), bodogănì; a murmurà, a spune vrute și nevrute; a tăià la piroane; a spune cai-verzi pe păreți; a spune la *draci-uscați.* Subst. *Bălmăjeală* = vorbă de clacă, nimicuri, fleacuri.

Baltă, Expres. *Mi-e baltă pe inimă!* Mi-e greață, scârbă (propriu și fig.).

Băltì (a se, -esc), A se slăbì, a se destinde (vorbind de ață, funie, coardă).

Băltină, -e, Smârc, mlaștină.

Băltinos, -oasă, Loc jos, cu mlaștine, smârcuri, cu păpuriș pe el, băltăreț, slătinos.

Bâlvan, -i, Lemn mare, trunchiu, ștomp, par de ulucă.

Bălvănì (a se), A se încălzì, a se încropì, a fi «stătut», aproape să se strice (vorbind de apă, băuturi).

Rachiu bâlvănit = rachiu cald, stătut care nu e *beutor*.

Adj. *Bâlvânit, -ă* = Stătut şi căldicel şi în jud. Mehedinţi, cf. I. Boceanu, op. cit.

Ban, Expres. *Trăieşte ca banul! ca boerul ca domnitorul, ca cucul în frunze.*

Bancàua, (*Bangàua*) (fără plural). Expres. *A pune bancaua pe*... A se prepune pe cinevà, a bănuì pe cinevà într'o afacere necurată *A-şi luà păcatele pe*...

Bangă, 1. Bancă (de şcoală).

2. Bancă (populară...).

Bănicoala (-coaica), poreclă de femee.

Bàniţă, băniţi, măsură de capacitate (bucate). Expres. *A coase băniţi*, a sforăì în somn. (Se ştie că baniţele sunt cusute cu rădăcini de dud: sforăitul pare că imitează sunetul produs de rădăcina de dud când e trasă prin găurile făcute în păreţii şi fundul baniţei).

Tot acelor ce sforăie (în somn) li se zice «A pornit-o cu *porcii* la jir»!

Bântuì (a, eu bântui), v. Exp. *Hoţii bântuie la moară*, dau des pe la moară. (Cf. lat. *ventitare*).

Subst. *Bântuială, -èli.*

Adj. *Bântuit, -ă.* Omul sau femeea — după credinţele vulgului — care are *năluci* sau la care vine *smeul* (zburătorul) ca să aibă contact sexual (vorbind de muieri).

Un fel de legătură amoroasă între cei muritori şi cei nemuritori — ca în mitologia clasică.

Banul, Expres. 1. *Banul e ochiul Dracului!* E ispititor şi îndemnator la rele. Sunt diferite poveşti populare care ilustrează această zicală.

2. *A-l lăsà în banii lui.* A-l lăsà de capu-i în plata Domnului a lăsà în porcii lui. 3. *Banul muncit şade (pluteşte) de asupra apei* = nu se prăpădeşte.

Bârâcà, (a se) A se suì, a se căţărà.

Bârdàc, -e, Vasul de lemn în care se prinde rachiul din gurile ţevilor de «căzan». (In jud. Gorj cuvântul acesta are şi alte însemnări: a) *butoiu*; b) *găleată*; c) *ocà*, cf. *căpète* (pentru măsurat merele, perele). In jud. Gorj, vasul deprins ţuica dela «căzan» se numeşte *Fucìe* iar în dDolj: *Gibàn* şi *Givàn.*

Bârlùiul — Nume pr. de vale şi de râu.

Băşcăşuì (a, a se, -esc) A împărţì averea la copii (vorbind de un părinte); a osebì pe cinevà; a îndepărtà.

Compară *Desbăşcăşui* (a) dela *başca* = separat, deosebit.

Băşicà, te băşìc (a), A bate măr; a sturì cu bătaia; a bate in; a frânge (a rupe) oasele cuivà. — A scoate băşici.

Bătàl — Expres. *A sta de bătàl*, a sta neclintit într'un loc; a se ocupà într'una cu cevà = statornic.

Bătătèlnic, -ă = de bătal.

Bate (a), 1. Expres. *A bate de lumânare* a bate pe (cinevà) de moarte; a lăsà mort de bătaie (bun numai să i se pună lumânarea în mână), a da căţeaoa; a snopì în bătae; a bate chisăliţă.

2. *A bate sor' cu moartea.* A bate de lumânare; a bate la cataràmă; ca pe hoţii de cai, a burduşì cu bătaia; a bate frunza frasinului, ca la fasole; ca la salteà.

3. *A se bate* (cu multe). A se ocupă cu multe; a se îndeletnicì cu mai multe treburi.

4. *Bătù vânt de vară pe dinainte-le!* se zice despre cei ce mănâncă până'n *blană*, despre mâncăi, infometaţi.

5. *Bătut, -ă*, adj. în volt; amplu; bogat:

a) *floare bătută* — învoaltă;

b) *creastă bătută* = bogată (la cocoşi, găini).

6. *Bàtăi, Găsit de bàtăi* = epileptic. adj. *Bătăios*=nebunatic; nàbădăiòs, -ă.

Bâzdoacă, — e, Ciomag mare, măciucă, moacă, văzdoacă, măzdrac, iron.: *nuiaua, boabelor*, (prin ext.) *par*, còlvă.

Acelaşi cuvânt, cu aceeaşi formă şi însemnare, îl găsim în jud. Mehedinţi. (Cf. I. Boceanu, *op. cit.*).

Bâzdocàş, -aşă, Cu resteul la brâu, *ciumăgàş, aristanţ.*

Bea (a). Expres. 1. *Bea uscat!* = dă de duşcă, a nu lăsà nici strop în fundul paharului, bea ţapăn. (Cf. franc. *boire sec*).

2. *A bea apă după cineva* (ironic) A se molipsì dela cineva, a luà pildă (învăţ, nărav) dela cineva.

Beat, -ă, Expres. *Beat făcut lulea* (*lemn*; *teiu*) — Beat mort; tun, să toci lemne pe el.

Bechèr, Om neînsurat, holteiu, «nici muiere nici copii, niciun fel de căpătâiu».

Bejàrcă (pl. neîntr.), *O bejarcă de pălărie* (*căciulă*), o ruptură, o lepădătură de...

Belciu, Expres. 1. *Legat belciu,* — cot la cot, cobză.

2. *Incuiat belciu* — încuiat şi ferecat, încuiat tun.

Belea, -ele, *Fig.* Menstruele, sorocul, florile, periodul, (la femei).

Belicimetru, -e, = Bicicletă.

Belterie, -ii, Bantă (de fustă), baieră; betèică, făşie.

Bèrbeniţă, adv. Expres. *Sătul berbeniţă* — *Sătul caràbă* (vezi acest cuvânt), par'că e umflat cu ţeava. (în jud. Mehedinţi acest cuvânt = brădoaie, putinică — Boceanu, *op. cit.*).

Beregătui, (-esc), Sugrum.

Berezâc, -uri, Brăţara de piele care prinde capul curelei ce iese din cătaramă.

Besàdă (*Beseàda, Besàdie,* pl. neîntr.) Expres. *A face besada cuiva,* A face toporul cuiva, a face neajunsuri, bucluсuri cuiva.

(In *Trans.* băsada = vorba, cuvântul; în limba veche: a *băsădul* = vorbì).

Bèşniţă, -e, Se zice unei femei urîte «cu foc», macioàlă; *boală,* ciumă, cèşnică.

Beşoàndră, -e, Li se zice *în başchiùlă,* în batjocură, fetelor şi femeilor. *O beşoàndră de fată.*

Bete, (sing. neîntr.) Expres. *A da pe bete* (*un copil*) A-l lepădà, a-l avortà (cu intenţie) *a da la gard* (un copil).

Betegì, Betejì, Beteregì (a, a se, -esc, *A betejì un pom* = face rană (lovindu-l) unui pom. *A se betejì* = a se strică; a se îmbolnăvì.

Betegòs, -ă, Beteregòs, -ă Beteag, bolnav (despre oameni, pomi, fructe, ş. a).

Beţàe, -ii, Musculiţele cari roiesc, când fierbe mustul, împrejurul butoiului sau prin beciurile cu băuturi.

Beţâu, -âe, Beţiv, beţivàn.

Beucă, -ci, Vâlceà, prăpăstioasă; văgăună, făgàş, hoagă, râpă.

Bia! mod de adresă, Fă; cutare; dodă; surato; gaică; leliţă.

Bic, -i, Taur. Cfr. la Megleno-Românì; Per. Papahagi: Megleno-Românii (publ. Acad. Rom.) vol. II, glosar. De acì: a *se bici* = a da la bic.

Birùţele, Cuvinte cu cari se chiamă raţele. (biri-biri-biriuţă, Trans.).

Biserică. Expres. *Nu eşti nici tu vre-o uşă de biserică!* Nici tu nu eşti vre-o sculă!; vre-o poamă; vre-un sfânt; ai şi tu *umblete* — *rele* (curvia, curvăsăria); nu eşti cinstit; nu eşti vre-un precestuit! v. botezat.

Bitolea (Bitolia), Expres. *Par'că vii dela Bitolea!* De-abià mişti picioarele, vii agale; când-şi-când; rararara; par'c'ai aveà ouă'n poală!

Bizadea, Beizadea Expres. *A şedeà ca o bizadeà.* A şedeà ca *comisia*; nepăsător, fără grijă; linistit; ca păşa.

Blagă, Lucru însemnat; bun (slav. blago). Expres. *Nu-i, vre-o blagă!* Nu-i vre-o brânză! Nu-i vre-o mană! Nu-i vre-o scofală! = In Ardeal: blagă = avere.

Intr'un cântec popular:
«*Blaga ta şi cu a mea*
«*S'o mănânci cu lingura...*

Blană, Expres. 1. *O blană de loc* = un lot de pămantt.
2. *Vedea-te-aşi pe 4 blane!* — în cosciug, tron, sicriu.

Bleasc, (pl. neîntr.), *Sunt bleasc!* — sunt năduşit (plouat) lioarcă, sunt tot o apă..
2. *Cămaşe cu bleasc de fluturi pe ea* — Cămaşe cu fluturi mulţi şi deşi puşi pe ea.

Blenderèu, Haimană, pierde-vară, secătură, burtă-verde.

Bleoj, bleoajă, Găina cu moţ şi cu smoc de pene lângă ochi.

Bleòmb, Bleot, moale; || gângàv.

Bleonc, -ă, bleg (de urechi) fleanc,-ă.

Bleoncòs, -oasă, Aceeaş însemnare ca precedentul cu cevà mai multă intensitate.

Blestemà, (-a), Expres: *Te blesteamă de te'ncuie în petre!* Te blesteamă amarnic, rău de tot, cu gură de foc.

Boalcă, *Rachiul e boalcă* — *e bâlvănit.* (vezi acest cuvânt).

Boancă, Baragladină, cioară, (vorbind de ţigani).

Boaţă, -e, Drăcie, năsărâmbă; năzbâtie. *Copilul ăsta se ţine numai de boaţe.*

Bobeică (*Bobică, Bobicùţă, Bobeicùţă*), Oală mică.

Bobèlnică, -e, Femee care ştie să *dea* cu bobii, să *tragă* bobii. Ghicitoare.

Bobì, (a, -esc), A căutà, a cercetà de aproape; a găsì, a eftà, a nimerì, a iscodì.

Bobolanii! Interj. Cuvinte cu cari se chiamă — mângăindu-se — bobocii (de gâscă, de raţă).

Bobolète, -eţi, Inima paserilor.

Bodicăì, (a se, eu bodicăì), A dibuì, a orbăcăì, a bâjbăì, a merge pe dibuite, a pipăì, a merge în dòdii.
Subst. *Bodicăială, -eli.*

Boerìe, (pl. neîntr.), *Sarcastic* Râiell boale lumeşti,
A luat vre-o boierìe! = A luat vre-un guturaiu!

Bogdàşie -ăşii, Boaţă, boroboaţă, năsărâmbă, nefăcùtă.

Bòişte (pl. neîntr.) Expres. *Vaca asta a dat în bòişte*, se tot goneşte cu boii (taurii) şi viţel tot nu mai *leagă*; e mereu cu *gònita* după ea!

Bolboià (a, -ez), *A bolboià ochii*, a holbà ochii; a face ochi mari; a face ochii cât cepele. Adject. *Bolboiat.* Cu ochii mari; cu *gogòşile* ochilor mari.

Bolborocea, Poreclă de om.

Bolboròci / **Bolboròşi** — Băşici. *Plouă cu bolboroci!* Plouă cu băşici, cu găleata (*uriceatimm.*) plouă de'n groapă; e potop! In Ardeal: *plouă cu bulbuci.*

Bolbotìne (sing. neîntrebuinţat). Buruieni cari se culeg de prin locurile cu porumb şi se dau — tocate — raţelor curcilor, etc,. (Iarba-lui-Tatin, mierea-ursului, etc.).
La Românii din Serbia, *bolbotină* = buruiană (în genere):

...«Mândrii cu ochiu făcui
«Şi să iasă *pin* (prin) grădină,
. . . .
«Rupând câte-o *bolbotină*
«Să nu-i bage nima'n vină.

(Giuglea-Vâlsan, *Dela Românii din Serbia*, pag. 350 şi glossarul).

Boldoaşe (fără sing.), Boaşe, testicule (om; animal).
2. Motâlci.

Bolèşniţă (pl. neintr.) Mòlimă, «boală'n lume».

Bolocàn, Nume de bou.

Boltă, bolte, bolţi — Corturile de pânză şi prăvăliile de sub ele, — în bâlciuri.

Boncănì (a se) *Banii se boncăne la mine!*

Am şi mulţi bani! n'am lescaie!
Tufă de Veneţia, la mine...

Bòndriță, -e, Omoàie (cf. *virago* lat. și franc.) hudubàz.

Borangic. I se zice tortelului (o plantă cu fire lungi și supțiri ce crește prin bozi și lucernă). Expres. *S'a ales borangicul de...* praful s'a ales de...

Borhàn, borhàne, Pântece mare la vite; *fig.* la om.

Borhoàte (Sing. neîntr.), Mațe, măruntaie (la om și animal).

Boroacă, boroace, -i, Umflătură, tumoare, gâlcă.

Boroboàță, vezi *boață, năsărâmbă.*

Boroșcodì (a se), A-și aruncà țărână (pulbere) în spate, ca bìcul (buhaiul). (propriu și fig.).
Subst. *Boroșcodeală, boroșcodire.*

Bòsolo-bòsolo, Interj.: imită mersul greoiu sau leneș la om și animale.

Bosongeac, Poreclă *de om.*

Boșìt, Surpat, — boșorogìt.

Boștoròg, -i, (Sarcastic) Moșneag, unchiaș (probabil dela *boșoròg* = surpat, vătămat).

Bot-de-căluș, — I se zice aceluia (aceleia) ce *sare cu gura* și spune, înainte de-a putea spune alții — vorbe neadevărate; sau aceluia ce vorbește multe și de toate; vorbăreț, guraliv; aceluia ce vrea să se arate mai «cu moț» = mai deștept decât ceilalți.

Botezàt, -ă, Expres. *Nici tu nu ești vre-un botezat!* Nici tu nu ești vre-o ușă de biserică, vre-un precestuit, și tu mi-ești o poamă! ce mai sculă mi-ești! v. *biserică.*

Botòn, -i, Buton.

Botòs, -òasă, Indrăzneț; obraznic.

Botèlnic, -ă, Care se ține de drăcii, de boațe, drăcos; dracu'mpelițat.

Boțorcàn — Poreclă de om.

Bozdroànca — poreclă de femee.

Brabète, Vrabie.

Brădoàică, -i. Vas de lemn cu un fund mai mare și altul mai mic: cel mai mic are o fereastră cu capac. In brădoaică se păstrează murătirile («murătòrii») oțetul de vin ș. a.
Diminutiv: *Brădoichiță.*

Braica, Nume de cățea; poreclă de femee.

Braileàn, -i, (Brăilean). Precupeț care se duce și vinde în Brăila.

Brașovèlnic, -ă, Bun de gură; bun de spus gogoși; (brașoave) *flear,* flecar, sporovăèlni, sporojèlnic, snovèlnic, brașovòs; bun de brașoave.

Braton, -e, Breton.

Brazdă, -e, Expres. *A fugì rupând brazde.* A fugì mâncând pământul (se zice mai ales de oameni).

Brebenèl, -i, se zice omului albit de bătrânețe sau celui tuns «la piele», chilug, *ca genunchiul de bivol.*

Broască, -ște, *O broască de copil.* Un copil mic, o loază de copil, copil numai cât luleaua, o bucătură de copil, un copil de leac.

Broatec (fără plural). Expres.: *Fân verde, broatec,* fân verde-deschis. *Broatàc* e în loc de buratec (în Oltenia *brotac*: *să-l scuipi în gură ca pe brotàc!*) Se știe frumoasa coloare verde-deschisă a acestei broscuțe «crainicul vremei ploioase». Deacì metafora: *verde-broatec.*

Brumă, Expres. *Cu brumă la cur* Mort; «înghețat»; *bumbenìt.*

Brustănărie, -ii, Bostănărie, bostani, grădină de legume (zarzavat) *sârbărìe, vărzărie.*

Brușì (a se, -esc), A se dezmierdà; a face exordiul iubirei senzuale (a se ciupì, mușcà.). *Amor omnibus* idem!

Bucă, -i, Ex. *Ce mănâncă pune'n bucă!* Se zice despre un om care se'ngrașe văzând cu ochii și nesinchisindu-se de nimeni, *nesimțitor.*

Bucium, Expres. *Erà cu cămașă bucium!*; *erà bucium!*
Erà nespălat, solos, murdar, cu cămașă neagră ca fundul de căldare, ca baciul, lutos, ca fiarele coșului, trasă pe coș, (prin cur).

Buciumà (a), A şterge o vită (cal) de năduşală, frecând-o cu un şomoiog de paie (fân).

Bucureştean, -i, Precupeţ care *vinde* la Bucureşti, care *se duce* la Bucureşti.

Budiànă (Budiàncă), Nişte flori galbene, care chiar când se usucă nu-şi pierd coloarea. (Budiènci).

Budidàe, Bălării; Buruieni.

Buduròiu, -oaie, Trunchiu de lemn foarte gros, scobit la mijloc care se bagă în pământ şi ţine loc de ghizduri la fântâni (ciùturi), fântânile făcute astfel (ciùturile).

Buèze, vezi *Budidàe.*

Buhăit, -ă, Umflat la faţă, puhàv.

Buhùlea — Poreclă de om.

Bujdùlă, -e, Colibă; cocioabă *Creangă*: «bojdeucă». Cf. lat. casa-ae, germ: Die Hütte; francez: hutte, baraque, cabane, chaumière.

Bulduşèlnic, -ă, Scociorâtor, scormonitor; ‖ hoţomàn, pologar, găinar, pui de giol.

Bulduşì (a, -esc), A scociorì; a scotocì ‖ a cotrobăì, a şterge, a şterpelì, a pungăşì, a pingelì, a furà, a prădà.

Bulivàrd, *Bulevard.*

Bulùg, Buluc.

Bùmben / **Bumbenit** } adv. mort. *A găsì pe cineva bùmben* (bumbenit) = găsì pe cineva (mort, ţăpăn).

Bun, -ă, 1) *A da cuivà în bună.* A luà înţelegere cu cinevà; a se *logorosì* cu cinevà, ‖ a se pogodì, a se legătui. *A spune cuiva hotărîrea ta.*

2) *Nu-i este de-a bună!* Are să i se întâmple vre-o nenorocire.

După mult râs, se zice adesea: *De ne-ar fi de-a bună râsul ăsta!* — ştiut fiind că după râs şi plânsul e gata!

3. *Bun de mână*-hoţ, hoţomàn, hoţonòg; cu «mâna lungă» Tot aceeaş însemnare o are şi *bun de ghiară.*

4. *Bun-lucrul!* = aşà se salută oamenii cari sunt la muncă.

5. *Bun(ă) de te scoală de pe boală!* Foarte bună mâncare, etc.

6. *Bun-de-bunèţe* (*bunìţe*) foarte bun, nou-nouţ.

7. *A-i şti de bun* (*unui lucru*) = trage toate foloasele ce se pot trage din cevà.

Bungineală, -eli, Impânzirea cerului, cu nori, cu ceaţă, bură, pâlcă, negreaţă.

Bùrfe (Sing.: *burfă* neîntreb.), Ţoale, calabalâc, catrafuse, boarfe.

Buricà, (a, -ez), A moşì un copil, a-i tăià buricul *Vasilină de buricat* = vaselină boricată.

Burlàn, -e, Ţevile de lemn cari unesc capacul cazanului cu gura ţevilor de aramă ale putinei răcitoare.

Bùrniţă, -e, Ploaie ca prin sită.

Burniţà (a, -ează), A o da (ploaia) ca prin sită.

Burtă. Expres. *Cu burta la gură* îngrecată, însărcinată; cu burta mare; gata să *dezlege sacul.*

Burticàle, (Sing. neîntreb.) Cartaboşi, Chişcă.

Buruì (a), Onomatopeu pentru a imità descărcarea armelor de foc.

Subst. *Buruìt, -uri, uruiàlă, -eli Buruitùră, -i.*

Buşneàg, -guri, Fum mult şi gros.

Buşnì / **Buştì** } (a, -esc), A năvălì, a da iureş; a ţâşnì, a mustì, a se năboì.

Buştean, Expres. *Orb buştean (buştenit)* orb de tot.

Busuioc, Expres. *Sărac de miroase a busuioc.*

Sărac lemn, lipit, de n'are după ce să bea apa; sula şi căciula; de se uită în cer şi'n pământ.

Butuhàn, Expresie *Piciorul îi erà butuhàn!* = umflat rău, ca butoiul.

Bùzură (*Buzurină*), I se zice unei oi albe care are pete negre pe bot.

C

Căcălăie (Denom. înjur.), Se zice unei femei molatece, moange şi proaste, «după

care se ţine căcatul şir!», motoloàgă.

Căcăniu -ie, *Sarcastic*: Cafeniu deschis; cărămiziu deschis, tutunìu.

Căciula. Expres. 1. *Nu te'ntreabă nimenea de ce ţi-e căciula.* Nu-ţi ţine socoteală nimeni, nu te'ntreabă de ce ţi-e cojocul.

2. Ironic. *A pune căciula jos* = a ţine doliu după cinevà.

Cadalâc, -uri. O parte dintr'o postàţă; o bucată de loc semănat.

Cădeà (a) 1. Expres. *A cădeà la Sf. Daruri.*

2) *A cădea la pensie.*

Càier, -e. Expres. *A se ţineà caier.* A «se tot certà, a se tot bate, a se certà furcă.

Câine. Expres. *Nu căutà câinelui, caută al cui e câinele!*

Cal. Expres. 1. *Calul frumos se fură singur*; *Calul frumos se laudă singur.*

2. *A-şi încurà caii* e a-şi face mèndrele; a-şi face damblaua, tabietul, gustul.

Câlă Denom. injur. Femee leneşă. *E o câlă!* De-abia merge pe pământ de lene ce-i este!

Ii e greu şi pământului cu ea!

Face umbră pământului de geaba!

Călău, -ăie. (vorbind de lemne), cam verzi, verdungi, cu mâzgă în ele, neuscate încă (cf. acelaş cuvânt din glosarul *Agriculturei la. Români* de T. Pamfile, publ. Acad. Române).

Căldăreàlă, Pl. neintreb = Negreală de pe fundul căldării.

Cale. Expres. 1. *A luà calea din picioare (cuiva). A luà drumul din picioare (cuiva).*

A-l scutì de-a mai merge, a merge în locul lui.

2. *De calea asta.* De data asta.

Calea'naltă, Drumul, vizita pe care-o fac tinerii (însurăţèii), la o săptămână după cununie, pe la socrii-mici.

Calea-valea = Treacă-meargă! Fie! Mai merge! mai înţeleg! du-te vino.

Calic (Calicòs) -ă. Măscăricios, *ocărît* care vorbeşte fără perdeà, porcotòs.

Călifàr (numai la singular). Lucru bun, blagă. *Cocenii sunt călifàr, nu mai altceva!* Cocenii sunt buni, sunt foarte bine păstraţi.

Călugărì, (a -esc), Femeea sau omul netrebnic — în căsnicie — *călugăresc* pe tovarăşul (tovarăşa) lor de viaţă.

Căluşu'-dracului. = Se numeşte femeea zbanghie, bătăioasă, cu *umbletele-rele* (curvă) || Baba-cloanţă, calul-dracului.

Cămaşe, -i. Expres. 1. *A se îmbrăcà pe cămaşă aia!*

A se pune pe-aşà ceva, a-şi pune serios în gând să..., a-şi pune şi capul, numai să... a se face luntre şi punte, a face pe dracu'n patru.

2. *A luat-o numai cu cămaşa după ea!* A luat o fată săracă, a luat-o numai cu *treanţa* după ea; cu mânile'n sân; o *sărăcie!* în pielea goală.

Cămăşuiàlă, -eli. = o pojghiţă ce se face de-asupra vinului; *prunelor puse la fiert.* || *Pojghiţă — în genere.*

Camizòn, Camizol (In Dolj: *Zoavă*).

Cancionìt, -ă, Amărît, slutit, rău agonisit, pocit, slut, *schlodit,* schilòm.

Canofea, -èle, Canapea.

Cântà (a) Fig. A cheltuì, a nimicì, a risipì.

Banii i-am cântat de-atunci!

Cântec, -e, Expresiune: *Te pune lumea în cântec.*

Ai să faci vorbă satului, ai să fii de proverb, de pomină, de poveste (sens pejorat.).

Cànură, -i, Jurebii cari au fost văpsite.

Cap', Expres. 1. *Vorbeşte tòt a spargere de cap.* Caută ceartă cu lumânarea; are sămânţă de vorbă; e cu arţag.

2. *Capul să trăiască; că belelele cură!*

3. *A pune capul jos.* A aţipì, a trage un puişor de somn, a'nfige *cornul* în blana patului. (a dormì).

4. *A pune capul cuiva* (*la ceva*). A venì de hac cuiva.

5. *A fi (pus) pe cap*. A fi hotărît sau să *omoare* sau *să fie omorît*, a-şi căută moartea, a-şi primejduì viaţa «ori Caesar, or nimic».

6. *I s'a pus cu capul!* S'a supărat foarte rău; erà să crape de năcaz (de ciudă); nu mai puteà de năcaz.

7. *Nu mă las odată cu capul!* Nu mă las, chiar de-ar trebuì să mor! (să-mi pun capul)! o să mă las când o da cu tămâie (ţărână) peste mine!

8. *Mi l-am suit în cap!* Nu mai am traiu cu el! Mi-am găsit mantaua cu el.

O să am de furcă cu...

9. *Mi-oiu ţinea-o cu capul că...*

M'oiu căi şi mort, că...; M'oiu căì cât oiu fi; câte zile le-oiu aveà, că...

10. *Se uită peste cap!* = îşi caută în pungă, îi sfârăie coliva'n piept; o să lepede potcoavele; sapa şi lopata!

11. *A se apucà de cap-de-veac*. A se apucà de-o lucrare care cere prea mult timp şi prea multă sârguinţă.

12. *A fi cu capul-mare*. A fi încăpăţânat, capsomàn, arţăgòs, cu resteul la brâu, gata de ceartă.

13. *A-şi băgà capul în moare de sare pentru...*

A se pune luntre şi punte pentru, a face pe dracu'n patru pentru...

A-şi pune capul (sufletul) pentru...; a se pune la canon pentru...

14. *A ieşì în cap (unui lucru)*.

A-i venì de hac; a-l prăpădì.

Căpète, Măsură rustică de măsurat merele, perele *(o ocà)*.

Càpetele, (plural) Capitalul.

1. Expresie *A-şi scoate din capete*.

A se despăgubì din destul.

2. *A da pe capete*: A se grăbì || a da zdravăn (vorbind de o bătaie) a da ca'n saltea, ca la fasole.

Capră. 1. Expres. *A băgà'n corn de capră* a da de lucru cuivà; a-i da de furcă.

2. *Fulgeră la cornul caprei*: *(S. V.)*, *n'apuci să mulgi vita şi ploaia s'a şi pus*.

3. *A da'n capră* (Capra = compasul dogarului.

A scoate la văpsea, la un limàn, la un capăt (cu cevà sau cinevà).

«Nici dracu' n'o mai poate da'n capră» se zice când un lucru *este*, sau se *pare* numai, a fi, imposibil.

Căptùg, -uri / **Cuptùg.** O a doua foaie de pânză care se coase pe dedesubtul spatelui şi pepţilor dela cămaşă.

Car, cară, Expres. *A-şi da carul de cineva*. A se legà de cinevà, a *vizà* pe cinevà; a *împunge* pe cineva.

Câră (pl. neîntreb.). Expres. *A stà* (ţineà) *de câra cuiva*. A-i purtà sâmbetele; a-l paşte; a stà de capul cuiva; a stà ciocan; pe cineva.

Caràbă adv. *A se face caràbă* (vorbind de vite) a se săturà bine de tot, par'că ar fi umflate cu ţeava (de boală, de omeag sau de nutreţ).

Cărăbăn,-ì cărăbănesc (a se), A se umflà (vorbind de vite, mai ales) de sătule sau de boală.

Adj. *Cărăbănit, -ă*.

Carabìnă, -è, Afară de înţelesul de puşcă (armă) mai însemnează *figurat*: femeie, iapă, etc., scurtă şi groasă, *ghimotòc* de femeie, o durdă, de...

Caramèlă (pl. neîntreb.). Boale în lume, boleşniţă, boale molipsitoare, epidemie.

Cărătènie (pl. neîntreb.). Expres. *Nu mai e de cărătenie!* Nu mai e de nici-un Dumnezeu! S'a isprăvit! Nu mai ştii ce să faci! Nu mai ştii încotro s'apuci!

Caraveiu, -ie, = 1. Frântură de lemn, de cârnat || sac scurt || om scund.

Cărbujàn, Cărbujàni, Cărbuni aprinşi; jăratec.

Cârciu, pl. **Cârciuri, cârci,** Ciorchină de strugure (mai pipernicită).

Cârceag (pl. neîntreb.).

Cârd, Ciopor, stol. Expres. *Nu-mi bag în cârd cu ei!* Nu vreau să am de-a face cu ei, N'am nici în clin, nici în mânecă cu ei, nu bag în plug cu ei, nu *mă'ncârduiesc* cu ei.

Carète, -ţi. = *ironic* Muci (la om, la oaie ş. a.).

Cârlàni. Se numesc, în batjocură cocoloşii nemestecaţi din mămăligă.

Cărlăùnte, -ùnţi, Cărlionţi.

Cârnat, -ţi. Epres. *Sătul cârnat* (vorbind de om. Sătul până'n gât; bèrbeniţă, făcut tobă, făcut caràbă, cu burta doldora, să omori păduchele pe ea, sătul ca'n ziua de Paşti.

Carne. Ex. *Mi s'a mâncat de carne cu.* Am păţit rău de tot cu. Am avut de furcă.

Carne-vie. Carne roşiatică-închisă, care rămâne dupăce se rupe o bubă sau se stoarce puroiul, ori se scutură viermii.

Cărnotìi. (E întrebuinţat mai numai pluralul). Se zice şì *cărnotìe.* Bucăţi de carne sfăşiate depe trupul, din carnea cuiva; *şofìle* de carne, *fletèici* de carne.

Cârşènie, -ii, Incurcătură, afaceri de bani; cârcotă.

Cârşèlnic = Cârcotàş; rău-platnic târâebrâu (în înţelesul vechiu al cuvântului) chichiricòs; maţe-pestriţe, inimă-rea.

Cârstov. Expres. «*Fără niciun cârstov* = fără nici-o noimă, fără niciun Dumnezeu.

Casă = o urare: *Să dea Dumnezeu să-ţi faci casă de sticlă!*

Cascăuiu, -uie, Gură cască; burtă-verde, prostănac, soarbe-zamă, zevzec, papălapte. (In Trans. — căscăun).

Căsoàie, -i. Pivniţă de lemn (prin podgòrii); cramă.

Catànă, -e, *A fi catană* = A fi beat turtă; a fi cu chef, a se *catănì.*

Caţaòn, -oană, Li se zice copiilor în loc de *afurisit!*

Căţălandru, -ă, Mărişor; dolofăior, groasnic.

Căţălărie (-eală). = Perioada când ia căţei o căţea; || «duarea» de căţei.

Caţavèică = *O caţaveică de oală* = oală micşoară, potrivită.

Căţea (Căţă) -ele, *ironic* = s. f. 1. Gura (omului) *Leagă căţeaua!* = Tacă-ţi gura! *Bun de căţeà* = Bun de gură, guraliv.

2. *Raniţă, cu căţeaua la spinare!*

3. *Săptămâna căţelei.*

Săptămâna căţelei erà, pe vremuri, săptămâna pe care o mai slugărià servitorul — după încheierea anului pe care fusese năimit. Erà un fel de «fuiorul popei» şi nu coprindeà micile lipsuri pe cari le-ar fi avut argatul în cursul serviciului său.

«Săptămâna căţelei» erà o condiţiune cunoscută tuturor şi îndeplinită fără a mai fi pusă în legăturile dintre stăpân şi o slugă. Erà făcută atunci fără: *milă de silă şi dor de nevoie.*

4. *A da căţeaua pe cineva.* A târnuì, a-i da un frecuş, a făţuì pe cineva, a-l luà la refec, a păruì, a-i muià oasele, a-l scărpinà la spinare.

Catarìgă. Se zice unui bătrân *verde,* care se ţine bine. In pravila Mat. Basarab (pg. 345): «Cătărig iaste dela 15 ani până la 22».

Căutà (a). *A căutà cuiva ogodul,* a se purtà omenòs cu cineva, a-se purtà cinstit; a-l tratà prieteneşte; *după obraz.*

Căzan.— Càzan.

Căzănìt, -uri. / **Căzăneală** — Vama căzanului. Căzăneală i se mai zice şi negrelei de pe fundul ars al căzanului.

Ceacâr, (plur. neîntreb.). 1. Un fel de vârtelniţă mai perfecţionată.

2. Calul care are ochii vărgaţi cu cercuri alburii şi concentrice.

Ceapă, -e, Expres. *Cu ochii cât cepele!* cu ochii mari; ca de broscoiu.

Ceas! «Interj. Sinonim cu *cuş*»!

Cebàlă, -e (denom. injur.) = Secătură; oşlştie, loază; arătàrie (Apostrofă p. copiii neastâmpăraţi).

Cebălui, (a, -iesc), A strică || a deflorà, a silul, a dezvirginà; a *schidoli*, a răsul a-şi face râs de.

Cecăli (a, -esc), A cicăli. Subst. f. *Cecăleală, cecălitură.*

Celăratul, Accelăratul (tren).

Celi, (a, a se) celesc. A coace prost, un porumb; o pâine *a pârpori.* Subst. f., *celèală, -eli,* adj. *celit, -ă.*

Cepaş, -i, Primele urme cari se fac pe noroiu după ce a plouat. Aceste urme se usucă apoi aşà de bine, că poţi să mergi pe ele, fără să te mânjeşti *de nămol.*

Cer, Expres. 1. *A se uità în cer şi'n pământ.* A nu mai ştì ce să facă (ce să creadă); încotro să mai apuce; cum s'o mai sucească.

2. *A căzut cerul pe el!* = S'a posomorît, s'a îngrijorat, s'a făcut ca pământul.

3. *(Om) fără cer, fără pământ,* Strein pe lume, fără nimeni pe lume; ca un câine al nimănuia, singur-cuc, sula şi căciula.

4. *S'a rugat cu cerul cu pământul...* S'a rugat ca de-un Christos, s'a rugat din toată inima...; să-l fi rugat aşà pe un Turc, mâncà carne de porc...

Cercèl, cercei. Expres. *Prunele stau cercel, pe creacă.* Stau îngrămădite; stau, par'că sunt puse cu mâna; e întuneric (negurime) de prune.

Cercificat. Certificat.

Cercui, (à, cerculesc), Casa de drugani sau de *straveţi* (traverse de lemn) pentru a puteà să fie lipită şi tencuită se cercuieşte: i se bat adică pe drugani nuiele despicate *(cercuri)* în forma aceasta. XXX Cu acest chip tencuiala poate să se lipească şi să stea pe zid. Subst., n. *Cercuit*; f. *Cercuială.*

Cetârnă, -e, Vas de doage întins, scund şi cu un singur fund de formă elipsoidală, — în care se scurge mustul dela «botul linului».

Un vas analog întrebuinţează cârciumarii, — lângă tejghea — pentru a ţine sticlele în ghiaţă sau în apă rece.

Cetàţie, Citaţie (la judecată).

Cèva pr., Cevà.

Cezvârte, -i, 1. Ciosvârtă (de carne). 2. O spărtură (bucată) de lemn.

Cezvârţi, (a, -esc), = A face ciosvârţi = bucăţi.

Cheltuiàlă, -eli. Figurat: *A da de cheltuială.* A da pe sub fălci (cuivà); a da câţiva potârnògi; a trage câţi-va pumni, a bate, a da vre-o câteva calcavùre.

Chiciură, (Chice) -i, Primul cuvânt are şi însemnarea de *chidă,* promoroacă. Expres. *O chiciură (chice) de dovlete.* Un dovleac mic; numai cât mâna; o *ghighilice* de dovlete.

Chiciură, Chiciuri, = *gloduri* (de porumb) prizăriţi, mici, drugi mititele de porumbi.

Chicot, -e, Vorbe amestecate cu râs, râs pe înfundate, vorbe întrerupte de râs, *Râsote* (râsete).

Childă, -e, *Chingă* de fire de urzială, la *ţesut,* se zice şi de curea de moşie.

Chilmie, -ii, Ţepi (ca la sanie) puse la *carul lungit* pentru a se puteà cărà lemnele mari, netăiate.

Chilòm, poreclă — Expres. *Să vorbească şi nea Chilom, că şi el e om!* = Să vorbească şi nea Ion, că şi el e om; — şi nea Vlad că şi el e din sat!

Chingă, -i, = Sfoară de moşie.

Chioardă. Expres. 1. *A trage cu chioarda,* a se uità pe furiş, hoţeşte. 2. *A se uità cu chioarda (ochiului).* A se uità chiordìş; a privì cu răutate, şerpeşte, ameninţător.

Chiòmb, -oambă, = care nu vede bine, *ironic*: chior.

Chip-şi-samă = adverb. In aparenţă. Expres. *Are şi el, chip şi samă, nevastă. Vorbă să fie. Se ţine şi el că e însurat.*

Chirnòv, -avă, Bolnav; bolnăvicios, *cu sufletul prin flori.*

Chisèa, -èle, (chisà) Pungă (de bani); pungă de tutun.
cf. Chisea = vas de dulceață.

Chisnovì, (a se, -esc), A se resfățà, a se răsflocì, a se face îndărătnic și pretențios (vorbind de copii) a plânge într'una. *Chisnovit, -ă (Chisnovată).*

Chișer, -e, Brățară, cerc format de împletitură de *gânj* (nuià de ulm, etc.). Se prinde cu el capul porții de stâlpul ei, etc.

Chitì, (a se, chitesc). Expres.: *A se chitì pe fugă* = A se pune pe fugă, a-i sfărâì călcâiele; a o șterge, a spălà putina, a o țulì.

Chitie, -ii, Tichie; scufiță.
Om născut cu chitie = om ai cărui ochi deoache foc; strigoiu.

Chițâmie (Chițimèe) -ii, Odăiță mică de tot; chilie.

Chițolu, Clin de pământ.

Chizàș, -i, lemnul care se pune pe potvale, de-alungul butoaielor ca să nu se miște.

Cicoare, -i, Expres. 1. *Par'că e bătut cu cicoarea pela ochi!* Cu vinețele pela ochi; cu cearcăne (vinete) înprejurul ochilor.
2. *Cu cămașa ca cicoarea.* Cu cămașa nespălată, murdară, neagră, ca buciumul ca de baciu; trasă pe coș.

Cincă, Cinculeasa, Poreclă de om, de femeie.

Cioacă, -e, 1. Pseudonim pentru organul genital masculin.
2. Cuvânt de alintare pentru copiii mici.
3. *Cioace.* Surcelùșele puse în gura țevilor de cazan pentruca rachiul să curgă pe ele, drept în gaura *bârdàcului.*
4. O bucată de lemn sau un lemn adus care servește a ținea ușile închise (la pridvor, la cramă ș. a.).
5. Deal înalt, *țurțàn*; cucă, vârf «pe unde și-a 'nțărcat dracul copiii».

Ciobоàtă, -e, = Ghete, cisme proaste, vechi, rupte.

Ciocan, -e, 1. Păhăruț (de rachiu mai ales).
2. Aceeaș însemnare cu cuv. *cioacă,* No. 1 și 2.

Ciocârtì, (a, -esc), A tăià (lemne); *Ciocârtitùră.*
2. A tăià (în genere).

Cioclovine, v. Albăstrituri

Ciocoroàdă, Albăstritùri.

Ciocotì (a, -esc), A mâncà (plescăind mai ales), Trans. — *ciofăì (a).*

Cioculé! Interj. Cuvânt de alintare p. copii mici.

Ciofingari, v. Albăstritùri

Cioìlă (ciohìlă) 1. Carne multă;
2. Om, vită cărnoasă (grasă).

Ciolòmp, -oampă, Șchiop, stricat; căruia îi lipsește un picior (vorbind de scaune), fără deget (vorb. de oameni).

Ciomnì, (a, -esc), v. A ciocnì; a ciocnì ouă de Paști.

Cionàe, -ăi, denum. injur. Vacă, bou, slab, prăpădit.

Ciongărî (a, ciongărăsc), A ciupì din pâine, din turtă || A strică (ciungărì) (a). Trans. (Vezi p. Trans. glossar dela *Doine și Strigături* de Iarnik, Bârseanu),

Ciopor pl. neîntreb. Stol; grup de oameni; de copaci. (Ciopòr).

Ciorovăì, (a ase, -esc), A face gură; a se certà.
Subst. f. *Ciorovăială.*

Ciotoroì, (a -iesc), A vorbì; a conversà; a convorbì, a spune dela moși-putrezi. Subst.: *Ciotoroială.*

Cir, (fără pl.) vezi *Cleașcă.*

Cismuliță, -e, Ghete p. femei.

Citov, cu scală, beteag.

Ciuble, (sing. neîntreb.). Toate vasele (de pământ) ale unei gospodării; *Toate ciublele sunt pline cu lapte!*

Ciucă, Expres. *Ciuca lor, acuma!*
Norocul lor acuma!
Le-a venit apa la moară!

Le-a venit şi lor rândul!
Le-a ieşit şi plugul lor...

Ciuchiat, -ă, Ciumat, învineţit de boală, de bolire || costeliv || învineţit de frig.

Ciulică. Poreclă de om. fem.: *Ciulicoaia.*

Ciulpàn, -i, Copaci răzleţi, rămaşi pe câmpii, pe ogoare, prin livezile de fân. De cele mai multe ori li se zice *ciulpani* celor uscaţi şi scorburoşi în care, crede-se, le place zmeilor să se acioleze. Povestesc bătrânii din com. Făureşti (Vâlcea) că unui astfel de ciulpàn, bântuit de zmei, i-au dat foc dupăce l-au fost găzuit. Şi ci-că au ars şi ciulpan şi zmei şi tot şi din văpaia de foc i-au fost strigând ăi zmei pe oamenii cari găzuiseseră şi deteseră foc cuibului lor; dar ei nu şi-au întors faţa [1]) şi nici n'au răspuns nimic, că ştiau că cum or răspunde i-a şi pocit. Şi-a doua zi, când s'au fost dus pela ciulpan, au găsit osânza zmeilor îngheţată ca săpunul, cât e faţa de arie — că cì-că smeii sunt graşi *nevoie-mare*. Sunt multe cântece cu ciulpanul. Unul zice între altele:

«Foileană odolean
«Cântă cucul prin ciulpan
«Ioana-mi şade'n pat la geam
«Şi-mi înşiră la mărgean...

Iar bătrânii când *noroceau* (închinau) cu paharul, la zile mari, ziceau:

«Haì noroc!
«Cele bune să s'adune,
«Cele rele să se spele;
«Duşmanii: să umple ciulpanii!

Ciumàg, -e, Ciomag; bâtă; bâzdoàcă. Măzdrac.

Ciumăgàş, -i, Bătăùş; cu resteul la brâu.

Ciumăgeală, -eli. Bătaie cu ciomagul.

Ciumblì, (a, -blesc), A ştirbì (un vas).

Ciumblitùră, -i, Ştirbeală, ştirbitură (a buzei unui vas) şi *ciumbleală.*

[1]) Cf. Dante: *Infernul* (trad. Gane) cant. IX.

Ciumelì (a, -esc), A culege, a adunà, a pigulì. *Am ciumelit strugurii,* a pobârcì, a bobiţà.

Ciupàg, -e, uri, Iie, partea cămăşii femeeşti, din brâu în sus.

Ciuperì (a -esc), A câştigà (cu măruntaua); a amiruì cevà parale!

Ciurciumèl, adverb. Expres.: *Făcut ciurciumèl.* Făcut covrig (de frig, etc.).

Ciurciuvàse, vezi *Ciùble.*

Ciut (şut) -ă = fără coarne. Expres:. *Eu o ţiu de coarne şi tu zici că e şută!* = Când se încearcă tăgăduirea adevărului evident.
(Cf. grec *kytos*).

Clădărìe, -ii, O creangă plină de fructe, o rădăcină răsfirată (de cartofi etc.).

Clàpie (fără plural) Mulţime mare, sumedenie. stol, tàbără (cf. german. *Klappen*).

Clean, Expres. 1. «*Sătul clean* = sătul până'n gât; 2. *(Beat) clean* = *beat turtă.*

Cleanţă, 1. Clanţă; clampă.
2. Gură (omenească): *bun de cleanţă; tacă-ţi cleanţa!*

Cleaşcă pl. neîntreb. Mămăligă rău făcută, *cir,* o *fleaşcă* de mămăligă.

Clenţănì (a, clenţăn), A vorbì fleacuri; nimicuri a căutà cearta cu lumânarea.

Clenţòs, -oasă, Palavragiu; colţòs; pricinòs, arţăgos; cu resteul la brâu.

Cletì (a; a se, -esc), 1. *A cletì* = a zguduì, a clătinà, a zgâcinà.
2. *A se cletì pe mâini* a se spălà pe mâini; a *da* pe mâini.

Cletinà (a, a se, cleàtin), clătinà (a, a se).

Clisă (fără plural). I se zice pâinei, care nu e coaptă bine; care e *cocă.*

Clocì, (a, -cesc), *Figurat:* a plănuì; a ticluì; a pune la cale; a conspirà.

Clocitùră (pl. neîntreb.). I se zice unui om slab, gălbinicios; palid la faţă.

Clociùmp, -uri (sing. formă). *a)* Suportul unei vârtelniţe; *b)* s. n. Cuib de hoţi;

de votri; de tâlhari; conspirațiune. *Jandàrii au spart clociumpul hoților!*

Cloț, cloțuri, Spărtură mică de cărămidă sau piatră întrebuințată de zidari pentru a umple golurile mai mici.

Cf. german *der Klotz* sau: *der Kloss.*

Cloță, -e, 1. Cloşcă. || Figurat: patroană, *votru*; pezevenghe; ocrotitoare; mijlocitoare.

Coadă, coade, cozi, Expres. 1. *A dat-o de coadă în vale!* A feştelit-o, a dat-o dracului, a scăpătà, a sărăci; a ajunge la lulele, la covrigi.

2. *Vaca stă'n coadă* = E slabă de tot.

C... = *testicule* şi diminutivul *cuvântului popular* corespunzător, formează în popor un mod de adresă — foarte firesc dealtfel — al celor mai mari către cei mai mici şi este sinonim cu: neică! neiculiță; nene; ciocule! Ca mod de adresă se întrebuințează, către băeți, şi numele şi diminutivul numelui popular al organului genital masculin.

Còbie, -ii, Cobe *figurat,* loază (de copil); arătàrie.

Cobìle (întreb. numai la pl.). Crăcana de lemn pe care se aşează plugul când porneşte la drum.

(Cf. lat. *cubìle-is*).

Cocârlă. adverb. *Făcut cocârlă,* adusleucă (făcut leucă) cocârjat, făcut obàdăobădàt, gârbov, gârbovit.

Cochìe, -ii, Corn de prescură sau de colaci.

Codălbà (a, codălbez), A se uità cu chioarda ochìului; *Când codălbă ochii, mai-mai s'o iau la sănătoasa!*

Codălàt, -ă, Cu coadă || lungăreț; *Pere codălate.* || *păduche codălàt.*

Codărìe, -ii, Coderişte; *Codie* (mânerul de biciuşcă sau de biciu).

Codăùş, Nume de vălceà.

Còdină, Lâna tunsă dela coada oilor — ca să nu se murdărească.

Se tunde primăvara înainte de tunsul oilor.

Coicăì (-esc, coicìesc) 1. A guiță (vorbind de porcii prinşi pentru tăiat sau scopit). 2. *Figurat* = a chinuì rău de tot; a smotocì, a chinuì «ca pe Domnu-Cristos» a *țâpuì.* (a chinuì şi a face să țâpe).

Colàc, -i, Expres. 1. *A-şi face coada colàc,* a se lenevì; a se codì; a se *da în sus.*

2. *Aşteaptă ca mortul colacul,* cu nerăbdare ca pe-un codru verde, cu mare poftă.

Colcovàn -i, *Bulgăre* (de zahăr, sacâz etc.).

Coleşì, (a se, -esc), A se sfârşì (de foame); a se pocăltì, a se hupì. (subst. *Coleşală,* adj. *coleşit, -ă.*

Còlo *(Acòlo)* adv. Colò, acolò.

Colvă, -e, Prăjìnă; beldie; păleața *(țiganului) ursarului.*

Comilàstru *(Comilàstric),* Gumelastic (dela ghete, praştie). Se mai zice şì *colimàstru*; *cumilàstru.*

Concènia. Expres.: *Bată-te concenia!* Bată-te potca! Bată-te norocoul

Conditòr, Conductor (de tramvay, etc.).

Contragìu, -ii, Negustor de cereale.

Conțalìu, -i, *(Consalìu),* Consilier comunal.

Copârşteòs, -oasă, Inalt şi subțire, chibrit, deşirat *iapă nemțească, cămilă* bărzoiu, girafă, copreală, a plouat când l-a făcut mamă-sa.

Copìl, -ii, Expres.: *Se ține ca dracul de copilul mic.* Se ține scaiu de...; nu-l slăbeşte o clipă; îl paşte... i-o coace...; îl urmăreşte pas cu pas.

Copil, -ii, Expres. *Copil curat* = fată curată, fată virgină, fată cinstită, la locul ei, mireasa dacă a fost virgină, i se zice că *a fost copil curat*; sau «cum a făcut-o mă-sa», ca argintul.

Copì-copì, interj. Vorbe cu care se chiamă curcile.

Còpil, -i, 1. Partea balamalei care se'nfige în stâlpul porţei sau uşei.
2. Firul de porumb, care fiind în plus se rupe la prăşit şi se adună pentru gâşte. Copililor li se mai zice şì *copilèţi* iar acţiunea de-a *copilì* se numeşte *copileală, copilìt.*

Copoios, -oasă, Care nu rabdă la ger, ogărcos.

Coporâie, -i, Coada coasei.
Expres. *A pune-o în coporâe,* a ticluì bine o minciună; a potrivì o minciună, par'că a fost pecete!...

Copreală, -i, Prăjină lungă; || om înalt, lungàn, iapă nemţească, novac.

Copt, -ă, Expres. *Sunt copt pe tine!* Nu mai pot de năcaz pe tine! Iţi port eu sâmbetele, o să-mi vărs eu focul pe tine.

Corconì (a, a se, -esc, mă corcòn), A îngrijì prea mult (de cevà sau cinevà); a răsfăţà || *a se corconì* = a zăbovì mult cu un lucru, a tărăgănì un lucru.
Corconeală, -eli

Corfì (a se, -esc), A se horţì, a se scovârdà, a se scălcià (vorbind de doage).

Corn, -e, -uri. Expres. 1. *A'nfige cornu'n blana patului (în pământ).* A dormì dus; a trage un somn (lat. *inire somnum, Verg*). 2. *A-i merge cornul!* = A-i priì, a-i merge bine. (câte-odată în ironie) i-a lovit loava.
3. *Cornuri, O batistă'n cornuri (plină) de...* (O batistă plină de mere, pere...).

Cornea, v. Ăl-futu-i-de... Săcurea.

Corvoseală, pl. neîntr. Goroveală, apă turbure, ciorofleacă, || mocirlă.

Coş, -uri, Horn, hogeag. Expres. *Tras pe coş* = f. murdare (vorbind de rufe); se mai zice şì: *negru ca fiarele coşului.*

Cosăcì, (-esc, a se), A se pupăzà, a se îngustà, a se strimtà. (dela *cosàc* = clin, triunghiu de pământ).

Cosòr, Cosoare, Expres. *Se ţine cosor* = se ţine vârcă; se ţine scaiu (de o treabă; sau înfruntă vârsta cu atitudinea lui vìrìlă).

Cosorî, (a, -ăsc), A tăià via (cu cosorul). *cosorâlă,-eli. Cosorît,-uri.*

Costiv, -ă, Costeliv, firàv, sârmòs; par'că mănâncà numai de post; (numai scoici).

Cotârlète (*Cotârlèţ*) pl. neîntreb. Ocol, ţarc, coteţ, coşare.

Cotelì, (a, -esc), A chivernisì, a chibzuì; a brichisì, a rânduì, a orânduì; a îngrijì. A. Pann: *mirosiră, coteliră...*
Adj. *Cotelèlnic, -ă.*

Cotlòn (*cotron*), pl. neîntreb. Un fel de zid, în formă de potcoavă, pe care se aşază cazanul.

Cotòc, -oace, Mânerul de care se apucă o roabă. (tărăboanţă).
familiar *ironic* = Pisoiu, mârtàn, cotoiu.

Cotoàrbă (fără plural), Belea, pacoste. Expres. *A încăpeà în cotoarbă, cu...* a încăpeà în mare grijă cu...|| a aveà de furcă... a-şi găsì Bacăul cu...

Cotoleàn, -ene, Coadă, cotor || picior, os, în genere.
adj. *Cotolenòs, -oasă* = înalt, osòs, înspiţat, copârşteos, înspiţat.

Caţofănòs, -oasă, Guraliv, vorbăreţ, flecar, limbùt; făcut la mèliţă.

Coţopănì, (a se, -esc), A se muncì greu cu o sarcină (în spinare, pe braţe, etc.). *De-abia se coţopănià cu drobul de sare!*

Cotroşì, (a, -esc), a bulduşì, a scociorî, a cotrobăì; a *sparge pământul.*

Coţuş, -ă, Insinuant; viclean; şiret || neastâmpărat; iscoditor.

Covârnì, (a, -esc), A se pogorî, *a se povârnì*, a zăvârnì. *Soarele covârnise* (*se covârnise*). Soarele se plecase spre seară, *dedese în ailaltă parte.* (Expres. aceasta ultimă se întrebuinţează şi când e vorba de îmbătrânire, la oameni).

Covèrca,-i, Coviltir; (colibă acoperită cu trestie (coceni), pentru pândari, etc.)

Crăiţă,-e, Un soiu de ciuperci de pădure: galbene roşietice, bune de mâncat.

Craiu, Expres. *Nu s'a spart capul lui Craiu!* Se zice când se sparge vre-o oală, etc. — de mică valoare. Transilv.: *Doar un e un cap de crai!*

Craiùva, Numele arhaic al Craiovei.

Crăpà (a, crap), Expres. *Crăpă ceasul!* Dete Dumnezeu! în fine! în sfârşit. *Crăpăt* = arşiţă de soare, lipăr.

Crăpăcios, -oasă, Pepene (galben) care se crapă când se coace.

Crede, (a, a se), Expres. *Ce te crezi?* Ce socoteşti? Ce crezi?

Credinţă, Expres. *Vinde pe (în) credinţă,* pe datorìe, pe veresìe.

Crèştet, -e, Expres. 1. *A-i scoate cuiva (ceva) prin...* a-l tot cicălì, a-l tot dojenì, a-i tot amintì de-o binefacere pe care i-ai făcut-o.

2. *A-i scoate cuiva mâncarea (băutura) prin creştet.* A-l face să nu i se mai ştie de mâncare (băutură) prin multă cicălire şi vrajbă.

Crilă (fără întrebuinţarea pluralului). *Arhaic,* Mulţime, sumedènie, *furnicar,* cìopor, stol, clàpie (oameni, animale). Expres. *Copiii se ţin crilă pe ududòi.*

Crìvină, -e, Ţarina şi livezile cu fânuri

Crivinàş, -ă, *Prune crivinaşe* = Un fel de prune ce se coc în Iulie.

Crucì, (a se, -esc), A se minunà, a'ncremenì, a rămâne cu gura căscată, a înlemnì, a îmmărmurì, a holbà ochii, a rămâneà scris pe perete.

Crudiciùne,-i, dovleţi sau porumbi necopţi.

Cruntat, = a început să spună. pătruns prin tăiere

Cu { Expres. *Mi-este cu apropiere, Mi-este cu depărtare.*
Mi-e aproape; Mi-e departe.

Cùcă, -i, Deal înalt şi izolat. *Ţurţàn -ă.*

Cucumeà, -ele, Un fel de ieşitură în acoperiş care de multe ori e înzestrată şi cu ochiuri de geam.

Cucuţă, (a se, -ez), A se cocoţà, a se căţărà, a se urcà. Adj. *cucuţàt, -ă.*

Cu-dat-dracului, v. Afurisanie

Cuiu, cuie, *A aveà cuiu la inimă;* a aveà dureri de *inimă;* cârcei, crampe la stomac.

Figurat: a aveà o temere.

Cùjniţă, -e, 1. Nicovală.

2. Odaie cu nicovala; covălia.

Ca la cujniţă = murdar; nemăturat (vorbind de îmbrăcămintea unui om sau de o odaie nemăturată).

Cuminte, *Cumintele făgăduește și prostul trage nădejde!*

Cumpănà, -e, Expres. *Cumpăna nopţii, miez de noapte, la orice vreme,* la cântatul (cântarea) cocoşilor, (*la cocoşi*), la *miez-de-miez de noapte.*

Cupì (a, a se, cupesc), *A cupì o pânză* (când *così*), a strânge prea tare aţa şi a o increţì; a o *face pungă.*

Cuptuşàlă, -eli, Căptuşală, dos.

Cuptuşit, -ă, Expres. *Cuptuşit de tusă.* foarte bolnav de tusă; de tròchnă.

Cur, anus, şezut, dos.

Expres. 1. *Mă doare'n c... (de tine)!* Puţin îmi pasă (de tine)!

2. *C... pământului.* Capătul lumei, Măru-roşu, (finis-terrae).

La c... pământului, foarte departe, unde a dus mutul iapa, la măru-roşu, unde-a fulgerat întâiu; la dracu în praznic, unde popa nu toacă, şi unde fata nu joacă.

3. *Iute de c...* Curvar, curvă.

4. *Acì capul, acì c...* Se zice despre un om bondòc, scurt şi gros, *ariciu* pitic, ghimotòc, făcut ghimotòc, dop de sacà, durdă.

5. *Capul ţi-a mai fost odată la c...* ironic: ţi-e capul prost, tont; păcat că-l porţi pe umeri!

6. *A pătruns paiul cu c... de frică.* O băgase pe mânecă; o sfeclise, nu ştià pe unde să-şi mai scoată cămaşa; cu capul a-mânà, a mâncà mucul lumânărei, a alergà la toţi sfinţii, i se făcuse părul măciucă, a se face verde de frică, a-i ţâţâì c... de frică, i se dusese inima din el (ea); i se dusese snaga din el.

7. *Le-a tras prin...* Le-a uzat, le-a murdărit (vorbind de haine sau rufe).

Cură, (a, a se, mă cur), 1. A curge, a curăţà a se curăţà, vorbind de vitele fătate.

2. A se desvinovăţì: *S'au curat unul pe altul.*

Curătùră, -i. Locul de unde s'au scos trupinile copacilor.

Cùreş, -ă. Cu curii mari, hudubàz, cu curul «cât târna».

Curm,-uri (*Curmète, Curmèiu, -eie*), Bucată mică de frânghie.

Curmà, (a, eu curm), Expres. *A curmà pământul.* A da ţara'n două, a umblà mări şi ţări || a se face luntre şi punte a se da în vânt pentru... (cf. movere omnem lapidem), a face pe dracu'n patru.

Curtenèţ, -eaţă, isteţ, iscusit, cioplit politicos îndemânatic, cotelèlnic.

Curvìştină, -e, (*Curvoştină*) Curvă, teleleică, târfă, traftiroaică || cuvânt de alintare pentru copile.

Cusut, -ă, Răcit rău, cu încheieturile oaselor cusute (scortoşate, pecetluite) de răceală.

Custură, -i, Cuţit făcut de «ţigan» (fierar) cu mâner — de obiceiu — de lemn.

Custuròs, -oasă, Costeliv, tras, firav, *sârmòs*, cu sufletul prin flori.

Cuş! *Interj.* La zbaterea (zbăncănitul) mulsul vacilor, caprelor. Cf. *Ceas!*

Cuşbì, (a, -esc), A lovì, a bate cu păleaţa (beldia) cu *cuşba* ursarilor, zlătarilor.

Cùşlă, -e, Casă proastă, colibă. *Umblă din cuşlă în cuşlă* = odăielnică, uşèrnică.

Cuşmete, -ţi (*Coşmeac, -uri*), Bucată calup, bucătură, şneap.

Cutì! Interj. Cu care se goneşte sau se mână un viţel.

Cutièr, -i, Mămular, cercelar, tolbaş, vânzător ambulant de mărunţişuri.

Cuţit, -e, Expres. 1. *A fi pe cuţit* — a fi în ceasul (în doaga) morţei.

2. *A fi la cuţite* — a fi puşi pe cap, certaţi rău, învrăjbiţi, *pe cap.*

3. *Apă rece ca cuţitul* — ca ghiaţa, de-ţi taie dinţii.

4. *A-i sărì cuţitul din teacă* — a fi la ananghe, la aman, a-i plesnì buza, la mare strâmtoare, a fi strâns cu uşa.

Cuza Expres. *Ce, că n'ai fi tu al lui Cuza şi eu al lui Bâzoiu?!!*
Se zice acelui ce vrea să se ţină, — pe nedrept — mare, de semenii săi.

D

Dàbilă (pl. neîntreb.), Beleà, nacafà, nădùf, necaz. In limba veche bir, dajdie — *dabilar* = perceptor.

Dănănàe, -ăi, Catrafùse, calabalâc.

Dangà (pl. neîntreb.), Vargă dealungul spinărei caìlor.

Dângànie, -ii, = Beleà, pacoste, nacafà.

Dănţălău, (pl. neîntreb.), Petrecere zgomotoasă, larmă, zaiafet, chef.

Dăoagă, -e, Doagă. Expres. 1. *Ii lipseşte o dăoagă.* Nu-i cu toate sâmbetele! e sărit din balamale, zarpalatec, bezmetec deşuchiat, plesnit.

2. *A da în dăoaga morţei* = a fi pe patul de moarte; a se luptà cu moartea, a fi pe mâna morţii.

3. *A da în dăoaga copiilor* — a cădeà în mintea copiilor — A-şi pierde din minţi, a se desminţì.

Dăogì, (a, a se, -esc), A dogì, a sparge a *da* fundul unui vas.

Dăpău, -uri, Depou; cârciumă-prăvălie || Proprietarul unui depou. s. fem. *Dăpoaică.*

Dăpusă (Depusă), Aproape să, fete cu ugerile (zătoàrele) lăsate.

Dar, -uri, Expres. *A dat în (luat) darul beţiei* — S'a făcut un beţiv şi jumătate, roade cinzecile, a căzut în patima beţiei.

Dărângă (Dorângă, pl. neîntreb.), Par, părângă (de hârdău, etc.), bèldie.

Daràp, -uri, (Ungur.) Alice mari de tot, pòşuri. *A face daràpuri* (ceva) = A face ciur, a face praf din praf.

Dârca, Poreclă de femee.

Dârdăi, (a, eu dârdăl), A tremurà «ca piftia»; a tremurà vargă, a tremurà să-i sară ochii.

Dârdora. Expres. *A da în dârdora 'nsurătorii.* A căutà să 'nsoare; a da 'n rostul însurătoarei = a vrea să se însoare şi mai multe nu (şi alt nimic).

Dârjàlă, -eli, Prăjină, păleaţă beldie.

Dârlèci, Poreclă de om.

Dàşovă, -i, Drăcie, Nâzbâtie, năsărâmbă, nefăcută, ispravă.

Deal, -uri, (*Dial, Ghial*), Expres. *A se face cât dealul.* A se supărà foc; a se face Dunăre, a tunà şi-a fulgerà de mânie; a clocotì de mânie.

Declară, (a, declar), A vorbì de rău, *a vorbì* pe cineva, a ponegrì, a scoate coarne cuiva, a calomnià.

Decodată, Deocamdată, până una-alta.

Dehămà, (a, eu deham), A rupe de oboseală, adj. *dehămat, -ă.*

Dermenì, (a, -esc), A uzà, a strică (vorbind despre lucruri şi despre femei destrăbălate care îşi pierd îndată tinereţea şi frăgezimea).
f. *Dermeneală* (*Dermenitùră*).

Descărcà (a se), *Toate se descarcă* (*sparg*) *în capul meu.* Eu sunt tobă de bătaie, cal de beilic, cal de poştă, topor de oase.

Desface (a se), *Mi — s'a desfăcut capul* — Mă doare capul.

Dessărà, (a, a se, -ez), A pune peşte sau brânză în apă pentru a-şi mai lăsà din sare (*lat.* desallo (salio).

Desbăşcăşui, (a, -esc), A îndepărtà pe cinevà; a nu-l mai face părtaş la ceva
Desbăşcăşuială, -eli.
Desbăşcăşuit, -ă.

Desmănţău, -i, = Derbedeu, pierde-vară, fluieră-vânt.

Desmoţàt, -ă, Desmăţat, ciufulit, vâlvoiu, nepieptenat.

Despănà, (a, a se, -ez), 1. A ieşì pana de lemn dela o coadă de secure etc.
2. A se descoase (vorbind de haine etc.).

Despânat, -ă, = descusut. ferfeniţă, lănţuros, mai mult aţă decât faţă.

Deşt, -e, = Expres. 1. *Nuiaua o dai după deşt* — e mlădioasă. 2. *L-a dat după deşt* — a păcălì, a înşelà.

Detornì, (a, -esc), A alungà, a îndepărtà, a «duduì», a sgornì. a dotârnì.
Subst. f. *Detorneală, -eli.*
Adj. *Detornit, -ă.*

Devesì (a), (în limba veche: a *adăvăsì*), a risipì, a «cântà», (o avere), a nimicì.

Dezărtàt, -ă, Sminţit, sărit (din balamale) ţâcnit, şuiu, zăltat.

Dezgărdinà, (a, a se, -ez), A dezlipì, a desprinde || a îndepărtà. *Nu puteam să-l mai dezgărdinèz de mine!.*

Dide, Poreclă, de om.

Dideàşcă, Poreclă de om.

Dihorţ, *Divorţ.*

Dilidìna (Dirlidìna), Poreclă de femee.

Dìmigeană, -i, Damigeană.

Dipotat, -ţi, Deputat (Câteodată se zice numai ...*de cameră* = deputat).

Disagi, Desagi,

Ditai, loc. pop. = cogeamite, coşcogea.

Doaga, -e, Expres. 1. *A da în dăoaga* (*doaga*) *copiilor* a ajunge în mintea copiilor, a se desminţì, a da în anii maimuţei.
2. *A da în — morţei.* A fi pe cuţit, a pune ochii în grindă, a fi pe lumânare.

Doamne-ajută — Expres. 1. *M'am umplut de* — Mi-am făcut-o singur eu; mi-am găsit beleaua, mi-am pus capul sănătos sub Vanghelie.
2. *A fi de doamne-ajută.* A fi de ajutor cuiva; a fi o sculă (scofală).

Dobitocòs, -oasă, Care-i place să îngrijească de vite.

Docănì, (a, -esc), A certà, a mustrà, a povăţuì.

Dodrean, -uri -e, Tòrişte, rămăşiţa nutreţurilor date la vite, şteplege, ştioplège. In Mehedinţi: Drodean = tòrăşte (torişte), (cf. I. Boceanu, *op. cit.*).

Dòftă (Fără plural), Scofàlă; sculă Expres. *Nu-i, de vre-o doftă!* Nu e cine ştie ce! nu-i vre-o brânză!

Doi. num. Ex. *Nu dau doi pe-un loc* = fugeau de nu-i prindeai nici călare.

Dòldorà. Expres. *Sătul doldora!* sătul caràbă, berbeniţă, ţàvă, clean, cârnat.

Dolofàu, Crescut, mărişor, căţălàndru. (Se zice şi despre om şi despre animale).

Comparativ. *Dolofăior,-oară.*

Domnèstic, -ă, *(dumnèstic)*, domestic, îmblânzit.

Domnì, (a, -esc), A trăì bine; a trăì ca banul, a se rásfirà 'n bunătăţi, a trăì ca găina la moară, a pălătuì,

Doplosì, (a, a se, -esc), A (a se) obişnuì, a «(se) *roade*», a dedà cu, a se obosì. Subst. f. *Doploseală, Doplosâre*, adj. *Doplosît,-ă.*

Dosàla, Dosar.

Dotârnì, (a, -esc), A izgonì, a sgornì.

Dovedànie, -ii, Expres. adv. *De dovedànie* nepomenit, — ne mai pomenit, (ă), extraordinar, din cale afară, minunat, uimitor.

Dovedì, (a), Cu înţelesul arhaic: a prididì. ...«că atâta (lume norod) «murià, cât nu-i puteà *dovedì* cu îngropatul».

(Vezi: O. Densuşianu, *Povestiri din Cronicari* (Bibl. p. toţi, pag. 112).

Dovlète, -eţi (*Dolète*), Dovleac. Expres. 1. *Cu capu' cât dovlètele.* Cu capul cât baniţa (mare).

2. *Nu ţi s'a copt dovletele,* ai rămas tot prost, n'ai glagore la cap.

Drac, -i, Expres. 1. *A da la o mie (la cinci mii) de draci.* A da la toţi dracii; a drăcuì, a drămuì, a bălăcărì pe cinevà, ca la uşa cortului, (cf. lat. sexcenti,-ae,-a.).

2. *Fire-ai al dracului, azi şi mâine.* O drăcuire mai straşnică.

3. *A spune draci uscaţi* = A spune cai verzi pe păreţi, fleacuri, (nugae) nimicuri, moşi-pe-groşi, a vorbì dahii, a vorbì de clacă, a vorbì de pe apa Sâmbetei.

4. Şed ca doi, draci împuşcaţi = Se zice oamenilor cari şed îmbufnaţi, învrăjbiţi.

5. *Vezi tu pe dracu (unde şade)!* Un fel de *Quos ego*... de ameninţare. *Iţi arăt eu pe dracu (= unde şade!).*

Drag, -ă, Expres. *De drag, de el (ea).* Frumos, bine gătit (dichisit), (propriu şi ironic).

Drăgălău, -i, ibovnic, amant, iubit, vezi *desmăn n ţău.*

Drâgle (sing. neîntr.), Vase de orice fel: baniţe, cutii, vase de doage, etc.

Dream, (Dram, -uri), Expres. *Să-l pui în dreamuri!* Foarte scump, scump focul nestins! scump otrăvit, sărat...

Drămuì (Dremui, a, -esc), A drăcuì, a da *la răi* (draci), a mustrà, a dojenì, a certà rău, a da la o mie de draci, a drăcuì *cu ce nu mai e,* l-a drăcuit (pe cinevà) *de n'a mai rămas,* l-a 'ncuiat în pietre.

Subst. f. *Dremuială,-eli. Drămuire,-i.*

Dreapta, *Mi-este ca mâna dreaptă!* Mi-este de mult ajutor, mi-este de neapărat ajutor.

Drept-Dumnezeu, 1. Un fel de moşior (colăcel).

2. *A şedeà (a fi) drept-Dumnezeu.* A fi (şedeà) de formă; numai cu numele; de ochii lumii.

Drum, -uri, Expres. *A vorbì alăturea cu drumul.* A vorbì *a spargere de cap*; a căutà cearta (bătaia) cu lumânarea; a te scoate din sărite (balamale) a vorbì în neştire, (beat etc.) a vorbì prosteşte.

Drumàș, -i, Drumèț, călător.
Duce, (a se), Expres. *A se duce încolo, ca omul.* A se duce, ca omul, în poiană; la spatele casei; după casă; la căcăstoare, se ducè în câmp; pe (în) poiană, să-și facă treaba (mare, mică), — afară. A se duce să-și facă nevoile.
Duciped (Ducipèt, ducipètă), Bicicletă.
Dudoàle (Dudulean), dimin. din Teodor.
Duduì (a), Este și onomatopeu:
«Făcuiu gâtul pâlnie,
«Și turnaiu de dùduie!» dar este și cu însemnarea de *a gonì, a detornì, a îndepărtà, a disțera* (*a exilà*), *a dotârnì.* Subst. f. (vechiu) *Dudùitură, Duduială.*
Dudulòiu (Duduleàn, -oaie, -lène), Lugerul de ceapă care poartă în vârf semințele.
Duf, Duh Sf. *In numele Tatălui și al Fiului și al sfântului Duf!*
Dugòs, -oasă, Incăpățânat, capsomàn; cu capu' mare; || posac, închis, tacitùrn = dâcòs, căruia-i scoți vorba din gură cu cleștele.
Dùhnet, -e, / **Duhoare, -i,** } Putoare, miasmă.
Dulce, figurat = ieftin în opoziție cu *acru, sărat* = scump.
Dumnezeu. Expres. 1. *Nu mai știi de* — Nu mai știi încotro s'o apuci; pe unde să scoți cămașa.
2) *Nu- i de nici un* — nu-i bun de nimic nu face o ceapă degerată, (un ban); nu mai e de nici-o lege.
3. *Nu mai ai nici-un* — Nu mai ai nici-un căpătâiu, nici un Cârstov, te uiți în cer și 'n pământ.
4. *Acolo l-a bătut* — Acolo a rămas, acolo a fost năpustit (părăsit).
Dunăre n. p. Expres. 1. *A se face Dunăre.* A se supărà foc; a venì mare (vorbind de rîuri).
2.f *A trece Dunărea pe cinevà.* A dojenì strașnic, pe cinevà, a trece Oltul pe cinevà, a-i trage un fàier, o săpuneală.
Dușdùc, (e, -uri), Lemn gros de ars, trupină, *doască,* chitùc, ratavei gros.
Dușì, Expres. adv. *Nu e 'n dușii dè buni!* Nu- e'n toate apele lui; nu-i sunt toți boii acasă, nu e în toate Sâmbetele.
Du-te, vino! *Treacă-meargă!* Fie! calea-valea! Tot ar mai merge!

E

Eftà, (a se, -ez), A se aflà; a se găsì; a se descoperì; *Hoții n'au putut fi eftați.*
La Românii din Serbia verbul acesta are forma: *ieftà* (a se) și însemnarea = *a se ivì.* Cf. Giuglea-Vâlsan, *op. cit.* glossar.
Eftiòr, -oară, Cam ieftin; de chilipir.
Ete! ètete! interj. Uite! iată!

F

Face (a). Expres. 1. *Să nu-ți faci, că...* = Să crezi, că...; E probabil, ca...; E de crezut, că...; E aproape sigur, că...
2. *L'a făcut, cum i-a venit la gură,* L-a făcut ca pe-o albie de porci; L-a ocărît; i-a *strigat* câte și mai câte; l-a făcut cu ou și cu oțet.
Făì, (a, a se, -esc), A zice unei femei: fa!
Făina, (Se aude și *fòină*). Expres. *I-a trecut — prin traistă!* I S'a scuturat floarea, și-a trăit traiul, și-a făcut rândul, nu mai face două parale, fosta-i lele când ai fost...
Fâlfànă, -e, Expres. *O fâlfană de varză* = *varză* afânată, burețoasă.
Fâlfănòs, -oasă.
Farafastâcuri, sing. neîntreb. Nàzuri, mofturi, mutre, ismenèli, izmeniri, izmenituri.
Faraòn, -ă, Cioròiu, gașper, ămìuar, piriclìu, din rasă murgă.
Faraonoaică = Sirena credințelor vulgare.

Fârfă (fârfòs, -oasă), Indiscret, gură de petece, care nu poate păstrà o taină.
Farfarà (denom. înjur.). Se zice omului bun de gură (căţea); tùruie-gură.
Fârlea, Poreclă a lui Ştefan.
Farfùză, -e, Mahalagioaică, târgoveaţă, cioclovìnă, ciocoroadă.
Fârşàlă(-èli) (Furşàlă) Leşuială; sfârşeală dela inimă; lihnire, hămisire, pocâltire, înflămânzire.
Fată-lică! Interj. Mod de adresă, obişnuit între femei Adesea, *Fă, fată-lică!*
Făţuì, (a, -esc), 1. A drege marginile unei rupturi (a hainei, cămăşei), cârpindu-le de petecul pus în dos .
2. A trage vre-o câte-va perechi de palme; a face morişcă'n părul cuiva.
Ferecà, (a, -erec), Afară de înţelesurile cunoscute de toată lumea, mai are şi însemnarea de-a *mistuì, a digerà* (mai adesea când e vorba de paseri; foarte rar, şi cu sens *sarcastic,* e întrebuinţat vorbind de oameni).
Ferecătùră, -i.
Fermelìe = Infirmerìe.
Fetì, (a, -esc), A stà fată. «Am fetit mult şi bine»; la flăcăi = a *flăcăì* = a dănăcì.
Fetìe (Fetit), Epoca din viaţa unei femei, în care ea se *numeşte* şi *este* fată. *Prietene din fetìe.*
Fi (a). Expres. *Nu fireţi aşà de...* = Să nu fiţi aşà de...
Fiare, Expres. 1. *Uscat(ă) ca fiarele (coşului),* f. slab, -ă, slab ţâr, ca o scândură, numai oasele de el (ea).
2. *Negru ca fiarele (coşului).* Balaoacheş, gaşper, ţâgàn, negru ca fundul căldării, balaon, oacheş.
Ficate, -ţi, Expres. 1. *Apa e rece de te taie la ficaţi!* Apa e ca gheaţa!
2. *A vorbì dela ficaţi.* A vorbì din inimă, a vorbì din adâncul inimei, a spune cu gură de foc, a rupe în graiu de foc; a lăsà'n glas de foc, a vorbì din băierile inimei.
Ficior, -i Expres. *In sat: (erà) ficiorul-pustiului!* In sat nu erà ţipenie de om!; Satul erà pustiu (*propriu şi figurat*). Nu erà nici cioară-mioară. Nici pasere măiastră.
Nu erà nici *picior de om.*
Fier. Ex. *A băgà cuiva un fier rece la inimă* — A sperià pe cineva.
Fierăt = Bani mulţi.
Fierărìt, -uri, O ceremonie superstiţioasă prin care se chiamă ploaia — pe timp de secetă — făcându-se zgomot noaptea cu clopote, şi alte obiecte de fier: de unde şi numele: *fierărìt.*
Fierbe (a), 1. A se lipì cărămizile, pietrele între ele, prin uscarea cimentului, sau a varului.
2. *A fierbe'n oală sacă* (*seacă*), a năcăjì, a supărà rău (pe cinevà); a-l scoate din sărite, din balamàle; a cicălì (*cecălì*) a cerne pe cineva în ciur fără *văcălìe.*
3. *S'a fiert.* Fie ce-o fi!; S'a hotărît; S'a isprăvit! (lat. *alea jacta est*).
Fierotènii = Obiecte de fier; obiecte vechi de fier.
Fiertùră, -i, 1. *Acum e la fiertură.* Acum e zor, acum e acum.
2. Ciorbă de găină, de gâscă, etc.
3. Un fel de noduri în lemn, cari îl fac, de multe ori, impropriu pentru lucru = *meşuri.*
4. Locul unde se lipesc, se împreună două bucăţi de fier.
Fierugèanca, Poreclă de femee.
Fieştecum, fiecùm, (Fitecùm) adv. *Imbrăcat fiecum* = ca acasă, cam prost.
Filosănie, Filoxeră. Ii zic adesea şi numai: *goanga.*
Fi-o-fi, conjuc. Fie-că... fie-că; ori-ori *Fi-o-fi auzit prin lume, fi-o-fi auzit chiar din gura lui.*
Firosì, (a, a se, -ăsc), A irosì; a «devesì»; a'mprăştià ca găina boabele; a da pe *ţine-minte,* (a da *degeaba*).
Firosàlă, -eli.
Fiştèică, -i (diminutiv: fişteicùţă), s. f.

Sfoară, cureluşă de moşie, curea de pământ, fişteici.

Fitànţă (Fitànţie), Chitanţă.

Fiulă (pl. neîntreb.), Cucă, ţurţan, culme, colnic.

Flăcăì, (a, -esc), A stà flăcău. *N'oiu mai fi căit că nu mi-am flăcăit!*

Subst. f. *Flăcăeală, Flăcăit.*

Flăcău-unguresc = Holteiu bătrân, *flăcău tomnatic, flăcău bătut de brumă.*

Flàută, -e / **(Flaotă)** { Flaut.

Fleanc, -ă, Cu urechile lungi, clăpăùg (cf. lat. *flaccus, -a, -um):*

Flear, -ă, Vorbărèţ, vesel, flecar, snovelnic, sporovăèlnic; sporojèlnic.

Flecăreasă, -e, Bucătăreasă de bâlciu; jupâneasă; madamă.

Fleştea, Fleştioaica, Poreclă de om, de femee.

Fleşterì, (a, -esc), a feştelì.

Fletèică, -i, Fışteică, şofilă, viţă, şuviţă, bucată lungă.

Flioarţă, -e (Fliorţătùră), Telelèică; cutră; târfoştină; traftiroaică; dela traftirì; curviştină; beşoandră. || Se ia şi ca cuvânt de alintare sau apostrofare pentru fetiţe.

Floare, -i, Expres. 1. *Albă ca floarea de tiugă.* (Rufă) spălată bine, albă ghioc, albă ca zăpada.

2. *Floare-la-ureche,* s. f. Lucru uşor. *Lucru ăsta e floare-la-ureche pentru mine*; *Să nu crezi că e floare la ureche!* *Florile.* Se numesc petele de sânge dela menstruaţie (period, «soròc»); şi chiar şi menstruaţia se numeşte ca un termen generic: *flori.* Expres.: *Femeea cutare e cu florile* = E la period.

E unul din nenumăratcle eufemisme (antifraze) ce îmbogăţesc şi înfrumuseţează limba noastră. Diavolului nu i se spune mai nici-odată pe nume, ci se numeşte: iaca-cui; necuratul, naiba, àl-futu-i-săcurea; jivinele cari strică hoarele (horătèniile) pe lângă casă, nu se numesc nicio dată pe nume, maicuseamă seara ci se numesc toate: *răutăţi.* Cine nu-şi aminteşte că cei vechi, tot din această teamă superstiţioasă numiau furtunoasa Mare-neagră: *Euxinus* (pontus) şi pe Furii *Eumenide* (bine voitoare)? cum numim noi Şoimanele = Milostivele?

Floier, -e. Fluier; || fluierile picioareler. Expres. *A ajunge la fluiere.* A scăpătà, a sărăcì, a ajunge la lulèle; la gresii, la resteul de alun; în sapă de lemn.

Floierà, (a, eu floier). A fluierà, a şuierà.

Flurìu -ie, Bălţat, tărcàt, griv, florilat (câini).

Flurìile = Florìile.

Foamete, Poreclă de om.

Foc, Expres. 1. *A se face foc!* a se supărà rău de tot; a se face cât dealul.

2. *Urîtă mama focului! urîtă cu foc!* = à — boală, cìuie bèşniţă; macioàlă.

3. *Scump focu'-nestins* = foarte scump negustorul «cere şi pe tat'seu şi pe mă-sa».

4. *Şi-a băgat sufletul în foc.* A căzut în mare păcat (ucidere, etc.). Şi-a sărat sufletul,

Fofârlica, Expres. *A umblà cu fofârlica.* A umblà cu şoalda; cu ocaua mică, cu mâţa'n sac.

Folează, -e. Helice.

Fofoloage, Cuvânt de dezmierdare pentru gâşte, raţe, fete.

Fomà, (a, -ez), A suferì de foame, a fi lipsit.

Fometòs (fomecios), -oasă, Infometat, flămând, făcut blană (ştiucă), lihnit, hùpit, *cu nouă (şapte) lupi*; hămèsit.

Fonf, foanfă, Peltic || care vorbeşte pe nas, gângav, (vezi scrisoarea III-a, Eminescu). Un grad de tărie ironică, în plus îl are adj. *fonfòrog, -oagă (fonforòc, -ă).*

Forfecà (a, forfechez), A irosì, a devesì, a mâncà, a prăpădì.

Fòrmă, -e (Fùrmă, -e) Hârtie, formalitate.
Scoate furme dela primărie.
A băgat furme de muntă.

Fraget, -ă, Fig. Galanton, bun-platnic.

Frăncul, (a, -iesc), A luà mită, a *jupuì* pe cineva, a-i luà şi cămaşa, a luà ruşfèturi (plocoane).
Frăncuială, -eli.

Fràsân, -i, Frasin. Expres. *A bate (pe cineva) frunza frasânului.* A bate ud; măr, ca pe hoţii de cai; a bate de lumânare, a-i trage o *modă* de bătaie să ţină minte cât o fi.

Fraştină (pl. neîntr.) Mătasa cea groasă şi scorţoasă.

Frăţân, -i, Frate. *Frăţâni-meu. Fratemìo.*

rig, Expres. *Frig de se cacă vulpea din copaci!* Ger cumplit, ger de foc, gerul Bobotezii, ger de crapă lemnele şi pietrele, de-ţi sar ochii (vederile) din cap.

Frimitùră, -i, Fărâmitură; Fărâmiţă (de pâine, mălaiu).

Frìşcă, Biciuşcă, *Figurat.* Se zice unei femei slabe, subţiratice.

Fruntarii (sub. înţeles) dinţii, Dinţii din faţă, incisivi.

Fulgerìş, -uri, baur, coclaur, prăpastie, râpă, ţurţan, pripòr.

Fundăreaţă, *Căciulă fundăreaţă.*
Căciulă cu fund; fără moţ.

Fundòiu, (pl. neîntreb.) 1. Un sac scurt, *tebèică.*
2. Om scurt, scund; *burtă şi căciulă;* mărunt.

Funţonàr, -i, Funcţionar, slujbaş, lefegiu.
Funţonarii dela ţară:
Mămăligă cu pastramă;
Funţonarii'n trebunal:
Caşcaval în *pozânar!*

Furşì (a -esc), A sfârşì, a fârşì, a isprăvì.

Fus, fusă, Expres. *Părul lui par'că e pus (sădit) cu fusu.* Are părul rar de tot, a mâncat la pomana dracului.

Futàc, -i, O insectă, cu corpul lung care umblă prin fâneţe; calul dracului, libelula.
La Românii din Serbia: *futac* = bărbat, om al unei muieri (cf. Giuglea—Vâlsan, *op. cit.* p. 281 şi glossar).

G

Găbùlea, Poreclă de om.

Gâclèj, -uri Gâtlèj; beregàtă; înghiţitoare.

Gâdălà (a, a se, cu gâdăl), A (a se) gâdilà.
Gâdălătùră, -i.

Gàdină, i, Gâză, jivină, (întreb. şi în cărţile bisericeşti).

Gagă! Interj. Mod de adresare al sorei. mai mici către cea mai mare; sau al tuturor faţă de o femee mai în vârstă. *Sinonime*: dodă, ţaţă, lele, gaică, ţaică.

Găina, -i, Expres. *A murit găina care făcea oul tare.* S'au schimbat lucrurile. Nu te mai întâlneşti cu pomana aia; nu e în toate zilele Vinerea-mare; nu te mai întâlneşti cu vorba aia.
Nu mai dai de-aşà chilipir!
S'a dus mortul cu colacii!

Găinète, -eţi, Găinèţ, *gâniète, găinàţ.*

Gâlcòci, Poreclă de om.

Garanţènie, -enii, Garanţie.

Gârbiţă (pl. neîntreb.). Bărbie, (la vite), se zice şi *salbă.*

Gardìşti, Gardist; vătăşèl de primărie.

Gârgăùne, -i, Bărzăùne, «viespòiu». *Când te-or muşcă 9 gărgăuni (de odată) eşti dus: dai ortu popii!*

Gârjàb (gârjàv), Cu gâtul strâmb; întortochiàt; ca capra'ntòrtură.

Garmizoană, -e, Garnizoană, *Şef de garmizoană.*

Gâscă, Expres. *Altă gâscă (neică Stane)!* = Altă vorbă, altă căciulă!

Gaşpèr v. balaon, -ă.

Gătìruri sing. Gătire. Feluri de mâncare; mâncăruri, feluri de bucate.

Găzuì, (a, -esc), A unge cu gaz un lucru pentru a-i pune foc.

Geabeà (fără plural), Mers; drum (vorbind de cai). *Calul ăsta are o geabea,* merge nițeluș îmbuestru || are mers lin, potolit.

Geac (Geculète) pl. neîntreb. Sădìlă de brânză — făcută din pânză rară de tort în formă de cornet.

Geamalâc, -uri, Geamlâc.

Gemânàre, -i, Creangă, *gèmenă* cu alta; creangă care pornește din acelaș punct din care se ramifică și *altele.*

Genanàua (Geananàua), Cuvânt întrebuințat în înjurături ... *Genanaua mă-sii!*

Genunchiu, -i, Expres. «*In genunchi să fi mers și tot ajungeai mai repede!*» Se zice celui ce umblă alene; par'că ar avea *ouă'n poală.*

Gergeanca, Nume de femeie.

Geruì (a -ește), A se face ger; a se *lăsà* ger straşnic, cf. franc. *Un froid de loup* = un frig de moarte; un ger de crapă pietrele. La Români, *Ger de se cacă vulpea din copaci!*

Subst. *Geruiàlă, -eli.*

Gheläì, (a, -esc), A face gură; vuiet, hărmălàie; tămbălău, larmă, zgomot, zarvă, Subst. n. *Ghelàiu;* f. *Ghelăìală.*

Gherănì, (a, -esc), A chinuì, a canonì, a schingiuì; a hărțuì.
Gherănealà.

Gherètă (Gheràtă), Baracă mică de blane pentru adăpostitul unui paznic, (neologism), (cf. franc. *guérite*).

Ghidàn, Nume de bou.

Ghighilìce, -ii, *Nişte ghighilici de cartofi,* (*dovlèţi*) Nişte cartofi mici.

Ghilău, -aie Gealău; *broască* mare (instrument) pentru tâmplari (cf. a *ghiluì* = *geluì*. Scânduri *giluite, negiluite,* (în Transilvania).

Ghimotì, (a, a se, -esc), A boţì, a şifonà. a cocoloşì, a ghemuì; a mototolì, a face mototòl.

Subst. f. *Ghimoteală; Ghimotit, Ghimotitură; Ghimotòc.*

Adj. *Ghimotit, -ă.*

Ghin, -uri, Instrument făcut pentru a înflorà fluierile, flautele, cavalele, jùgurile.

Ghină, — (Pl. nîentr). Gheena — iad. Ex. *Ai să mă bagi în* —

Ghioace, -i, Coajă de ouă, găoace. || coajă de nucă.

Ghiolbànă, -e (Ghiulbànă), Puicuță, amantă, drăguță. La Românii din Serbia = drăguță, frumoasă, picată:
«Cât eşti, mândră, de ghiolbană, (frumoasă)
«Asară-ţi dedei o palmă!...
(Cf. Giuglea-Vâlsan, *op. cit.* p. 317.

Ghioròc, -uri, Ilic, mintean, haină scurtă, gheroc (?) — germ.

Ghivint, -uri, Depărtările, distanțele dintre dùngile unui şurub.
(Cf. germ. *Gewinde*).

Ghizdă, -e, Găurile nădragilor, făcute în față — sub curea și chenăruite frumos cu găitane, la plural: *ghizde* = cheile fântânei, pe lângă prima însemnare.

Gioarsă, (pl. neîntr.), Rablă, lepădătură, obiect stricat învechit. de proastă calitate.

Giramètă, -e, Bicicletă.

Giuvèlea, Giuveloaia, Poreclă de om, de femee.

Glam, -uri, Glonțane, gloduri, asperități, dùluri .

Glăvățènie, -ii (pl. neîntr.). Gură, larmă, ghelaiu tarăboiu; zavèră.

Glesnă, -e, Expres. *Apa e până la glesna pisicii* (iron.). Apa e foarte mică, râul e aproape secat.

Glivì, (a, -esc), (Cuvânt vechiu, aproape căzut de tot în desuetudine). A purtà de grijă cuivà; a ocrotì, a corconì; a

giugiulì; a-l ţine *ca'n palmă*, a-l ţine'n sân; a-i purtà de grijă «ca la ochii din cap»; a-l creşte numai în bumbac (Ispirescu).

La Românii din Serbia îl întâlnim cu sensul de-a *momì*, a *încurcà*.

Cf. Giuglea-Vâlsan, *op. cit.* p. 9 şi glossar.

Glìviţă, Un fel de burete, de coloare cenuşie şi tremurător, — ca piftìa, ce creşte pe lemnele ce-au dat în putrezit — şi mai ales după ploi îndelungate.

Globì, (a, -esc), A amendà, a *luà pielea cuiva*.

(Cf. lat. glubo-are).

Glodioàră, -e, Un grunj mic de *sare*.

Glojdorì, (a, -esc), A paşte până la pământ (vorbind de cai; de oi) || a mâncà un porumb copt etc.

Glojdoreàlă.

Glonţàn, -e, Gloduri de noroi uscat (îngheţat).

Goană, Copulaţia bovinelor. Expres. *Sărat de goană*. Sărat-moroagă; ocnă de sărat, sărat *de zbiară*, moare de śare, *morogìt* (de sare).

Godàn, Poreclă de om (Constantin).

Gogonèţ, -eaţă, rotund, ca sfera, sferic, ca un gogolòiu.

Goglèz, -e, -uri, Gunoiu; aşchii mici surcelùşe, gâteje, vreascuri, hreaşt. || mere, pere fructe în genere || acadèle, cofeturi, càndel, (*càndil*) în Moldova — *coclez*.

Golopàn, -ă, Sărac, golan, gol puşcă, lipit, lipit pământului, sula şi căciula, gol meiu.

Gòmot, pl. neîntreb. Hùet; vùet; hreàmăt; ràmăt, zgomot, zarva, larmă. Românii din Serbia au şi ei acelaş cuvânt cu aceaşi însemnare.

(Cf. Giuglea-Vâlsan, *op. cit.* p. 24 şi glossar.

Gonì, (a, a se), A luà viţel; a fi dată la taur o vacă. (cf. grec. gonèo).

Subst.: *Goană, Goneală*.

«*Vacii îi e de goană!*»

Gòniţă, -e, Şirul de tauri, boi cari se înşiruie (încârduie) după o vacă, căreia i-a venit de *goană*.

Figurat, ironic se zice şi despre o fată după care se ţine un cârd de drăgălăi. Expres. *Trece ca goniţa prin sat* — Trece iute, se duce iute (molimă, dragoste, etc.).

Gonţâlă, Poreclă de om.

Goroveàlă, -i, Apă murdară, îngroşată cu noroiu; mocirloasă, *Sinonim: Modrigàlă*; *boroghìnă*.

Gòvie, -ii, (Cuvânt vechiu), Horă, petrecere cu lăutari; || bâlciu.

Grădui (a, -esc), A examinà cu alcoolmetru (băuturile); cu lactometru (laptele). In limba populară vâlcenească, ambele aceste instrumente se numesc *grad*.

Grafièr, -i, Grefier.

Grămăjùie, -i, Grămejioară; grămadă mică.

Granafòn, Gramofon. Plăcilor de gramofon li se zice *tàere*.

Gras, -ă, Expres. *Se sparge de gras, -ă,* Gras ca o dopie, ca malul.

Grăsùn (Grăsune, pl. grăsuni), Porc până la vârsta de 1 an.

Gràtie, -ii, 1. Un fel de cursă rustică — formată din lemne grele — pentru prins câinii cari vin să mănânce porumbul crud, sau strugurii.

2. Expres. *Uscat ca gratia*; *ca pe gratie!* Slab de tot. Se zice şi numai *gratie* = Numai oasele! de el (ea) ca fiarăle coşului.

Grâuì, (a, -esc), După ce «s'au scos toate paele» de pe grâul ce se treieră cu caii, se adună cu un târn de mărăcine şi cele din urmă fire de paie ce-ar fi mai rămas peste pleavă şi grâu. Apoi cu lopata se fac brazde — însă numai într'un sens (direcţiune), — prin grâul amestecat cu pleavă ce se află întins pe

arie. Acţiunea aceasta se numeşte *a grâuì*; *grâuit*; *grâuìală*. Dar şì cele două-trei funii pe cari le mai *dau* caii peste grâuială se numesc tòt *grâuìală*, *grâuìt*: Acţiunea această se numeşte tot aşà şi la treieratul ovăzului, orzului ş. a.

Intr'o colindă din jud. Brăila (cit. în *Poezii populare*, Candrea şi Densuşianu Bibl. pentru toţi, pag. 53) găsim:

«Cu picioarele treerà (caii))
«Cu botul *grohoea*
«Cu nările vânturà».

Grăunte, -ţi, Expres. 1. *Frumos ca grăuntele.*
2. *Sănătos ca grăuntele* (*sănătos grăunte*).

Grecèşte, adv. Expres. *A stà greceşte în inima cuiva.* A-i cunoaşte *gândurile*, a cunoaşte *intenţiile* cuiva sau numai a pretinde că le cunoaşte.

Gripcă, (pl. neîntr.), Mestecău cu un cap lat, cu care se frământă *mălaiul* de copt în ţeste.

Grìpsor, (Grìpsore. Pl. **gripsori),** Rublă, piesă de 5 lei.

Groasă. Expres. *E groasă.* E îngrecată, grea, însărcinată (vorbind despre muieri).

La Românii din Serbia acelaş cuvânt îl găsim cu aceaş însemnare:
...«Scurtă vreme că-mi trăià (soţul)
«Şi să 'ntâmplà de murià
«Nevasta *groasă*-i udia (rămânea)
(Giuglea-Vâlsan, *Dela Românii din Serbia*, pag. 269.

Groştèiu, Groştèică. Diminutiv, *Groşteior, -oară. Groşteleàn* = Porcul până la 6 luni.

Grunj, -uri, Expres. *Carnea lui e ca grunjul,* E cârnòs tare, e voinic, spătòs; înspiţat; e cât uşa — în spate carnea lui *ca fagurele* (de frumoasă, de fragedă).

Gugulòiu, -oàie, Gogoloiu, sferă, gogoloaiele de pământ (humă) aduse de apă şi amestecate cu pietriş şi nisip.

Gulùră, -i, Gură de ham formată din două curele sau chingi de cânepă din cari una trece pe de-asupra gâtului iar alta pe dedesupt, pela muşchii pieptului şi se 'ntâlneşte cu cealaltă în dreptul încheieturei de sus al picioarelor calului. De locul unde se 'ntâlnesc şi se unesc, se leagă ştreangurile (şleaurile) cari ţin de *cruce*. La gulùră se pune calul şì la plug şi la car, — înanitea boilor.

Gunoiu, -oaie, Expres. *A stà gunoiu în ochii cuiva,* A nu puteà suferì ceva; a-i fi drag ca sarea 'n ochi; ca gheaţa 'n sân; ca fumul în ochi.

Gură, -i, Expres. *A băgà'n gura cuiva.* A 'ncondeeà; a pârî pe cinevà; a-l da pe mână cuivà; a-l băgà 'n mâinile cuiva.

Gură-de-petece, = Gură-spartă, indiscret, limbut, limbău care-a mâncat picior de găină; de curcă.

Gurănì (a), A face gură, a ghelăì.

Gurì, (a -esc), A înodà firele la începutul ţesutului unei pânze.
Subst. *Gurìt*; *Gureàlă*.

Gust, -uri, Expres. *A venì cu gust.* A venì cu probă de rachiu de viu — de vânzare.

Guşeţèl, Prun guşeţel. Un soiu de pruni ale căror fructe se coc în Iulie.

Guţurìn, Poreclă de om.

H

Ha-ha! Interj. Expres. adv. *Ha-ha, să cadă.* Cât pe-acì (pe ce) să cadă; maimai să..; cu puţin a lipsit să..; erà cât pe-acì să... (Cf. lat. *tamuum non)*

Haidùcă, O femee voinică; omoàie, femee omoasă. (Cf. franc. *Virago*).

Hăineturi, (sing. neîntreb.) = Haine multe, *ţolèturi.*

Hăinì, (a se, -esc), A se înstrăinà; a pribegì, a umblà haimanà; a umblà ràzna, răznit. In tratatul lui Dim. Cantemir cu Petru-cel-Mare:

«Neamul lui să nu iasă din domnie, numai când s'ar *hăinì* sau şi-ar lepădà legea».
Hăinìt, -ă.

Hàişte, Expres. *O haişte de casă,* o moară de casă.

Hàitoş, -ă, Voinic, înspìţàt, novàc, jìdov, vlăjgàn, lungàn.

Hàlă, Furtună, uragàn, vântoaică (cf. germ. *Windin*).

Hălău, (fără plural), Expres, A *luà la hălău,* A certà; a face cu ou şi cu oţet; a trage un «perdàf»; a luà la *trei păzeşte.*

Hălălău. Expres. *M'a bătut hălălăul!* M'a bătut stelele! S'a ales praful de mine! M'am prăpădit, m'a dus dracul!; m'am topit cu cai cu totul! s'a ales hârla de mine.

Halcà, -ale, = bucată.

Hàlo-hàlo! Interj. = lătratul câinilor, fig. vorba prea multă.

Hâmb (fără plural), Oală mare, oală «de pràznic» || femee voinică, omoaie. (Cf. lat. *virago -inis;* franc. *virago*).

Hâmpov (fără plural), Cam aceeaş însemnare cu *hâmb.* Sufixul *ov* e aici oarecum augmentativ.

Hâmpotiţă, -e, / **Hâmpoviţă,** { Femeninul cuvântului precedent: «hâmpov».

Hàndără, adv. *A se ţine hàndără.* A se ţine scaiu, încărduit, hârhòm, înhârhomìt.

Hanghèr, -i, propriu: Hingher; *Figurat,* Om desmăţat, deşuchiat, golopan, golan, derbedeu.

Hànşiţă, -e, Iapă, cal mare şi urît || femee lălâie, lungă şi proastă,

Hànţă (plural neîntrebuinţat), Gură. *Bun de hànţă* = Flecar, guraliv; sporovăèlnic; sporojèlnic, bun de căţea. Adj. *Hănţòs, -oasă,* Palavragiu, flecar, arţăgòs, clenţòs. = clanţă.

Hâră (Hârăială), = Ceartă, dihonie, neînţelegere, împerechiare, pricire, gâlceavă, vrajbă.

Hârbùi, (a se, -esc), A se *cârpì* cu..; a se *arânì* (cu chiu cu vai) cu un lucru, sau fiinţă: (dobitoc).
Mă hârbuiesc cu... O duc cu chiu cu vai..; (târîş-grăpiş); mai mult amar decât ajutor; scurtare de vieţă!

Hârg (fără plural). Expres. *A da hârg în târg.* A spune la toată lumea; a spune 'n gura mare, a obştì; a spune de pe coperiş — ca evreul, a da «şfară'n ţară»; a spune şi la cei morţi; a spune *în târg şi la moară,* (unde se strânge lumea şi poate să asculte). (Cf. lat. *divulgo, -are; vulgo dare*).

Hârhòm, -uri (pluralul foarte rar întrebuinţat). Mulţime; cârd, stol; ceată, clăpie. (Se zice numai despre bipede şi patrupede).

Hârla. Expres. *A se alege hârla de...* A (nu) se alege praful şi pulberea de... a se alege poradichiul de...

Hârn, -ă, Peiorativ dela *cârn, -ă.*

Harti! Interj. Cuvânt cu care se mână, se abate calul pus, la gulùră, înaintea boilor —, la plug, la car.

Hâţă, -e, Turmă de porci, fig. sarcastic *o hâţă de copii* (puradèi).

Hèria, adv. Expres. *A umblà hèria.* A umblà fără nici-un căpătâiu, a umblà haimanà, a umblà trelea-lelea, a umblà fuiorul popei, a umblà frunza lelei, a nu face pureci într'un loc»; a umblà «de còlo-còlo || a umblà încărduit cu.

Hirişcă (irişcă). Ironic. Grâu amestecat cu neghină, cu tăciune, mâzăriche, hrişcă, ş. a.

Hişteag, -uri, Hăţiş, deşiş, bunget.

Hoagă, -i, (plural rar întrebuinţat), Văgăş, ududòiu, hududòiu, făgàş; || vale, vâlcea.

Hoancă (şi verb *a-se honcì*) = Vezi: Hoaşcă sinonim: *Caràfă.*

Hoànţelea (de-a) adv. Se numeşte mersul sărit, zdruncinător al calului care nu e buestràş. Este sinonim, câteodată, cu galopul; cu *de-a 'nsărìtelea.*

In Transilv. *troanca.*

Hoaşcă, (pl. neîntreb.), Om sau vită bătrână, prăpădită.
O hoaşcă (*hoancă*) *de cal! O hoaşcă de unchiaş!* Un hodoròg; un moşneàg; un mormânt! o căzătură.

Hobâc, -uri, Hop, făgăş, mâncătură (groapă, scobitură) pe *şleaul* şoselei (drumului).

Hononòiu, -oàle, Roiu; pâlc. *Muştele erau hononòiu.*

Hontroàpe (sing. *hontroapă* întrebuinţat mai rar).
Ţoale (vestminte) vechi, grele aşternuturi uzate || boarfe.

Hoştoròg, -ă, Unchiaş; babă, în sens ironic,sarcatisc ca şi *boştoròg, -ă.*

Hotar, -e, — *A gonì pe cinevà un* — A-l gonì până-l laşi de urît.

Hoţoman, -i, **Hoţomănòs, -oasă,** Hoţ, haiduc, bun de mână, cu mâna lungă (dela «hoţoman»), vulpe bătrână, vulpoiu; vulpe cu guşa albă.

Hoţonag, v. hoţoman.

Hristos Expres. 1. *A se rugà de cinevà ca de Domnul Hristos.* A se rugà mult de cinevà, «Să te fi rugat de-un Turc, şi mâncà carne de porc».
2. *A judecà* (*chinuì*) *ca pe Domnul Hristos.* A chinuì mult, rău.

Hudùbă (fără plural), Expres. adv. *A face de hudùbă,* A nimicì; a pierde; a *pune capul* cuivà; a omorî, a sfeterisì.

Hudubàz, -uri, -e, Sinonim cu *hâmb* — a doua însemnare; şi cu *hâmpov.*

Hulùbă, -e. Afară de însemnarea ştiută se zice ironic; *o hulubă de sobă,* o sobă proastă, *o sărăcie* de sobă.

Hulubì (a se, -esc), a se strică.

Humbar mai rar: **hâmbar)** Hambar = o ladă mare (lădòiu) făcut din blane de fag, de rudari, în care se păstrează *mălaiul* şi făina (de grâu). Se fac şi de tâmplari de blane de brad.

Hupìt, -ă, Hămisit; lihnit (de foame); pocâltit; cu *nouă lupi*; coleşit.

Hurumìc, -ii, **Horomìe** Gloabă de cal; cal prost, o *căzătură* de cal, de poţi să-i numeri coastele *de-o poştă*: de-i poţi atârnà ploştile de şolduri.

Hùstă (pl. neîntr.), mulţime, pusderie — *Găinile vin hustă.*

Hùture (fără plural). Om, animal, păsere înspiţată, voinică.

Hùturiţă, -e, Femenin dela *hùture.*

I

Iàzmă. pl. **iezme,** Nălucă, duh necurat; Naibă, arătare, Benga, Nodea. (cf. persan. *Aesma*).

Iàzmă, (Aiàzmă, eàzmă), Aghiasmă, Apă sfinţită. Verb. a *izmuì* = a spălà cu..., a curăţà cu.

Iceà (ìci) adv. Aici. Expres. *Omul ăsta e cam d'ici, de colea!* E pe-o parte, într'o ureche, ţâcnit, n'are toate sâmbetele, e cam trăsnit; nu e în toate apele lui.

Iclean, -ă, Viclean, şiret, pungàş, cu maţe pestriţe.
In Pravila lui Matei Basarab: *hiclean, hiclenşug, hiclenì.*

Icleşùg, -uri, Vicleşug, şiretlic, şarlatanie, pehlivanie, tertip.

Icomonìe, Iconomie, cruţare, «spiculàţie», «legumeàlă».

Icopoştìnă, -i, vezi: *curviştină.*

Ieri, adv. Expres. 1. *A căutà ziua de ieri.* A tăià frunză câinilor; a căscà la stele, a-şi pierde vremea de pomană, a umblà de flori de cuc, a tăià dracului bureţi, a da dracului tămâie, a paşte vântul.
2. *Nici eu nu sunt de ieri-de-alaltăeri!* Sunt bătrâior şi eu! Am văzut şi eu multe! (păţit).

Ieropàn, -e, Aeroplan. (Cuvânt născut în graiu popular — odată cu mobilizarea armatei române din 1913, când

toată lumea vorbeà că «s'au văzut» în cutare loc — (Un *dicitur*; *fama est*) — Bulgari în *ieropan*, care vreau să arunce foc şi otravă peste satele noastre).

Iertat, -ă, Expres. *Bătrân* (*ă*), *iertat*(*ă*). Subînţeles: *de moarte, de Dumnezeu.* Foarte bătrân(ă); *uitat* (de moarte); i-a pierdut moartea *catastivul*; de când erà lupu' căţel; *om vechiu*; din alte vremuri. (Se zice şi despre oameni şi despre animale).

Ijicùţă, -e, (Pluralul mai rar întrebuinţat). (Se zice mai numai despre femei: telelèică; cutră; palavragioàică; iscoditoare; spărgătoare-de-case; secătură, pezevenghe.

Imisât, -ă, Pipernicit; prizărit, slab, firav; costeliv, (poate dela *hămesit*).

Im (plural neîntrebuinţat), Necurăţenie, murdărie; *slim*, slin, jeg.

Imòs, *-oasă* = soiòs, murdar *de rufe*, *negre*.

Imoşà, (a, a se, -ez), A se murdărì (vorbind de rufe, de corp, piele); a murdărì (Cf. lat. *limus*, *-i*; *limosus* *-a*, *-um*.)

In. Expres. *A bate in pe cineva.* A bate la cataràmă, a bate măr, *a bumbăcì* pe cinevà.

Inie (fără plural), Expres. *Butoiul s'a făcut tòt o ìnie!* Conţinutul butoiului (vin) etc., s'a făcut mici sloi de ghiaţă. In opera lui Creangă *Inie* (*Năboiu*) = ghiaţă în formaţie — moale şi sfărămicioasă care pluteşte pe apă.

Inimă, -i, Expres. 1. *A i se luà cuiva din spre inimă*, a se scârbì; a se îngreţoşà, a se dezgustà.

2. *A se zburà inima cuivà.* A se pătrunde, a se prăpădì din cauza unor prea mari emoţiuni.

3. *A-i da inima la...* A poftì cevà; a dorì cu înfocare; a năzuì, a râvnì, a râmnì.

4. *Mi s'a dus inima* (*din mine*). N'am mai putut de frică; o sfeclisem; o mâlcisem; *pătrunsesem paiul cu curul;* o băgasem pe mânecă.

Catachreze: inima pădurii, a biciului, a codrului, a zăvoiului, a porumbilor,

5. Expres. *Cu inima bună.* Afară de înţelesul cunoscut de toţi = vesel, voiòs;

(Cf. Epistola S. Apostol Iacov, cap. V, 13. «Este cineva cu inima bună? să cânte».)

Această expresie = mâncăcios, pofticiòs, căruia-i *dă inima* (să mănânce de dimineaţă; care nu alege şi nu *face nazuri* la mâncări.

Inimèi (Iminèi), Pantofi.

Iniversàl, Plug *Universal.*

Intrà (a). Pers II adj. sing, *ìnţi (în loc de intri).*

Iordànì (a, a se), A stropì cu apă; a lovì cu bulgări de zăpadă (la Sf. Ioan).

Iordăneală, -eli.

Iortomàn, Nume de bou.

Ireàn. Hrean. Şi în Transilvania.

Irindeàua. Un joc repede; vioiu, săltăreţ.

Irindeaua la genunchi!

Isănţă (*Isenţie*; *Isenţă*), Esenţă de oţet.

Ismuì, (a, a se, -esc), A spălà, a se spălà cu *iàsmă*, aghiasmă, apă sfinţită.

Ispion, Ispioană, } *Spion*; *iscoadă*; *cercetàş*. (cuvânt diformat şi împământenìt astfel în graiul popular, cu ocazia mobilizărei armatei române (1913) când oamenii de gardă păziau satele de ispioanele bulgăreşti *cari vreau să le dea foc şi să le otrăvească fântânile*).

Iubèţ, -eaţă, Căruia îi place să iubească, căruia, la scăldatul dintâiu, i s'a nimerit apa fierbinte.

Iufă (pl. neîntreb.). Inceput; dever; gheşeft, vânzare: căutare (a unei mărfi, articol de comerţ.) (Cf. franc. *vogue*).

Iutac, v. arzuliu.

Iutăgàn, -ă. 1. Vrednic; silitor; ca piperul, inimòs, *spirt*; *cu inimă*; *numai, inimă.*

2. Cam iute (vorbind de ardeiu, etc.).

Izâdì, (a, -esc), A risipì, a da 'n dreapta şi 'n stânga; a da pe *ţine-minte. Izâdă*; *Izâditor, -oare,* (cf. franc. *prodigue*; *dissipateur*).

Izamen, -e, Examen: (serbarea de finele anului şcolar, la clasele primare).

Izânì, (a, a se, -esc). A nu purtà de grijă de cineva sau de cevà || a se prizărì; pipernicì, a se *înurâcià*; a se schimonosì.

Izână, -e.

Izânit, -ă.

Expres. 1. *A scoate pe cinevà din izână.* a-l scoate de-asupra nevoii; a-l *pune 'n picioare.*

2. *A scoate rufele (sau şi altcevà) din izână.*

A le spălà bine; a le *deznecà* (desnecà) după ce fuseseră *înecate, băgate 'n izână* de altcineva.

Un cântec popular vâlcean (Făureşti) zice despre o nevastă urîtă dar mai cu seamă neroadă:

«De urîtă nu-i bag vină
Treanţa mi-o bagă 'n izână!»

Izbì, (a, a se, -esc), Expres. *Am izbit-o!* Propriu. Am nimerit-o!; Sarcastic: Am lovit-o ca Ieremia cu oiştea 'n gard.

2. *S'a izbit în partea mamă-sei.* Copilul seamănă cu mamă-sa.

E leit-poleit mamă-sa; e capul măsei.

Izmène, Expres. *A da izmene pe călător.* A încredinţà un lucru unei mâini nesigure, necinstite; a o nimerì ca Ieremia cu oiştea 'n gard. A da oile în paza lupului.

Un crac de izmànă.

Izmenì, (a se, -esc), A se fasolì, a se preface, a face pe mofturosul; a se strâmbà, a se schimonosì, a face mutre a se sclifosì, a se mierţăì.

f. *Izmeneală, -eli.*

Izmenit, -ă.

(în limba veche = *a ismenì* — a strică; a denaturà, într'un hrisov dela Mateiu Basarab din anul 1640, publ. în *Biserica Ortodoxă Română*, an. XXXIX, pag. 1149.

Izmuì, (a, a se, -esc), *A se spălà pe mâini cu iazmă* (aghiazmă), a se purificà; a purificà stropind sau spălând cu apă sfinţită.

Cf. Odobescu, *Câteva ore la Snagov*, Bibl. pentru toţi, p. 73.

I

Îmboià. Boià.

Îmboì, (a se, -esc), A se împletecì; a se încovoià; a se aduce de şale; a se aplecà cât să fie aproape să cadă.

Îmbucăturì, (a, -esc), A aveà grijă de cinevà; a hrănì; a ţinea în palme, a corconì, a *glivì.*

f.: *Imbucăturèală, -èli.*

Îmbufnà (a se, -ez), A se mânià; a-i sărì ţâfna, ţàndăra a se bosumflà; a se înţâfnoşà., i-a venit piperul la nas;

Îmmurgite. Expres. adv. *Pe îmmurgite* în capul serei; în capul murgului; în murgul serei; în amurg.

Împărătesc, -ă, Expres. 1. *Leneş împărătesc,* f. leneş, leneş împuţit.

2. *Beţiu împărătesc* — beţiu în patruzeci, suge-bute.

3. *Casa împărătească* — primăria.

4. *Puşcă împărătească* — puşcă militară (veche) de pe la primării.

5. *Pătùle împărăteşti* — Pătule în care se ţinea la primării rezerve de bucate pentru anii secetoşi.

Împătrà, (a o, -ez), A o sfeclì, a o băgà pe mânecă, a nu mai ştì pe unde să scoată cămaşa.

Impeliţat, -ă, Intrupat, «în carne şi oase». Expres. *Copilul ăsta e un drac împeliţat!* E un drac şi jumătate; e

dracu gol! Cine n'a văzut pe dracu, la el să se uite!
(Cf. slav. *peliţă* = trup).

Împicîorogà, (a se, -ghez), A se pune pe picioare; a se «îndreptà»; a se restabilì. (vorbind de copii şi de bolnavi).
Sinonim. A se învârtì = a-i da în de bine, a merge spre însănătoşire.

Împielmà, (a, -ez), A pune în *zòlul* de *mălaiu* şi puţină făină (de grâu) pentru a-l închegà mai bine.
Pielm (fără plural).

Împiersà, (a), A împietrì; a înţepenì, a'nţelenì, a se înfierà. Expres. *Mai mişcă-te şi tu, că nu te-or fi'mpiersat dracii!* Fără alte forme.

Împilduì, (a se, -esc), A se încontrà, a se pricì, a se certà; a se pontuì, a se *împunge*, a bate samarul ca să priceapă măgarul.
Impilduială; *împilduire*; *împilduìt.*

Împojorat, -ă, Imbujorat, cu flori în obraz, băcănit.

Împunge, (a, a se), A bate şaua să priceapă iapa; a da să'nţeleagă, a atinge pe cinevà (cu vorba), a criticà (cu perdeà), a împunge cu vorba. A călcà pe cineva pe coadă.

Împuţì, (a se), Expres. *A se împuţì de somn!* A dormì prea mult.

Încàles, adv.
Încàiles, adv.
Încaìltea, adv.
} Mai ales că; încaltea; mai cu seamă.

Încâlcì, (a se, -esc), A se înnodà — vorbind de copulaţia câinelui şi a căţelei, a fi la căţălăreală.
Incâlcit, -ă.
Incâlceală, -eli, (rar întreb.).

Incălţà, (a), Amegiuì.

Încâlţoşà, (a, a se, -ez), A se face ca şi câlţii (vorbind de *lemne,* sfoară, etc).

Încărcà, (a se), Ex. 1. *A se încărcà de Doamne ajută.* A-şi găsì beleaua (Băcăul); a o păţì pe-a bună, a şi-o face singur, a fi dojenit, a fi cicălit, mustrat asupru.
2. *Atunci s'arată încărcătură (la ceafă)!* Atunci se'ngroaşe gluma; ai să le iai la ceafă (după cap)! Se'ntoarce foaia ailaltă!; ne stricăm omenia! ne stricăm la ceafă, stricăm căruţa.

Incărnat = în carne pe el, arănit.

Încăţălà, (a, a se, -ez), A se îmmulţì, a se înrăutăţì a se *veninà* (Vorbind de-o rană, de buboaie, etc.), a se spuzì de bube, a se face tot una de bube.

Incătărămà, (a se, -ez), *Figurat.* A se ospătà bine, a se ghiftuì.
Incătărămare, -i.
Incătărămàt, -a.

Încergà, (a, a se, -ghez), 1. A pune coviltir de cergi unui car (cu care lumea se duce la bâlciu în timpul verei).
2. Expres. *Cerul s'a 'ncergat (cu nori),* cerul s'a acoperit de nori.

Încetăràt, -ă, Cf.: *înţăfoşàt, -ă* = plin cu lapte (vorbind de ugere, de *zatoàre*).

Încetunèală, -eli, Tândăleală, încetineală la lucru.

Incetunel, (adv.). Incetinel, încetişor, încet, uşor.

Incheiat, -ă, Expres. 1. *Codrul (zăvoiul) s'a 'ncheiat!* A'nfrunzit bine de tot. (O expresie analoagă, găsim în cronica lui Gheorgaki Vol. III, pag. 323.: *câmpul închidieat cu iarbă.*
2. *S'a închis bobocul!* S'a strâns funia la par; s'a făcut agurida miere; nu mai e pomana de-atunci! unde te mai întâlneşti cu vorba aia?... popa nu toacă de nouă ori pentru o babă surdă, odată se deschide cerul...

Inciocălà, (a, a se, -ez), 1. A drege, a «regulà» un plug, (etc.), pentru a pornì cu el la arat.
2. A se restabilì (după o bolire); a-şi venì'n fire; a *căpătà ruşàţă 'n faţă,* a se întremà, a fi în convalescenţă; a-i da'nspre bine, a-i porni'nspre bine.

Inciorăcat, -ă, Se zice despre cocoşul sau găina care are pene şi pe picioare, pe ghiare.

Incocorà, (a se, -ez), Ex. *Calul se încocorează.* Calul ține capul «în piept», în sus mândru.

Incontrat, Contract.

Incovrigà, -ghez (a se), Incovrigì, -esc (covrigì). A se «face covrig; a se face» colàc; a se aduce, a se obădà.
Incovrigàt, -ă, Incovrigìt; -ă.
Incovrigătură. Incovrigeală.

Incrâmboià, (a, -ez), Expres. *A încrâmboiat-o peste livezi.*
A pornit-o prin livezi, a luat-o razna — a luat-o săgeată în spre, a retezat-o spre, a tulit-o.

Increâncenit, -ă, Afurisit, împiersat, împietrit, jurat.

Incrosnàt, -ă, Incărcàt, împovăràt, însărcinat. *Incrosnàt de lemne...*

Indoiat, -ă, Expres. *Cu păru'ndoiat* (vorb. de oameni) = Cărùnt, bătrân; cu ghiocei pe tâmple; dat în *àilàntă* parte.

Inecăciòs, -oasă, (Vorbind de fructele care te'neacă, atunci când le mănânci).
Măldăiòs, măldăièț (gutuia, pepenele galben, pere ș. a.).

Infierà, (a, -ez), Cf. *Impiersà (q).*
Că nu te-or fi înfierat dracii. Că nu și-o fi băgat dracu' coada!

Influri (a se, -esc), Expres.: *Pânzele au început să se'nflorească,* au început să se svinteze, să se nălbiască, dupăce au fost spălate și întinse la soare.
Am pus pânzele la'nflurit.

Inforfocà, (a se, -chez), Infurfucà A se împopoționà, a se gătì, (*sens ironic*).
înforfocat, -ă, înfurfucat, -ă.

Infruntà, -ez, Infrunțì, -esc, A'ncepe o mâncare și-apoi a o lăsà; a mușcà dintr'un fruct și-apoi a-l lăsà. (cf. *înfruptà*).
Subst. *Infrunțătùră. Infrunțală. Infrunțât.*
Adj. *Infrunțât, -ă.*

Infurmà, (a se, -ez), a se gătì. A se îmbrăcà în 9 cojoace, ca baba Dochia; a se săturà: să-i poți omorî păduchele (purecile pe burtă, a sta *țapăn* de sătul.
Infurmare, -i.
Infurmat, -ă.
La Românii din Serbia cuvântul acesta are mai aceeași formă și tot acelaș înțeles. Intr'o baladă populară:

...«Țoalele că și le loa
«Și mai mândru să'nformà
(gătià).

(Giuglea-Vâslan, *op. cit.* p. 305 și glosar).

Ingâmbà, (a, a se), A pune mâna, (eu îngâmb) a apucà, a luà la «trei-păzește», a pune mâna în ceafă, a pune mâna'n guler, || a se luà la bătaie; a-și da natrele cu cineva.

Ingânà, eu îngân, (a se). Expres. 1. *Când se'ngână ziua cu noaptea.* Amurgurile târzii; *Dar mai ales,* faptul zilei; pe mânecate de tot, la mânecare adâncă.
2. *In zăvoiu cântă cucii de se'ngână* = Cântă de nu-și dau rând; cântă cucii de nu mai auzi în laturi; de ți-e dragă lumea; de ți-e mai mare dragul.

Ingenà, (a, -ez), A încetà, a contenì.
Ploaia n'ângenat!

Inger, -i, Ex. *Ca îngerii* = cuminte, supus, ascultător.

Inghebejì, (a, a se, -esc), A înghesuì, a se înghesuì; a se îndesà ca la pomană.
f. *Inghebejală, -eli.*
Inghebejit, -ă.

Ingingià (a), A prinde chiag; a prinde pe putere, a scoate sărăcia din vatră, a *da înainte* (vorbind de oameni).

Ingrăunțà, (a, -ez), A da ovăz, — «grăunțe» — unui cal, vaci.
Ingrăunțàlă, -ăli.
Ingrăunțàt, -ă.

Ingropà (a), Expres. *Afară plouă de'ngroapă,* — cu găleata, plouă de toarnă.

Ingroşat, -ă, 1. Expres. *E drumul îngroşat de oameni* (*lume*). Forfoteşte drumul de oameni.

2. *Trec oamenii îngroşaţi la bâlciu.* Roiesc, foiesc, mişună pe drum oamenii ce trec la.—

3. *Urzici îngroşate.* Fiertură de urzici în care s'a pus şi mălaiu (făină de porumb).

Inhămà, (a se, -ez), Expres. *A se înhămà după...* A se luà după... a gonì pe «rudă pe sămânţă» a prigonì; a urmărì (persequor).

Inhârhomì, (a, a se, -esc), 1. *A înşirà, a implicà, a încurcà. M'au înhârhomit şi pe mine ca martur.*

2. Expres. *S'au înhârhomit după el...* S'au luat...; s'au înhăitat...

Inlăcràt, -ă, Ţesut în ochiuri (romburi) sau cadrilat — vorbind de scoarţe. macaturi, aşternuturi.

Inlenoşà, (a se), -ez, A-i venì lene (cuiva). a se lenevì.

Innecà (a). Expres. *Şi-a 'necat sufletul,* a băut până nu mai ştie de el.

Inodâcăì, cu mă înădâcăì, (a se), A mâncà de par'că n'ar fi mai văzut demâncare (de când mă-sa l-a făcut); a mâncà, cu ochii cât cepele; a bate vântul pe dinainte-i; a mâncà să crape; să-i sară ochii.

Insăninà, (a, -ez), Ex. 1. *De unde-ai însăninat?* De unde mi-ai *răsărit?* deunde ai venit?

2. *Cine ştie unde-oiu însăninà!* Cine ştie unde-oiu ajunge! (ca loc) Cine ştie unde *mi-or sticlì, fulgerà* (*luminà*) *ochii!*

Insăţà, (a, -ez), A fi de saţiu, a săturà.

Inscăunà, (a se, -ez), A se întemeia, a prinde putere (chiag).

Inspiţat, -ă, Voinic.

Insurà (a, a se), 1. *A însurà nişte încălţăminte.* A le încăputà. A le pune feţe.

2. *A se însurà cu căcatul după ureche.* A se însurà de mic; *cu buricul neuscat,* cu caşul la gură.

Intacămà (a, -ez), A înhămà, a pune şaua, a pune în stare de a funcţionà, a înfurmà.

Intăfoşà, (a, a se, -ez), A (se) îmbrăcà bine, a pune (luà) nouă cojoace ca baba Dochia; a se'mbrăcà (ca) de iarnă, a se încotoşmănà;

Intăfoşàt, Intăfăşàt, -ă.

Inteioşà, (a se, -ez), A se face tare, teioasă aţoasă (vorbind de carnea de animale.

Inteişoare, -eri.

Teiòs, -oasă şi *înteioşat, -ă,*

Inţesat, -ă, = jepşit, a înghesuìt.

Intoarce (a se), Expres. *Mi s'au întors maţele pe dos.* Mi-a fost greţă; scârbă, (mai ales vorbind de mâncări, băuturi), Cu sens pejorativ, găsim forma *a se întortoià, a se întortochià*; adj. *întortoiat, -ă*; *întortochiat, -ă* (cf. verb, latin intorqueo şi adj. intortus, -a, -um la Persius şi Plaut).

Inţăfoşà, (a se, -ez) } Vezi *încetărà,*
Inţăfoşat, -ă } Vezi *încetăràt, -ă.*

Intuneric. Expres. *Intuneric de prune* = negurime de prune, bişàg, berechet de prune.

Invălit, -ă, (Despre flori şi crestele dela paseri).

Bătut, amplu, învolt, bogat.

Invârcolì, (a, -esc), A sucì, a întoarce, a răsucì, *Vântul învârcoleşte vântul pe coş.* Subst. *Vârcol, -oale,* întoarcere, răsucire, *învârcoleală, -eli.*

Invârtit, -ă, Expres. *Ninge'nvârtit.* Ninge de îngroapă, e hora mătuşilor.

Invârzobì, (a, -esc), A face creţuri opincilor, a le pune curelele, nojìţele.

Invulbì Invulv, a se, -esc), A se înspiţà, a-şi apucà pe puteri, a creşte, a se înspătoşà, a se face mai voinic.

Invulbit, -à învulvit, -ă.

(Cf. lat. *involvo, -ere*).

Inzăletì, (a, -esc), A rămâneà — *Am înzăletit neînsurat!*
A rămânea baltă; așà l-a bătut Dumnezeu...

Inzălogìt, -ă, Incurcat; nehotărît.
Expres. *Mă tot ține'nzălogit!* Mă ține'ncurcat! nu-mi dă'n bună!

Inzăpucì, (a se, -esc), A se face lioarcă de zăduf; a fi tot o apă de năduşală, a fi numai apă, a fi ca'n cuptor, a fi bleasc de năduşit.
Inzàpucit, -ă.

J.

Jălăvèto, -èți, Reteveiu de lemn: *rataveì*; scurtătùră de lemn.

Jampièri, Jambiere.

Jàpcă, (pluralul: *jèpci* — f. rar întrebuințat). Loc jos, pădinòs, *pàdină*, loc care ține apă.

Jar, -uri, Un jalon făcut dintr'o tufă cioplită (în pădure).
(Jaloanele puse pe câmp — bețe sau pari se numesc *țâu*). Acțiunea de-a pune astfel de jaloane sau semne prin pădure se numește *jeruire.*

Jărăgàiu, (Jeregàiu), Fără plural. Foc mare, foc de zmei, *bòcșe*, jăràtic, cărbujàni, foc haiducesc.

Jarcalète, -èți, Vlăjgan, măgădàn (bătrân) haimanà, lungàn.

Jàvlă, -e, Javră, *jigòdie de câine:* pușlă.

Jecmàn, -e, (Jăcmàn), plur., *-e, (-uri),* Prăzi; jafuri, fùrturi.

Jecmănì, (a, -esc), (*Jăcmănì*), A prădà; a furà; a despuià, a jefuì
Jecmăneàlă, -èli.

Jecneàță. (*Jăcneàță*), Expres. *Dă jecneață oalei!* Dă foc oalei! Trage foc la burta oalei, să fiarbă mai iute!

Jepșì, (a, -esc), A umplea, a ticsì, a ințesà, a înfundà cu...
Sacii erau jepșiți cu drugi de furat!
Jepșit, -ă = ticsit, -ă.

Jerfă, -e. Berechet, bișàg, mulțime; Ex. *La nuntă erà jerfă* (bucate, vin).

Jìdov, -i. n. mit. pop. 1. Òm înspițat, voinic, *rupt din mal*, hojmaliu.
2. Om chiabur, bogat; putred (de avut) gros la pungă; cu chiag la pungă; cald la pungă, cu său la rărunchi, stup de bani, stup neretezat.
Este și expresiunea *Rupt din jidovi!* = voinic, ce brad de om! ce brad de rumân!

Jigànie, -ănii, Fiară; jivìnă; bală; animale domestice (pisici, câini).

Jignit, -ă, Afară de însemnarea cunoscută, însemnează și cu miros greu (urît), cu dùhnet rău; cu *duhòare* (vorbind de untdelemn, untură, etc.).

Jigòdie (*Jigodèală*), Boală a câinilor (care îi face să *icnească* (suspine) dela *inimă*).
Ca să se vindece li se dă unt de pe pieptene. Femeia care le dă untul le zice: «De-ăi fi jigodit să-ți treacă; de-ăi fi turbat să *iei* câmpii»!
Se zice și ironic: *o jigòdie se fată!* (Cf. grec. lyngodis, qui sanglote). adj. *Jigodit, -ă.*

Jijèu, pl. **Jijèie, Juèjeu, Jujău;** hadaràg (la *porci și la câini*).

Jipàn, -i, Lemn mare; om mare, spătos, novac.

Joardă, (*Jordeà*) pl. **-èle,** Nuià; mlàjă, vergeà, vargă.

Jojàr, (plural neîntrebuințat), Expres. *Peștele e jojàr!* Peștele e prost de tot: e putred; *coada-i mișcă*; *capu-i pică!*

Jucurèie (*Jucurèe*), **-ii,** Jucărìe.

Jugràv, -i, Zugràv, pictor.

Jugrăvì, (a, -esc), A zugrăvì; a pictà.
Subst. f. *Jugrăveàlă, -eli*; — mai rar: *Jugrăvitùră, -i.*
Jugrăvit, -ă. Expres. *Par'că e jugrăvit* (*-ă*)*!*
«Frumòs din cale-afară; *scris, picat* (*-ă*), *rupt* (*-ă*) *din soare*; *zână!* ca o cadră, ca o icoană! ca un boboc de trandafiri; e frumos hotărît.
Cf. Martial (Epigr. I, 109, Hachette,

vers 22, 23) — Ediţia, Waltz: *Anthologie des poètes latins*, pag. 286:

...Aut utramque putabis esse veram
Aut utramque putabis esse pictam.

Jurat, v. alimănit.

Jurèbie, -ii, Jirebie, jireabie.
Expres. *Este cu cămaşa făcută jurèbii* = E cu cămaşa făcută *şufìle* (*şdfìle*), ferfeniţe; cu cămaşa făcută praf (din praf); dărăpănată, despănată, par'că-a fost să facă frunzare (în pădure).

L

Lăcărie, (plural neîntrebuinţat). Expres.: *A face lăcărie*. A vărsà multă apă, a face băltoace (prin casă, pe prispă). (Se zice mai ales de cei ce se spală cu multă apă şi fac *apărăie* prin casă, pe pardoseală).

Lăcomòs, -oasă, Lacom, nesăturat, «lupicòs».

Lacră, -e, Raclă, ladă || latură de ulucă sau stacheţi, dintr'un par până în celălalt.

Lăcrămà, (a, -ez), 1. *A asudà, vorbind de vase de pământ* (de doage), a lăsà năstrapi.
2. A face jalbă, a da jalbă, a se duce cu jalbă 'n proţàp; a se jeluì, a da (face) *petìţăie*; a reclamà.
Subst. f. *Lăcrămàţăie, -i.*

Lălâu, -âie, Lungàn; bleg, tontoròc năvlec, la-mă-mamă, bălălău, nătăflète, gură-cască.

Lapte, 1. Expres. *Par'că e scăldat în — dulce.* Foarte frumos, -ă; curat, -ă spălăţel, -ea.
2. *A spune şi laptele pe care l-au supt* (*dela mamele lor*).
Se zice despre hoţii cari mărturisesc totul, fiind bătuţi, chinuiţi.
3. *Nu se-alege laptele din păsàt!* Nu se-alege (până acuma) grâul din neghină; calul, când îi iai şaua i se vede melicul, urma alege, toamna se numără bobocii, ho, să ca vedem!

Lăsat, -ă, Expres. *Lăsat de Dumnezeu* Nelegiuit, tâlhar, ucigaş; disperat, discreerat.
Expres. sinonimă: *lăsat de suflet.*

Lăstàr, -i, Vlăstar, (la plural), pădure tânără.

Lăstuì, (a, -esc), A amânà, a păsuì (pe cinevà pentru plata unei datorii).
In Trans. = *a hălăstuì.* { F. Damé: *Dictionnaire franc.-roum.*, pag. 158, c. 1.
Lăstuială, -eli — *păsuială*, păsuire.

Lat, -ă, Expres. adv. *A zăcea pe lat,* (*a fi pe lat*), a zăceà obială, a zăceà pe moarte, a fi pe cuţit,

Lăturì, (a, -esc), A spălà, în lături, a-şi bate joc de rufe.

Lau! interj. Expres. *N'a zis nici lau nici bălau.* N'a zis nimic, n'a deschis gura. (Cf. latin. *non mu facere*).

Lavră pl. (neîntr.), Mulţime sgomotoasă || jaf, *jertfă* (*jìrfă*), berechet, bişàg, biu.

Leac, -uri, Expres. 1. *Nu-şi mai dă pe leac.* Nu-şi mai vede vìndecul, nu se mai vede om, nu mai vede zile bune, nu se mai tămăduieşte.
2. Loc. adv. *De leac,* mic, puţin, neînsemnat: *un copil numai de leac;* un copil mic de tot, de-o schioapă, o luleà de copil şi alte expresiuni de felul acesta: *o oală* numai de leac!
(Cu siguranţă că expresiunea aceasta vine dela obiceiul ce au descântătoarele de-a da câte puţinel din descântecile lor. De-acì şì vorba:
«Nu e leacu'
«Cu sacu'!»)

Leau, -uri, Ecarèt, *acarèt.*

Legà, (a), Expres. *Şi-a legat unul şi altul gura de cineva* = a bârfit, a calomniat.

Legătuì, (a se, -esc), A se înţelege cu cinevà; a se unì cu... Cf. *Logorosî* (a se).

Lege, -i, Expres. 1. *Nu mai e de nici-o lege!*.. Nu mai e bun (-ă) de nimic, nu mai e de viaţă, nu mai e de fost. 2. *Drept lege,* De formă, cu numele.

Legumì, (a, -ese), A cruţà, a iconomisì, a mâncà moderat, cu *spiculaţie*. *Legumeàlă.*

Lele. Expres. *In doru' lelii!* fără tragere de inimă; fără interes; *unde-o ieşì să iasă!*

Lemn, -e, Expres. *A lăsà lemn pe cinevà,* a-l lăsà cu mâinile 'n sân, sărac; a sărăcì pe cineva, a-l lăsà numai cu cămaşa pe el.
(Aceeaş expres. în Mehedinţi, cf. Boceanu, *op. cit.*).

Lemnèt, -uri, Lemne multe, grămadă de lemne, nevoi-mare de lemne, mâglă de lemne.

Leneş, -ă, Expres. *Leneş împărătesc,* Trântore, leneş de-i este greu şi pământului cu el, leneş *în patru zeci*; lainic, lenevos, trândav.

Lèpţâie, Lecţie.

Leşuì, (a se, -ese), A se «fârşì» (de foame) a se lihnì: a scăpărà dinţii de foame.
s. f. *Leşuiàlă, -eli.*
Adj. *Leşuit, -ă.*

Libărà (a se), A ieşì din armată, *a lăsà căţeaua (viţelul) din spate,* a se liberà din oaste, a da raniţa'n primire.

Lìchii (sing. neîntr.) = vorbă de clacă, nimicuri, vorbă de popă ostenit, vorbe goale.

...Spune lichii si minciuni
Să-i dea popa 'nchinăciuni!

(fragm. de cântec popular).

Licit, -ă, (Lichit, -ă) Expres. *Copilul ăsta e licit tată-său!* E *capul* lui tata său, samână cu el ca două «boabe» de rouă; ca două picături de apă, e leit el! (tată-său).

Lifuròiu, -i, Piciu, ţinc, băetan, băeţùş; (sens peiorat.), secătură, cebală, oşiştie.

Ligàv, -ă, Cumpătat la mâncare (băutură) «sârmòs», dificil (la mâncări).

Lighioană, -e, = Vietate, jivină, jigànie, păsările, (animalele) din curte. Expres. 1. *A face lighioane*; (*a fi plin, umplut de lighioane*). A face păduchi sau *viermi* (la o rană) — vorbind de oameni şi de dobitoace.
2. *L-au mâncat lighioanele.* L-au mâncat fiarele câmpului, viermii.

Liliàc, liliecì, Expres. *Un liliac de copil!* Un *gràngure* de copil!, o *floare* de copil! (Expresiune de duioasă alintare a copiilor — când se vorbeşte despre ei, (— Cam aşà cum e întrebuinţat în latineşte *palumbus-i* (*palumbes, is*) = ibovnic; iubit, amant).

Limboàtă, -e, *Altă lege*; străin, venetìc (vinitìc); (se zice tuturor celor cari nu au obiceiurile şi religia noastră şi nu vorbesc la *fel cu noi*),

Linciurì, (a se, -esc), A se spălà mult; a se *muchilipsì* || a gustà «legumile» (bucatele) fără să mănânce din niciuna cum se cade, (se zice şi de oameni şi de animale: pisici, câini).
f. *Linciurèală, -èli.*
Liciurìt, -ă.
Trans. = *a se liciurì.*

Lìngă, prop. Lângă, alături de.

Linge, (a, ling), A furà. Expres. *Mi-au lins barda!* Mi-au şterpelit barda!

Lìngură, -i, Expres. 1. *A se lăsà de lingură.* A murì, a lepădà potcoavele, a da ortul, a răposà.
2. *A legà lingurile de gât cuivà* = Tarde venientibus: ossa!
Prea târziu! *la trei zile 'nfierbântate,* la spartul târgului; după ce s'au împărţit colacii.
3. *Am luat-o (cu făcutul) dela lingură.* Se zice despre ceice încep o gospodărie, neavând *de nici unele,* neavând, de mai 'nainte *chiag.*

Lipàn, O burueană. Expres. *Făcut lipàn, lipănìt*, flămând; «ştiucă» (când se vorbeşte despre vite).
Subst. f. *Lipăneàlă, -eli* (rar întreb.).

Lipănì (a se, -esc), A se face «ştiucă» — de foame, de nemâncare; a se hămisi, a se face blană.
Lipănit, -ă.

Lìpăr (plural neîntreb.). Arşită de soare. (aşà cum în l. ebraică avem cuvântul *kàiț*).
Expres. *Pe lipărul de foc!* când crapă şì câinii din căldură; pe căldurile caniculare.

Lipì, (a se, -esc), Expres. *Nu te lipeşti de ei (negustori)!* Vând foarte scump; *focul nestins*; scump de tot, cer cât nu cură pe apă.

Lipìe, -ii, Un fel de pită mică; *(ironic)* calcavùră, scatoalcă, palmă, labă.

Lişteàvă (plural neîntreb.). Apă multă, apăràie, *Dunăre, Olt*; lăcărie, Oltèț.

Litànie, -i, Rugăciune (cf. grec. *litania -as* şi *liti*).

Litrosî, (a, -esc), A nimicì a sfeterisì, a luà să nu mai rămâie nimic; a zvântà cu furatul, răpitul.
Expres. *Sobolànii mi-au litrosît puii dela trei cloțe!*
Subst. f. *Litrosală, -eli*, (pl. neîntr.).
Adv. *Litrosìt, -ă*.

Loavă, -e, (pl. neîntr.), Priìnță. Expres. *Via a avut loavă!* i-a mers bine (după săpàt, după ploaie, după timp).

Lobidrag, -i, Călțunaş, hobidràg, (o floare).
Foicică lobidragi,
De s'ar luà toți câți sunt dragi
N'ar mai fi frunză prin fagi,
Nici umbră pe sub copaci!

Loc, Ei, *ştiu eu ce ți-ar fi locul!* Ce ai merità (în sens pejorat.).

Logorosî, (a se, -esc), A se vorbì, a se pogodì, a se înțelege, a se sfătuì, (cf. (a se) legătuì).
Logorosàlă, -eli (grec.).

Lohòn (plural lipseşte). Cerealele cernute *sub* vânturătoare sau acelea cari cad pela *urechile* ei || *figurat, sarcastic*: grâu (ovăz, etc.) de proastă calitate (amestecat cu pământ, neghină, măzăriche, ş. a.).
Lohonòs, -oasă.

Loiàn (plural: *loiàne*, întrebuințat mai rar). Noiàn de (boabe, prune, pere, mere).

Loitràr, -e, Cantitatea pe care ia un car cu loitre.

Lopată. Expres. *Carnea pusă cu lopata*, carnea ca grunjul, cărnos, (vorbind de oameni, animale).

Lopàtic, -a, Intr'o ureche, într'o parte; pe o ureche, rătuț, zmintit, țâcnit zănatic, lovit cu leuca; năuc; îi lipseşte o sâmbătă, sărit (din balamale).

Lozî (a, -esc), A vorbì în neştire (la boale); a aiurà, a vorbì în delir || ; a bodogănì, a vorbì în dodii, a spune de pe apa Sâmbetei, a spune vrute şi nevrute, a vorbì de clacă.
Lozàlă, -èli.

Luà, (a), Expres. 1. *Mi-ai luat drumul din picioare!* M'ai scutit de-a mă mai duce eu!.
Un cântec popular zice:
«Mărită-te fată-mare,
«De-mi ia drumul din picioare
«Şi ochii de peste vale!
2. *L-a luat din ăle sfinte*; *i-a luat mâna*, etc. — l-a pocit, l-a şoimănit, l-a izbit.

Lulea, -èle, Expres. 1. *A rămâneà la lulèle!* a sărăcì, a «da'ndărăt» a scăpătà; a o da de coadă 'n vale, a-i fierbe oalele tot cu curu'n sus, a se duce la hagialâc, a nu mai aveà sare de mămăligă, a rămânea 'ncins cu teiu; boier cu boii de funie; boier gol, a nu-i mai tăià cuțitul, briceagul (coasa). Expresii echivalente: *a rămâneà la ulcèle* (să facă...); *la fluiere, la oale, la grèsii.*

2. *Cât luleaua,* Mic, micuţ, numai de leac.
Copilul numai cât luleaua — cât nodul, numai de leac, o bucătură de copil.

Lumânare -i, Expres. (*Drept*) *ca lumânarea,* (vorbind de lemne, copaci), drept, *tors,* fără strâmbături.
(Cf. franc.: *droit comme un I.*).

Lume, -i, Expres. 1. *Par'că e toată lumea a lui!* Nu mai poate de bucurie, creşte carnea pe el de mulţumit ce este, par'că a apucat pe Dumnezeu de un picior, nu-şi mai încape în piele de fericit ce-i.
2. *Lumea-albă* (*lumea-luminată*) = Sobor, *bâlciu,* sumedenie de lume, lume de pe lume, crilă, clapie, gloată (glotìş). *Dimin.*: *Lumulèană, lumicìcă, lumulìţă.*

Lunàia (Luuèl) = Nume de vaci, de boi.

Lup. Expres. 1. *A fi* (*a veni*) *cu nouă*; *cu şapte lupi.* A fi (a venì) hămisit, pocâltit, prăpădit de foame, a nu mai puteà de foame. (Cf. franc. *il a une faim de loup*; *manger comme un loup.*
2. *Par'că-aş fi cu peri de lup*; *par'că-aş aveà peri de lup pe mine!* Zice acel care este urît, dosădit, prigonit de toată lumea (pe drept sau pe nedrept).

Lupàv (Lupicòs, -oasă), = Mâncăcios, mâncău, flămând, burtă-de-popă, lacom, flămânjòs, cu *şapte* lupi, secetòs, *făcut* pe sècetă.
(Se aud şi formele *hlupàv* şi *glupàv.*

Lupoàia { 1. Numele unei vâlcèle, văi.
2. Un fel de plantă asemănătoare cu mohorul (*bălăùra*) — ce creşte, mai ales, prin viile nemuncite.

Lut. Expres. *S'a făcut lut şi pământ.* S'a făcut tuturor toate, s'a dat după păr, miere de găleată, miere (Cf. lat. *inservire temporibus*).

M

Màce, (numai plural), Necurăţeniile dela fătarea unei vaci, — mai cu seamă.

Maceaoàlă (Macioală), Se zice unei femei urîte şi rău îmbrăcate.

Màchia (Mache?) Conj. Oare?

Măciucă, -i, Expres. *Ajunge o măciucă la un car de oale!* Destul atâta, pentru cel cuminte e destul atâta. (sapienti sat! — *Terentius*).

Madeà, -èle, Cusur, meteahnă, scală, lipsă, beteşug; nărav.

Măgădàn, -i, *fem.*: **-ă,** Vlăjgan, cârjalìu, coş-cogemite om, om de muiere, om de 'nsurat.

Măgăliie, -ii, Gămălie.

Măgărèaţă. *Eşti măgăreaţă mare!* Apostrofă fetelor: eşti gogeamite fată!

Mâglă (pl. neîntr.). Grămadă mare de lemne, *glùgă* de lemne.

Măgurean, Nume de bou.

Mai-văzuşi! / **Mai-vedeà!** { Expres. adverb. De fel, de loc, neam!

Mal, -uri. Expres. *Gras ca malul* (*rupt din mal*). Foarte gras, se sparge de gras.

Màldăr, -e, Expres. 1. *Stă pe maldăr.* Trăieşte din belşug, boiereşte, domneşte, ca găina la moară, a fi la gură de cuptor.
L-a lăsat pe maldăr. E fecior de bani gata, să mănânce averea cu lingura şi tot n'are ce-i face.

Mămulàr, -i, Cercelar, tolbaş, vânzător ambulant, coropcar, cutièr, Basarabenii zic *coropcar* (caşì Transilvănenii) Lipovenilor cari umblă cu căruţe cu marfă, (Vezi Moisiu: *Ştiri din Basarabia,* Sfetea, 1915, pag. 149.)

Mànă. Expres. *Nu-i vre-o mană!* Nu-i vre-o treabă, vre-o pricopseală vre-o *blagă!,* nu-i vre-o scofală!

Mâna. Expres. adv. 1. *Varză de 4 mâini,* *De multe mâini* = felurite de feluri, multe categorii.

2. Expres. *A încăpeà în mâinile cuiva.* A fi bătut, muştruluit, de cineva.
3. *A băgà în mâinile cuiva* — A pârî; a da pe mâna cuivà pe cinevà.
4. *A-şi luà mâna de pe cineva* — a nu se mai interesà, a nu mai vrea să ştie de cinevà (sau cevà).
5. *Nenorocirile se ţinură de-a mâna,* necurmate, lanţ, şir, neprecurmàte.
6. *Sunt o mână singură!* Nu sunt ajutorat de nimeni, n'are cine să-mi ajute. Sunt un suflet singur.
7. *Par'că i-ai luà cu mâna!* Se zice despre durerile unui bolnav, cari sunt iute potolite de meşteşugul doftoricesc (leacuri, doctorii, trăsături ş .a.).
8. *Dintr'o mie să pui mâna pe el (ea).* Foarte frumos, drăguţ, arătos.
9. *A se spălà pe mâini de...* A se lipsì de, a i se furà ceva, a pierde (cevà).
10. *A-şi face mână bună...* a se luà cu bine pe lângă; a se gudurà pe lângă.
11. *Cu o mână de suflet.* Slab, prăpădit, să-l suflì, să cadă jos, cu sufletul prin flori.

Mâncà (a), Expres. 1. *A fi mâncat de morţi, de necazuri, de belèle.*
2. *Ce, mă, te mănâncă'n cur?* = Ce-ai de eşti neastâmpărat? *Ai mâncărìme în cur?* Expresiune echivalentă: *A avea viermi (viermùşi) în cur.*
3. *Mâncà-mi-te-aş!* Expresie expletivă, intercalată în vorbire pentru a atrage atenţia şi bunăvoinţa.

Mândălàc, -i, Nişte plante sălbatice ale căror rădăcini — tuberculi — sunt dulci.

Mangealâc (pl. neîntr.), Pană mare de lemn pentru despicarea trunchiurilor mari.

Manu, Nume de om.

Mânùnă, -i, O mână de grâu secerat.

Mânzăţî, (a, -esc), A rămâne stearpă într'un an (vorbind de vaci). Dacă şi în anul următor rămâne stearpă, i se zice că *strămânzăţeşte (a strămânzăţi).*

Mânzăţâşuri (sing. neîntreb.). Juninci şi mânzaţi.

Măràz, (pl. neîntreb.). Madeà, cusur, defect la vin (băloşire, acreală; sfoiag, etc.).

Mare, adv. *A se face mare pe cevà.* A se face stăpân pe un lucru strein, a *pune tagă* pe cevà = în pravila lui Mat. Basarab — *prinde tagă.*

Mărìmuri (sing. neîntr.). Persoane, «feţe» însemnate «obraze» mari.

Mârlì, (a se -esc), A «luà ied» (miel). subst. f. *Mârlèală, -eli.*

Mârlòg, i Căzătură, gloabă, tihoàre (vorbind de cai = o denomin. injurioasă). *Sinonim: mârţog, -ă.*

Màrmure. Marmoră — *Frumoasă ca o păpuşe de marmure!*

Mârtàc, -i, Lemnele cari alcătuesc podeala de jos a unui pătul de porumbi. 2. Nojiţele (târsânele) petrecute peste obielele opincilor.
La Românii din Serbia mârtac = *stâlp mare*; *par mare* (cf. Giuglea — Vâlsan *op. cit.* Glossar.).

Marţ (luna lui —), Martie.

Mascarà (Màscără), Expres. a) *A face de màscără* — a face pe cineva de două parale, a înfruntà aspru pe cineva, a dojenì, a ruşinà, a face pe cineva ca pe-o albie de porci.
b) Mascară = organ genital omenesc. — vezi — *Şocariciu.*

Măsea, -ele, Un cep de lemn care se bate în bârnă, în dosul canatului, care trebuie să rămână fix.

Maşinat, -ă, Zahăr maşinat — zahăr cubic.

Maşir! Interj. Marş! Sterge-o! Intinde-o! Cară-te!

Mătăùz (pl. neîntr.), Pensulă rustică: cârpă legată de vârful unui beţigaş. || *Sarc.* se zice unei femei prost îmbrăcate.

Mâtcă, -i, Instrument de lemn cu care se bate laptele în putineiu.
Matipolòn, -oane, Madapolam (pânză.
Màtor, -i, In vârstă, matur, ajuns de minte (minți). In Pravila lui Mat. Basarab aceeaş însemnare.
Mătuşì (a se, -esc), A se honcì, a împletì coadă albă.
Mâzgă, pl. neîntreb. Ungur. Afară de însemnarea de «sevă», mai însemnează şì noroiul (tina, glodul) ce se face pe pământ dupăce a plouat nițel.
Mecit, -ă, atins, citov, bolnav.
Mecèt, -ùri, Clădiri mari, aşezăminte falnice
Medeleau, Nume de bou, o poreclă de om.
Mèe, (Fără plural). Expres. *Nu s'o fi dus în mee!* Nu s'o fi dus să-şi piardă din urmă, nu s'o fi dus unde-a dus mutul iapa! la măru'-roşu.
Mejdìnă, -i, Hotar, despărțitură, a unei moşii de alta.
Mèliță, Expres. *Ci, mai taci, melițo! Par'că te-a făcut mumă-ta la meliță!* (I se zice celui bun de gură, palavragiilor).
Mereu, adv. Ex. *Stai mereu!* Stai la un loc! Lasă-mă'n pace!
Merică, Pânză de America; aşà cum avem: *anglie* = pânză din Anglia.
...«Şi tot haine de *Anglie*
«Din creştet până'n călcâie.
(Viciu: *Colinde din Ardeal*, pg. 145, public. Academiei Române).
Mesèlnic, -i, Mesean, invitat la o petrecere, commesean, ospete.
Miaua-lui-Romàn, Expres.: *A stà ca miaua lui Roman.* A stà nedumerit, prostit, ca vițelul la poarta nouă; || dus pe gânduri; bătut de gânduri.
Mierlìu, -e, Ex. *A se uità mierliu*, a se uità galeş, cu gândul dus.
Miez, -uri, Expres. *La miez-de-miez de noapte.* In puterea nopții, noaptea cine ştie când, la cumpăna nopții, când dorm şi apele.
Migoroşì, (a, -esc), A migălì, *brichisì.*
Migoroşală, -eli.
Migoroşèlnic, -ă.
Mie, num. Expres. *Am o mie şi-o sută pe cap!* Am foarte multe pe cap, mi-e capul cărindar, nu-mă încape cămaşa.
Mijì, (a, -esc), 1. *Ii mijeşte mustața.* Ii dă mustața.
2. *Mijeşte de ziuă.* Se crapă de ziuă, se *sâmceleàză* de ziuă, se *slomneşte* de ziuă, se face geană de ziuă.
Milă, Expres. *O milă de ploaie,* o ploaie la timp, o buruliță de ploaie, e aur nu e ploaie!
Milì, (a se, -esc), A se milostivì, a se îndurà, a se înduioşà, a-i fi milă.
Minte, -i, Expres. 1. *A luà de minți pe.* A înşelà pe cinevà, amăgì.
A-şi prinde mintea, a-şi pune mintea cu copiii. A luà în serios pe copii sau spusele lor.
2. *A strâns mintea dela toți proştii.* A strâns mintea dela toți măgarii, e nătăflete, e un *prost îngăurit,* prost de dă'n gropi.
3. *Ajuns de minte.* Mare, mărişòr (vorbind de fete, băeți).
Minţì, (a, mint), A mişcà puținel, a urnì din loc.
Mireaz, -uri, Moştenirea lasată de un *om sterp* — în căsnicie — rudelor sale.
Mişină, mìşini, Strânsură a şoarecilor furnicilor, etc., figurat: avere, depozit, agonisită.
Mişulìe, -ii, (*Mişuleàlă*), Boli lumeşti, boli ruşinoase (veneriene). Adj. *Mişulit, -ă.*
Mititì, (a; a se, -esc), Expres. *Mi s'au mititit (micicit) ochii de somn!* Trecù Ene pela gene, trag a somn; ochii s'au făcut *ca găoaza iepurelui.*
Mitocosì, (a, -esc), A muşamalizà o afacere necurată.
A îmmormântà o chestiune; a trage cu buretele peste... a face şuì şi puì.
Mlăjit, -ă, Bine încărcat. *O sanie mlă-*

jită cu lemne. O sanie bună de lemne, o sanie trăsnită.

Moalele-capului Creştetul capului (mai ales la om).

Moară, -i, Expres: 1. *E om umblat: a fost şi la moară!* — despre unul care n'a schimbat niciodată orizontul satului său cu altele.

2. *A spune un lucru în târg şi la moară!* a spune în gura mare, a spune la toată lumea, a obştì, *a vestì de pe acoperişul casei*[1]) (cu o expresie ebraică) (cf. lat. *vulgo* (*volgo*), *-are*); *in vulgus edere*; (*urbi et orbi*).

3. *A băgà'n moară cu cineva*. A sfătuì, a ciotorì (cu glas tare ca să nu mai poţi auzì *în lături*).

4. *A plecà cum pleci dela o moară frântă*. A plecà necinstit, *neomenit*, îmbufnat, — ca dela o moară stricată, frântă; nemulţumit.

Moartea. Expres. 1. *Moartea lui, să...* Cea mai mare dorinţă a lui erà să.

2. *A da mâna cu moartea. A văzut moartea cu ochii*. Erà pe cuţit, pusese ochii'n grindă, abia a sărit groapa...

Moater, n. propr. Om prost îmbrăcat, dezmăţat, deşuchiat, ferfeniţos, par'că ar fi prins pe gârlă sau: pe rădini.

Modrigàlă, Apă murdară, mocirloasă. Cf.: *Goroveală*.

Moiştì, (a se, -esc), — A se îmoinà, a se muià (zăpada, gerul).

Modrùzu, Poreclă de om.

Molândău, (Morândău), -i, Molomète, molatic, la-mă-mamă, làsă-mă să-te las; tăfălog (vorbind de oameni).

In opoziţie cu sensul acestuia, găsim: *om verde pe lume*.

Molcălùţ, -ă, Moale, molatec, molàn (vorbind de oameni şi de dobitoace).

Molcùţ, -ă, Moale («ou molcùţ»).

Moldă, -e, Albie mare, largă. «O moldă plină cu ouă». (Cf. Germ.: *die Mulde*) franc.: *huche*.

Molomàn, -ă, Om leneş şi molàtec, pierde-vară; om moale, om mălăieţ, o balegă de om, un mormânt de om, om fără vlagă, o mămăligă de om.

Molomète, Mai acelaş sens ca precedentul.

Mong, moangă, Bleomb, bleot, molàn, prostănac, tont.

Moniţie, Munìţie.

Mòrişcă, -i, Vânturătoare. Expres. 1. *A face cuiva morişcă'n păr*. A-i pune mâna'n ceafă, a-l chelfăni puţin, a-i trage o săpuneală.

2. *A făcut morişcă* = a murit, a răposat.

Mormânt, -e, Expres. *Un mormânt* (*de om*). Un om de nimic, netrebnic, pierde vară, puturòs, calendroiu, toloşcàn.

Moroagă (Morogèală), (pl. neîntreb), Expres.: *E moroagă!* E sărat (-ă) peste măsură, e îngroşat cu sare, e *ocnă* de sare.

Morogì (a, -esc), A sărà peste măsură de mult. A-i pune sare cu punnul, cu nemiluita.

Morogit, -ă, a sărà de goană.

Mòrmàn, (e, -uri), Grămadă: *Un mormàn de pietre*.

Mormolòc, -i, Fig. Om leneş, molatec.

Mort, -ă, Expres. *A da cu mort peste viu*. A se apucà ţânţarul cu armăsarul; a se apucà cel mai slab cu cel mai tare.

Moşameà, -èle Muşamà.

Moşmoane, (Pl. neîntreb.). Vrăji de dragoste, băuturi fermecate, descântate (încingere) punere de oală, ciob, ulcior făcut, (*impropriu*).

Mortăcină (Mortăciune), -i. Animal care moare nejunghiat. (Cf. lat *morticina caro*).

Motâlcă, -i, Legătură (basmà) cu parale, seminţe, etc. — înodate într'un colţ (corn), tumoare, umflătură, gâlcă. La Românii din Serbia acest cuvânt îl întâlnim cu forma *modalcă* (top) =

[1]) Cf. Ev. Mateiu X, 27., Luca XII, 3.

pungă. (Vezi: Giuglea-Vâlsan, *op. cit.* p. 49 şi Glossar).
Transilv. = modâlcă.

Mucul, -ii, Expres. *Acolò îi pică mucul...* Acolo îşi face veacul, acolo îl găseşti totdauna, acolà îşi face veacul.

Muchilipsì, (a se, -esc), A se ferchezuì, a se spilcuì, a se spălà mult de tot. *Ce te tot muchilipseşti?*

Muiere, -i, Expres. *Om de muiere!* Om în toată firea, în toată legea, de însurat.

Mult, -ă, Expres.: *Să dai mult cu multul!* Să dai oricât de mult, să dai marea cu sarea şi Oltul cu totul!

Mumă-de-pământ, Pământ foarte roditor, pământ de calitatea întâia, fertil, mănòs, — ca untul, — ca brânza.

Mumă-de-Salcie, (*ironic*). Ibovnică, amantă, puicuţă.

Mumână, -âni, = Mamă, maică. Alte forme: *Mumulèană, -i, Mămuleană, -i, Mămuliţă, -e, Mumuliţă, -e.* Pravila Mat. Basarab. idem. pag. 299.

Murătòri (Morătòri), Murături.

Mozolì, (a, -esc), A mânjì, a întinà, a pătà; a terfelì, a terfecà. s. f. *Mozoliàlă, -eli.*

Murcucuì, (a), A se codì, a stà nehotărît, a da un răspuns în doi peri, a mormăì.

Murdàl, -ă, Murdar.

Murdalâc, -uri, Murdărie.

Murì, (a) Expres. 1. *Te moare dracu' mâine-poimâine!* Mori ca mâine!
Ca formă: cf. *Te şade dracu' olar!* Şezi neîmbrăcat neîngrijit.
2. *Moare şi înviază dela inimă.* Leşină de durere dela inimă.

Mùscură (muscurică) Oaia albă care pe bot pete negre.

Mustăcì, (a, -esc), A râde pe sub mustaţă, a zâmbì || a se strâmbà.
Subst.: *Mustăceală, -eli.*

Mustaţă, -ăţi, Expres. 1. *A trage la mustaţă* a bea, a *da pe gât.*
2. *A trage pe sub mustaţă,* a mâncà, a îmbucà.

Mustì (a), v. buşnì.

Mustit, -ă, Puţin îngrăşat, grăscior (vorbind de proci).

Muşluì, (a, -esc), (Vorbind de porci) a da cu rîtul, ticul (numai pe deasupra). *Muşluială, -eli, Muşluire, -i.*

N

Năboì, (a, -esc), A se răvărsà, a *buştì,* a năvălì, a se vărsà (vorbind de-o apă, râu) în *Creangă* se zice despre apa care se umflă de îngheţ şi iese din albie.

Nacafà, -àle = Beleà; pacoste, satară, satarà — beleà; potcă, dàbilă, năcaz, năpastă.

Năcăjòs, -òasă, Supărăcios, mânios, cu arţàg, supărnicios, ţâfnòs, pipotòs.

Nadă, Coadă, (coc) din păr strein, cumpărat.

Nădrăgòiu
Nădrăgilă } *Ironic,* Ţărănoiu, *opincar.*

Nàfură, = Anaforă. Se înjură de nafură.

Nagarà, -àle, Beleà, satarà, hangarà, dandanà.

Năgrabă, adverb. Expres. *A da năgrabă pe... (a năgrăbì pe...).* a năvălì, a se năpustì, a tăbârî pe...

Năibuì, (a, eu năibui, -esc), drăcuì a-l pomenì, a răuì, a da răului, (la răi).

Nămòl, -e, Expres. *Nămol de carne.* Carne pusă cu lopata, carnea ca malul, ca grunjul (vorbind de oameni şi vite cărnoase, grase).

Nànote (trăncănăi, trancanàle), sing. neîntreb. Lucruri încurcate, netrebnìce, ciurciuvàse, dănănăi.

Năpârstòc, -oacă, Urmatic, zăpârstca (vorbind de ultimul copil a unei familii).

Năplăì, (a se, -esc), A-i venì rău de zăduf (*zăpùc*); a nu mai puteà de zăpuc; a-i cădea leşin pe inimă de zăduf.
Năplăiàlă, -èli.

Nàs, -uri, Expres. 1. *A da pe sub nas (ironic).* A mâncà, a îmbucà.
2. *Nu e cu nasu de ceară (Nu-i pică nasul)* Nu e aşà de sfios, fricòs; || timid.

Năsărâmbă, -i, Dàşovă, boroboaţă, boaţă, prostie.

Năsfiròs, -oasă, Dificil la gusturi (vorbind despre oameni şi despre vite), care face nazuri, mofturi, mutre.

Năstràpă, năstrăpi 1. Broboànă (picătură) de apă ce trece prin oala nouă, sau printre doagele unui vas.
2. Broboană de năduşală.

Năstimì (a se, -esc), A răsărì, a se ivì, a ieşì la faţa pământului (vorbind de flori, plante).
f. *Năstimire, năstimeală.*
Năstimit, -ă.

Nataòală, (Natahoàlă) -e, Toantă, bèşniţă; femee îmbrăcată prost, murdar. Sinonim: *Natantoàlă.*

Nàtimă, Este un mormàn (grămadă) de pietre cărate, — de o femee care are *pică* pe cineva, şi puse într'o *mohìlă* (movìlă) dela hotarul moşiilor. Pe aceste pietre, cari închipuesc mormântul celuice i-a făcut rău (magie imitativă), le tămâie femeia regulat, ca pe un mort, 40 de zile cu credinţa că are să-l «pună bine» pe cel viu cu vrajile ei. (Anatemă — Anàtimă — Nàtimă ?),

Nătimòs, -ă, Mare, mătăhălos nămorniţos, jidov, munte de om.

Natră, -e, Expres. *A-şi da natrele cu cineva.* A se certà straşnic cu cineva.

Nătrăpàş, -àşi, / **Năstrăpas** — Negustor de vite, geambàş, samsar de vite.

Nătrùţ-ă, Pe-o parte, într'o ureche, nebun, prostănàc, prostatec, pe-o ureche. Cam într'o parte, fără o doagă, càpiu.

Năvlìgă, Den. injurioasă. Prostănac, «torontòc», «uruiàc» modârlàn, pădurèţ, rătàn, fără bun-simţ, prostuţ.
Năvligòs, -oasă.
Ca un urs, greoiu, necioplit din topor, din bardă.

Năzvăţà, (a se, năzvăţ), A se răsfăţà; a se «râzgâlì».

Neam, -uri, Expres. 1. *Arniciu de toate neamurile.* Arniciu de toate colorile (feţele); de toate mòdele, felurile. 2. *Păcate* (moştenite) *dela nouă neamuri!* Păcate multe, pe cari cineva — crede-se — le ispăşeşte, fie prin boale, fie prin alte neajunsuri în viaţă.

Neam (Nìam), adv. Deloc, de fel. Expres.: *Neam-de-neam.* De fel. *Nìam-di-nìam)* Câtuşi de puţin, nici decùş.

Neapipiit, -ă, Nou-nouţ.

Nèder, -i, (pl. f. rar întrebuinţat). Vezi: *Mòater.*

Nefăcută, -e, Expres. *Să nu faci vre-o nefăcută!* Năsărâmbă, năzbâtie nesărată, drăcovènie.

Negru, Expres. *Imi este negru înaintea ochilor.* Nu pot să-l sufăr; N'am ochi să-l văd.

Negrùş, -ă, Oacheş, tiuciuliu, ţigăncuş, -ă, tiuciuliu.

Neleapcă, Expres. *A luat (făcut) viţel de neleàpcă.* (Vorbind de vaci). A luat (făcut) viţel mai nainte de vârsta obişnuită (3 ani) a se gonì.
Figurat şi sarcastic se zice despre fetele cari au copii din flori, de după gard, de pripas; urzicar, pui-de-lele, copil de la umbră.
L-a tornat de neleapcă!

Nemènie (Nemetènii), Rude, neamuri, rubedènii; rudènii.

Nemernicùţă, (pl. neîntreb.). Mèrică, mericùţă, pânză din America, *figurat,* stambă proastă.

Nèmeş, -ă, Potrivit, micuţ; frumòs. *Oală nèmeşă.* Oală micùţă, bobèică; bobicùţă.
(Dimin.: *Nemeşèl, nemeşìcă*).

Nemţì, (a se, -esc), A se îmbătà, a se «cătănì», a luà luleaua Neamţului, a fi clean, a fi fumuriu la cap, a luà ciocârlanul de coadă, a o *rărì* cu vorba, a se chefi (chefelì).

Nepomenit, -ă, Ne mai pomenit, extraordinar, excelent. Cum nu se mai poate de (bun, frumos...;) nu mai are cum, de-aşa.
E frumos nepomenit e scris, e cadră; la soare te poţi uità, dar la el, ba; e *nedovedit de frumos*; e frumos de *nu se mai dovedeşte!*

Nesărată, -e, Ca subst.= năzbâtie, năsărâmbă, dàşovă.

Nètu, 1. Poreclă de om.
2. *Ironic.* Nèder, prostănac, deşucheat, tont, într'o ureche, plesnit, lovit cu leuca, ţâcnit.

Netraiu, Expres. *A-şi face netraiu cu...* A strică căruţa cu..; a se strică la ceafă, a-şi găsì mantaua.

Neveouit, -ă) Tânar, -ă (mort de).

Nevoi-mare, adverb. Foarte, prea: *Nevoi-mare de bun* = Foarte bun.

Niam, v. afurisanie.

Nii, (a, -iesc), A ţine de rău câinii.

Nilă, Diminutiv dela Naie, Nicolae.

Ni-ni, conj.: Când... când; ba... ba... Expres.: Venià, *ni una, ni alta.*

Ni-ti-tème = **Nu te teme,** de sigur că... ba bine că nu...

Noada, (pl. neîntr.) Ex. *Noada curului* — locul unde se sfârşeşte şira spinărei.

Noate, Note (de muzică) *Lăutarul ăsta ştie şi pe noate.*

Nòbila, plural neîntreb. Automobilul; mobila unei case.

Noji, (a, a se, -esc), A economisì, a cruţà; A se găsì; a rămâneà, *Nu mai nojeşte paraua! Paràlele nu se mai nojesc la el!*

Nopticìca, Expres.: *Toată nopticica!* Toată noaptea. Câtă e noaptea de mare.

Noroci, (a- -esc), A închinà cu paharul, cu plosca; a închinà la *zile mari.*
Norocealǎ, -eli.

Notreţ, (e, -uri), Nutreţ (fân, paie, coceni, etc.).

Nuià, -ele, Expres. sarcast.: *Nuiaua boabelor* — Parul de (pus) porumb.

Nume, Expres. 1. *Nume bune* — numele adevărat — în opoziţie cu porecla (*poĭcre*).
2. *Nume scumpe* — Nume rari, grele de ţinut minte (Laura, Lucreţia, Elvira, etc.).

Numit, -ă, Renumit, vestit, cu nume mare, cu vâlva mare, de care s'a dus vestea (pòmina) ...«această *numită* şi sfântă zi una: a praznicilor praznic şi sărbătoare este a sărbătorilor». (cărţile bisericeşti — *Penticostar* — Canonul Sf. Paşti).

Nu-ştiu = Expres. *A pune mâna pe nuştiu* — A tăgădui, a negà, a spune: «nu ştiu, n'am văzut».

Nuntă, nunţi, Expres. *Lumea e nuntă,* E bâlciu, e lume multă de tot, hùstă.

O

Obàdă, obezi, Expres. *E făcut obadă.* E bătrân, cocoşat (adùs), e făcut cocârlă.

Obèjdia, (pl. neîntr.), Expres. *Te duce obèjdia.* Te duce nenorocul («soarta, ursătoarea)». Te trage aţa, nevoia, zabărul.

Oblàmnic, -e, Colac de cârpe împletite şi legate bine, — pe care femeile îl pun pe creştetul capului pentru a cărà diferite greutăţi (vadră, ş. a.).

Oblèag (Obleàgă), Ceeace rămâne din fân, după ce au mâncat dobitoacele. Cf. *tòrişte.*

Oborî, (a se, -ăsc), A se dedà, a se obişnuì cu... a se roade cu, a se vlăguì.

Obricèiu (Obricèriu) { (vechiu), Obiceiu, obişnuinţă, îndătinare, datină, deprindere.

Ocărî, (a), A insultà, a batjocorì (mai ales despre femei),
Ocărît, -ă = măscăricios, porcotos, care vorbeşte cum îi vine la gură, nu-i prinde gura de veste ce vorbeşte.

Occnic, -i, Ucenic, începător, ageamiu.

Ocenicie, -ii, Ucenicie.

Ocheşica, Nume de oaie.

Ochète, (Ochèţ), Ochèţe, Laţ, (de frânghie, sfoară).

Ochià, (a se -esc), A se ochì, a se zărì, a se vedeà, *Nu se ochià nimenea...* Nu dai ochii cu nici-un om. Nu erà ţâpènie de om, ficiorul pustiului.

Ochiu, -i, Expres. 1. *S'a luat de ochi cu.* S'a dat în dragoste cu..; s'a îndrăgostit de...

2 *A face cu ochiul* (a face ochiul cuiva), — a se 'nţelege făcând semne cu ochiul:

«Cei proşti, ca vita te'nţeleg:
«Doar când le spui cuvântu'ntreg;
«Dar te'nţelegi cu cei cuminte
«Numai din ochi, fără cuvinte» [1]).

3. *A trage cu ochiul*; *a trage cu coada* (*chioarda*) *ochiului.* A observà pe furiş, a paşte.

4. *A ţineà ochii de cineva.* A aşteptà, a te uità de cinevà.

5. *Nu mi-a dat de ochi cutare...* N'am văzut pe cutare, nu l-am ochiat, nu l-am zărit.

Ocneànul, Crivăţul (numit astfel, fiindcă e «nemilos» tòt ca un ocnàş («ocnean»); sau *fiindcă bate cam dinspre ocne.*

Expres. *Trage Ocneanu!* = Bate Crivăţul!

Odac, -i, Expres. *Prin odăi* = pe uşile altora («strinilor» = străinilor).

Adj. *Odăèlnic, -ă,* Care umblă din uşă în uşă, din casă în casă, cutră, uşèrnic.

Odâr! Interj. Cuvânt cu care se gonesc, se alungă câinii.

Cf. verb. *(a), nìì.*

Oglindă, -i, Expres. *Făcù casa ca oglinda.* O deretică, bine, o făcù ca paharul, să lingi sare depe scânduri, podèle (pardoseàlă).

Ojic, -uri, Usturime (arsură, arzăminte) pe «piept», pe gât, în sus.

Ojiji, (a se, -esc), A se ujijì, a se uscà. Subst. *Ojijire* (*Ojijàlă*).

Ojingòs, -oasă, Aspru, scorţos, vânjos (vorbindu-se de ţesături).

Olar, -i, Expres. *Ce stai olar?!* Ce stai desmăţat, negătit, neprimenit, nechibzuit?

Olearcă (Holeàrcă), zeamă-lungă; rachiu slab.

Olcji, (a se), a se aciolà; a se adăpostì, a se întremà.

Om, Expres. 1. *Om făcut* — în stare de-a muncì, de a-şi agonisì singur traiul.

2. *Om de muiere,* Om mare, de însurătoare, în stare să-şi ţie casă.

Omenàş (Omuleţ), Om şi jumătate, om bogat, puternic.

In Trans. = sens pejorativ = om mai sărac, fără multă vază.

Omorî, (a), 1. Expres. v. *Omoară la el, colo în vale.* Il smotoceşte, (pisează), îl bate de lumânare (pe cutare)...

2. *Că n'oiu fi omorît oameni, să mă canonesc aşà!* Se zice de către cel ce este pus la prea mare muncă, *canon,* ispăşire, post, etc. sau care zace de multă vreme.

3. *A omorî mustul* (*de struguri*). A-l tăià; a-i luà putinţa de-a fermentà şi a se transformà în vin, — turnând în vas o căldare de must fiert în clocote.

Opăceàlă (Opăcire), Slăbire, tânjire, prizărire, ofilire, veştejire, zăticnire.

Opàcie, -ăcii, Secătură, iscoadă, slută, «oşìştie», schidoală, arătărie, iasmă.

Opăcit, -ă, Prizărit, «pimnicìt», firav, costeliv, (*costiv*), mort din picioare.

Oprovènie, (pl. neîntr.), Intreb în aceeaş expresiune şi acelaş înţeles ca şi cuvântul *cărătènie* = *Nu mai e de oprovènie.*

[1]) Gh. Coşbuc, *Antologie sanscrită* (Bibl. pentru toţi).

Orlişte, -i, Loc lăsat nelucrat, ariniş, bărăgan.

Os, -e, Expres. 1. *Cu oasele goale.* Gol puşcă, gol de tot, golopàn», cu «*podoabele*» goale; gol meiu, cum l-a făcut mamă-sa.

2. *Cu oasele încărcate,* Cu burta mare, cu burta la gură, grea, însărcinată, îngrecată, borţoasă.

3. *A se face os,* A îngheţà rău de tot a se face «tutùc» (tìutùc), a se face toiag.

4. *A-şi odinì oasele* — A se odinì, repauzà.

Osâiàc, -uri, (pl. neîntreb.), Expres. *Slab ca osâiacul!* Slab de tot; numai pielea şi osul.

Osândă, -e, Arătare, slută, «iazmă». Cf. *Oşìştie şi Opàcie.*

Osândit, -ă, Slab, prăpădit; numai pielea şi osul; *zăpicit,* prizărit, pipernicit. Cu sufletul prin flori, osândă, oşiştie, arătarie, iscoadă, loază, iazmă, sânzâiană (uscat ca o —); uscat ca Sf. Vineri.

Osfică, Oftică, tuberculoză pulmonară, ftizìe, atac.

De toate-ăi mai scăpà dar de osfică, ba:
— sapa şi lopata!

Osficà, (a; a se, mă osfìc, osfìc), A ofticà, atacà.

Osficòs, (-at), Ofticos, atacat.

Oşìştie, v. baciòagă.

Ostoì, (a se, -esc), A se linişti, a se potolì, a se ogoì, a se domolì, a se molcomì, a se alinà.

Ostràveţ, -e, Numele propriu al unui deal; culme, tăpşan în genere.

Ostromènt, (-e -uri), Instrument, unealtă.

Oşenì, oşenenesc, (a se), A se potolì, a se ostoì, a se ogoì. (vorb. de o molimă, epidemie), a se stinge, a încetà.

Oşìştie, -i, Sinonim cu *Opàcie.*

Otàştină, -e, Erà, în vechime — şi acuma pe alocuri — dijma ce se da din vin de către arendeş, proprietarului pe al cărui pământ aveà el via.

Oticnì, (a, -esc), A începe să verse, a-i venì greaţă, scârbă.

Oticnit, f. *Oticneală. S'a pus pe oticnit!*

Otincì, (a, -esc), A forţà (*drève,* uşi, etc.), cu ajutorul unei pârghii, securi, etc.

Au otincìt drèvele dela ferestre şi au intrat la cassa cu bani!

Subst. *Otinceală, -eli, Otincìt, Otincitùră.* Boul mai cu putere se *otinceşte* la jug făcându-se să tragă mai mult el carul (prin schimbarea cuielor la jug). *Pe Prian l-am otincit.*

Oţăt, Oţet.

Oţăţî, (a se, -esc), A se înăcrì, a se face oţet (de acru). (vorbind de vin, rachiu, mâncări, etc.).

Oţèl, Expres. *Ii taie gura în fier şi în oţel.* E tare limbut, e numai gura, de el, te pune în divan cu gura, e ascuţit la limbă, spune şi vrute şi nevrute.

P

Păcàt, -e, Expres. 1. *A-şi luà păcatele pe...* A bănuì pe cinevà; a se teme de cinevà; a se «prepune» pe cinevà (în afaceri necurate) a pune «bancàua» pe.

2. *Ba pă păcatele!* Atâta mai trebuià! Atâta mai lipsià!; «după râie, şi chelie»!

3. *Bată-te păcatele (tele) să te bată!* Un fel de blestem în glumă sau de dezmierdare.

Pacearîs, (pl. neîntr.), Slută, opàcie, oşiştie, arătare. (Cuvânt de apostrofare de ironizare).

Pàdină, pădini, Loc jos, băltinos; japcă. *Pădinòs, -oasă.*

Păducèl, -i, Afară de însemnarea ştiută de toată lumea (copac), mai are şi însemnarea de *mâncărime* între degetele dela picioare.

Pâinea-lui-Dumnezeu, = *Un om, pâinea lui-Dumnezeu.* Un om foarte bun, blajin.

Pălăi, (a, -esc), A da din mâini, a face vânt cu mâinile, a da din «răşchitoare».

Palàngă, (adv. Expres. *A face palangă,* a doborî, a culcà la pământ, a face àrie.

Pălăngău, (*Pălăngoàica*), Porecle de om femee.

Pălătuì, (a, -esc), A petrece, a-şi face veacul a vecuì, a hălăduì.

s. f. *Pălătuìală, -eli.*

Pălişat, -ă, Poncìş, deacurmezişul, oblic, împieziş, împiezişat, pieziş.

Palmă, -e, Expres. *A pune palma cuiva* A pǎrtinì (ocrotì) pe cinevà, a favorizà, a face hatîruri.

Palòg, -oagă, Vezi: *Tapalòg.*

Păluì, (a, a se, -esc), A (se) face pale, vorbind de fân.

Păluit, -ă.

Pămâncior, (fără plural), Diminut. dela *pământ* = moşie, òcină.

Pământ, Expres. 1. *Nu s'a mai pomenit (auzit) pe faţă de pământ!* Ceva foarte rar, frumos, bun, etc. extraordinar, nemaipomenit, nepomenit.

2. *Că n'o fi peste pământ!?* Prea departe, peste mări şi ţări.

3. *Cu inima ca pământul, Cu inima pe pământ,* Foarte trist, abătut pătruns.

Pământìu, -e, (*Pământit, -ă*), De coloarea pământului (Om) *cu faţa pământie.* Cu faţa ca pământul, căruia *i-a ieşit pământul în faţă.*

Pandalîi (sing. neîntr.). Toane, capricii, bâzdâc, nazuri.

Pâugàrie! Cuvânt de apostrofare pentru copii.

Panìu, -e, Şchiop, «şont», şontoròg, şontròp, schiopărlàn.

Pàntă, pènţi, Ironic, *Alb ca panta fierului!* ca fiarele coşului.

Papă-domnească, Expres. *Nu mănânc, să fie şi papă-domnească!* Nu mănânc să fie şi purcel-fript! (Nu mănânc, oricât de bună ar fi mâncarea). (Papa-domnească este în concepţia culinară a ţăranului, cea mai bună mâncare ce se poate închipuì, este idealul mâncărilor.

Păpurì, (a -esc), A pune papură între doagele vaselor de lemn.

Păpuşe, -i, Expres. 1. *Frumos ca o păpuşe*) (de marmure) Frumos ca soarele; frumos ca o cadră; par'că e scris, la soare te poţi uità, dar la ea, ca mai ba.

2. *A ştì de păpuşe (unui lucru).* A-i ştì de ştire, a-l «bobì», a ştì de unde să-l iai, a fi complice într'o afacere urîtă (necurată — hoţie).

Par, -i, Expres. 1. Oraşele, satele sunt adesea drăcuite *cu celce a bătut întâiu parul în ele.*

2. *A pune paru'n uşa cuiva.* A-l sărăcì, a-l lăsà muritor de foame, în sapă de lemn, a-l lăsà pe drumuri, a-l face să-şi ia lumea în cap.

Paràdie } Paradă.
Pǎràdie }

Parà, -ale, Ex. Vie muncită de să numeri parale în ea — foarte bine muncită, fără dudău.

Părăsì, (a), Expres. 1. *A părăsì pe cineva de undeva (la cineva).* A-l face să nu mai vină pe-acolò, a-l zgornì, a-l duduì; a nu-l mai pristimì; a-l face să nu-i mai dea mèşii să mai vină, a-i sparge oala'n urmă-i.

2. *Oase părăsite.* Oase vechi, de om sau de dobitoc.

Părăsâştiuri, (sing. neîntreb.) Case, locuri părăsite, în păràgină.

Pârciuì, (a, -esc), A tunde prost, a tunde «cu scări»; a tunde «cum tunzi caprele»; a tunde fără *pieptene*; a învăţà bărbierìa pe capul cuiva.

Pârciuìală }
Pârciuire }
Pârciuitùră }

Pârciuit, -ă,

Păreà, (a), Expres. *Eu ţi-am spus-o:*

paie-ţi bine, paie-ţi rău! De ţi o părea bine, de ţi-o părea rău...

Părechià, (a, -esc) **(Părechi)** { A face părechi (perechi) de opinci dintr'o piele.

Pârî, (a), Expres. *Il pârăşte inima să...* Il râmă la inimă să..., îl îndeamnă inima să..., îi dete inima brânci.

Parofie, -ii, Parohie.

Parpagic, Poreclă de om.

Părpalàtic, -ă, Peltic, «cu limba lată»; «cu limba cât cârpătorul», defectuos la vorbire.

Pârporì, (a, a se, -esc), A nu (se) coace bine, un porumb, o friptură, etc. a (se) coace de mântuială, a (se) «celì», a pârpălì. *Pârporeàlă, -eli.*

Parte, -i, Expres. *Se aruncă în partea* ...Seamănă cu... a leit (cutare) (vorbind de copii).

Pârşcău (pl. neîntreb), = fulguială de zăpadă, primul strat subţire de zăpadă ce se cerne întâiu.

Parţòn, -oane, Tain, parte, porţie.

Pârţotìnă, vezi: *Beşoàndră.*

Păsărìcă, -i, Pseudonim pentru organele genitale femeeşti şi bărbăteşti.

Paşte, (a), Expres. *L-am pàscut eu!* (*E pàscut de mine*) (se zice *mai ales* despre oameni). E încercat de mine, ştiu eu câte parale face, cât îi poate capul, cât îi face pilea, îi cunosc şi măselele din gură.

Pătarànie, -ii, Paţànie, «pătimire», întâmplare, nenorocire, patimă, necaz.

Patraùlă, -e, Patrùlă.

Pătrunde, (a, a se), Expres. 1. *A pătruns paiul cu curu',* A băgat-o pe mânecă, a sfeclit-o, l-a trecut zece năduşeli (nădùfuri).

2. *A se pătrunde,* Se *bate* de vorbă (omul; nu de ciomag), a se simţì, a pricepe de ce este vorba, a se *arde* de cevà...

Patruzeci, Expres. 1. *A fii cu patruzeci de inimi.* A fii cu ochii în patru, a fi numai ochi şi urechi, a fi foarte atent.

2. *A dà la patruzeci de mii de draci* — a drăcuì, a'nculà în pietre. A drăcuì rău de tot.

Pâzdèrie, -ii, Puzderie; mulţime; tocătura lăsată sub meliţe.

Peg, -eagă, i se zice omului (femeei) care are pielea obrazului pătată cu pete negre (negricioase). Ironic se mai zice ca la vite: *mùscur, muscurìca!*

Peltic, -ă, Puţin gângav, şişcàv la vorbă, care vorbeşte *în vârful* limbei, greu la limbă, cu limba legată (împiedecată) gâng.

Pengelì, (a), Amegiuì.

Pèpene, -i, Expres. *Gras ca pepenele* — Gras ca malul, rupt din mal, se sparge de gras, să dai cu toporul şi n'ajungi de os.

Pepenerìe, -ii, Popular pentru: pepinieră.

Perceat, -ă, Pătat, bălţat, griv, tărcat, florilat.

f. *Percetùră, -i.*

Percitor (Percetor), Perceptor. Un cântec începe aşà:

Fetiţă de percitor
De nu te-oiu iubì, să mor!

Perèt, -uri, colect. Loc în care cresc peri mulţi, perìş (cf. lat. *olivetum*).

Pescoiacă, -e, Peştoaică, Femela, muieruşcà peştelui.

Petrecànie, (pl. neîntreb.). *A face de petrecanie* (cuiva, la ceva). A pierde, a nimicì, a prăpădì (cevà sau pe cinevà). A face de hudùbă.

Petrècul, (pl. neîntreb.) Expres. *Aşà mi-am făcut petrecul!* Aşà am trăit, aşà am dus-o, aşà mi-am făcut veacul! (Expresiunea aceasta echivalează cu expresiunea ciceroniană: *agere aetatem,* cf. *vitam agere*; *degere*).

Piancă, pl. neîntreb. Vezi *Bacioagă, ùimă.*

Picior, Expres. 1. *Cutare lucru a făcut*

picioare. A fost furat, şterpelit, lins, «anexat».

2. *Este cu un picior în groapă*. Ii sfârâie (fierbe) coliva'n piept, i s'a apropiat văleatul. I s'a apropiat Ignatul. I s'a scurtat pasul, miroase (pute) a tămâie.

3. *A pune pe cineva în picioare* — A ajută foarte mult pe cineva, a-i fi ca mâna dreaptă (se zice şi *ironic*).

Pièişte, -i, Pierdere de vreme; zăbovire.

Piele, Expres. 1. *E drumul ca pielea*. E drumul bine bătut — după ploaie.

2. *I-a dat iubitul prin piele*. A păţit-o de pe urma iubitului, l-a pus bine (sus) l-a lăsat cu mâinile'n sân, s'a îmbolnăvit din cauza iubitului.

Pielòs, -oasă, Cu pielea groasă, Răbdător la ger; bătaie.

Pierì (-a), Ex. 1. *Am pierit pe lângă el*. Mi-am pierdut vremea, zadarnic cu...

2. *Ii piere de dinaintea ochilor*. E cumplit de zgârcit, avar.

Piètruri, (sing. neîntreb.). 1. Cârciumarii «strică» (slăbesc, decolorează, etc.) băuturile lor, cu diferite procedee şi corpuri chimice. Acestea din urmă se numesc de popor: «pietruri».

2. Nişte *alifii*, făcute de femei, pentru cei râioşi.

In untură de porc, în care s'a prăjit ceapă, se pun *nouă* [1]) feluri din diferite corpuri chimice: pucioasă, «piatră-acră»; «piatră-vânătă»; «şorecie-albă»; sorecie-galbenă, săricică, ş. a. Acestea toate se topesc în untură şi se descântă la miezul nopţei în *trei* nopţi *pe ùrdin* — de-a rândul — sau într'o noapte de *trei* ori.

Pimniţă, -i, (Pìmiţă, -i), Pivniţă.

Pìmnicit, ă, Prizărit, pipernicit, «numai cât nodul», mic de-o şchioapă, cât luleaua, de leac, ogârjit.

Pin, prep. Prin.

Pintru, prep. Pentru.

Pirmanènt (Părmanènt), Permanent (vorb. de oaste, miliţie.) Subst. *Pirmanènţă*.

Piròiu, -oaie, Piron, cuie mari.

Pirostìe, -i, 1. Pirostrie.

2. *Pirostìi* (în bătaie de joc) pentru «cununìi».

Expres. *Ei şi ce, dacă mi-a pus pirostiile pe cap?*

Pisicì, (a se), A luà pui, vorbind de pisică, a se cotoì.

Pisoacă, adv. Expres. *A face pisoacă* (ceva). A pisà, a fărămiţà, a terciuì, a *face chisăliţă*, a face praf din praf.

Pisogi, (a), A pisà, a fărâmiţà; a rupe (muià) oasele cuiva.

Pişcoace, Pişcociu. Expres. *Numai cât pişcoacea!* Mic, «numai cât nodul», numai *de leac*, cât ghinda! cât năpârstocul.

Piscùp, (Piscop) Piscupìe, — Episcop, episcopie.

Pişcură, (a), A toarce firul ne-uniform: cu gâlci, mai gros.

Pişcurat, -ă.

Pişleag, pişlège, (-uri), Cuiul de lemn care uneşte — dungă în dungă — două «àripi» (stâlpi) ale fundului de butoiu; Cuiele de lemn cari unesc căpătâiele obezilor.

(Acest cuvânt este întrebuinţat şi în jud. Gorj).

Pişoàlcă (pl. neîntreb.) Zeamă-lungă, «olearcă», «zămârcă»;

Pişòlcea, I se zice unuia care se urinează des de tot.

Pişolcòs, -oasă, Zemòs, zămòs. *Prune pişolcoase* (*pişoalce*). Un soiu de prune zemoase.

P..., (numele popular al organului genital feminin).

Expres. 1. *A face cuiva p... în cap*. A sparge capul, a face pe cineva roşu (roşètic) de sânge.

2. *P...-plânge*. (Ironic). Se zice unuia

[1]) Se ştie marele rol pe care il au în superstiţie, numerii nepereche: — «impari gaudet numero deus». — (Verg).

care e moale, bleg; sau unuia care are ochii lăcrămòşi, gata de plâns.

Plânge, (a), Expres. *Plânge cu udă lemnele.* Plânge cu hohote, de ţi se rupe inima. Cf. poes. pop.:

...Plânge sora cea mai mică,
Frunza'n patru se despică,
Piatra'n apă se usucă!

Plânset, Expres. *Işi plânge plânsetul.* Işi spune păsurile; a aduce vorba de nenorocirile (pătimirile) sale.

Platageà, -èle, Pătlăgeà. Expres. *Cu nasul ca platageaua.* Cu nasul turtit, bocârn.

Plăvìţ, -ă, Bălaiu, bălàn, albenèţ, «albèiu».

Plèter, -e, Ingrăditura de nuiele a gardului.

Plèviţă, -e, O stinghie de lemn, o bucată de lemn ce se prinde cu cuie de fier peste o ruptùră (frângere) a unui lemn.

Plin, -ă, Expresii, adv. *Român din plin.* Om din plin. *Mână, picior, din plin.* Brad de rumân, om voinic, novàc, cruce de voinic. Mână voinică (curmàtă).

Ploscă, -i, Expres. 1. *Boală din ploscă.* Beţia, îmbătarea.

2. *Slab de poţi să-i atârni ploştile de şolduri* (Vorbind de cai, mai cu seamă). Foarte slab; «gratie»; numai pielea şi oasele; pielea şi sufletul.

3. *Umblă de colo până colo cu plosca cu minciuni.* Umblă cu minciuni, din casă în casă — tocmai ca şi ceice invită pe oameni la nuntă, cumetrie — cu plosca cu băuturi drese cu zahăr (Ca răspuns afirmativ la invitaţie, cel invitat bea din ploscă). Expresie *sinonimă*: *Umblă cu tiuga cu minciuni.*

Plotòg, -i, Potlog. adj. *Plotogàr* = cismar prost; pehlivan, şarlatan.

Pluştì, (a, a se, -esc), Dela adv. *pluştă.* A se pleoştì, a se turtì, a se micşorà, a se face broască (lipcă) pe pământ.

Plug, Expres. *Iasă el şi plugul meu!* Imi vine şi mie odată apa la moară, am să mai fiu şi eu vre-odată deasupra!

Poartă, Expres. adv. *Poartă'n poartă cu...* Peste drum de, faţă în faţă cu.

Pocăltit, -ă, Flămând rău, coleşìt, hupìt, făcut ştiucă, *făcut lişiţă,* leşuit, făcut blană.

Pochià, (a -ez), A lovì la mir, a da la cap, «a luà mirul»; a da «la tâmplă».
Pochiàlă, -eli.

Pocinòvi
Pocinòg } (pl. neîntreb.). Expres. *A face cuiva pocinovul.* A i-o face cuivà a-i face beleaua cuiva, a-i face toporul cuiva, a-i face besada.

Pogodì, (a se), v. bun.

Poiàjin, [-e], i, Păiajen.

Poiejì, (a -esc), A picurà, a asudà; a se revărsà (vorbind de apă) = a se «năbolì».

Polèşnic, -ă, Expres. *Loc poleşnic.* Loc şes, neted, plan, oblu.

Polìcre
Policreàlă } Poreclă = Poreclire.

Policrì, (a) A poreclì.

Polimì, (a se, -esc), A se zămislì.

Pomană, -i, Expres. 1. *Pomană fără lumânare!* (Vorbind despre o marfă) ieftin de tot. In opoziţie cu *scump, focul nestins!*

2. *Lung cât pomana ţigănească.* Foarte lung.

Pomeneală, -èli, Expres. *A-şi da'n pomeneală despre...* A-şi face vorbă despre...; a aduce vorba despre, a-şi da'n toacă; a-şi da'n taină despre...

Pomenì, (a, a se, -esc), Expres. 1. *A-l pomenì,* a da dracului, a drăcuì.

2. *Peste noapte (în somn) nici nu m'am pomenit.* Nu m'am mai deşteptat. (*Am dormit nepomenit*).

Pomit, -ă, Uscat, făcut moaşte, (vorbind de faţa oamenilor.

Ponc, poancă
Panc, -ă } Tont, bleot, nătâng, prostălău, pe-o parte, într'o parte.

Pòndilă, -i, Podeala dintre grinzile

casei, — făcută cu blane trase la *ulùc* (*lambă*) şi frumos înfloràte.

Popa, *Blestem*: *Zice-ţi-ar popa pe cap!* Murire-ai!

Popâlnit, Expres. *Vasul acesta e* (*plin*) *popâlnit.* E plin ochiu e ras, plin până'n gât, (vrană).

Poradichiul, (Păradichiul, Părădichiul), Expres. pop.: *De fân s'a ales paradichiul.* Nu s'a ales praful de el. Nu s'a ales praful şi pulbere, de el!

Porc, -i, Expres. 1. *Să mă fi rugat de un turc şi mâncà carne de porc!*

Se zice despre ceice se lasă a fi rugaţi prea mult. Să te fi rugat de-o vacă stearpă, de-atunci şi tot îţi da o leacă de lapte.

3. *A roade ca pe-un picior de porc.* A face pe cineva să cheltuiască mult, a-l globì.

Pornèală, Expres. *A da* (*a lua*) *vitele în porneală.* A da (lua) vite în pază, în ciobănìt.

Postàţă. Porţiunea de grâu pe care şi-o ia un secerător (secerătoare) pe seamă-şi = postată.

Postav, -uri, Expres. 1. *Iarba ca postavul,* deasă perie, ca peria.

2. *Roşu* (*verde*) *ca postavul.* Roşu uniform; frumos (deschis).

3. *Pielea ei: tot un postav* (*de râie*)! Erà coşită de râie, erà tot o râie.

Poşèrcă, pl. neîntr. Un fel de fiertură făcută din seminţe de dovleac sau de cânepă — pisate mărunt şi cernute, numită şi *Lapte-de-bou,* sau zeama de prune fierte în cazan.

Potârnòg, -i, Pumni, Calcavùre, *i-am dat vre-o câţi-va.*

Poteca, Ex. *Nu-şi vede poteca* — vezi: *Pungă: îşi caută în pungă.*

Potecàt, -ă, Ipotecat, -ă.

Poteovì (a), v. a amegiuì.

Potintèu, adv. Expres. *A stà potintèu,* a stà nemişcat, «par», ca de stană, a stà proţàp; (stâlp) a stà proţăpit; dârj, înţepat.

Potop, Expres. *Din alte potoape.* Din moşi-strămoşi, decând erà lupul căţel, decând a nins pe mirişti, din alte vremuri, din negura de vremi, (ab antiquo) de când umblà D-zeu pe pământ.

Când se potcoviau purecii cu o sută de ocale de fier, când plouà cârnaţi.

Potricàlă, Preduceà.

Potroacă, (Singura formă întrebuinţată). Expres. *Sânge negru-potroacă.* Sânge închis, sânge *negru*; (roşu-închis).

Poveste, -eşti, Expres.: *A fi de poveste.* A se duce pomina; a se duce vestea ca de popă tuns; a fi de proverb, de pildă.

Povòlnic, -ă, De tras la ceatlău (legău) vorbind de cai.

Pozânar, -e, Buzunàr.

Pozânărèală, -eli, Scotocire prin buzunare (în sens bun sau rău).

Praf, Expres. *A se face praf pentru cineva.* A-i purtà mare grijă, a face pe dracu'n patru pentru...; a face şi pe dracul, a alergà la toţi sfinţii; a se da în vânt... a-şi pune pielea'n saramură pentru...

Prăjitură, Un fel de mâncare ţărănească. (In untura în care a fost prăjită (*rumenită*) ceapa, se toarnă mălaiu (făină de porumb) amestecat cu apă şi — uneori — şi cu ouă bătute. Acestea toate se prăjesc împreună).

Prânz, -uri, Expres. *Nici prânzul să nu te treacă, nici la treabă să te* (*mai*) *puie!* A nimerì la pont, la ţanc, a cădeà drăguş la căuş,

Prăsiliòs, -oàsă, Puiòs, prolific..

Prăşì (a)
Prăştì } Afară de însemnarea ştiută, mai înseamnează şi a nu nimerì bine cu puşca, a izbì puţin.

Prea, adv. Expres. *Prea aşa...* (de mare).

Prea atâta.
Prea atâtica. } Cam atât, Cam atâta = cam aşa.

Precestànie, -ii, Cuvânt care revine, adesea în înjurături. Grijànie, împărtăşànie.

Precestuì, (a -esc), A înjurà de Precestànie, (în jud. Doljiu, com. Şimnic = a spovedì şi a împărtăşì un om (bolnav).

Precestuit, -ă, 1. Sfânt, cum se cade. de treabă, la locul lui, bun.
Nu e nici el vre-un precestuit! Nu e nici el vre-o sculă, poamă, vre-un sfânt, vre-o uşă de biserică.
2. Mărturisit (spovedit) -ă, şi împărtăşit (*grijit*).

Preclintì, (a se, -esc) (Preclătì), A se sclintì, scrintì. Subst. f. *Preclinteală, preclintire.* Adj. *Preclătit, preclintit.*

Predàt, -ă, Deprimat, desnădăjduit. (Concept şi cuvânt născut poate, la 1877—1878, când au fost aduşi în ţara noastră, prizonierii turci, — *predaţii* — cu aerul lor deprimat).
Unui om deprimat sau jerpelit (ferfeniţòs), a rămas de i se zice şi astăzi: *Par'că eşti de-ăi predaţi!*

Prefăcut, -ă, Ipocrit, falş, ca cum usturoiu n'ar fi mâncat şi gura nu i-ar fi puţit (mirosit), făţărnic, fariseu, «taler cu două feţe», cu crucea 'n sân, om cu două limbi, în faţă miere şi în dos fiere.
(Cf. germ. *Honig im Mund, Galle im Herzen*).

Prefept, Prefect.

Premeneà, -èle, Cămaşi spălate, rufe curate, schimburi.

Premetì, (a, -esc), A înnoì, pre'nnoì», aluatul, cuibarele, etc.).
Premeteală, -eli, Premetire, -i.

Prepinge, (a se), prepìng, A se compensà, a se cumpănì, a se potrivì.
Subst. *Prepingere, -i,*

Prepune, (a se), prepun, *A se prepune pe cinevà,* A bănuì pe cinevà (într'o afacere necurată); a pune «bancaua» pe cinevà, a pune *tambàcul* pe...
Prepus, -uri; f. *Prepunere, -i.*

Persoană (Părsoană), Persoană, obraz, ins, om cu vază.

Prèsură, -i, Afară de înţelesul cunoscut de toată lumea, mai însemnează şì, prăjinile cari se pun pe claie, ca să n'o zboare vântul.

Priboì, (a, -esc), A ţintì cu ochii, a fixà, a stà cu ochii *sticliţi* la... (în înţelesul următorului crâmpeiu de cântec popular:
«Decât slugă la ciocoiu,
«Mai bine cioban la oi,
«Cu capul pe muşuroiu,
«Cu ochii *sticliţi* la oi».

Pricepe, (a se), Expres. *M'am priceput din doftoria aia,* Mi-a făcut ceva bine... m'am simţit mai bine..; mi-a dat în de bine...

Prìcină, i, = Ceartă, price, bătaie, *càier*, «ciumăgeală».
Expres. *A se pune în pricină,* A căutà cearta, bătaia cu lumânarea, a se pricì, a fi târâie-brâu (în sensul arhaic).

Pricinòs (Pricinèlnic), Cu resteul la brâu, arţăgos, plesnit, bătăùş, ciumăgàş, ţândăros.

Prididì, (a, -esc), A apucà înainte, a surprinde. *M'a prididit cu vorba.* Mi-a luat vorba din gură, mi-a luat înainte cu vorba.
Un cântec popular zice:
«Şi-aşi mai zice daolică,
«Da mi-e ibovnica mică:
«Aşi lăsa-o de-ar mai creşte;
«Dorul ei mă *prididеşte.*
Subst. f. *Prididеală,* Adj. *Prididit, -ă.*

Prilòg. -oage, Loc nearat de 4 sau 5 ani.

Primărie, -i, (In vechime i se ziceà: *casa-împărătească*; *pătùlele-împărăteşti* erau alăturate de ea: în ele se strângeà belşugurile anilor mănoşi, rodnici, pentru anii secetoşi).
Şcoala primăriei = şcoala primară.

Primeală, -eli. Nebunie, furie. *Ce primeală ai?* Ce te-a găsit? Ce te-a apucat? Ce naiba ai?

Primì, (a), A priì, Expres. *Nu mă primeşte!* Nu-mi prieşte. (furtul, mâncarea *de dulce,* (*dùlcele,* de frupt; cu dulce).

Primit, -ă, Nebun, bătăios, afurisit, cu toane, pe-o ureche.

Priot, -i, Preot; popă, părinte.

Pristimì, (a, -esc), A îngăduì, a lăsà, a permite, a suportà. Expres. *Nu-mi pristimeşte nimic!* Nu-mi îngăduie nimic! Nu-mi trece cu vederea nici cel mai mic lucru (greşală).
Subst. *Pristimire, -i.*

Privigătoare, Privighetoare
...«Dar asară pe răcoare
«Cântà o *privigătoare.*
(Fragment).

Probăluì, (a, -esc), A probà, a încercà, a verificà, a examinà de aproape.
Subst. *Probăluire, -i.* Cf. *Provì, Proveală.*

Procest, -e, Proces, (acţiune judecătorească). Expres. *Procestul mieu s'a (mutat) pus la Vinerea-mare.*

Procitì, (a, -esc), A cicălì («cecălì») pe cinevà; a-i face zile fripte (amare); A spune câte în lună şi 'n soare; a spune moşi-pe-groşi; draci-uscaţi; cai verzi pe pereţi.
Subst. *Prociteàlă, -eli.*

Prosie, -ii, Loc nearat de 2-3 ani.

Prost-îngăurit, m. Prostul-proştilor, nătăflete, zevzec, găgăuţ.

Proţap, -urì, s. impropriu. Un instrument de tortură pe cari îl *întrebuinţau* (poate, il *întrebuinţează* şi azi) învăţătorii pentru şcolarii lor. Se făcea dintr'un băţ care se crăpà la un cap. Cu capul acesta se vârà în părul şcolarilor netunşi şi se răsuceà. Durerile erau destul de crude şi a doua zi şcolarii astfel chinuiţi, erau tunşi ca genunchele de bivol» — tunşi «tiululùc».

Proţăpì, (a se, -esc), A stà «proţap»; a sta potintèu, a stà «par»; a stà ca de piatră; nemişcat, a stà stâlp.

Pròvă, (Proveàlă), Probă, monstră; || experimentare, încercare.

Proverb, -e, Expres. *A fi de proverb!* A fi de pomină, de pomeneală, de bazmu', a se duce vestea ca de popă tuns.

Provì, (a, -esc), A probà, a încercà, a verificà.

Prùşu (Pruşoàica), Poreclă de om, femeie.

Puiu, -i, s. m. Expres. 1. *Un puiu de mămăligă* — o mămăliguţă.
2. *Un puiu de somn* — Niţel somn, aţipire, aromeală, clipoceală.
3. *Un puiu* (*puiète*) *de ceapă,* — o cepşoară, o cepùţă.
4. *Şi ăsta e un puiu de lele!* Şi ăsta este un hoţoman şi jumătate; un curvar.

Puià, (a), 1. A asurzì: *Mi-a puiat urechile cu!..* M'a asurzit.
2. *A scoate pui* (*vorbind de paseri*), pisici, şoareci, şobolani (guzgani) ş. a. (Cf. lat. *pullulo-are*).

Puiandru, Puiandră, Puiu, puică.

Puiàt, -uri, (pl. neîntr.). Epoca în care paserile şi animalele amintite *iau* pui. Expres. *Sunt în puiat.*

Pulărău, -i, Desmănţău, Blenderèu, deşuchiat, pierde-vară, derbedeu, haimanà, târâie-brâu, terchea-berchea, trei lei perechea (Ispirescu).

Pune, (a, eu pui), Expres. 1. *Mi-a pus-o în mână!* M'a înşelat, mi-a tras chiulul; m'a tras la fit.
2. *A i se pune cu capul,* A-i fi foarte năcaz de, a-i păreà foarte rău de..., a se căì şi mort că...
3. *A pune tagă pe... A tăgăduì cutare lucru,* arhaic (Pravila Mat. Basarab) = *prinde tagă.*

Punere-de-cap, Prăpăd; vreme rea (viscol, ploaie, tunete, etc.).
Expres. *Afară e punere-de-cap!* Afară e mânia lui Dumnezeu, plouă de varsă, toarnă cu găleata; s'au rupt cerurile, s'au spart norii, e potopul lui Noe.

Pungă, -i, Expres. 1. *A-şi căută 'n pungă.* A fi aproape de moarte, miroase a colivă, a-i fierbe coliva în piept, *s'a smolit*, pute (miroase), a tămâie, a înnegrit (la faţă).

2. *M'a judecat de pungi de bani!* M'a judecat ca pe Domnu' Christos; m'a judecat mult de tot.

Pungăleàlă, -èli, (Pungălitùră, -i), Vezi *a pungălì.*

Pungălì, (a, -esc), a coase rău, a coase făcând pânză cu creţuri — ca gura pungei.

Pungìt, -ă,
Punguìt, -ă, Sgârcit, «strâns», avar, câşteiu, de şi-ar mâncà de sub el; de sub unghie; de-i tremură mâna când dă ceva; calic, leagă paraua cu zece noduri.

Pupăză, -e, Pseudonim: pentru organul genital femenin.

Un crâmpeiu de cântec, în care se vede bine această eufemizare, este următorul:

«Băgăiu mâna pe su' sorţ
«Luaiu pupăza de moţ!»

Cf. *Păsărică.*

2. Semnul lăsat de o rană, zgârietură — după ce s'a vindecat, cicatrice.

3. Un semn convenţional — al dogarilor — la punerea fundurilor (de vase).

4. Ex. *I-a luat dracu' din pupeze.* Şi-a pierdut din sâmbete, e cam ţâcnit.

Pupăzà, (a se), A se strâmtà, a se îngustà *Locul se pupăzează spre Olteţ.*

Pupuì, (a se, -esc), A vorbì în taină, gură în gură; a conspirà.

Pupuiàlă, -èli, n. (*Pupuìt, -uri*).

Pùrece, -i, Expres. *Nu face pureci, oriunde se duce!* Nu face nici-o ispravă, unde se duce, nu «se ţine» de nimica, nu e om statornic (să se ţină de vre-un serviciu, muncă).

E un pierde-vară.

Pustiu, -e, Vorbind de oameni, cari au avut copii şi le-au murit, singur pe lume, cuc, singur-singurel, pustiu.

Putere, -i, Expres. *A-şi prinde pe putere. A-şi apucà pe putere.* A se împuternici (vorbind de plante); a prinde chiag, a-şi face stare, a îngingià — (vorbind de oameni),

Putineiu, -eie, Ex. *Par'că e trântit* dela —, *oala cu lapte,* Gras, dolofan, vorbind de copii.

Puţâcă!
Puţâcàne!
Puţă! Mod de adresă al oamenilor mai în vârstă, către cei mai mici. (Cf. *Ciocule*!, *ciocane*! *ciocârlane!* numele şi diminitivul numelui popular al organului genital masculin, etc.

Puţòiu, -i, 1. Piciu, ţinc (vorbind de copii).

2. Sticluţă mică şi lungăreaţă, ţoiu, (la cârciumi = *ciocănèl, ciocàn* de ţuică).

R

Rabă, (pl. neîntr.), Expres. *Slabă rabă!* Puţinică, treabă, puţin câştig!

Ràblă, -e, Lucru sau fiinţă tocită, ramolită, stricată, baccea.

Expres. *O rablă de cal* — o gloabă, o căzătură.

O rablă de biciu — un bleau!

(Cf. lat. *rabula, -ae*).

Ràcilă, -e, Avort (copilul avortat); scală, beteşùg, meteahnă, *durìme.*

Figurat: *O racilă de copil* — o secătură, — o opàcie, o loază.

Răcoìnă
Răcuìnă, (pl. neîntreb.), Pânză rară, proastă, rău *ţesută,* de cinci (coturi) la franc.

Răcută, (a, -ez), A recrutà.

Răcùte, Recrùte, răcàn, recrut, boboc.

Râde, (a), Expres. *Ii râd ochii în cap!* E iubeţ, e curvar, iute de cur, rău de muscă.

Ràdină, rădini, Rădăcini (crengi) de copaci cari se rup din malul apei şi se înfig în nisipul din albie, sau rămân aninate cu un cap în mal şi pe celălalt îl bate mereu apa.

Expres. *Par'că eşti prins pe rădini.* Se zice celui udat leoarcă, celui «bătut de rouă» pe haine, pela poale; celui ce a fost plouat «curcă».

Răgădui, (a, -esc), A năvălì la...; a da busna la..; a năgrăbì la..; a da iama în (prin). *A rădăduit în privniță.*

Răgălie, -ii, Sinonim cu *Ràdină.*

Răgulà, (a, -ez), A regulà, a orînduì, a a dichisì || a bate la catàramă; a trage o sfântă de bătaie.

Rdgulat, -ă = hotărît, neclintit.

Expres. *Eu îți spun răgulat!* Eu îți spun hotărît; Eu ți-am spus să n'am păcat!

Ràmăt, Rămăt, Pl. neintr. Zgomot mare, tărăboiu, larma «glăvățenie», gomot, vuiet, huiet, hreàmăt.

Rânc, Numai cu un testicul (vorbind de junci, etc.),

Figurat, sarcastic = om sterp, fară copii.

Rânced, -ă, Expres. *Râncedul cu mucedul!* N'atârnă unul mai mult ca altul, dracul cu diavolul; ce mi-e dracul ce mi-e diavolul; ce mi-e dracul ce mi-e tat'-său!; e tot una; brânca cu năjitul; tusea cu junghiul, ce mi-e popa Stan, ce mi-e Stan popă; «racul, broasca şi o ştiucă».

(Cf. franc. «C'est jus vert ou verjus»).

Ranchiul (*neologism*). Pică, zăcăşie, alcan, «sâmbete», (*a purtà sâmbetele cuiva*).

(Cf. franc. *rancune* (*la*).

Rânsă, -e, Ciucurii de flori, la dud, nuc, salcie, etc.

Râp, (pl. neîntr.), Slim, murdărie, jeg, scuț, (la om şi dobitoace).

Ràpăn, -ă, încărcat cu flori sau fructe, «cu crengile în pământ».

Prunìi sunt ràpeni de prune. E întuneric de prune, se frâng de rod.

Răpì, (a, -esc), (Hrăpì), A suflà din greu; a *trage* (să moară).

Răsàlniță, -e, Răsadniță.

Râsot, -e, Râs homeric; râs înăbuşit (înghesuit), pe înfundate.

Răspunde, (a), Expres. *A răspunde nişte bani.* A achità o datorie.

Răstorniş, -uri, Povârniş, drum aplecat, pe-o coastă, pe care sunt amenințate să se răstoarne carele.

Răsuceà, -ele, 1. Furcă în care se pune mosòrul cu borangic de răsucit.

2. Răsbiciu.

Răsuci, (a, -esc), Expres. *Mi s'a răsucit în capul pieptului.* Mi-a venit greață (scârbă), mi-a venit rău, mi se întoarce rânza, mi se întoarce inima pe dos.

Râsuì, (a, -esc), A deflorà, a siluì, a desfetì, a dezvirginà a luà fetia cuiva, a schidolì, a batjocorì.

Râsuìt, -ă.

Rătàcăn. Fără vârf (vorbind de stoguri sau clăi).

Rătàn, -ă, (vorbind de oameni). Bădăiàn, găurean, pădureț, sălbăticos, necioplit, *din topor,* dugos, grosolan, modârlan, mocofan.

Ratavèiu, -èie, Reteveiu, caravèiu, scurtatură, moacă, măzdràc.

Rățoi, (a se, -esc), A face pe grozavul, a se *sparge* (amenințând), pe cineva; a-şi da ifos, a se lăudà, a amenințà şi a îngrozì pe cineva.

Rătunjì, (a, -esc), Rotunjì, Expres. *A o rătunjì cu cineva,* a se înțelege definitiv cu cineva, a hotărî ceva, a pune la cale.

Rătùț (fără altă formă), Intr'o parte, pe-o parte, pe-o ureche; mojic, truştuìt «sărit», (din minți).

Răuì (a, -esc), A năibuì, a drăcuì.

Raz, (Lom, Glom), Instrument de fier pentru săpat gropi, rângă.

Răzmà-(a), ràsm, Expres. *O razmă la*

cârciumă! Ia drumul (poteca) cârciumei; o'ntinde la..., o croieşte la...

Rece, = Sărac lipit, în opoziţie cu *cald* = bogat, cu chiag.

Recipèt, s. n. (**Ricipet,** s. n. **Giramètă),** s. f.) Bicicletă.

Refèc. Indoitura p. brânişor la ismene. Expres. *A luà la refec* (*resteu*) = a luà la socoteală, la trei-păzeşte, a frecà usturoiul.

Règiu, Regele.

Repegùş, -uri, Loc înclinat mult, coastă rea.

Reperà, (a), A reparà, a drege.
Reperaţie, -i.
Reperat, -ă.

Rida, Poreclă de femee (din *Maria*).

Ridìchie, -ii, Expres. *A frecà ridichia* (pe cineva). A-l face măr cu bătaia, a-l bate de lumânare, a-l bate să spună şi la cei morţi! a-l deznodà cu bătaia (în bătăi).

Rilă, -e, Liră (monedă).

Rimònt, (Rimoàntă) — Cal voinic şi bun. s. f. (Cf. franc *remonte* (la).

Rivolùţie, (Răvolùţie), Rivulùţie, Rivòltă, Revolta din 1907. Şi *Răvolta.*

Roade, (a), Expres. *Il roade ca pe un picior de porc* — îl cheltueşte, îl *toacă* fără milă.

Roată, (-te, -ţi), Expres. 1. *Roata de tutun.* 2. *Roată de haiduci sau de poteràşi.*

Robì, (a, -esc) A muncì ca un rob; a muncì o muncă grea de tot, a muncì din greu, a se desnodà muncind, a se spetì cu muncitul, a muncì ca'n ocnă.

Roenà, (a se, -nez), A se ruinà, a se dărîmà, a se dărăpănà, a se năruì. (Se găseşte şi forma *înroenà (a se),*
f. *Roenàre, -i.*
Roenat, -ă, înroenàt, -ă.

Rofì, (a, -esc), A fierbe prea puţin o legumă (fasole, etc.); A nu-o fierbe de-ajuns, a-i da peste cap (cu fiertul)
Rofeală, -eli.
Rofit, -ă.

Rohotì, (a se, -esc), a mustrà, a certà, a se face înspre cineva.

Roibie, Roibă (o plantă cu care se văpsesc stofe, în coloarea roşie). (cf. franc. *garance*).

Rublàt, -ă, Expres. *Vânàt rublat.* (vorbind despre cai: vânăt închis cu pete alburii — (albe) — cât rubla).

Rùdă, -e, Expres. 1. *A gonì, pe rudă, pe sămânţă,* A prigonì fără cruţare, fără pic de milă, cu cea mai mare cruzime. 2. *Să-l omori fără rudă de păcat!* Ca pe un puiu de găină, ca pe un păduche, fără milă. 3. *nici-de-rudă* v. furisànie. (Cf. lat. persequor, sequi).

Rumeji, (a se, -esc), A se umezì, a *trage,* a fi *burat* de ploaie.

Rupt-în-punt, Cusătură obişnuită (cu mâna).

Rùşii-de-Vede, Pentru: Roşiorii-de-Vede.

S

Săbàş, Chip, făptură; port, fel de a fi.
Expres. *Il cunosc după săbàş!*

Săbiì, (a se, -esc), A se îngustà, a se cosăcì, a se pupăzà.

Săcà, (a), A secà. Expres. *Mi-a săcat inima!* Mi-a rupt inima, m'a secat la ficaţi.

Săcăciu, -ie, Cam sec (vorbind de seminţe).

Sâcâì, (a, -esc), A purtà cu vorba, a supărà, a nelinişti, a înşelà, a străgănì, a cârcotì.
Sâcâială, -eli.

Sac, -i, Expres. euf.: *A deslegàt sacul* = a fătàt, i-au venit Turcii în casă

Sacsâie, -ii, Vas de pământ, Zmălţuit — pentru ţinut florile, glastră.

Salaòr, -i, Salahòr.

Salaorìe, -ii, Salahorìe; muncă din greu.
Salàtră, -e, Salată.
Salbă, vezi *Gârbiţă.*
Sălbàn, -a, Nume de bou, vacă.
Sama, (pl. neîntreb.), Expres. *Mi-am făcut sama!* M'am săturat (de mâncare, de băutură, etc.), m'am săturat, (în genere).
Sâmbotìn, -na, Nume de bou; de vacă.
Sâmceà, -èle, Cuţit mic şi ascuţit al fluerarilor. Expres. *Taie ca sâmceaua!* Taie de «frige»; taie de «zvântă», taie ca briciul de ras.
Sâmcelà, (a se), Expres. *Se sâmcelează de ziuă,* se crapă de ziuă; se face geană de ziuă; se «varsă» zorile; intră «alba» în sat, se slomneşte de ziuă, se face roşu' la Răsărit.
Sâmcelatul, (pl. neîntreb.), Crăpatul, făcutul de ziuă.
Samediva, Moartea; *Figurat*: femee, urîtă, slută, paceaùră, panceaură,
Sân, -uri, Expres. *A lăsà pe cinevà cu mâinile'n sân!* A-l lăsà sărac, la ulcèle, lipit pământului, să n'aibă după ce bea apa, să toace pe vătraiu, în sapă de lemn, a-i suflà şi cenuşa din vatră.
Sanchii, (a se, -esc), A se «înlenoşà»; a se lenevì; a se codì; a se lăsà pe tânjală; a-şi face coada colac, a se da'n sus (dela o treabă), la plăcinte înainte şi la războiu înapoi.
Sanchìu, -e, Leneş, codaş: târâiebrâu, ursuz, morocănòs, îndărătnic, încăpăţânat.
Sânge, Expres. *îi pică sânge din obraz!* E roşu ca bujorul; ca moroiul, i-a cuprins ruşaţa faţa.
Saplaìc, -uri, Un vas de lemn (cauc, cupă), cu găvan mare cu care se ia mustul din cetârna în care curge «botul» *linului,* (teascului).
Sarabalìe, -ii, Ceată; ceata lui Papuc; gloată; ceata lui Baboi, mulţime (vorbind mai ales despre ţigani şi — sarcastic — despre cei cu copiii sau cu rude multe).
Sărăcì, (a, -esc), Afară de înţelesul ştiut, mai înseamnează: *a compătimi,* a zice: *săracul de el!*
Sărăcustă, -e, *3 liturghii* (pomeniri la proscomidie), Cf. transilvanul: *Sărăcurtă.*
Sârbărie, v. brustănărie.
Sărbătoare, -i, Expres. *Imparte sărbătorile (pe drum).* Umblă de geaba; de-a surda, îşi pierde, — zadarnic, — vremea; taie frunza câinilor.
Sărì, (a), Expres. *A sărit groapa* = a sărit din groapă; a scăpat, ca prin urechile acului, de moarte.
Săritòr, -oare, Ajutorèlnic, de ajutor, binevoitor.
Sârmă, -e, Firişoarele de borangic cari, la trasul gogoşilor se unesc, se lipesc, unele de altele, pentru a da firul ce «se răsuceşte».
Sârmòs, -oasă Delicat, costeliu, firàv, «îndelicàt»; fraged; ligàv (la mâncare), dificil (la gusturi).
Sâteàlă, -eli (Sâtìre), Roadere (tocare), a unei pânze (stofe); rărire.
Sâtì, (a se, -esc), A se rărì, a se tocà (vorbind de ţesături).
Sbor, (singura formă întreb.), frig cu vânt.
Sburì, (a se, -ăsc), A se stricà (vremea) || ; a se sburlì, *sbârlì.*
Sburît, -ă.
Scală, -e, Boală, beteşug, ràcilă, meteahnă, boală ascunsă (la om şi animale).
Scàldă, -e, Zdrenţele, lătùrile, măturile, pernele, albia cari au servit la un om bolnav şi cari, — după moartea acestuia, sunt aruncate, «ca spurcate», pe făgaşe, ududoaie».
Oamenii se feresc să calce în ele, fiindcă cred că sunt «pociţi». — se îmbolnăvesc. Unui om bolnav i se zice

adesea: «In ce scalde o mai fi dat» (călcat)?

Scantaràche, (Scantărèl), Poreclă lui *Smarandache*.

Schidoàlă, -e, Sinonim cu *Arătàrie, opàcie, oşiştie*.

Schidolì, (a, -esc), A mutilà, a-şi bate joc de; a necinstì (a siluì) o fată, a dezvirginà.

Schidoleală, -eli.

Schidolit, -ă.

Schimă, -e, secătură, Vezi, *oşìştie, arătàrie, cebală*.

Schindùf, (pl. neîntreb.), Un fel de plantă de condiment, pe care femeile o «pun» în grădină, împreună cu cimbru, leuşteanul; pătrunjelul, etc. Foiţele şi seminţele lui uscate sunt pisate şi amestecate cu ardeiul, căruia îi dă un gust şi un miros de te *slăveşte*, te *sfinteşte*, nu mai altceva!

Sclipuì, (a, -esc), A strânge cu măruntaua, a amiruì, a câştigà puţin câte puţin. Cu acelaş înţeles îl găsim în *Ioan Creangă*.

Scoate, (a), *A scoate ochii cuiva.* A-l tot certà; a-l tot dojenì. A scoate *prin creştet*; face o binefacere şi a tot aminti-o celui ce a primit-o.

Scoică, -i, Expres. *Ai ajuns ca o scoică!* Eşti slab din cale afară, eşti numai osul şi pielea, te-ai făcut pastramă, — poamă, ai ajuns ca gardul.

Scofelì, (a, -esc), A amiruì, a sclipuì, a câştigà, a agonisì.

Scorbelì, (a, -esc), A scociorî, a scotocì.

Scorţoşà, (a se, -ez), Inscorţoşà, A se întărì, a se face «scoarţă»; a se scuţuì, a se face ojingòs.

Scovârdì, (Scofârdì), (a se, -ez), A se scobârdà. (Se zice despre doagele — *dăoàgele* — cari s'au stricat, intrând înlăuntru sau ieşind afară din nivelul celorlalte, cari s'au *horţît*. Se zice şi despre dinţii a căror horă e neregulată— cari sunt *zâmbàţi*.

Scofârdeală (Scovârdire).

Scofârdat, scovârdìt.

Scriveàlă, -èli, Instrument de tâmplări cu care se strâng blanele încleite pe dungă.

Figurat: *A băgà la scriveală.* A băgă în răcori, a băgà în patruzeci, a strânge cu uşa, a strânge chingile, a luà din scurt, a nu da pas să mai mişte.

Scrob, (pl. neîntreb.). Se numeşte astfel zăpada care a fost plouată pe de-asupra şi a îngheţat apoi la suprafaţă, aşà că poţi — uneori — să mergi pe ea fără să te scufunzi.

Scrobòşi (sing. neîntreb) Un fel de şoşoni vulgari: pieile de oaie se întorc cu lâna spre pielea omului; se înfăşură picioarele cu ele, în opinci, etc.

Scurà, (a se, scur), Expres. *I se scură ochii (i se pìcură inima) după*... Nu mai poate de dragul (dorul)...

Scurtà, (a, -ez), Expres. *Il scurtà din urmă* îl mai, îl mai ajungea din urmă. *Il scurtează noaptea.* Mai-mai să-l apuce noaptea.

Scuteală, Adăpost, şopron, cerdac, etc.

Scutură, (a se), Expres. *Mi se scutură carnea*... Mă cutremur, mă încrâncenă... (cf. lat. Horresco referens.).

Scuţ, -uri, *propriu:* Murdărie formată pe burta dobitoacelor, din amestecarea părului cu balegă.

Figurat: (Despre oamenii nespălaţi la părul capului): „*Sunt cu părul, scuţ!*"

Verb: a se scuţuì = a se înscorţoşà.

Secăciu, -e, Sec; cam sec (vorbind de grâu şi de alte cereale).

Sèlnic, (Fără plural) Cârpă murdară, otrep, în jud. Mehedinţi, se zice *Sènic* = pânză de tort în care se pune cenuşa şi apoi se toarnă apă fiartă pentru a se face leşia. *Cu selnicu' pe cap!* Cu o cârpă de coloare închisă, (murdară) pe cap.

Cf. Boceanu, *op. cit*

Semuì, -esc, (Sămuì), A recunoaşte; a ştì de unde să-l ia (pe cineva).
Sămuiàlă, -eli, Sămuire, -i.

Serbejòr, -oară, (-jùe, -zùie), Searbăd, smad la faţă, palid, pal, anemic, fără sânge în obraz, «spălucit», spelb.

Sgâmuì, (a se, -esc), A se râcâì, a se scărpinà. Se *sgâmuie în ureche.*

Sgurupà, (a se), A se fărâmiţà, adj. *Sgurupòs, -òasă,* fărâmiţòs. (Vorbind de mălaiul, turta, — care se poate fărâmiţà cu înlesnire).

Sfeşnic, -e, Expres. *Măseaua are patru sfeşnice* — Patru gemânări, patru rădăcini.

Siau! Interj. Cuvânt cu care se asmuţesc («sumòt», «sumuţèsc») câinii (germ. Schau!); cu care se gonesc porcii.

Sibìc, -uri, Vezi. *Zăbic.*

Sieret, -uri, Sâcret, -ă, Secret, taină, *aricèl*; adj. tainic, ascuns, secret, tăinuit.

Siminarì, Siminarist, Seminar, seminarist. In sens ironic: Seminar = puşcărie.

Slaòn, -i, (Nadol, -i), Numire dată Austro-Ung. năvăliţi în Oltenia la 1916.

Slim (Slin), Murdărie, necurăţenie, lut, jeg.
Slimòs, -oasă, Slinòs, -oasă, lutos, cu lutul de-un deget, nespălat, soios.

Sloiu, -uri, Ex. 1. *Sloiu de ceară* — turtă de ceară.
2. *Rece ca sloiul.* Rece ca ghiaţa.

Slugănie, -ii, (sens. peior.), = Slugă, slugoiu, argat, năimit, sâmbriaş.

Smead, Smad (în ambele înţelesuri. Subst. şi adjectiv.

Smicăràle, (pl. neîntr.) = Bucăţică.

Smoàtec, -e, (Sarcastic.) Părul capului; păr neîngrijit, *neţăsălat.*

Smùgă, (Fără plural) Inceput, începătură. *A face smugă la fân.* A începe claia cu fân. (Cf. franc. *entamer*).

Smultùră, -i, Lână smulsă de pe oaie (moartă) sau de pe pielea de oaie; lână de proastă calitate.

Snagă, (Fără plural). Vlagă, viu, energie, Expres: 1. *Mi-a scurs snaga din mine!* 2. *Mi s'a dus snaga din mine!* 1. M'am prăpădit, m'am sleit peste măsură; || 2. Mi se dusese inima din mine; o sfeclisem o băgasem pe mânecă.

Snopşorèl, -rei, Snop mic, mănunchiu.

Snovèlnic, Bun de glume, mucalit, poznaş, bazaconas, braşovelnic, braşovos.

Soare, -i, Expres. *Casă frumoasă de se'ntoarce după soare!* Foarte frumoasă; măreaţă, mândră; ca din poveşti; palat, nu altcevà.

Soartă, Expres. *E făcut soartă!* E lioarcă, de udat ce e, e udat (plouat) până la oase, e bleasc.

Sodomì (Sudomì), (a se, -esc), A se prăbuşi, a se nărui, a se surpà (un mal).

Sòmină, -i, Gaură (de şobolan, cărtiţă etc.). tainiţă (făcută de porci).

Spălucìt, -ă, Spălăcit, *deschis, ieşit*; spelb.
Spălucealǎ, -eli.

Spărgăluì, (a; a se, -esc,), A se împrăştià *Norii s'au spărgăluit. Hora s'a spărgăluit.*
Spărgăluială, -eli.
Spărgăluit, (fără ordine, neorînduit, talmeş-balmeş) alandala, claie peste grămadă.

Spart, -ă, Fig. 1. Celorce mănâncă prea mult (mâncăilor) li se zice: *mănâncă par'că sunt sparţi!* = burtă-de-popă.
2. *A venit la spartul târgului.* A venì când nu mai ai ce căutà; la vreme nepotrivită (tempore laevo, post festum) după împărţitul colacilor.

Spelb, -ă, Fără sânge (*fire*) în obraz, smad, palid, gălbiniciòs, clocit, fiert, fără ruşaţă'n faţă, şofrănit.

Spiculàţie, Speculaţie, economie, cruţare «legumeală».
Expres. *Fânul să-l dai cu spiculàţie (la boi).* Să legumeşti fânul; să-l dai cu cruţare, economie!

Spirt, Expres. *Vrenic, spirt!* Bărbat, harnic. (sau numai *spirt* — când este vorba mai înainte de bărbăţie, hărnicie).

Spirtuì, (a, -esc), A îmbălsămà; a păstrà în borcane cu spirt.

Spirtuială, *Spirtuit, -ă.*

Spiţărìe, -ii, Expres. *Vinde ca la spiţărie!* Fără tocmeală (tocmă, *tomnă*); Cu nart, fără târguială, (vorbă) multă. *dintr'o vorbă,*

Splină, -e, *Fără splină!* (Despre oameni şi animale) Foarte iute, buiàc, iutàc, năvalnic, iute ca piperul (ca ardeiul). iute foc, care nu se osteneşte curând.

Am auzit vorbindu-se că mânzii se nasc cu splina pe bot şi dacă o smulgi şi o arunci, ei au să se facă iuţi şi au să ţină mult la oboselile drumului. Li se zice: *însplinaţi.*

Spumuì, (a se, -esc), vezi *sătì, (a se).* Subst. *Spumuială*, adj. *Spumuit, -ă.*

Spuză, Expr. *Par'că a dat cu capul prin spuză.* Trist, paraponisit. Adj. neîngrijit, smolit.

Spuzì, (a se, -esc), A se umple de bubuliţe, a se «împojorà»; a se *opărì* de năduşală. Subst. f. *spuzeală, -eli.*

Stănèl, Stănilă, Diminutiv dela *Stan.*

Stăvì, (a se, -esc), A se repauzà; a rămânea, a sta. (Cf. lat. stabilio-ire). *Stăvìre,* mai rar *Stăveală.*

Steregìe, (Tirigie), -ii, Stirigie.

Sterpătură, -i, Denom. injurioasă (sarcastic) pentru vită sau femee stearpă.

Sticlit, -ă, Aţintit, holbat, pironit, fixat, ţintă, atent, *pribolt, cu ochii sticliţi (stălpiţi) la oi...*

Stimpărà, (a, -a se) Astâmpără (astâmpără). Subst. *Stimpăr,* Ai stimpăr! Astâmpără-te! Caută-ţi de treabă!

Storcoşì, (a, a se, -esc), A strivì, a terciuì a *se bate* rău de tot (vorbind de fructe).

Stinge, (a se), Expres. *Am cheltuit de m-am.* Am cheltuit foarte mult, am dat şi banul de nafură. Expres, echivalentă. *M-am sturît cheltuind.*

Străfigà, (a), străfig, A strănutà. *Străfigat, -uri. Străfigare, -i.*

Străgheaţă, -e, Este un leac ţărănesc pentru desumflarea buboaielor.

Se face astfel: Se mulge lapte dela vite şi imediat ce s'a muls, se pune în el puţin chiag. Dupăce s'a închegat, se ia puţin şi se pune pe umflătură: buboiu (bubă), — spartă sau şi nespartă, — şi îndată se *trage* (scade) umflătura.

Strânsùră, -i, Agonisită, avere, blagă, bunătăţi, mìşină, bani albi pentru zile negre.

Străşunà, (a se, -ez), Ex. *Ce i s'o fi mai străşunat.* Ce i-a căşunat? Ce i-a abătut? Ce l-a găsit? Ce-a bănuit?

Stravète, -eţi, Traversă de lemn; || «druiète, «drugàn» pentru făcut casă de lemne.

Strechiàt, -ă, Cam pe-o ureche, cam într'o parte, arţăgos; || spulberatic, *uşurel,* sperios, sălbăticos; împuşcă 'n lună; împuşcă 'n sfinţi; fluieră-vânt.

Strică, (a), Expres. *N'a stricat D-zeu două case!* (Vorbind despre soţii cari sunt deopotrivă de răi). Şi-a găsit dracu capacul! Şi-a găsit sacul petecul; Mult a mai tunat şi-a fulgerat, până i-a adunat!

Strin, -ă, Strein, venetic («vinitic») altă-lege, limboată, slàoni, nadòli

Strinătàte, strinătăţi (strinătăţuri) Streinătate; Innăuntru.

Stropitùră, Ex. *Poamele (fructele) s'au făcut stropitùră.* S'au făcut puţine, de poftă, *de mâncare.*

Studiènt (Ştudient), Student. (Cuvânt trecut în graiul popular, în 1907, când se credeà că *studienţii* au fost instigatorii masselor populare).

Stupineà, -èle, Stupină, prisacă; locul în care a fost o stupină.

Sturî, (a, -ăsc), A scoate sângele în piele, prin izbirea cărnei cu lucruri tari; a zdrobì, a prăpădì, a face vânătăi. (Sângele sturît este negricios, *mohorît*. 2. A bate zdravăn, a bate la cataramă *M'a sturît în bătaie!* M'a făcut numai vânătăi; mi-a făcut pielea tot un fund de căldare.

(Cf. lat. medie.: stordatus, -a, -um = obtusus, -a, -um; obstupefactus, -a, —um apud *Du Cange*).

La Românii din Serbia:

...«Căţ ieşti, mândră, de ghiolbană,
Asară-ţi dedei o palmă
D'azdiniaţă [da' azi dimineaţă] mă căii
Că dedei de te sturâi. [1])

Su', prep. Sub.

Subţâoară, -ori, Subsoară.

Un cântec popular:

...Ala (calul) e mânca-l-ar boala
Că-i dam grăunţe cu poala
Şi fânul cu *subţâoara*...

Subţâne, (a se), A (se) întreţine, a trăì, a aveà cu ce trăì. *Am cu ce să mă subţân şi la oraş!*

Subţânere = Susţinere, întreţinere, cheltueli de întreţinere.

Subţâre = Delicat, politicos, cinstit, omenos.

Sudòm (Sodòm), (pl. neîntreb.) = Om mare, tătar, novac, namilă; femee vânjoasă, omoaie, femee *omoasă*. Orice obiect mare: *un sudom de sobă*

Sufirùg, -i, Sub-hirurg; sanitar rural.

Suflet, Expres. 1. *Cu o mână de suflet*, cu puţin suflet, cu — prin flori.

2. *A luà în (pe) suflet pe cinevà* — A omorî.

3. *N'am luat sărat pe sufletul meu.* N'am mâncat nimic, n'am luat sărat în gură (pe limbă)!

IV. *Sufletul mi-o mai da pe-acolo*, Zice unul care a păţit rău undeva! făgăduindu-se astfel că nu va mai da pe acolo.

[1]) Giuglea-Vâlsan, *op. cit.* p. 317, şi glosar.

Sufleţì, (a -esc), A mai trăì; a-şi venì în fire a aveà răgaz, odihnă, a-i întihnì. Un cântec popular, vorbind despre dorinţa unui îndrăgostit, zice:

Să se poarte (iubita) şi mai rău
Să mai *sufleţesc* şi eu!

Sulfenìu, Coloare roşie-deschisă, cu o nuanţă slabă, pierdută de liliachìu.

Sumeţì, (a se, -esc), A se mândrì, a se fălì.

S'a sumeţit averei = s'a bazat pe avere, s'a fălit cu. ..

Sunà (a se), 1. A se zvonì, a se auzi despre... *S'a sunat de războiu!* Umblă vorbà că se face războiu, se zvoneşte de...

II. *A sunà la telifòn* (*talifon*), a «bate telifonul», a vorbì la telefon, a da o telegramă.

Supărnicios, -oasă, Supărăcios, ţâfnos, arţăgòs, «supărèlnic».

Suprefept, Zapciu, Suprefect; || Figurat: nevastă cicălitoare, *găină ce cântă cocoşeşte.*

Surupà, (a, a se, surùp), A se surpà, a se prăvălì, a se nărui || a se boşorogì, a-i cădea boaşele.

Surupìşte, -i = râpă. *Surupătùră, -i* = boşorogeală, hernie.

Surupat, Boşorogit; Prăpăstios, râpos.

Ş

Şàngăr, -e, Sancăr, Sancru.

Şengărât, -ă, Cu şancăr; plin de boale lumeşti.

Şantilea, (Şantili), Poreclă de om.

Şarampòi, -oale, Şir (de râuri, de grăunţe, rând:

Şarărìu, Albastrul ca cerul.

Şarpe, -i, Expres.* *Ţipă ca din gură de şarpe!* A răcnì, a ţipà din răsputeri, cât îi ia gura.

Şatră, şetre, O încăpere făcută, — în

felul acoperişelor de case, — din coceni (snopi de coceni) de porumb, puşi pe o cheresteà de lemne. Această încăpere se umple apoi cu foi de porumb care se păstrează astfel peste iarnă. [L. sanscrită: sattra — lat sessio franc. session].

[Ţiganii din zilele noastre au această vorbă, însemând ca locul, tabăra, unde au tăbărât, — *sălăşul* lor —].

Şebàce, (Şobàc, şobàcuri; şobàce), Cusătură cu găurele şi alte figuri făcute pe iile româneşti. Acestea se fac cu aţă sau cu bumbăcel.

Şerpeşte, adv. Expres. *Se uită şerpeşte,* vioiu, crunt, haiduceşte, hoţeşte.

Şerteaţă, -e, Partea de jos a şirei spinărei terminată cu «noada» curului.

Şeţ, -uri, Şes, câmpie; podiş, câmpină, zăpodie, platou.

Şicoală, -e, (-i), Şcoală.

Şicolari, Şcolar.

Şinghineà, -èle, Haimanà, secătură, ijicùţă, pierde-vară, hoinar, pribeag, om fără căpătâiu, vântură-lume; vântură-ţară, derbedeu, desmănţău.

Şişcăvi, (a, a se, -esc), 1. A gângăvì, a îngănà câteva vorbe.

2. *Porumbi şişcavi,* Porumbii ale căror boabe sunt sbârcite şi cari *joacă* pe cocean (ştiulete) — ca mărgeaua.

Subst. f. *Şişcăveală, -eli, Şişcăvire, -i.*

Adj. *Şişcăvit, -ă.*

Slàmna, nume de femee.

Şneap, -uri, Codru, bucată (de pâine de săpun, etc.); golopan, néder, moater.

Şocarìciu, (pl. neîntr.), Pseudonim al organului genital masculin.

Expres. imprec.: *Beli-mi-ai...!*

Şofrănit, -ă, Galben-lămâie, galben şofran, şofrăniu, -e (vorbind de gălbiniciunea la oameni),

Şomoldòc, -e, Şomoiàg, ghimotòc, ghiem.

Şondoroì, (a, -esc), A bodogănì, a bombonì, a ciotoroì.

Subst. *Sondoroială, -eli, Şondoroit, -uri.*

Şontrop, -ă, Şchiop (om, animal, scaun, ciolòmp, etc.).

Ca poreclă: *Şontròpea.*

Şoricì, (a se, -esc), A se face ca şoriciul pus pe grătar la foc (vorbind de frunza mănată).

Ştì, (a se), Expres. 1. *Nu mă ştiam cu el (ea)! Nu te ştiai cu el (ea)!*

Mi-erà de mare ajutor, ca mâna dreaptă. 2. *A se ştì cu cinevà* a se ştì amantă a cuiva; a se ştì amant al cuiva; a se ştì cu musca pe căciulă; a se ştì *pătată* cu cineva (vorbind de fete).

Ştiorlăcăì, (a, -esc), onomatop. A ciripì (propriu şi figurat); a gungurì.

Ştiorlăcăială, -eli.

Ştir, -ă, Sterp, -ă.

Ştircă, -i, 1. Instrument cu care se amestecă varul, nisipul şi apa într'o varniţă. cociorva,

2. Instrument — format dintr'o prăjină la capul căreia se leagă cârpe, — cu care se spală ţevile cazanului.

Ştire, = Expres. *I-a ştiut D-zeu de ştire* = A avut noroc în vieaţă.

Ştoleàg, -e, (Ştopleag, -e), Şteap, teş, (Sandu-Aldea).

Ştormină, (Ştiormină), Groapă, tainiţă, sòmină, văgăună.

Porcii au făcut numai ştormine pe bătătură (râmând.).

Şurligàie, -ăi, Expres. *A face ca toate şurligăile!* A face (a ţipà) ca toate păsările, mâţele, etc., a *face ca toate visele.*

La Românii din Serbia întâlnim: *şurligaie, şturligàie, şurligàe* cu înţeles de: pasere.

(Giuglea-Vâlsan, *op. cit.* pag. 8; 77 glossar).

Şuşea, -èle, Şuşà, Şosea.

Un cântec popular zice:

Boierul la cafenea
Şi cocoana la şuşea!

(la făcutul de şosele, la prestaţie).

Şuşlète, (Şuşleţ), Expres. *A mă-*

surà pe şuşlète. A măsurà cam pe ochiu, aproximativ, la ochi.

Şuvàla-pàla. adv. Expres. *De-a şuvala-pala* talmeş-balmeş: alandala; de-a valma, anapoda, a posna. bazaconas, ciudat; vai-de-om».

T

Tabie, -ii, Oaste, armată ; lagăr, armie.

Tabon, -uri, Ceair, izlaz, păşune: imaş.

Tăciune, -i, Expres. *Nu-i ard tăciunii în vatră* (de sărac, de supărat ce este). Arată sărăcia sau nevoile prea grele, ale unui om.

Tàer, tàere, (Tàier, tàiere), Taler, farfurie de pământ.

Expres. 1. *Să dai cu taierul peste...* Potrivite, de aceeaş înălţime «capetele» oamenilor, — staturile lor —; spicele de grâu, etc.).

2. *Joacă pe taier!* Meşter mare în ale jocului (dansului); par'că e luat din Şoimane, din ale sfinte, e jucător de frunte.

Tăià, (a), Expres. 1. *A-i tăià cuţitul* (*coasa, briceag*), a fi la largul lui, a propăşi, a tăià şi a spânzurà, a fi şi popă şi primar.

2. *Mi s'a tăiat dinspre inimă.* M'am scârbit, mi s'a tăiat orice poftă mi-a venit greaţă.

3. *Lucrul ăsta taie multe parale.* Am dat o groază de bani pe el, costă mult *fierăt* de bani.

4. *I-am tăiat boabele de-a mai...* A face pe cineva să tacă, a-i tăià de greaţă, a-l pune cu botul pe labe, a-i tăià nasul, a-i retezà vorba, a-i tăià de unghişoară, a-l pune la locul lui, a-i astupà gura, a-i tăià merticul.

Taină, Expres. *E taină... până acolo* E mult de tot până a ajunge la... *îţi ouă găina 'n traistă* până acolo.

Talàbă, -e. *Ironic.* Picior mare, picior *cât scaunul* (la om, la cal).

N. pr. *Tălăban* (poreclă).

Adj. *Tălăbòs, -oasă.*

Tălăi, (a, -esc), A vorbì fleacuri, a spune cai verzi pe păreţi, a spune nimicuri; a vorbì de clacă, a stà la sfat;- a spune dela nouă neamuri; dela moşi putrezi, a sta la taifas, a spune vrute şi nevrute; a tăià la lavre şi palavre (Ispir.). a spune câte'n lună şi'n soare.

Sust. f. *Tălăiàlă, -eli.*

Talpa-iadului, Mare păcătos, greşelnic, căptuşală la căzanul iadului.

Oiu fi talpa-Iadului!

La Românii din Serbia, găsim următoarele versuri populare:

...«Din partea iubitului
Va fi talpa-iadului».

(Giuglea-Vâlsan, *op. cit.*, pag. 323.

Tâlv, -uri, Expres. 1. *Se duce făcut tâlv.* Se duce glonţ, ghimotoc, se duce întins, par'că-l «pui cu mâna», a se duce puşcă, a se duce aţă.

2. *Beat tâlv,* mort de beat, clean, mahmur de vin, a furat luleaua neamţului, beat turtă, beat tun; beat frânt, tun de beat, vorbeşte nemţeşte.

Tambàc, Plur. neintr. Expres. *A pune — pe cineva.* A bănuì pe cineva într'o afacere urîtă (vezi: *bancàua*).

Tâncul, Fără altă formă. Expres. *A se da de tâncul morţei.* A se bate cu moartea; a pune ochii în grindă; a fi pe cuţit; a fi în agonie, «pe mâna morţei»; pe pragul morţei.

Figurat: A-i părea foarte rău de a-i secà inima de (după); a se da de ceasul morţii că nu-, a se căì şi mort că nu...

Tapalòg, -oagă = Tăfălog, greoiu la mers.

Taràf, -uri, Tacâm, *Un taraf de lăutari.* Un tacâm, o bandă de lăutari.

Tarapanà, -ale, Fabrică de bani || figur.: *fel.* Ex. tot o — tot un fel, ce

mi-e dracul, ce mi-e diavolul; să-i pui în cântar, n'atârnă unul mai greu ca altul.

Tărăràie, -i, Istorie lungă, poveste lungă, tărăşenie.

Expres. *E tărăràie lungă!* E o întreagă Odisee!

Tarbàca, Plur. neîntr. Expres. *A pune tarbaca pe cinevà* — A-şi luà păcatele pe cinevà; a bănuì pe...; a se prepune pe... Sinonim: *A pune bancàua* pe...

Târcàv, -ă, Prizărit, pipernicit, chircit, mărunt, nerăsărit.

(Cf. lat. ter + cavus, -a, -um).

Târcăvì, (a se, -esc), A se micşorà, a se prizărì, a se pipernicì.

Târfoştină, -e, Târfă, femee uşoară, telèleică, curvă, curviştină, traftiroaică, vătăşoàie de traftir.

Târnomèt, -uri, Gunoiu, bălegar, murdărie, praf (de gunoiu), treasc.

Târomeală, -eli, Bolìre; lene, lenevire, lâncezeală, alean.

Târomì, (a, -esc), A tot bolì, a bolì pe picioare, a fi tot chirnòv; a fi cu sufletul «prin flori».

Târsână, -i, (-e) Sfoarele făcute din păr negru de capră, — cu cari ţăranii îşi leagă obielele pe fluierul piciorului în sus.

Târşoagă (Târşoghìtu'), Poreclă de om.

Tazmà, -àle, Cazmà.

Tazmazâc, -uri, Rămăşiţe; gunoaie. Ex. *Am mai scuturat la târg din vite: mi-a rămas tazmazâcul!*

Tecşìlă, -e, Săculete de piele; gentuţă.

(In *poeziile populare* culese şi întocmite de V. Alecsandrì, găsim forma: *teşìlă*:

...«Plec spre bălciu după tocilă
«Cu gândul cam pe teşilă».

(In *Bibl. p. toţi*, pg. 176).

Teiu, Expres. 1. *Beat (făcut) teiu!* Beat mort, făcut turtă, clean, beat frânt, tun de beat, topit de beat. *Cu-o ghioace de meiu* (păhăruţ). *Mă făcuiu teiu!* (*Te faci teiu!*).

2. *Nu mai leg două într'un teiu!* Când e apă nu e mălaiu; când e mălaiu, nu e apă; când sunt de toate, vine apă în vatră!, sărac, scăpătat, sărman, *două în tei nu puteà legà şi el!* (Ispirescu)

Telegărì, (a, -esc), A ţine tot la ham (caii); a-i *hămuì!* a-i *straportà!* a scoate bun după pielea lor, a le ştì de bun. Adverb. Telegăreşte.

Ex. *Vine telegăreşte!* c'o falcă'n cer şi cu alta'n pământ.

Teleùţe (fără singular), Expres. *A-şi luà teleùţele!* A-şi luà catrafusele, a luà-o la sănătoasa, a-şi luà tălpăşiţa; a spălà putina.

Teme, (a se), Expres. *Ii teme bărbatului* — se teme de bărbat.

Temeiu, Expres. *Sunt struguri, temeiu.* Sunt foarte mulţi.

Temeiu de vie = Multă vie. *Plaiu de vie.*

Tenchiu, (Ţenchiu), adv. Expres. 1. *N'am parale tenchiu!* N'am nici-o lăscaie, N'am nici parà afurisită, N'am nici cu ce-mi cumpărà *sare*, sunt tinicheà.

2. *Umblă în ţenchiu după parale!* Curmă pământul ca să găsească parale; se face luntre şi punte ca să... (Cf. lat. movere omnem lapidem).

Tenenèu, adv. Expres. *A fi tenenèu.* A fi un pierde vară; a nu avea cer, a nu aveà pământ.

Terefecà, (a, -chez), A terfelì, a murdărì, *iarbă terfecată.*

Terţău, -i, Piciu ţinc, copilandru, băeţandru, *pejorativ,* haimanà, burtăverde.

Teretecùţă, -e, Tărtăcùţă. Adj. *Tertecòs, oasă,* tărtăneţ, bondoc, bursuc, mic şi'ndesat, burtă şi căciulă, dop de sacà (vorbind de femeile scunde). (Cf. franc. dondon.)

Tertealeàc, -ă, Teretelecòs, -oasă,

Mic, nèmeş, potrivit. Ex. *O oală terteleacă.*

Tihoare, -i, (Tioare, -i), Tigoare (vorbind mai ales de vitele slabe, prăpădite).

Tilifòn, (Telifon, Talifòn, Tiligràf, Taligràf, Taligràmă, Telefon. (Telegraf, Telegramă).

Tindèche, Tindèc (instrument care servă la ţesutul, *întins* în laturi apânzei). (Cf. lat. *tendicula, -ae,* perche à etendre le linge = Scn.; Augustin).

Tindichea, -ele, Tinicheà; blăni subţiri (de brad mai ales).

Tinicheà, -èle, Expres. *E tinicheà.* E sărac cumplit, n'are după ce să bea apa, n'are o lăscaie.

Tioc, -uri, Toc de uşă, de fereastră || Toc de scris || Tocul ghietei, pantofului.

Tiocărie, -i, Toate tocurile (ferestre, uşi) dela o casă; lemnăria dela tocurile unei clădiri, binale.

Tipărit, -tă, Ex. *Cu cămaşa tipărită în cur.* Cu cămaşa întinsă pe bucile curului (fără creţuri).

Tirigă, Poreclă de om.

Tìrimi... Tìrimi, (Expres. pop.). Tot una, la fel. Ce mi-e... ce mi-e; *Tirimi Dracu, tirimi Diavolul!* Ce mi-e Dracu'; ce mi-e Diavolul!

Se zice şi în j. Mehedinţi, cf. Boceanu, *op. cit.*

Tişchireaua, (fără altă formă) Expres. *A-şi luà tişchireaua,* a-şi luà catrafusele teleùţele, a se cărà; a spălà putina.

Titor, -i, Ctitor.

Tiuciuliu, v. balavàn.

Tiugă, Tivgă (plantă)

Expres. 1. *A umblà cu tiùga cu minciuni.* A fi mincinos, a băgà fitile (de intrigi); a umblà cu plosca cu minciuni.

2. *Alb ca floarea de tiùgă.* Foarte alb, alb ca zăpada, alb ca crinul (vorbind de albiturile, premenelele spălate bine). Alb ca floarea; alb — colilie, alb fulg, spălat fulg.

Cf. la Românii din Serbia: «a albì pânzele ca floarea de troacă tigvă. (Giuglea-Vâlsan: *op. cit.* p. 22).

3. *Ca tiuga peste gard,* atârnat, nedecis, nehotărît, în doi peri, nestatornicit; cu gândul de ducă.

Tivilichìe, -ìi, (Vechiu), Un fel de haină fără mâneci, = purtată de femei.

La Păsculescu, *Din Literat. pop. rom.* (ed. Academiei Române) = «pieptar lung al ţărancelor cusut cu mătase». (Vezi în glossàr).

Toacă, Expres. *A-şi da în toacă.* A pomenì de, a aduce vorba de, a bate şaua să priceapă iapa, a-şi da în pomeneală, a amintì, a bate samarul să priceapă măgarul.

Tobă, -e, Expres. 1. *A face tobă de bătaie.* A bate măr, a burduşì în bătaie. 2. *A bate toba despre...* (cutare lucru). A spune la toată lumea, a trâmbiţà... cutare lucru, a spune în târg şi la moară, a vestì depe acoperiş — (cu o expresiune evreiască).

Tohòc, Sfărâmituri de coceni, de paie, floarea de fân, gunoiu (uscat). Cf. *Tòrişte.*

Toiegì, (a, a se, -esc), A se înlemnì || a o apucà drept spre..., a o'ntinde.

Tòmite, adv. Tòmite la = Tocmai la...

Tòmnă, Tocmă, tocmeală. Expres. *Mi-am făcut cisme pe tomnă.* Mi-am făcut cisme pe *poruncealà*; pe *vorbă*; pe *porâncă*; pe *tomneală.*

Tòmnai, Tòmna, Tùmna, adv. Tocmai, întocmai.

Tomnì, (a, -esc), A tocmì; a arvunì. Subst. *Tomneală, -èli.*

Topòr, -e, Expres. 1. *A face cuiva toporul.* A înşelà, a păcălì, a-i face besàda, a-l legà la gard, a potcovì, a încălţà pe cineva.

2. *Topor-de-oase (a fi).* Cal de bătaie, cal de poştă, cal de tramvai, vită de beilic, tobă (de bătaie la toţi). (Cf. franc. *bête de somme*).

Toporâşte, coadă, pl. neîntreb. Expres. adv. *Din săcure, toporâşte* = Ce şi ce; cât de cât; de-aici, de-acolo.

Topsăcàt, -ă, Amărît peste măsură, — peste socoteală, topsicat, înveninàt, otrăvit, cătrănit de năcaz.
(Cf. grec. *toxicòn*, lat. *toxicum*).

Torbosàlă, -eli, (Corvosàlă), Ciorofleacă, mocirlă, apă amestecată, cu noroiu, goroveală.

Torhoàtă, -e, Haină grea; şùlfă; lepădătură.
Nişte torhoate de haine.
Nişte torhoate de cisme.

Tòrişte, -i, Paele, fânul, cocenii cari au mai rămas în iesle dupăce au mâncat vitele.
In jud. Mehedinţi: *Torâşte.*
Cf. I. Boceanu, *op. cit.*

Torontòc, -ă, Tont, idiot, calcă'n-strachini, calcă'n gropi, dă'n gropi de-i mănâncă câinii din traistă, de nu ştie cum se mănâncă mămăliga.

Tortì, (a, -esc), Expres. *N'o torteşte cu ăla!* Nu se înţelege cu...; a nu se înţelege, a nu se potrivì cu, nu se împacă.

Totâlcă, -i, Trişcă, fluier făcut din coaje de salcie, — (cu care cântă copiii în seara sf. Gheorghe, ca să gonească pe vrăjitoarele cari vor să ia *mana* vacilor).

Tracşeà, -ele, Tranşeu, (term. de milit.)

Tragă, -i, Sănioară, săniuţă de «dat» (tras) pe coastă, *târlie, troc.*

Tragăn, -e, Tumoare, umflătură, gâlcă, scurtă, cârtiţă (mai ales la gât).

Trage, (a), Expres. *De-aici mi s'a tras...* De-acì provine (boala, beleaua, moartea), pe capul meu.

Trăì, (a), Expres. *Trăi-te-ar D-zeu!* Urare de bine.

Traiu, Expres. *Nu mai ai trai de putoare!* Nu poţi să-ţi tragi sufletul, (să trăieşti) de putoare.

Trâmbì, (a -esc), A face pânza trâmbă.

Trandafir, Roză || cârnat.

Trăsneală, -eli, Toană rea, năvărlie, vorbă trântită (truştuită); vorbă (troncănită).

Trăsnit, -ă, Expres. *Un car trăsnit (de paie).* Un car foarte bine încărcat, ţapăn încărcat, ca la Mischìi. Tot aşà se zice şi despre oale: *Oală trăsnită* = de prasnic, *bâjbă.*

Treanţă, Expres, iron. *A aprins treanţă* s'a băşit; a tras una.

Treasc, Gunoiu, târnomet, praf de gunoiu.

Trăzvì, (a, -esc), a trezì, Fig. Expres. A *nu-l trăzvì.* A nu-l slăbì, a nu-i da pas (răgaz).

Treazv, Treaz, nebăut, *negustat.*

Trezvie, Trăzvie, Trezìè, stare de limpezime, || vioiciune.

Trei-păzeşte, Expres. pop.: *A luà la...* Ţine-te pânză, nu te rupe, a chelfănì, a lua la trei...

Tremuriciu, -uri, Floare artificială, pusă pe-o sârmă în spirală, care o face să tremure într'una.

Trenţătură, -i, Buleandră, haină veche, rufe rupte.

Trepădùş, Trepăduşoaica, Poreclă de om. Poreclă de femee.

Trotal, -uri, Trotuar.

Trup, -uri, Se întrebuinţează adesea ca pseudonim (eufemism) pentru: organe genitale (mascul. şi feminine): *Cu trupul gol* = cu *oasele goale,* cu *podoabele* goale, cu *mascaràua* goală.

Truşie, Putinìcă, brădoaică în care se puneau struguri şi, peste ei, must. Mustul fierbeà şi se făceà oţet şi astfel strugurii erau păstraţi în perfectă stare, până la anul viitor; numai gustul lor erà acru. Un cântec popular zice, între altele:

«Aoleo, ce-mi place mie:
«Strugurelul din truşie,
«Şi neicuţă care ştie
«Să mă muşte sub bărbie.

Truşnì, (a, -esc), A se răstì, a înfruntà,

a răpştì (vechiu), a fi îmbufnat, a fi nemulţumit.

f. *Truşneàlă, èli.*

Truşnit, -ă = răstit, arţăgos, a spargere de cap, cu resteul la brâu.

Truştui, (a, -esc), Sinonim cu *a truşni.*

Truştuiàlă, -eli.

Tùica, Taica, tata (*muica*) mama.

Tulpăiòr, -àre, = Diminutiv dela: *tulpàn.*

Tun, Expresii: *Ingheţat tun*; *Sănătos tun*; *Doarme tun.*

Tunde, (a), Expres. *A tunde ca genunchiul de bivole* = a tunde cocean; a tunde ridiche.

Tupăngì, (a, -esc), A bate măr, a face tot o vânătaie, tot un fund de căldare, a omorî de bătaie, a muià oasele cuiva, a frânge oasele cuiva.

Tupăngeală, -èli.

Tupăngit, -ă.

Turtă, Expres.: *Pe turtă* (vorbind de servitori). Fără sâmbrie, «pe minte».

a) *A da turtă de sufletul...*

b) *A da turtă zilei că...*

a) A împărţì de sufletul...

b) A face pomană într'o zi în care ai fost în mare primejdie şi din care ai scăpat, *ex-voto.*

Tutùc (Tiutùc), adv. Expres. *Olteţul a îngheţat tutùc!* E îngheţat tun, să treci cu carul pe el.

Tutuniu, -e, De coloarea tutunului, cafeniu.

Tuturigă, Roată, cerc, rotula (oul) genunchiului. *A se duce de-a tuturiga* (*tuturigu*).

Ţ

Ţâcă, (singură formă), Expres. *E o ţâcă a dracului de om!* E ciudat, rău, cu maţe pestriţe, pipotos, câinos.

Ţăcală, (pl. neîntr.), Rablă, rugină, lepădătură (de puşcă, etc.).

Ţăcăliş, -uri, (pl. mai des întreb.) s. Tufăriş, huceag, higìş, lăstărìş.

Ţâcău, Poreclă de om.

Ţâglùş, -i, Ţingău, ţinc, piciu, copilandru, terţău (sens pejorativ, adesea).

Ţâfèlnic, Acid fenic, «aţâfèlnic».

Ţâfnòs, -oasă, Arţăgos, pipotos, rânzos, răutăcios, rău-veninat, numai fierea de el (ea) supărnicios.

Ţàie, -ăi, Expres.: *O ţaie de fustă.* O fleanţă de fustă, *fustă de 3 (5) coturi la franc.*

Ţălàn, -e, (-uri), Turmă, cireadă. *Ţălàn de capre (oi).*

Ţâmènt, Ţamèntru, Ciment.

Ţap, Se zice câte unui desfrânat (cf. lat *hircus, -i*).

Ţăpenie, -ii, = Tărie, durabilitate.

Ţăpligă, -os, = ţăndăros, arţâgos.

Ţăpur, -ă, Inţepat, măndru, ţànţoş, înfuriat.

Ţàră. Expres.: *A nu mai aveà ţară cu...* (cinevà).

A nu mai aveà traiu cu cinevà, a nu mai puteà să mănânci sare şi pâine de pe un taler cu el. A luà lumea'n cap din cauza...

Ţărână, Expres. *Se laudă de cură ţărâna din pod.* Se laudă mult de tot, e un lăudăros şi jumătate, e numai lauda de el...

Ţarc, -uri, Impletitură de nuiele groase (pătùle, coşari).

Ţărcălău, (pl. neîntreb), Ingrăditură în care se ţin dobitoacele, obor, coşară, ocol.

Ţârlea Poreclă de om.

Ţârţârìche, -ii, fleicuţe, bucăturèle, sfârcuri de carne.

Sinonim: *Smicăràie, i.*

Ţârvùică (Ţâr vulète), Poreclă de om.

Ţăst, -e, Expres. *Cu ţăstul în cap* — fermecat de muieri, îmbrobodit, *obrocit, ormocit.*

Ţâţână, Expres. 1. *Ţâţâna buboiului.* Rădăcina unui buboiu.

2. *Sărit din ţâţâni.* Smintit, cu o doagă

lipsă, plesnit, zănatic, pe-o ureche, sărit din balamale.

3. *Să nu mă scoţi din...* Să nu mă superi mai mult!

Ţâţèchie, -i, = Ţiţeică, dăinuş, leagăn, huiţ, clătinătoare.

Ţâvlòiu, -òaie (Ţâlvoiu, -oaie), Gâtul (gâtlejul) paserilor.

Ţepeligă, -i, Săpăligă.

Ţeperig, = Ţipirig, (domeniul Botanicei şi Chimiei).

Ţinea, (a), Expres. *Mă ţineam că cheia e la mine.* Socoteam, credeam, că...

Ţine-minte, adv. Expres. pop. *A da pe ţine-minte.* A da pe datorie, «în credinţă», pe credit, pe veresie, — la unul dela care nu mai nădăjdueşti să iai nimica înapoi.

Ţoancă, Poreclă de om.

Ţolèturi, (Singular: *ţolèt* foarte rar întreb.), Mulţime de haine, scoarţe; hăinèturi.

Ţoloàmbă, -e, Haine vechi, aşternuturi, boarfe, hontroape, bùrfe, lepădături, torhoàte.

Ţorţolòş, -aşe, Ţurţur, ciucur.

Ţuicuì, (a se, -esc), A se cinsti cu ţuică, rachiu, «dròjdie».

f. *Ţuicuială, -èli.*

Ţurţàn, -e (-uri), Coastă priporoasă, prăpăstioasă, înaltă, — pe care *şi-a înţărcat dracul copiii.*

U

Uib, (Singura formă) pretext, cuvânt, motiv. Expres. adv. *In uibul securei, el îşi mai fàceà drum pela fată.* Sub pretext, sub motiv că vine să ceară săcurea, el mai...

Uimă, (pl.: *uime* rar întrebuinţat) iscoadă, slută, aràtare. Ex. *O uimă de fată!* Cf.: *Bacioagă.*

Uitare, Expres. *A-şi face de uitare.* A-şi uità de; a uità «ca pământul».

Uitat, -ă, (Fig.). Uitat de moarte, bătrân iertat, *ca Sfânta Vineri,* bătrân de-şi *ridicà pleoapele ochilor cu surcele.*

Uleiu, -éie, Trunchiu de copac scorburòs (scobit) la mijloc, în care se ţin albinele; stup. Expres. *Cu picioarele ca uleiele* — groase, cărnoase.

Uluì, (a se, -esc), A se zăpăcì, a-şi pierde capul, a-şi pierde cumpătul, a nu mai şti de el, a-i fi luate minţile; a se fâstâcì. (Cf. franc. *rester court*).

Uluiàlă, -eli.

Uluit, -ă.

Umblătoare, -i, Latrină, privată, ieşitoare (vechiu.) căcăstoare.

Umblet, -ete, Purtare, conduită, Expres. *Femeie cu umblete rele.* Tărfă, traftiroàică, «dela traftìr» (= tractir) telelèică, târfoştină, curvă; femee cu drăgălăi (amurezi).

Umere, -i, Ex. *A se uità peste umeri.* A fi pe picior de ducă, a sta ca cucul pe creangă, a-şi aşteptà moartea.

Umpleà, (a), Expresie. «*Umple, acum la toamnă, trei ani*».

(Cf. lat. Implevit annum LXVII = a împlinit 67 de ani).

Una... două = Expres. pop. *Una, două; neaţo afară!* Ieşeà des de tot pe-afară, par'că erà bolnav de inimă (pârţùică), parcă-l dureà la inimă; par'că-l găsise cufureala.

Uncheşì, (a se, -esc), *A da'n aialaltă parte,* a îmbătrânì, a-i albì păru'n obraz.

Unghète, (Unghèţ) = Ungher, colţ al casei.

Unghie, Expres. 1. *Işi mănâncă de sub unghie.* E sgârcit nevoi mare; calic peste socoteală; câşteiu, avar; «şi-ar mâncà de sub el».

2. *A se pune în ùnghii.* A se face luntre şi punte; a răscolì şi cerul şi pământul; a-şi da toată silinţa (silinţele) a face pe dracul în patru.

(Cf. lat.: movere omnem lapidem.).

Ureche, -i, Expres. 1. *A cădeà (cinevà pe urechile (cuivà).* A-i sta Muscal în

vatră, a-i roade şi urechile, a sta : pune-te masă, ia-te masă ! a stà'n spinarea cuiva

2. *Ce e în gura beatului (celui beat), e în urechea treazului!* La beţie auzi multe taine, din gura celui beat, la beţie îşi dă omul în petec (arama pe faţă), ce e în inima celui treaz, e în gura celui beat, în vin e adevărul, Grecii: Bronzul (arama) e oglinda feţei, iar vinul a minţei (Eschil fragm. 13).

Urez, (Hurèz), = Orez.

Urmă, -e, Expres. 1. *Îi calcă în urmă.* Il ascultă, nu-i iese din cuvânt; seamănă cu...

2. *Par'că-i sunt urmele pe bani!* E leneş, codèlnic, sanchìu.

Urmàlă, (Urmàră), Şcoala normală (de învăţători).

Urmàtic, -ă, Ultimul născut, mezin, zăpârste, prâslea (din poveşti).

Ursătoare, -ori, Ursitoare. Expres. *Par'că sunt nişte ursători!* (vorbind de mai multe (de o ceată de) femei rău îmbrăcate, «agonisite».

Uşă, -i, Expres. 1. *Femeie de uşi multe,* puşlă cutră, haimană, odăelnică; ponegritoare, gură-rea.

2. *Nici tu nu eşti vre-o uşă de biserică!* Şi tu eşti o poamă ! Nu eşti nici tu vre-un sfânt, vre-un botezat ! De geaba te faci sfântă *ca o cheie de biserică!* (*cruce de biserică*).

Uşuì, (a, -esc), onomatop. A gonì găinile, paserile.

Uşuială, -èli.

Uşuit, -uri.

V

Valantoàce, adv. Expres. *Venià cu câinii valantoace.* Venià cu câini val-vârtej, de-a vălătucul. (Inconjurat, adică, de câini cari îl latră şi se *pestregălesc* în lături, fiind loviţi).

Vână, -e, Expres. 1. *A pune vână tinără la cur bătrân.* A căutà să reîntinerească; a arătà la bătrâneţe, ce-a putut la tineraţe, a muncì ca cei tineri.

2. Unui om iute, îndemânatic, inimos, sprinten i se zice: *E numai vână!*; *E numai vână de-a bună! Numai vână de-a dracului!*

Vârfoare, -i, Ţopurile din vârful coadelor dela femei.

Vânătàre, -i, Expres. *In vânătări,* în slăvile cerului, în sus, la vântul turbat.

Vânt, Expres. 1. *Nu-l bate nici-un vânt.* Este scutit de orice angarà, supărare, belea, «năpàstie», nu-l întreabà nimeni de ce-i este căciula.

2. *Bătù vântul*; (*vânt de vară*) — vorbind de mâncările puse pe («în») masă— Nu mai rămase nimic. Mâncară *până în blană*; mâncară lupeşte ; nu mai rămaseră nici «frimituri» pentru câini; Par'că li se băteau calicii la gură, par'că li se băteau lupii la gură (*Ispirescu*), nu rămase nici bucăţica («frimitura») a dracului (afurisită).

Vârdàrie, -ii, O pasere (picus viridis) cu pene verzi, ghionoaia, ciocănitoarea, vârdarea. Expres. *Ca vârdària* = isteţ, ca argintul viu, înfipt (la orice).

Vardiàn, Gardian, vardist.

Vârfote, (Sing. **vârfot** neîntreb.) vârfuri, «buricele deştelor» (dela picioare). Expres. *A merge în vârfotile dèştelor.* A călcà numai în *dèştele* picioarelor, în vârful picioarelor, tiptil, nesimţit, hoţeşte, ca pisica.

Vârgăliu, -ie, Vărgàt, zebrat, «cu vergi»; fluriu. (Vorbind de coloarea părului la unele animale).

Vârlàv, -ă, = Durduliu, «groasnic», de drag de el, *să-l frângi în genunche,* bine desvoltat.

Vârşì, (a), A pune mărăcini pe garduri, pe şanţuri, pe ulucă, etc.

Vârşală, -èli.

Vârşit, -ă.

Vărùic, -ă, = Văr, verişor; *prin ext. văruică* = ţaţă, dodă, lele.

Vârzòb, -uri, Increţitura dela opincă (pe de làturi, vârf, etc.).
Verb. *a învârzobì.*

Vărzuì, (a se, -esc), (Vărzăluì), A răvăşì *Norii se vărzuiesc.*

Vâsdâc, interjecţie. *Făcù vâsdâc! în casă.* Făcu zvâc! în casă.

Vâslă, -e, Toamna, gospodarul pune în pod struguri de păstrar pentru iarnă. Părţile din coardă («cèpii»), cu cari au fost tăiaţi aceşti struguri şi cu cari se înfig între drăniţe sau şită, — se numesc *vâsle.*

Vătăşoaie, Stăpâna unui stabiliment (tractir, *traftir,* bordel); votru, codoaşcă, pezevenghe, *traftiroaică,* verigàşe.

Vătùiu, -e, Puiul de iepure, care e dolofan, măricel; iedul (iada) mai în vârstă.
(Cf. lat. vetulus, -a, -um).

Veac, -uri, Expres. 1. *Veac-uitat* — lucru care a ţinut (durat) (sau va ţine) mult,— de moştenire.
2. *Ce veac rău!* Ce vreme urîtă, posomorîtă!
3. *Aşà mi-am făcut veacul!* Tot aşà am dus-o, tot aşà am trăit.
Adj. *Vecuit, -ă* = care a trăit mult. *Nevecuit, -ă* = Care a trăit puţin.

Vedeà, (a), Expres. *Nu-l vede bine de drag ce-i este!* Il pierde din ochi de drag, de-abia-l vede, se uită la el ca la un cireş copt. (Ispir.). *se uită la el ca la Dumnezeu (din cer).*

Verde, adj. Expres. *Munceşte verde* — din greu, ca robii, ca la ocnă, ca la puşcărie, din zori şi până'n noapte.
(Cf. franc. *Une verte réprimande* = o straşnică săpuneală).
(La acest adj. şi la altele — ca: negru, tare, moale etc., — există, în limbagiul popular un fel de superlativ absolut care s'ar puteà transcrie astfel: *verrrrrde: moallle.*

Verdète, -èţi, Rătăveiu, scurtătură.

Verdùng, -a, Care bate'n verde, verzuiu. *Fân verdung* = fân *păluìt* (făcut pale) în claie — care şi-a mai păstrat ceva din coloarea sa naturală.

Vetrinàr, Doctor veterinar.

Viermuì, (ă), Foi, a mişcotì, a umblà forfotă.

Vig, -uri, Val de pânză sau de orice altă ţesătură. In opera lui I. Creangă = val de pănură, de sumani = *giguri.* In Ardeal găsim forma *vig-viguri,* ca în jud. Vâlcea.

Viitură, (pl. neîntreb), Mâlul (păsmolul) pe care îl îngrămădeşte, pe albie, apa, smolniţă; smăcinare, smăcinătură, potmol, prund. Cf. acelaş cuvânt în glosarul lucrărei lui Păsculescu, *din literatura pop. rom.* (publ. Acad. Română).

Vijulie, -ii, Vijelie, uragàn, furtună, volbură.

Vind, (Part. prez. dela = a *venì*) pentru *venind.* Un cântec popular din Vâlcea, zice:

«Mă uitai la Răsărit,
«Văzui primăvara vind».
. . . .

Vindecà, (a), Expres. (s). *L-a dus de l-a vindecat! Şi-a luat lumea'n cap.* L'a dus de l-a pierdut; l-a dus de i-a pierdut urma; la Măru-Roşu; la curu' pământului; unde-a dus mutul iapa; unde-a fulgerat (bubuit) întâiu; unde-a'nţărcat dracul copiii.

Vìndec, Fără pl.). Expres. *Nu-mi mai văd vindecul!* Nu mă mai văd lecuit (zviduit)!

Vinerea-mare, Expres. *Nu e întotdauna Vinerea-mare!* Nu te mai întâln şti cu pomana aia, nu mai dai de-aşà ch l pır, nu-i în toate zilele Paşti. (Cf. lat. *Non semper Saturnalia erunt!* — Seneca: *Apol.* XII, 2.

Vinitic, -i, Pribeag, adus-de-vânt, venetic, vântură-ţară.

Vioară, (Vioreà), Expres. *Limpede vioară* = Foarte limpede, ca vioreaua.

Vipie, -ii, (pl. rar întreb.). *Vipia defoc* = căldură mare, caniculară, căldura lui Cuptor, toiul lui Cuptor.

Vis, -e, Expres. 1. *A face ca toate visele.* A strigà schimbându-şi vocea (ca felurite animale, etc); A se schimonosì, a face mutră urîtă, a se slutì, a se scălâmbăià, a se strâmbà.

2. *Urît ca toate visele.* Foarte urît, slut, pocit.

3. *Nu sunt nici eu de vise rele.* Nu sunt nici eu de lepădat, de batjocură, de dispreţuit (se zice şi despre lucruri).

Visterie, -ii, 1. Vistierie, comoară. 2. Lemnele fântânilor învălite, — care se află în pământ; groapa fântânilor învălite.

Vişòiu, Poreclă de om.

Vişti, (a se, -esc), A se veştejì, a crăpà (vorbind de buzele oamenilor), a se *făsuì*.

Vişteală, -eli (*Veşteală*).

Viştit, -ă (*Veştit, -ă*).

Viţă, -e, Expres. ironic. *Au mâncat şi-ăi de-au pierdut vitele.* Se zice când se pune masa prea târziu, — dupăce i-a trecut vremea.

La Ispirescu = Pe când mâncase şi cei *ce-şi pierduse boii.*

(Citat la Dr. Ioan Urban Iarnik *op. cit.* pag. 29).

Vitime, belşug de vite.

Vivàrt, -uri, Vivat, cântec vesel, vioiu săltăreţ, de chef; de despărţire. *Mă ţâgane, zi-i un vivart!*

Vorbă, Expres. 1. *Cisme* (ş. a) *făcute pe vorbă.* Pe porînceală, pe comandă, pe poruncă.

2. *A vorbì (cuiva) în vorbă.* A-i vorbì în sensul vederilor lui; a zice ca el; a-l măgulì; a nu-l atinge cu vorba.

3. *Te-a pus lumea în vorbă!* Te-ai făcut de basmu'; de pomină; de proverb; te-a pus (lumea) în cântec!

4. *Pe vorba lui nici până afară să nu te duci!* Se zice despre un om neserios, pe al cărui cuvânt nu poţi pune niciun temeiu.

5. *A da cu vorba de cineva.* A înştiinţà pe cineva de ceva.

6. *Nu te mai întâlneşti cu vorba aia! S'a dus mortul cu colacii!* nu mai dai de-aşà chilipir. Nu mai dai de-aşà pomană (noroc).

7. *Mă făcuiu de vorbă'n sat!* Mă făcuiu de basmu', de pomină, de proverb.

8. *Diminutive*: vorbirceà, vorbiţă, vorbişoară, vorbuliţă. *Am zis vorbă mare* = m'am jurat...

Vorbì, (a), *Te vorbeşte cinevà!* (Când ţiue urechia stângă a cuiva) Te calomniază cineva, te ponegreşte, te vorbeşte de rău; te'njură cineva.

Votrì, (a, -esc), A mijlocì, a face pe pezevenghiul, a hotrì, a motrì.

Votru, -i, Mijlocitor, făcător de *vorbe,* verigàş, hotru, motru, pezevenghiul, şugubinat, (v.).

Vrăşuli, (a, a se, -esc), A răvăşì, a pune în neorînduială, a pune fiecum, a încurcà totul || A se încurcà de geaba; a umblà de colo până colo fără vre-o treabă, a se încurcà «ca băşina în izmene».

Vrăşulèală, -eli. Vrăşulire, -i.

Vrăşulit, -ă.

Vràu, -uri, Aria plină de snopi, până a nu fi intrat caii ca să-i treere. Fiindcă snopii sunt aşezaţi aproape în picioare, împrejurul «steàjerului», — cailor le vine greu la începutul vraului. De-acì expresiunea figurată, — pentru omul pus la o muncă grea — *E în vrau!*

Vreme, -i, Expres. *La orice vreme.* La miezul nopţei, la cântători, la (în) cumpăna nopţei, când dorm şi apele.

Vruţă, -e, Cutră, gură-de-petece, secătură.

Vui-de-mine! Vai de mine! Vai de mine şi de mine! Sărăcàn de maica (mùica) mea, Doamne! Vai de păcatele mele!

Vulpe, -i, *Prinseiu vulpea!* (*ironic*) îmi aprinseiu cămaşa (haina).

Vuvàr, -i, Lăutar care cântă din *vuvă* = dairàua, daràua; daragìu.

Z

Zàbăr, (pl. neîntreb.). Arşiţă, crăpătul de foc, zăduful verei, zăduful lui *Cuptorì*. *El seceră pe zabărul de foc!*

Zăbic, -e, (-uri), (Zâbic), Mâncare făcută pentru sau de copiii. (Pun turtă, mălaiu în tigaia cu untură prăjită şi *stimpăràtă*. Asta mai ales iarna.

Cf. *Sibic*.

Zàdă, (Fără plural). Expres.: *E* (*ca*) *zadă!* Se zice despre un lucru păstrat bine (fân, varză acră, coceni, paie). (Zadă, Zad şi Zadră — Abieş Larix — copac din fan. Coniferelor. Cf. germ. *Sade-baum*.

Zădărî, (a, -ăsc), A înrăutăţì, a neliniştì, a stricà. Expres. *A zădărî o bubă*. A înrăutăţì o bubă dezlegând-o înainte de vremea cuvenită, zgâmşind-o, răzăluind-o.

Zădăràlă, -eli; Adj. *Zădărît, -ă*.

Zaglaoane, (întreb. numai pl.) Limboate, naţii, nadòli.

Zahanà, -ale, Zalhanà; măceluri, omorîre, palàngă.

A făcut zahană, toate gâştele. A omorît toate gâştele, a făcut polog toate gâştele, le-a culcat la pământ, le-a pologit.

Zălì, (a, -esc), A trăì, a se mai ţineà cu viaţă în el, a fi viu, a fi «în picioare». (In cărţile de ritual găsim expresiunea *îndelung înzilit* — vorbind de M. S. Regele).

Subst.: *Zălire, -i*. Cf. la Rom. din Serbia acelaş cuvânt, cu acelaş înţeles. Giuglea-Vâlsan, *op. cit.* p. 276 şi glossar.

Zalìnca, Nume de căţeà.

Zăltàt, -ă, (izăltàt, -ă), Smintit, nebun, sărit, ţâcnit.

Zăltàre, -i, (*izăltare*).

Zamă, Expres. *Zamă de ştir*. Vin prost, «spălătură de butoiu».

Zămârcă, -i, Zeamă-lungă, zeamă de rachiu, de vin — vin, rachiu prost, slab.

Zambila, Nume de vacă.

Zâmbòc, -oace, -(òcuri), Limba catarămei.

Zănàtic, -ă, Smintit, ţâcnit, pe-o ureche, deşuchiat, *izăltàt*.

Zăpârstea, (pl. neîntreb.), Ultimul copil al unei familii, cel mai mic, — e mai voinic; cel din urmă vlăstar, odor, urmàtic, năpârstòc, oacă.

Zăpòr, (pl. neîntr.), *Caii — dela o trăsură — pun zăpor!* Nu mai vor să meargă înainte, să mai ia din loc.

Zăpùc, -uri, Zăduf, «arşiţă», căldură.

Zăpuceală, -èli, *A se înzăpucì*.

Zăstânc, -uri, Intrerupere, răgaz, răstimp, răspas.

Eu nu mănânc cu zăstâncuri! Nu-mi place să fac pauze mari între felurile de bucate!

Zător, -oare, Ţâţele pline cu lapte — înţăfoşate» — ale scroafei, purcelei; (*ironic*) despre ţâţele femeilor.

Zatcă, (pl. neîntreb.). O prăjină cu care se răsuceşte sulul de dinapoi (la răsboaie).

Zătùn, (Zătòn), Cantitate mare; Mulţime. *Porumbii erau zătòn. Fânul erà zătùn*.

La Românii din Serbia găsim verbul a *zătonì*, a se revărsà un râu; a se înfundà aşà, ca să dea apa peste ţărmuri. (Cf. Giuglea-Vâlsan, *op. cit.* p. 40 şi Glosar.

Zăuăt, (Zàot), (pl. neîntreb.). Expres. *Câinii pun zăuăt!* Câinii latră 'ntruna, câinii latră de nu-şi dau rând. Câinii nu-şi mai bagă limba'n gură (cap.).

Zăvârnì, (a, -esc), Ex. 1. *Soarele zăvârnise*. Se plecase soarele spre seară, sta să apună soarele, sta să scapete.

2. *El zăvârnise peste pisc*. Trecuse în partea cealaltă a piscului, (vorbind de oameni, vite, etc.).

Zbăncănì, (a, -esc), A zbate ţâţele (mai ales vorbind de vite).
Zbăncănèală, -eli, Zbăncănitùră, -i.
Zbăncănìt, -ă.

Zbanghìu, -e, Zbegòs, «înţepat»; drăgălaş, iubeţ || *(ironic)* care se uită cruciş. *E zbanghiu la ochi.*

Zbor. Vânt mare şi rece, vânt îngheţat, vânt de te pătrunde la oase; vântoaică.

Zburàtic, adv. Ex. *In zburatic.* In zbor tot într'un zbor, adj.: *puii sunt zburàtici,* pot să zboare din cuib.

Zburăturì, (a, -esc), A lovì cu bucăţi de piatră sau de cărămidă, de lemn. *Zburătură, Zburătureală, -eli. Zburăturit.*

Zece, numeral. Expres. *Ii dau înainte cu zece; Ii dau cu zece înainte; îi dau zece înainte.* Il întrec cu mult. Nu e nici la degetul cel mic al meu! îl las departe!

Zestraş, -ă, Om care se «mărită», nu se însoară; om care se duce după muiere care se duce *în averea* (în casa) muierei.

Zgâcinà, (a, a se, sgâcin), A (a se) zguduì, a clătinà.
Subst. n. *Zgâcinat, f. Zgâcinàre, Zgâcinătură, -i.*

Zgaibă, -e, Coaja care se face pe o rană.

Zgàlde, (Gàide), (sing. neîntreb.). Picioarele, cracii omului şi ai animalelor. *Câinele se dă cu zgaidele'n sus.*

Zgâmşì, (a, -esc), A căutà porumbi de copt (fiert) — desfăcând foile drugei (ştiuletelui) la vârf, la mătase.
Zgâmşire, Zgâmşală, -eli.
Adj. *Zgâmşit, -ă.*

Zgârgòr, -i, Lăturoaie, lătunoaie, zgârcori.

Zgârlăùnte, (Cărlăùnte), Cârliònţ, (la om şi la răţoi, etc.).

Zghebìţă, -e, Zghiab mic, zghebuleţ de lemn prin care curge prisosul de apă al fântânilor «învălite», — făcute cu blane groase la poalele coastelor, râpelor.

Zgobeiu, -èie, Mălaiu, turtă, pâine fărâmicioasă. *Un zgobeiu de turtă!* Adj. *Zgobeios, -oasă.*

Zgrèbene, -i, Lână de proastă calitate, rămăşiţă de lână.

Zi, Expres. 1. *Mare cât toate zilele!* Mare cât o zi de post, foarte mare, namilă; novac, jidov.
2. *Bobocilor le dau demâncare din zi odată.* Le dau odată pe zi.
3. *Vii şi tu la trei zile'nfierbântate!...* Vii şi tu la spartul târgului, prea târziu, dupăce s'au împărţit colacii.

Zoană, (pl. neîntreb.). 1. *Zoana şuşèlii* = Zona şoselei.
2. *Zoană* = Grâul, cerealele cari trec se cern sub vânturătoare.

Zob, -uri, Fârâmături, fărămiţături.

Zobì, (a, -esc), A zdrobì, a mărunţì, a pisà, a face praf, a fărâmà.
Zobeală; zobire.
Zobit, -ă.

Zòl, -uri, O frământătură obişnuită, un aluat, o căpistere de pâine; verb. *a zoli.*

Zoroclìe, -ii, Cămaşe de gata, — pentru bărbaţi — pe cari le vând femeile pela târguri (Drăgăşani).

Zulùm, (pl. neîntreb.), Tumult, răscoală, zaveră, răsmiriţă.

Zviduì, (a, a se -esc). A se vindecà, a se tămăduì, a se însănătoşà.
Zviduială, Zviduire.
La Românii din Serbia, îi întâlnim cu forma: a *zvinduì* (Cf. Giuglea-Vâlsan, *op. cit.* p. 292 şi glossar).
